



Forest Stewardship Council®



Privremeni nacionalni standard Republike Srbije

FSC-STD-SRB-01-2023 SR



Fotografije

Sleva nadesno:

1. fotografija: Reka Savinja, Slovenija, ©Milan Reška.
2. fotografija: Gomila isečenih dasaka. ©Arturo Escobar.
3. fotografija: Radnik u šumi. ©Arturo Escobar.

NAPOMENA O OVOJ VERZIJI NA SRPSKOM :

Ovo je srpska verzija Privremeni nacionalni standard Republike Srbije. U slučaju bilo kakve neusaglašenosti ili nedoslednosti između odobrene engleske verzije i ovog prevoda, engleska verzija će prevladati.

Naslov	Privremeni FSC standard za gazdovanje šumama Republike Srbije
Referentni kôd dokumenta	FSC-STD-SRB-01-2023 SR
Status	Odobren
Područje primene	Sve vrste šuma <i>(za više informacija pogledajte odeljak „B. Područje primene“ u ovom standardu)</i>
Datum odobrenja	1. mart 2023.
Odobrio organ	Policy Steering Group (PSG)
Datum objavljivanja	2. jun 2023.
Datum stupanja na snagu	1. septembar 2023.
Prelazni period¹	12 meseci od datuma stupanja na snagu
Period važenja	Do revizije, zamene ili povlačenja
Standard razvio	SGS Beograd d.o.o. Jurija Gagarina 7b 11070 Novi Beograd Srbija
Podaci za kontakt FSC jedinice za performanse i standarde	FSC International Center gGmbH - Jedinica za performanse i standarde - Adenauerallee 134 53113 Bon, Nemačka ☎ +49-(0)228-36766-0 📠 +49-(0)228-36766-65 @ psu@fsc.org
<p>© 2023 Forest Stewardship Council, A.C. Sva prava zadržana. FSC®F000100</p> <p>Nijedan deo ovog rada obuhvaćenog autorskim pravima izdavača ne sme se reprodukovati ili kopirati u bilo kom obliku ili na bilo koji način (grafički, elektronski ili mehanički, uključujući fotokopiranje, snimanje, snimanje na traku ili sisteme za pozivanje informacija) bez pisane dozvole izdavača.</p> <p>The Forest Stewardship Council® (FSC) je nezavisna, neprofitna, nevladina organizacija osnovana radi podrške ekološki prihvatljivom, društveno korisnom i ekonomski održivom upravljanju svetskim šumama.</p> <p>Vizija FSC-a je da se stvarna vrednost šuma prepozna i potpuno implementira u društvo u celom svetu. FSC je vodeći katalizator i definitivna snaga za unapređeno upravljanje šumama i transformaciju tržišta, pomeranje globalnog trenda kada su u pitanju šume ka održivom korišćenju, očuvanju, obnavljanju i poštovanju za sve.</p>	

¹ Prelazni period je vremenski okvir u kome postoji paralelno uvođenje nove verzije i izbacivanje iz upotrebe stare verzije standarda. Šest (6) meseci po završetku prelaznog perioda sertifikati izdati za staru verziju smatraju se nevažećim.

Predgovor

1 The Forest Stewardship Council (FSC)

The Forest Stewardship Council A.C. (FSC) je organizacija osnovana 1993. godine nakon Konferencije Ujedinjenih nacija o životnoj sredini i razvoju, (Zemaljski samit u Rio de Žaneiru, 1992) sa misijom da se promovišu ekološki prihvatljivo, društveno korisno i ekonomski održivo upravljanje svetskim šumama.

FSC nudi sistem dobrovoljne akreditacije i nezavisnog sertifikovanja treće strane. Ovaj sistem omogućuje imaooc sertifikata da plasira na tržište svoje proizvode i usluge kao rezultat ekološki prihvatljivog, društveno korisnog i ekonomski održivog upravljanja šumama. FSC takođe postavlja standarde za razvoj i odobravanje Nacionalnih standarda za gazdovanje šumama i Privremenih standarda za gazdovanje šumama koji su zasnovani na FSC principima i kriterijumima. Osim toga, FSC postavlja standarde za akreditovanje tela za procenu usaglašenosti (takođe poznatih kao sertifikacionih tela) koji izdaju sertifikate o usaglašenosti sa FSC standardima.

Ekološki prihvatljivo upravljanje šumama obezbeđuje da proizvodnja drvne građe, proizvodi koji nisu od drvne građe i rad u ekosistemu sačuvaju biodiverzitet šume, produktivnost i ekološke procese.

Društveno korisno upravljanje šumama pomaže i lokalnom stanovništvu i društvu u celini da uživaju u dugoročnim koristima i takođe pruža snažne podsticaje lokalnom stanovništvu da održi šumske resurse i poštuje dugoročne planove upravljanja.

Ekonomski održivo upravljanje šumama znači da su operacije u šumama strukturisane i vođene tako da su dovoljno profitabilne bez generisanja finansijskog profita na račun šumskih resursa, ekosistema ili zahvaćenih zajednica. Tenzije između potrebe za generisanjem odgovarajućeg finansijskog povraćaja i principa odgovornih operacija u šumama može se smanjiti kroz napor da se na tržište plasira ponuda šumskih proizvoda i usluga za svoju najbolju vrednost.

2 FSC principi i kriterijumi

FSC je prvi put objavio FSC principe i kriterijume u novembru 1994. godine kao svetski standard zasnovan na performansama, usmeren ka ishodu. Principi i kriterijumi se fokusiraju na performanse upravljanja šumama na terenu umesto na sisteme upravljanja da bi se postigle performanse na terenu.

Nema hijerarhije između principa ili između kriterijuma. Oni imaju jednak status, važenje i nadležnost i primenjuju se zajedno i odvojeno na nivou pojedinačne jedinice upravljanja.

FSC principi i kriterijumi zajedno sa Međunarodnim generičkim pokazateljima (IGI) pružaju osnovu za razvoj Nacionalnih standarda za gazdovanje šumama (FSS) i Privremenih standarda za gazdovanje šumama (IFSS).

Sadržaj

Predgovor	3
1 The Forest Stewardship Council (FSC)	3
2 FSC principi i kriterijumi	3
Sadržaj.....	4
A Preambula	5
A.1 Cilj	5
A.2 Područje primene	5
A.3 Odgovornost u vezi sa usaglašavanjem	5
A.4 Napomena o upotrebi pokazatelja, dodataka i verifikatora	6
A.5 Tumačenja i sporovi.....	7
B Kontekst.....	8
B.1 Opšti opisi za sektor šumarstva.....	8
B.2 Osnovni podaci o razvoju standarda.....	9
C Reference	10
D <i>Principi*</i> , <i>Kriterijumi*</i> i <i>Indikatori*</i>	11
<i>PRINCIP*</i> 1: USAGLAŠENOST SA ZAKONIMA.....	11
<i>PRINCIP*</i> 2: PRAVA RADNIKA* I USLOVI ZAPOŠLJAVANJA	17
<i>PRINCIP*</i> 3: PRAVA STAROSIEDILAČKIH* NARODA (DOMORODACA).....	23
<i>PRINCIP*</i> 4: ODNOSI SA LOKALNOM ZAJEDNICOM.....	26
<i>PRINCIP*</i> 5: KORISTI OD ŠUME	32
<i>PRINCIP*</i> 6: ENIRONMENTALNE (EKOLOŠKE) VREDNOSTI I UTICAJI	35
<i>PRINCIP*</i> 7: PLANIRANJE GAZDOVANJA	45
<i>PRINCIP*</i> 8: MONITORING I PROCENA	49
<i>PRINCIP*</i> 9: VISOKE ZAŠTITNE VREDNOSTI.....	52
<i>PRINCIP*</i> 10: IMPLEMENTACIJA AKTIVNOSTI GAZDOVANJA	57
E Aneks.....	66
Aneks A Minimalna lista zakona, propisa, ratifikovanih međunarodnih ugovora, konvencija i sporazuma koji se primenjuju	66
Aneks B Zahtevi za obuku radnika	97
Aneks C Konceptualni dijagram mreže područja zaštite (Principle 6)	98
Aneks D Lista retkih, ranjivih i ugroženih vrsta navedenih za republiku srbiju (Principle 6)	99
Aneks E Elementi plana gazdovanja	100
Aneks F Konceptualni okvir za Planiranje i Monitoring (Principle 7).....	105
Aneks G Monitoring Requirements (Principle 8)	107
Aneks H Okvir za visoke zaštitne vrednosti (princip 9).....	108
Aneks I Rečnik pojmova	141
Annex J Pravni okvir za starosedelačko stanovništvo i lokalne zajednice	162

A Preambula

A.1 Cilj

Cilj ovog standarda je da pruži set zahteva da bi:

1. Organizacija mogla da implementira odgovorno upravljanje šumama u svoju jedinicu upravljanja i pokaže usaglašenost.
2. FSC akreditovana sertifikaciona tela (CB-ovi) mogli da utvrde usaglašenost sa ovim standardom kao osnovu za odobravnaje, održavanje ili obnavljanje sertifikata za upravljanje šumama.

A.2 Područje primene

Ovaj standard će se primenjivati u sledećem području primene:

Geografski region	Republika Srbija
Vrste šuma	Sve vrste šuma (Plantaže i prirodne šume)
Vrste vlasništva	Sve vrste vlasništva, uključujući javno, privatno i druge.
Kategorije upravljanja (u skladu sa odeljkom 6 FSC-STD-60-002)	Sve kategorije jedinica upravljanja, uključujući odredbe za šume sa upravljanjem malim šumama ili šumama sa niskim intenzitetom upravljanja (SLIMF) <i>(Napomena: pogledajte odeljak C za primenjive kriterijume za SLIMF kategorizaciju za ovu zemlju).</i>
Šumski proizvodi (u skladu sa FSC-STD-40-004a)	Sirovo drvo (W1) NTFP-ovi: Med (N9.8) i srnetina (N9.7).

A.3 Odgovornost u vezi sa usaglašavanjem

Zahtevi u ovom standardu pokrivaju sve aktivnosti upravljanja organizacije koje su povezane sa jedinicom upravljanja, bilo da su unutar jedinice upravljanja ili izvan nje; bilo da su direktno preduzete ili da je za njih angažovan podgovarač.

U smislu geografskog prostora, zahtevi u ovom standardu se odnose generalno na čitav geografski prostor unutar granica jedinice upravljanja koja se podvrgava (ponovnom) izdavanju sertifikata. Međutim, neki od kriterijuma i indikatora se primenjuju izvan granica jedinice upravljanja. Ovo bi obuhvatalo infrastrukturne objekte koji su deo jedinice upravljanja, u skladu sa definicijom iz FSC principa i kriterijuma.

Nacionalni standardi moraju da se koriste u kombinaciji sa međunarodnim, nacionalnim i lokalnim zakonima i propisima.

Ako bi mogle da se jave situacije sa konfliktom između zahteva u ovom standardu i zakona, primenjuju se posebne FSC procedure.

Odgovornost za obezbeđivanje usaglašenosti sa zahtevima u ovom standardu imaju osoba, tj. osobe ili subjekti koji konkurišu za ili imaju sertifikat. Za potrebe izdavanja FSC sertifikata ova osoba/osobe ili subjekti nazivaju se „Organizacija“.

Organizacija je zadužena za donošenje odluka, politika i aktivnosti u upravljanju u vezi sa jedinicom upravljanja.

Organizacija je takođe zadužena za demonstriranje da su druge osobe ili subjekti kojima je Organizacija dozvolila ili koje je angažovala ugovorom da rade u jedinici upravljanja ili u njeno ime, usaglašeni sa zahtevima u ovom standardu.

Organizacija ima obavezu da preduzme korektivne mere u slučaju da se te osobe ili subjekti ne pridržavaju zahteva u ovom standardu.

A.4 Napomena o upotrebi pokazatelja, dodataka i verifikatora

Normativni elementi u standardu su:

Područje primene, datum stupanja na snagu, period važenja, rečnik termina, principi, kriterijumi, indikatori, tabele i dodaci.

Napomene koje su priložene uz neke od pokazatelja u ovom standardu nisu normativni elementi i dati su samo kao objašnjenje ili smernice.

Normativni elementi koji su zasivljeni nisu primenjivi u zemlji, ali su zadržani u standardu radi transparentnosti.

Organizacije koje upravljaju jedinicama upravljanja koje se kvalifikuju kao male ili šume sa niskim intenzitetom upravljanja (SLIMF) moraju se uskladiti sa svim pokazateljima u standardu, izuzev sa onima koji su označeni kao „Nije primenjivo na SLIMF“. Ako postoje specifični SLIMF pokazatelji (označeni kao npr. „SLIMF 3.5.1“), navedene Organizacije će se uskladiti sa njima.

Kriterijumi za SLIMF klasifikaciju	Nacionalni prag
Male jedinice upravljanja	Do 100 hektara
Jedinice sa niskim intenzitetom upravljanja	Stopa seče je manja od 20% srednje godišnje stope (MAI) u ukupnoj proizvodnoj površini šume jedinice I ILI je godišnja seča od ukupne proizvodne površine šume manja od 5000 kubnih metara ILI je <i>prosečna</i> godišnja seča od ukupne proizvodne površine šume manja od 5000 m ³ /godišnje u periodu važenja sertifikata što potvrđuju izveštaji o seči i kontrolne revizije.

Organizacije koje obuhvataju NTFP-ove svojim područjem primene sertifikata moraju da se usaglase sa svim pokazateljima u standardu. Ako postoje specifični NTFP pokazatelji (označeni kao npr. „NTFP 3.5.1“), navedene Organizacije će se uskladiti sa njima.

Verbalni oblici izražavanja odredaba

[Adaptirano iz *ISO/IEC Direktiva 2. deo: Pravila za strukturu i način izrade međunarodnih standarda*]

- „mora“: označava strogo poštovanje zahteva da bi se uskladilo sa standardom; „ne sme“ ukazuje na zabranu.
- „trebalo bi“: označava da se između nekoliko mogućnosti preporučuje jedna kao naročito pogodna, bez pominjanja i isključivanja drugih ili da je jedan tok radnji poželjniji, ali nije nužan. Organizacija može da ispuni ove zahteve na ekvivalentan način pod uslovom da ovo može da se pokaže i opravda.
- „sme“: označava tok radnji dozvoljen u granicama standarda; ‘ne mora’ označava da određen tok radnji ne predstavlja zahtev.
- „može“: koristi se za izraze mogućnosti i sposobnosti, materijalne, fizičke ili neobavezne.

Tekst Principa i kriterijuma u odeljku D sadrži pojmove koji su u kurzivu i označeni su asteriskom*. Ovi pojmovi su definisani u dodatku Rečnik termina. Pojmovi koji su označeni zvezdicom* i napisani kurzivom u tekstu o pokazateljima su lokalni pojmovi koji su dodati da bi se primenili na lokalne okolnosti samo za ovaj standard. Ovi lokalni pojmovi su definisani u dodatku Rečnik termina.

Ovaj dokument je podložen analizi i ciklusu revizije kao što je opisano u *FSC-PRO-60-007 Structure, Content and Development of Interim National Standards (Struktura, sadržaj i razvoj privremenih nacionalnih standarda)*.

A.5 Tumačenja i sporovi

(Normativni odeljak)

Zahtevi za tumačenje u vezi sa Privremenim standardima za gazdovanje šumama podnose se direktno organizaciji FSC radi obrade i odobrenja. Odobrena tumačenja se objavljuju na međunarodnom FSC veb-sajtu (pogledajte: INT-STD-60-006_01).

Sporovi između zainteresovanih strana u vezi sa zahtevima za izdavanje sertifikata se rešavaju u FSC proceduri za razrešavanje sporova (pogledajte: FSC-PRO-01-008).

B Kontekst

B.1 Opšti opisi za sektor Šumarstva

Šume u Srbiji predstavljaju jedan od prirodnih resursa zemlje. Zbog svoje prirodnosti, raznolike strukture i mogućnosti prirodnog obnavljanja, predstavljaju ključni resurs za dalji razvoj nacionalne ekonomije. Geografski položaj Srbije je uslovljen prisustvom različitih klimatskih uticaja (mediteranska, submediteranska i umerena kontinentalna klimatska zona), kao značajnim potencijalom biodiverziteta faune i flore. Glavne vrste drveća su bukva, jela, omorika, škotski i evropski bor i razne vrste hrasta. Manje zastupljene su plemenite širokolisne vrste, kao što su planinski javor, planinski brest, običan jesen, stabla divljih voćaka (trešnje, jabuke, kruške itd.). Upravljanje šumskim resursima se zasniva na tradicionalnim principima uzgajanja šuma, zaštiti i seči da bi se više doprinelo zaštiti i unapređivanju svih važnih funkcija šume, od ekonomske održivosti do društvene odgovornosti i održivosti okruženja i životne sredine. Sektor šumarstva u Srbiji se suočava sa značajnim strukturno-organizacionim izazovima i potrebom za trajnim promenama da bi se unapredila konkurentnost na globalnom tržištu. Prema podacima o prvoj inventuri šuma, šume i pošumljeno zemljište u Srbiji.

Procenat pokrivenosti šumama u Srbiji se smatra srednjim. 29,1% ukupne površine je pod šumama (u Vojvodini 7,1%, a u centralnoj Srbiji 37,6%). Ostalo pošumljeno zemljište, koje po međunarodnoj definiciji obuhvata i guštike i površine pokrivene žbunjem, čini 4,9% teritorije, što je ukupno 34,0% ili 36,3% površine obradive zemlje u Srbiji.

Ukupna površina pod šumama u Srbiji iznosi 2.252.400 hektara od čega državne šume čine 1.194.000 hektara ili 53,0%, a privatne šume pokrivaju 1.058.400 hektara ili 47,0%. U Srbiji visoke sastojine čine 27,5%, sastojine regenerisanih šumara 64,7%, veštačke sastojine 6,1%, a plantaže (topole i vrbe) 1,7% ukupne površine šuma. Navedene kategorije šuma se znatno razlikuju u efektima proizvodnje.

Prema Nacionalnoj inventuri šuma, u Srbiji je identifikovano 49 vrsta drveća. Širokolisne vrste (40) dominiraju nad četinarskim vrstama. U prirodnim visokim šumama postoji 38 vrsta drveća, od kojih su samo dve alohtone. Šumarci se sastoje od 47 vrsta drveća, uključujući i četinare, što bi se moglo smatrati nelogičnim. Ima malo podataka o šumama i šumarstvu u centralnoj Srbiji iz davnih vremena. U 4. veku p.n.e. Iliri, koji su naseljavali oblast današnje Srbije, bavili su se stočarstvom, lovom i ribolovom. Manje su se bavili poljoprivredom, jer to nisu dozvoljavale ogromne šume koje u to vreme nije bilo lako raskrčiti.

Kada su Sloveni naselili Balkansko poluostrvo sredinom 7. veka, teritorija Srbije je bila veoma pošumljena. U 13. veku su se razvili rudarstvo i druge vrste privrede. Mnogo drveta je upotrebljeno za rudnike, što utiče na povećanu deforestaciju, pa je Dušanov zakonik, član 123, zabranio Sasima da nastave sa krčenjem šuma za potrebe naseljavanja na čistinama.

- Šume u Srbiji pod vladavinom Turaka
- Šume od oslobođenja Srbije do 1891. Period od 1891. do kraja Drugog svetskog rada, period od 1945. do 1991.

B.2 Osnovni podaci o razvoju standarda

Ovaj standard je razvijen u skladu sa pravilima i propisima koje je definisao FSC-PRO-60-007 V1-2 u periodu od januara 2018. do decembra 2022. godine. Konsultacije sa zainteresovanim stranama su organizovane od 28. marta 2018. do 18. maja 2018. godine i od 8. februara 2019. do 15. aprila 2019.

Napomena: više informacija može se dobiti od PSU na zahtev.

C Reference

Sledeći referentni dokumenti su relevantni za primenu ovog dokumenta. Kod referentnih dokumenta bez broja verzije primenjuje se najnovije izdanje referentnog dokumenta (uključujući sve dopune).

FSC-POL-20-003	<i>FSC Policy on the Excision of Areas from the Scope of Certification (FSC Politika o izostavljanju oblasti iz obima sertifikovanja)</i>
FSC-POL-30-001	<i>FSC Pesticides Policy (FSC Politika o pesticidima)</i>
FSC-POL-30-602	<i>FSC Interpretation on GMOs: Genetically Modified Organisms (FSC Tumačenje GMO: genetski modifikovanih organizama)</i>
FSC-STD-20-007	<i>Forest Management Evaluations (Procene upravljanja šumama)</i>
FSC-STD-30-005	<i>FSC Standard for Group Entities in Forest Management Groups (FSC Standard za grupne entitete u grupama za upravljanje šumama)</i>
FSC-PRO-01-008	<i>Processing Complaints in the FSC Certification Scheme (Obrada žalbi u FSC šemi izdavanja sertifikata)</i>
FSC-PRO-30-006	<i>Ecosystem Services Procedure: Impact Demonstration and Market Tools (Procedura za usluge ekosistema: demonstracija uticaja i tržišni alati)</i>
FSC-DIR-20-007	<i>FSC Directive on FSC Forest Management Evaluations (FSC Direktiva za FSC Procene upravljanja šumama)</i>
FSC-GUI-30-003	<i>FSC Guidelines for the implementation of the right to Free, Prior and Informed Consent (FPIC) (FSC Smernice za implementaciju prava na slobodan, prethodni i informisani pristanak (FPIC))</i>
FSC-GUI-60-005	<i>Promoting Gender Equality in National Forest Stewardship Standards (Promovisanje rodne jednakosti u Nacionalnim standardima gazdovanja šumama)</i>

Napomena: Kada primenjujete ovaj standard, uzmite u obzir relevantna tumačenja tako što ćete se raspitati kod lokalnih predstavnika FSC (npr. kod nacionalnih službenika ili predstavnika ili kod FSC Jedinice za performanse i standarde ako organizacija FSC nije zastupljena na nacionalnom nivou) ili kod svog sertifikacionog tela. Međunarodna tumačenja su dostupna preko FSC Document Centre (<https://fsc.org/en/document-centre>).

D **Principi*, Kriterijumi* i Indikatori***

(Normativni odeljak)

PRINCIP* 1: USAGLAŠENOST SA ZAKONIMA

Organizacija* koja upravlja (gazduje) Šumama/vlasnik šume mora poštovati sve **primenljive zakone***, propise i međunarodne ugovore, konvencije i sporazume koje je ratifikovala RS.

1.1 Organizacija* koja upravlja (gazduje) Šumama /vlasnik šume mora biti pravno lice sa jasnom, dokumentovanom i nespornom **pravnom registracijom***, sa pisanim aktima izdatim od strane nadležnih institucija za obavljanje specifičnih delatnosti, a vlasnik šume mora imati pisane dokaze o vlasništvu

1.1.1 Pravna registracija za sprovođenje svih aktivnosti gazdovanja šumama/dokumentacija o vlasništvu nad šumom je dokumentovana i pravno i sudski nesporna

Verifikatori: Za organizaciju koja gazduje: Rešenje o registraciji ili aktuelni izvod iz sudskog registra, Matični broj, Poreski identifikacioni broj (PIB), Relevantni dokument-o korišćenju šuma i šumskih zemljišta; Za vlasnika šume: Dokumentacija o vlasništvu izdata od strane nadležne institucije (podaci iz katastra, rešenje nadležnog suda ili podaci iz važeće šumske programe).

1.1.2 Pravna registracija/dokumentacija o vlasništvu je sprovedena od strane nadležnih institucija u skladu sa zakonski propisanim procedurama

Verificatori: Ugovor o korišćenju šuma i šumskih zemljišta, Razgovor sa pravnom službom, Rešenje o registraciji ili aktuelni izvod iz sudskog registra.

1.2 Organizacija* koja upravlja (gazduje) Šumama/vlasnik šume mora dokazati da je pravni status šumskog područja, uključujući i pravni osnov vlasničko-korisničkih prava i granice područja, jasno definisan.

1.2.1 Pravni osnov vlasničkih/korisničkih prava za gazdovanje/korišćenje šumskih resursa u okviru sertifikata je dokumentovan

Verificatori: Za organizaciju koja gazduje: Zakon o osnivanju javnih preduzeća / Ugovor o korišćenju šuma i šumskog zemljišta; Za vlasnika šume: Dokumentacija o vlasništvu izdata od strane nadležne institucije (podaci iz katastra, rešenje nadležnog suda ili podaci iz važeće šumske osnove); Ugovori sa izvođačima radova i intervju sa njima.

1.2.2 Pravni osnov vlasničko/korisničkih prava za gazdovanje /korišćenje šumskih resursa je dodeljen od strane nadležnih institucija u skladu sa zakonski propisanim procedurama

Verificatori: Rešenje o registraciji ili aktuelni izvod iz sudskog registra, Razgovor sa predstavnikom pravne službe

1.2.3 Granice svih šumskih područja u okviru procesa sertifikacije su jasno označene ili dokumentovane i jasno prikazane na kartama.

Verificatori: Provera dokumentacije: Katastarski izvodi, Službena glasila koja opisuju granice šumskih područja, Topografske karte sa granicama šumskih područja, Podzakonski akti koji regulišu način označavanja granica, Provera usaglašenosti granica na terenu sa podacima iz dokumentacije.

1.3 Organizacija* koja upravlja (gazduje) šumama/vlasnik šume mora* imati zakonska prava za sprovođenje aktivnosti u šumskim područjima, u skladu sa pravnim statusom Organizacije koja gazduje/vlasnika šume, i mora poštovati odredbe koje proizilaze iz svih primenljivih zakona, podzakonskih propisa i administrativnih zahteva na svim nivoima vlasti u Srbiji. Zakonska prava omogućavaju korišćenje šumskih proizvoda i/ili obezbeđivanje opštekorisnih funkcija Šuma* na šumskom području. Organizacija* koja upravlja (gazduje) šumama/vlasnik šume mora platiti zakonom propisane naknade koje proizilaze iz zakonskih prava i obaveza.

1.3.1 Sve aktivnosti preduzete u šumskom području sprovode se u skladu sa:

- 1) Zakonima, podzakonskim aktima i administrativnim zahtevima koji se primenjuju,
- 2) Zakonskim i običajnim pravima i
- 3) Obavezujućom praksom.

Verificatori: Provera dokumentacije: Ažurirana baza podataka o primenljivim zakonima, podzakonskim propisima i administrativnim zahtevima na svim nivoima vlasti u Srbiji, ratifikovanim međunarodnim ugovorima, propisima i konvencijama, dostupna svim zainteresovanim; stranama: Nalazi inspeksijskih organa; Razgovor sa: Zaposlenima organizacije koja upravlja (gazduje)/vlasnikom šuma; Konsultacije sa: Nadležnim inspeksijskim organima, Korisnicima običajnih prava, Ostalim zainteresovanim stranama.

1.3.2 Plaćanje svih zakonom propisanih naknada koje proizilaze iz zakonskih prava i obaveza u vezi gazdovanja šumama se vrše pravovremeno.

SLIMF 1.3.2 Ne postoji dokaz o neplaćanju naknada i naknada u vezi sa gazdovanjem šumama.

Verificatori: Provera dokumentacije: Pismeni dokazi o izmirenju naknada i obaveza; Razgovor sa: Zaposleni u upravljanju šumama / vlasnicima šuma; Konsultacije sa: Nadležne inspeksijske vlasti, Ostale zainteresovane strane.

1.3.3 Aktivnosti predviđene planovima/programima gazdovanja /upravljanja su usaglašene sa svim zakonima koji se primenjuju.

Verificatori: Osnove gazdovanja šumama; Godišnji planovi/programi gazdovanja; Ažurirana baza podataka o primenljivim zakonima, podzakonskim propisima i administrativnim zahtevima na svim nivoima vlasti u Srbiji je javno dostupna; Nalazi inspeksijskih organa; Konsultacije sa: Zaposlenima organizacije koja gazduje/vlasnikom šuma, Nadležnim inspeksijskim organima

NŠDP 1.3.3 1 Svi važeći zakonski zahtevi za komercijalizaciju upotrebe meda navedeni u Aneksu A su identifikovani.

Verificatori: Lista važećih zakona i propisa; Razgovor sa organizacijom zaduženom za gazdovanje šumom.

NŠDP 1.3.3.2 Svi važeći zakonski zahtevi za komercijalno korišćenje divljači navedene u Aneksu A su dokumentovani .

Verificatori: Lista važećih zakona i propisa; Razgovor sa organizacijom zaduženom za gazdovanje šumom.

1.4 Organizacija* koja upravlja (gazduje) Šumama/vlasnik šume mora da definiše i sprovodi mere i/ili mora saradivati zajedno sa nadležnim institucijama, kako bi se sistematski zaštitila šumska područja od neovlašćenog ili nezakonitog korišćenja resursa, naseljavanja i drugih ilegalnih aktivnosti.

1.4.1 Mere se primenjuju kako bi se obezbedila zaštita od neovlašćene ili ilegalne seče, lova, ribolova, hvatanja divljih životinja, sakupljanja proizvoda iz šume, naseljavanja i drugih neovlašćenih aktivnosti.

Verificatori: Provera dokumentacije: Sistema i procedura nadzora i zaštite šuma od neovlašćenog korišćenja, Zapisnici i izveštaji o uočenim pojavama i preduzetim merama od strane organizacije koja gazduje i drugih nadležnih institucija; Razgovor sa: zaposlenima organizacije koja gazduje/vlasnikom šuma; Konsultacije sa: Nadležnim inspekcijskim organima i državnom administracijom u oblasti šumarstva, Ostalim zainteresovanim stranama, Provera na terenu zaposlenih i tehničke opremljenosti.

1.4.2 U slučaju kada je zaštita u nadležnosti i drugih institucija, implementira se sistem zajedničke saradnje kako bi se identifikovale, prijavile, kontrolisale i obeshrabrile neovlašćene ili ilegalne aktivnosti

Verificatori: Provera dokumentacije: Korespondencija sa drugim nadležnim institucijama, Sporazumi koji definišu zajedničku saradnju, Zapisnik o sprovođenju i mere preduzete u skladu sa ovim sporazumima; Razgovor sa: Usluge organizacije / vlasnika gazdovanja šumama; Konsultacije sa: Institucije u nadležnosti zaštite.

1.4.3 Ako se otkriju ilegalne ili neovlašćene aktivnosti, preduzimaju se odgovarajuće mere za njihovo rešavanje

Verificatori: Provera dokumentacije: Zapisnici o ilegalnim aktivnostima i izveštaji o preduzetim merama od strane organizacije koja gazduje i drugih nadležnih institucija, Korespondencija (obaveštenja) sa nadležnim institucijama.

1.5 Organizacija* koja upravlja (gazduje) Šumama/vlasnik šume mora poštovati primenljive zakone*, podzakonske propise, administrativne zahteve na svim nivoima vlasti u RS, ratifikovane* međunarodne konvencije i obavezujuća stručna uputstva, koji se odnose na prevoz i trgovinu šumskim proizvodima unutar i izvan šumskog područja i/ili do mesta prve prodaje.

1.5.1 Potrebno je obezbediti dokaze o poštovanju svih primenljivih zakona, podzakonskih propisa, administrativnih zahteva na svim nivoima vlasti u RS, ratifikovanih međunarodnih konvencija i obavezujućih stručnih uputstava, koji se odnose na prevoz i trgovinu šumskih proizvoda do mesta prve prodaje.

Verificatori: Provera dokumentacije: Ažurirana baza podataka o primenljivim zakonima, podzakonskim propisima, administrativnim zahtevima na svim nivoima vlasti u Srbiji, ratifikovanih međunarodnim konvencija i obavezujućim stručnim uputstvima, Internih dokumenata i obrazaca koji prate promet šumskih proizvoda, Podaci o prodatim proizvodima, Provera na terenu obeležavanja proizvoda koji se stavljaju u promet; Razgovor sa: Službama organizacije koja gazduje/vlasnikom šuma; Konsultacije sa: Drugim nadležnim institucijama ili zainteresovanim stranama.

1.5.2 Potrebno je obezbediti dokaze o poštovanju CITES-a, uključujući posedovanje odgovarajućih sertifikata za prikupljanje i trgovinu sa bilo kojom vrstom sa liste CITES konvencije.

Verificatori: Razgovor sa organizacijom koja upravlja (gazduje) šumama/vlasnikom šume; Provera dokumentacije: Dozvole za izvoz CITES vrsta, Podaci o prodatim proizvodima.

1.6 Organizacija* koja upravlja (gazduje) šumama/vlasnik šume mora identifikovati, sprečavati i rešavati sporove* koji se odnose na problematiku statutarog i običajnog prava, koji se mogu rešiti vansudskim poravnanjem, dogovorom* svih zainteresovanih strana u sporu.

1.6.1 Postoji javno dostupna procedura za rešavanje sporova, razvijena kroz odgovarajući angažman svih zainteresovanih strana u sporu

SLIMF 1.6.1.1 Organizacija rešava sporove oko vlasništva i prava korišćenja šume.

SLIMF 1.6.1.2 Sporovi ili žalbe rešavaju se pomoću lokalno prihvaćenih mehanizama i institucija.

SLIMF 1.6.1.3 Preduzimaju se mere kako bi se izbegla oštećenja imovine, prava korišćenja, resursa ili sredstava za život drugih.

SLIMF 1.6.1.4 U slučaju štete mora se obezbediti pravična naknada.

Verificatori: Provera dokumentacije: Javno dostupna procedura za rešavanje sporova, Dokazi da su procedure usaglašene sa predstavnicima lokalnih zajednica i interesnih grupa (zapisnici sa sastanaka, liste učesnika, fotografije i sl.); Konsultacije sa: Interesnim grupama; SLIMF: Razgovor sa organizacijom koja upravlja (gazduje)/vlasnikom šume i sa lokalnim zajednicama.

1.6.2 Na sporove u vezi sa zakonima koji se primenjuju ili običajnim pravom, koji se mogu rešiti van suda, mora biti pravovremeno odgovoreno, u smislu da budu rešeni ili da su u postupku rešavanja

Verificatori: Provera dokumentacije: Postojećih sporova; Konsultacije sa: Interesnim grupama koje su u sporu

1.6.3 Potrebno je voditi ažurnu evidenciju o rešavanju sporova u vezi sa zakonima koji se primenjuju ili običajnim pravom, uključujući:

- 1) Preduzete aktivnosti za rešavanje sporova
- 2) Rezultate svih procesa rešavanja sporova i
- 3) Nerešene sporove, razloge zašto nisu rešeni kao i predloge za rešavanje

Verificatori: Provera dokumentacije: Postojećih evidencija o rešavanju sporova; Konsultacije sa: Interesnim grupama koje su u sporu

1.6.4 Izuzev u slučaju kada je neophodno preduzeti potrebne mere gazdovanja u cilju očuvanja stabilnosti i zaštite šumskih ekosistema, po nalogu nadležnih institucija, o čemu se pravovremeno obaveštavaju strane u sporu, Organizacija koja upravlja (gazduje) šumama/vlasnik šume obustavlja sve aktivnosti po odluci nadležnog državnog organa u područjima gde postoje sporovi:

- 1) Većih razmera ili
- 2) Značajnog trajanja ili
- 3) Koji uključuju značajan broj različitih interesa

Verificatori: Provera dokumentacije: Naredbe o obustavljanju aktivnosti u područjima gde postoje sporovi, Provera na terenu da li se sprovede aktivnosti u područjima gde postoje sporovi; Konsultacije sa: Interesnim grupama koje su u spor.

1.7 Organizacija* koja upravlja (gazduje) Šumama/vlasnik šume mora javno objaviti izjavu kojom se obavezuje da neće ponuditi niti primati mito u novcu ili bilo kojem drugom obliku korupcije, kao i da će se uskladiti sa antikorupcijskim zakonodavstvom gde ono postoji. U nedostatku antikorupcijskog zakonodavstva, Organizacija* koja upravlja (gazduje) Šumama/vlasnik šume mora sprovoditi druge antikorupcijske mere, u skladu sa obimom i *intenzitetom aktivnosti gazdovanja i *rizikom** od korupcije.**

1.7.1 Postoji i sprovodi se poslovna politika koja uključuje obavezu da se neće ponuditi ili primati mito bilo koje vrste.

Verificatori: Provera dokumentacije: Postojanje politike koja uključuje obavezu da se neće ponuditi ili primati mito bilo kojeg oblika, Procedura u svrhu prijavljivanja slučajeva mita, prisile i drugih oblika korupcije; Konsultacije sa: Interesnim grupama.

1.7.2 Poslovna politika ispunjava ili prevazilazi odgovarajuće antikorupcijske propise

Verificatori: Provera dokumentacije: Postojanje takve poslovne politike; Konsultacije sa: Interesnim grupama.

1.7.3 Poslovna politika je javno dostupna, bez naknade.

Verificatori: Provera dokumentacije: Postojanje takve poslovne politike, Dostupnost takve poslovne politike javnosti bez nakande; Konsultacije sa: Interesnim grupama.

1.7.4 Mito, prisila i druge vrste korupcije, nisu prisutni.

Verificatori: Provera dokumentacije: Sudske odluke; Konsultacije sa: Interesnim grupama.

1.7.5 U slučaju pojave mita, prisile i drugih oblika korupcije, implementiraju se odgovarajuće korektivne mere

Verificatori: Provera dokumentacije: Sudske odluke, Preduzete korektivne mere; Konsultacije sa: Interesnim grupama.

1.8 Organizacija* koja upravlja (gazduje) Šumama/vlasnik šume mora dokazati dugoročnu obavezu posvećenosti FSC principima i kriterijumima na šumskom području, i odgovarajućim FSC *politikama** i *standardima**. Izjava o predanost FSC principima i kriterijumima mora biti javno dostupna bez naknade.

1.8.1 Izjava o predanosti u pisanoj formi, potvrđena od strane ovlašćenog lica, uključuje dugoročnu predanost sprovođenju aktivnosti gazdovanja šumskim resursima u skladu sa FSC principima i kriterijumima i odgovarajućim FSC politikama i standardima

Verificatori: Provera dokumentacije: Izjava o predanost u pisanoj formi, Sadržaj izjave o predanosti u smislu uključenosti FSC politika i standarda; SLIMF: Plan/programi gazdovanja, Planovi/programi (pisani ili neformalni) za investiranje, edukaciju i podelu prihoda i drugih beneficija, Prethodni plan/program gazdovanja koji je u skladu sa FSC principima i kriterijumima.

1.8.2 Izjava o predanosti u pisanoj formi je javno dostupna bez naknade

Verificatori: Terenska provera besplatne dostupnosti izjave o predanosti; Razgovor sa: Zaposlenima; Konsultacije sa: Interesnim grupama.

PRINCIP* 2: PRAVA RADNIKA* I USLOVI ZAPOŠLJAVANJA

Organizacija* koja upravlja (gazduje) šumama/vlasnik šume mora obezbediti ili unapređivati socijalnu i ekonomsku dobrobit radnika.

2.1 Organizacija* koja upravlja (gazduje) šumama/vlasnik šume mora prepoznati, poštovati i podržavati principe i prava na radu na način kako je to definisano u ILO Deklaraciji o osnovnim principima i pravima na radu (1998), uključujući ali ne ograničavajući se na osam osnovnih ILO konvencija o radu.

2.1.1 Organizacija koja upravlja (gazduje) šumama/vlasnik šume neće koristiti dečiji rad.

2.1.1.1 Organizacija koja upravlja (gazduje) šumama/vlasnik šume neće zapošljavati radnike ispod 15 godina starosti, ili ispod minimalne starosne dobi propisane nacionalnim, lokalnim zakonima ili aktima, osim kao što je navedeno u 2.1.2.

2.1.1.2 U zemljama gde nacionalni zakon ili propis dozvoljava zapošljavanje osobe starosne dobi od 13 do 15 godina na tzv. lakšim poslovima takvo zapošljavanje neće onemogućavati školovanje deteta, niti nanositi štetu zdravlju ili razvoju deteta. Značajno je da kada se na decu primenjuju odredbe zakona o obaveznom obrazovanju, deca će raditi van školskog vremena.

2.1.1.3 Nijedna osoba ispod 18 godina neće biti angažovana da obavlja opasan ili težak rad, osim u cilju obuke, kako je propisano nacionalnim zakonima i aktima.

2.1.1.4 Organizacija koja upravlja (gazduje) šumama/vlasnik šume* zabraniće najteže oblike dečijeg rada.

Verificatori: Provera dokumentacije; Zakon o radu: Pravilnik o radu/Kolektivni ugovor, Nalazi inspekcijskih organa; Razgovor sa: Zaposlenima; Konsultacije sa: Rukovodećim organima ili, Inspekcijskim organima, Sindikalnim organizacijama

2.1.2 Organizacija koja upravlja (gazduje) šumama/vlasnik šume će ukinuti sve oblike prinudnog i obaveznog rada.

2.1.2.1 Radni odnos je dobrovoljan, zasnovan na obostranoj saglasnost, bez pretnji ili kazni.

2.1.2.2 Ne postoje dokazi da se praktikuje prinudni ili obavezni rad, uključujući, ali ne ograničavajući na sledeće:

- 1) Fizičko i seksualno nasilje
- 2) Dužnički rad-ropstvo
- 3) Zadržavanje zarade/uključujući plaćanja naknada za zapošljavanja ili depozita za otpočinjanje posla
- 4) Ograničavanje mobilnosti/kretanja
- 5) Zadržavanje/oduzimanje pasoša i ličnih identifikacionih dokumenata i
- 6) Pretnje prijavljivanja nadležnim organima

Verificatori: Provera dokumentacije: Kolektivni ugovori, Dokumentacija sindikalnih organizacija; Razgovor sa: Zaposlenima; Konsultacije sa: Sindikalnim organizacijama.

2.1.3 Organizacija će osigurati da ne postoji diskriminacija u zapošljavanju i zanimanju .

2.1.3.1 Praksa zapošljavanja i zanimanja je nediskriminatorna .

Verificatori: Provera dokumentacije: Zapisnici sa sastanaka sindikata; Razgovor sa: Rukovodstvom/Zaposlenima; Konsultacije sa: Sindikalnim organizacijama.

2.1.4 Organizacija koja upravlja (gazduje) šumama/vlasnik šume poštovaće slobodu udruživanja i pravo na kolektivno pregovaranje.

2.1.4.1 Radnici mogu da osnuju ili da se učlane u radničke organizacije po sopstvenom izboru

2.1.4.2 Organizacija koja upravlja (gazduje) šumama/vlasnik šume poštuje prava radnika da se bave zakonitim aktivnostima u vezi sa formiranjem, udruživanjem ili asistiranjem kod radničkih organizacija, ili da se uzdrže od istog; i neće diskriminisati ili kažnjavati radnike za ostvarivanje navedenih prava.

2.1.4.3 Organizacija koja upravlja (gazduje) šumama/vlasnik šume pregovaraće sa zakonito formiranim radničkim organizacijama u dobroj veri i sa najboljim namerama da se postigne sporazum o kolektivnom pregovaranju; i

2.1.4.4 Sporazum o kolektivnom pregovaranju će se primenjivati, tamo gde postoji.

Verificatori: Provera dokumentacije: Zapisnici sa sastanaka sindikata; Razgovor sa: Zaposlenima; Konsultacije sa: Sindikalnim organizacijama.

2.2 Organizacija* koja upravlja (gazduje) Šumama /vlasnik šume mora promovisati ravnopravnost polova* u postupku zapošljavanja, mogućnostima za obuku, prilikom sklapanja ugovora, u procesu uključenosti i aktivnostima gazdovanja.

2.2.1 Primenjuju se sistemi koji promovšu ravnopravnost polova i sprečavaju polnu diskriminaciju u postupku zapošljavanja, mogućnostima za obuku, pri sklapanju ugovora, u procesu uključenosti i aktivnostima gazdovanja.

Verificatori: Konsultacije sa; Provera dokumentacije: Interni pravilnici, Opis poslova i radnih zadataka, Dokumentacija o obuci zaposlenih; Razgovor sa: Zaposlenima; Konsultacije sa: Različitim udruženjima.

2.2.2 Mogućnosti za zapošljavanje dostupne su za žene i muškarce pod istim uslovima i žene se podstiču da uzmu aktivno učešće na svim nivoima zapošljavanja

Verificatori: Provera dokumentacije: Opis poslova i radnih zadataka, Žalbe zaposlenih; Razgovor sa: Zaposlenima.

2.2.3 Poslovi koje najčešće obavljaju žene (rasadnici, gajenje, sakupljanje nedrvnih šumskih proizvoda, vaganje, pakovanje) su uključeni u programe obuke i programe za zaštitu zdravlja i bezbednosti na radu, na isti način kao i poslovi koje tradicionalno obavljaju muškarci

Verificatori: Provera dokumentacije: Dokumentacija o obuci zaposlenih; Razgovor sa: Zaposlenima.

2.2.4 Žene i muškarci su isto plaćeni za obavljanje istog posla

Verificatori: Provera dokumentacije: Ugovori, Opis poslova i radnih zadataka; Razgovor sa: Zaposlenima.

2.2.5 Ženama kao i muškarcima se plate isplaćuju direktno i uz obostrano dogovorene postupke (npr. putem direktnog bankovnog transfera i sl.) kako bi se osiguralo da sigurno dobiju i zadrže svoje zarade

Verificatori: Provera dokumentacije: Dokumentacija o platama; Razgovor sa: Zaposlenima

2.2.6 Porodiljsko odsustvo za majku ne sme biti kraće od zakonom propisanog perioda trajanja istoga.

Verificatori: Provera dokumentacije: Korišćenje porodiljskog odsustva za majke, Zakoni o radu; Razgovor sa: Zaposlenima.

2.2.7 Porodiljsko odsustvo za oca je omogućeno, bez ikakvih posledica za njegovo korišćenje.

Verificatori: Provera dokumentacije: Korišćenje roditeljskog dopusta za očeve, Zakoni o radu; Razgovor sa: Zaposlenima.

2.2.8 Sastanci, sastanci rukovodstva) i forumi na kojima se donose odluke su organizovani tako, da na njima učestvuju žene i muškarci, i da aktivno učestvovanje oba pola.

Verificatori: Provera dokumentacije: Pozivnice i zapisnici sa skupova, sastanaka i foruma; Razgovor sa: Zaposlenima.

2.2.9 Postoje poverljivi i delotvorni mehanizmi za utvrđivanje i otklanjanje slučajeva seksualnog uznemiravanja i diskriminacije na osnovu pola, bračnog statusa, roditeljstva ili seksualne orijentacije.

Verificatori: Provera dokumentacije: pisane procedure i pravilnici, etički kodeks; Razgovor sa: Zaposlenima.

2.3 Organizacija* koja upravlja (gazduje) Šumama/vlasnik šume mora sprovesti zdravstvene i bezbedonosne mere za zaštitu radnika od bezbedonosnih i zdravstvenih opasnosti na radnom mestu. Te mere moraju, u skladu sa obimom, intenzitetom i rizikom aktivnosti gazdovanja, ispunjavati ili prevazilaziti preporuke ILO Stručnih uputstava za bezbednost i zdravlje u poslovima u Šumarstvu.

2.3.1 Zdravstvene i bezbedonosne mere su razvijene i implementirane na način da zadovoljavaju ili prevazilaze ILO Stručna uputstva za bezbednost i zdravlje u poslovima u šumarstvu.

SLIMF 2.3.1.1 Svaki radnik je informisan o zdravstvenim i bezbednosnim merama koje odgovaraju njegovoj / njenoj aktivnosti i one ispunjavaju ili premašuju ILO Kodeks prakse o bezbednosti i zdravlju u šumarskim radovima.

SLIMF 2.3.1.2 U nacionalnom zakonodavstvu postoje evidencije za sopstvene zaposlene i kopije potvrda i izveštaja za dobavljače

Verificatori: Provera dokumentacije: Obrasci propisani Pravilnikom, Osiguranje mera zdravstvene i bezbedonosne zaštite, Procena rizika za poslove sa povećanim rizikom, Uputstva za sprovođenje zdravstvenih i bezbedonosnih mera, Sprovođenje programa edukacije o važnosti i primeni zdravstvenih i bezbedonosnih mera; Provera na terenu da li se primenjuju zdravstvene i bezbedonosne mere; Razgovor sa: Rukovodećim organima, Zaposlenima, Šumskim radnicima.

2.3.2 Radnici poseduju ličnu zaštitnu opremu koja odgovara zadacima koji su im dodeljeni

Verificatori: Provera dokumentacije: Zapisnici o dodeli i prijemu lične zaštitne opreme; Provera stanja i funkcionalnosti lične zaštitne opreme na terenu; Razgovor sa: Zaposlenima, Šumskim radnicima.

2.3.3 Korišćenje lične zaštitne opreme je obavezno

Verificatori: Provera dokumentacije: Naredbe i instrukcije, Opis poslova i radnih zadataka; Provera korišćenja lične zaštitne opreme na terenu; Razgovor sa: Zaposlemima, Šumskim radnicima.

2.3.4 Vode se evidencije o zdravstvenim i bezbedonosnim merama, uključujući i povrede na radu i izgubljeno vreme zbog povreda na radu

SLIMF 2.3.4 Primena zdravstvenih i bezbedonosnih mera od strane radnika je proverena i poznata.

Verificatori: Provera dokumentacije: Evidencija o sprovođenju programa edukacije o važnosti i primeni zdravstvenih i bezbedonosnih mera, Evidencija povreda na radu; Razgovor sa: Zaposlemima, Šumskim radnicima.

2.3.5 Učestalost i ozbiljnost povreda na radu je konzistentno (dosledno) niska u odnosu na prosečne podatke o povredama na radu u sektoru šumarstva.

SLIMF 2.3.5 Nivo nezgoda je nizak u poređenju sa nacionalnim prosecima šumarske industrije.

Verificatori: Provera dokumentacije: Evidencija povreda na radu, Zvanični statistički podaci o evidenciji povreda na radu; Razgovor sa: Zaposlemima, Šumskim radnicima.

2.3.6 Zdravstvene i bezbedonosne mere se prate i revidiraju po potrebi, nakon većih incidenata ili teških povreda

Verificatori: Provera dokumentacije: Evidencija povreda na radu, Protokoli o revidiranju zdravstvenih i bezbedonosnih mera (H&S Akt).

2.4 Organizacija* koja upravlja (gazduje) Šumama/vlasnik šume mora isplaćivati zarade koje ispunjavaju ili premašuju minimalne standarde u sektoru Šumarstva ili druge postojeće sporazume o visini zarada u sektoru Šumarstva ili *zagarantovane zarade, u slučaju kad su zarade veće od minimalnih zakonom propisanih. Ako to nije propisano zakonom, *Organizacija** koja gazduje /vlasnik šume mora, kroz uključivanje radnika, razviti mehanizme za određivanje zagarantovane zarade.**

2.4.1 Zarade isplaćene od strane organizacije koja gazduje/vlasnika šume u svim okolnostima ispunjavaju ili prevazilaze zakonom propisane minimalne zarade, ukoliko je zakonski regulisana visina minimalne zarade

Verificatori: Provera dokumentacije: Podaci o zaradama zaposlenih u organizaciji koja gazduje šumom, Zvanični statistički podaci o visini zarada; Razgovor sa: Zaposlemima; Konsultacije sa: Sindikalnim organizacijama.

2.4.2 Isplaćene zarade ispunjavaju ili prevazilaze:

- 1) Minimalne standarde u sektoru šumarstva ili
- 2) Druge postojeće sporazume o zaradama u sektoru šumarstva ili
- 3) Zagarantovane zarade koje su veće od zakonom propisanih minimalnih zarada

Verificatori: Provera dokumentacije: Podaci o zaradama zaposlenih u organizaciji koja gazduje šumom, Zvanični statistički podaci o visini zarada, GAP analiza; Razgovor sa: Zaposlemima; Konsultacije sa: Sindikalnim organizacijama.

2.4.3 Ako ne postoji zakonom propisana minimalna zarada, zarade se utvrđuju u dogovoru sa radnicima i/ili formalnim i neformalnim radničkim organizacijama.

Verificatori: Provera dokumentacije: Kolektivni ugovori, Razgovor sa: Zaposlemima; Konsultacije sa: Sindikalnim organizacijama.

2.4.4 Naknade, zarade i ugovorne obaveze se isplaćuju na vreme

Verificatori: Provera dokumentacije: Podaci o naložima za isplatu zarada zaposlenima; Razgovor sa: Zaposlemima.

2.5 Organizacija* koja upravlja (gazduje) Šumama/vlasnik šume mora dokazati da su radnici prošli odgovarajuću obuku za posao koji obavljaju i da su pod nadzorom u cilju sigurne i efektivne implementacije planske dokumentacije i svih aktivnosti gazdovanja.

2.5.1 Radnici su prošli odgovarajuću obuku u skladu sa Aneksom 2 i pod nadzorom su kako bi sigurno i efektivno doprineli implementaciji planske dokumentacije i svih aktivnosti gazdovanja.

NŠDP 2.5.1.1 Tamo gde su lokalne zajednice uključene u gazdovanje medom i divljači, obezbediće im se stalna i adekvatna obuka o zakonskim i standardnim zahtevima..

NŠDP 2.5.1.2 Obuke i zapisi sa njih treba da budu dokumentovani.

Verificatori: Provera dokumentacije: Evidencija o sprovođenju i sadržaju programa edukacije u skladu sa Aneksom 2, Liste učesnika na programima edukacije u skladu sa Aneksom 2; Razgovor sa: Zaposlenima, Razgovori sa lokalnom zajednicom, Plan/program obuke i evidencije.

2.5.2 Vodi se ažurirana evidencija o obuci svih relevantnih radnika

Verificatori: Provera dokumentacije: Liste učesnika na programima edukacije u skladu sa Aneksom 2.

2.6 Organizacija* koja upravlja (gazduje) Šumama /vlasnik šume, kroz uključivanje radnika, mora posedovati mehanizme za rešavanje žalbi i utvrđivanja pravične naknade radnicima u slučaju gubitka ili oštećenje imovine, profesionalnih oboljenja ili povreda na radu koje su zadobili dok su radili za organizaciju koja upravlja (gazduje) Šumama /vlasnika šume.

2.6.1 Postupak rešavanja sporova u formi internog akata ili kolektivnog ugovora postoji i razvijen je u dogovoru sa radnicima.

Verificatori: Provera dokumentacije: Interni akti ili procedure za postupak rešavanja sporova, Dokaz da su radnici bili uključeni u izradi tih alata ili procedura; kolektivni ugovor; Razgovor sa: Zaposlenima i radnicima, Predstavnicima sindikata.

2.6.2 Žalbe radnika su identifikovane i adresirane na način da su ili rešene ili u procesu rešavanja

Verificatori: Provera dokumentacije: Žalbe radnika, Evidencija o rešavanju žalbi; Razgovor sa: Zaposlenima i radnicima.

2.6.3 Postoji ažurirana evidencija o žalbama radnika koje se odnose na gubitak ili oštećenje imovine, profesionalna oboljenja ili povrede, uključujući:

- 1) Aktivnosti koje preduzimaju za rešavanje žalbi
- 2) Rezultate svih procesa rešavanja sporova, uključujući pravednu naknadu i
- 3) Nerešene sporove, razloge zbog kojih nisu rešeni i način na koji će biti rešeni

Verificatori: Provera dokumentacije: Žalbe radnika, Evidencija o rešavanju žalbi; Razgovor sa: Zaposlenima i radnicima.

2.6.4 Obezbeđena je pravična naknada za radnike koji su na poslu pretrpeli gubitak ili oštećenje imovine, zadobili profesionalna oboljenja ili povrede

Verificatori: Provera dokumentacije: Evidencija o izmirenju naknada; Razgovor sa: Zaposlenima i radnicima.

PRINCIP* 3: PRAVA STAROSIEDILAČKIH* NARODA (DOMORODACA)

Organizacija* će identifikovati i podržati* zakonska* i običajna prava Starosedeoc* na vlasništvo, korišćenje i upravljanje zemljištem, teritorijama* i resursima na koje utiču aktivnosti upravljanja.

Note:Princip 3 nije primenljiv jer na teritoriji Srbije nema Starosedeoci. Ustav Republike Srbije obezbeđuje jednaka prava svim građanima. Načela nacionalne, verske i rodne ravnopravnosti definisana su Ustavom i zakonima. Propisi koji definišu te principe dati su u Aneksu J

3.1 *The Organization* shall identify the Indigenous Peoples* that exist within the Management Unit* or those that are affected by management activities. The Organization* shall then, through engagement* with these Indigenous Peoples*, identify their rights of tenure*, their rights of access to and use of forest* resources and ecosystem services*, their customary rights* and legal* rights and obligations, that apply within the Management Unit*. The Organization* shall also identify areas where these rights are contested.*

3.1.1 [Not applicable to Serbia] Indigenous Peoples that may be affected by management activities are identified.

3.1.2 [Not applicable to Serbia] Through culturally appropriate engagement with the Indigenous Peoples identified in 3.1.1, the following are documented and/or mapped:

- 1) Their legal and customary rights of tenure;
- 2) Their legal and customary access to, and use rights, of the forest resources and ecosystem services,
- 3) Their legal and customary rights and obligations that apply;
- 4) The evidence supporting these rights and obligations;
- 5) Areas where rights are contested between Indigenous Peoples, governments and/or others;
- 6) Summary of the means by which the legal and customary rights and contested rights, are addressed by The Organization; and
- 7) The aspirations and goals of Indigenous Peoples related to management activities, Intact Forest Landscapes and Indigenous cultural landscapes.

3.2 *The Organization* shall recognize and uphold the legal* and customary rights of Indigenous People* to maintain control over management activities within or related to the Management Unit* to the extent necessary to protect their rights, resources and lands and territories. Delegation by Indigenous People* of control over management activities to third parties requires Free, Prior and Informed Consent.*

3.2.1 [Not applicable to Serbia] Through culturally appropriate engagement Indigenous People are informed when, where and how they can comment on and request modification to management activities to the extent necessary to protect their rights, resources, lands and territories.

3.2.2 [Not applicable to Serbia] The legal and customary rights of Indigenous People are not violated by The Organization.

- 3.2.3 [Not applicable to Serbia] Where evidence exists that legal and customary rights of Indigenous Peoples related to management activities have been violated the situation is corrected, if necessary, through culturally appropriate engagement and/or through the dispute resolution process as required in Criteria 1.6 or 4.6.
- 3.2.4 [Not applicable to Serbia] Free, Prior and Informed Consent is granted by Indigenous People prior to management activities that affect their identified rights through a process that includes:
- 1) Ensuring Indigenous People know their rights and obligations regarding the resource;
 - 2) Informing the Indigenous People of the value of the resource, in economic, social and environmental terms;
 - 3) Informing the Indigenous People of their right to withhold or modify consent to the proposed management activities to the extent necessary to protect their rights, resources, lands and territories; and
 - 4) Informing the Indigenous People of the current and future planned forest management activities.
- 3.2.5 [Not applicable to Serbia] Where the process of Free Prior and Informed Consent has not yet resulted in an FPIC agreement, the Organisation and the affected Indigenous People are engaged in a mutually agreed FPIC process that is advancing, in good faith and with which the community is satisfied.
- 3.3 In the event of delegation of control over management activities, a Binding agreement* between The Organization* and the Indigenous People* shall be concluded through Free, Prior and Informed Consent*. The agreement shall define its duration, provisions for renegotiation, renewal, termination, economic conditions and other terms and conditions. The agreement shall make provision for monitoring by Indigenous Peoples* of The Organization*'s compliance with its terms and conditions.**
- 3.3.1 [Not applicable to Serbia] Where control over management activities has been granted through Free Prior and Informed Consent based on culturally appropriate engagement, the binding agreement contains the duration, provisions for renegotiation, renewal, termination, economic conditions and other terms and conditions.
- 3.3.2 [Not applicable to Serbia] Records of binding agreements are maintained.
- 3.3.3 [Not applicable to Serbia] The binding agreement contains the provision for monitoring by Indigenous Peoples of The Organization's compliance with its terms and conditions.
- 3.4 The Organization* shall recognize and uphold* the rights, customs and culture of Indigenous People* as defined in the United Nations Declaration on the Rights of Indigenous Peoples* (2007) and ILO Convention* 169 (1989).**
- 3.4.1 [Not applicable to Serbia] The rights, customs and culture of Indigenous People as defined in UNDRIP and ILO Convention 169 are not violated by The Organization.

- 3.4.2 [Not applicable to Serbia] Where evidence that rights, customs and culture of Indigenous People, as defined in UNDRIP and ILO Convention 169, have been violated by The Organization, the situation is documented including steps to restore these rights, customs and culture of Indigenous Peoples, to the satisfaction of the rights holders.
- 3.5 ***The Organization****, through ***engagement**** with ***Indigenous People****, shall identify sites which are of special cultural, ecological, economic, religious, or spiritual significance and for which these ***Indigenous People**** hold ***legal**** or ***customary rights****. These sites shall be recognized by ***The Organization**** and their management, and/or ***protection**** shall be agreed through ***engagement**** with these ***Indigenous People****.
- 3.5.1 [Not applicable to Serbia] Sites of special cultural, ecological, economic, religious, or spiritual significance for which Indigenous People hold legal or customary rights are identified through culturally appropriate engagement.
- 3.5.2 [Not applicable to Serbia] Measures to protect such sites are agreed, documented, and implemented through culturally appropriate engagement with Indigenous Peoples. When Indigenous Peoples determine that physical identification of sites in documentation or on maps would threaten the value or protection of the sites, then other means will be used.
- 3.5.3 [Not applicable to Serbia] Wherever sites of special cultural, ecological, economic, religious or spiritual significance are newly observed or discovered, management activities cease immediately in the vicinity until protective measures have been agreed to with the Indigenous Peoples, and as directed by local and national laws.
- 3.6 ***The Organization**** shall ***uphold**** the right of ***Indigenous People**** to ***protect**** and utilize their ***Traditional Knowledge**** and shall compensate ***local communities**** for the utilization of such knowledge and their ***intellectual property****. A ***Binding agreement**** as per ***Criterion**** 3.3 shall be concluded between ***The Organization**** and the ***Indigenous People**** for such utilization through ***Free, Prior and Informed Consent**** before utilization takes place, and shall be consistent with the ***protection**** of ***intellectual property**** rights.
- 3.6.1 [Not applicable to Serbia] Traditional knowledge and intellectual property are protected and are only used when the acknowledged owners of that traditional knowledge and intellectual property have provided their Free, Prior and Informed Consent formalized through a binding agreement.
- 3.6.2 [Not applicable to Serbia] Indigenous Peoples are compensated according to the binding agreement reached through Free, Prior and Informed Consent for the use of traditional knowledge and intellectual property.

PRINCIP* 4: ODNOSI SA LOKALNOM ZAJEDNICOM

Organizacija* koja upravlja (gazduje) Šumama/vlasnik šume mora doprineti održavanju ili unapređenju socijalnog i ekonomskog blagostanja lokalne zajednice*.

4.1 **Organizacija*** koja upravlja (gazduje) Šumama /vlasnik šume mora identifikovati lokalne zajednice koje postoje na šumskom području, kao i lokalne zajednice na koje utiču aktivnosti gazdovanja. **Organizacija*** koja gazduje /vlasnik šume će u saradnji sa lokalnim zajednicama, prepoznati njihova vlasničko-korisnička prava, prava pristupa i korišćenja šumskih resursa i opštekorisnih funkcija **Šuma***, njihova **Običajna prava*** i zakonska prava i obaveze, koja se primenjuju na šumskom području.

4.1.1 Identifikovane su lokalne zajednice koje postoje na šumskom području kao i one na koje utiču aktivnosti gazdovanja

Verificatori: Provera dokumentacije: Spisak i kontakt podaci lokalnih zajednica i interesnih grupa na koje utiču aktivnosti gazdovanja; Konsultacije sa: Predstavnicima lokalnih zajednica i interesnih grupa.

4.1.2 Kroz odgovarajuću saradnju sa lokalnim zajednicama identifikovanim u kriterijumu 4.1, dokumentuje se i/ili mapira sledeće:

- 1) Njihova zakonska i običajna vlasničko-korisnička prava i obaveze, vezano za šumske resurse i opštekorisne funkcije šuma,
- 2) Dokazi koji potkrepljuju ta prava i obaveze,
- 3) Područja u kojima postoje sporovi po pitanju prava između lokalne zajednice, vladinih institucija i/ili drugih interesnih grupa,
- 4) Dokaz koji podržava ova prava i obaveze
- 5) Težnje i ciljevi lokalne zajednice koji se odnose na aktivnosti gazdovanja
- 6) Rezime sredstava na koji se zakonska i običajna prava i sporna prava prepoznaju od strane Organizacije koja upravlja/vlasnika šume i
- 7) Težnje i ciljevi lokalne zajednice koji se odnose na aktivnosti upravljanja.

Verificatori: Provera dokumentacije: Podaci o zakonskim i običajnim vlasničko-korisničkim pravima i obavezama interesnih grupa iz lokalne zajednice u smislu pristupa šumi i korišćenja šumskih resursa (korišćenje drveta i nedrvnih proizvoda šume, lov, rekreacija, turizam, okupljanje, piknik i druge kulturološko-socijalne aktivnosti), Spisak i kontakt podaci organizacija, institucija i predstavnika interesnih grupa iz lokalne zajednice, Podaci o područjima gde se javljaju sporna ili konfliktna zakonska i običajna vlasničko-korisnička prava i obaveze; Konsultacije sa: Predstavnicima lokalnih zajednica i interesnih grupa.

4.2 **Organizacija*** koja upravlja (gazduje) Šumama/vlasnik šume mora prepoznati i podržati* zakonska i *Običajna prava** lokalnih zajednica da zadrže kontrolu nad aktivnostima gazdovanja unutar ili u okruženju šumskog područja, u meri potrebnoj da zaštite svoja prava, resurse, zemljište i teritoriju. Delegiranje prava trećim licima od strane lokalne zajednice, kad je u pitanju kontrola nad aktivnostima gazdovanja, zahteva slobodan, prethodni i *dokazani pristanak**.

4.2.1 Kroz odgovarajuću saradnju i komunikaciju, lokalne zajednice su obaveštene o tome kada, gde i kako mogu komentisati i zatražiti izmenu aktivnosti gazdovanja, u meri potrebnoj za zaštitu svojih prava, i u skladu sa važećim zakonskim propisima

Verificatori: Provera dokumentacije koja potvrđuje da je lokalna zajednica obaveštena o: Donošenju i izmenama planske dokumentacije u vezi aktivnosti gazdovanja (osnove gazdovanja šumama, godišnji planovi/program gazdovanja, izvođački projekti i ostale planske aktivnosti), Proceduri dostavljanja komentara na planirane aktivnosti gazdovanja; Konsultacije sa: Predstavnicima lokalnih zajednica i interesnih grupa.

4.2.2 Zakonska i običajna prava lokalnih zajednica treba da zadrže kontrolu nad aktivnostima gazdovanja i da nisu prekršena od strane Organizacije koja upravlja (gazduje) šumama /vlasnika šume.

Verificatori: Provera dokumentacije: Registar predloga i primedbi predstavnika lokalnih zajednica i interesnih grupa koji se odnose na plansku dokumentaciju u vezi aktivnosti gazdovanja, Zapisnici sa sastanaka sa predstavnicima lokalnih zajednica i interesnih grupa, Izmene u planskoj dokumentaciji u vezi aktivnosti gazdovanja koje su nastale kao rezultat predloga i primedbi predstavnika lokalnih zajednica i interesnih grupa; Konsultacije sa: Predstavnicima lokalnih zajednica i interesnih grupa.

4.2.3 U slučaju da postoji dokaz da su zakonska i običajna prava lokalnih zajednica koja se odnose na aktivnosti gazdovanja prekršena, primenjuju se odgovarajući instrumenti saradnje i/ili se primenjuje proces rešavanja sporova predviđenih u Kriterijumima 1.6 ili 4.6.

Verificatori: Provera dokumentacije: Registar i ostala dokumentacija u vezi primene instrumenata saradnje i rešavanja sporova; Konsultacije sa: Predstavnicima lokalnih zajednica i interesnih grupa.

4.2.4 Slobodan, prethodni i dokazani pristanak je dobijen od strane lokalne zajednice, pre otpočinjanja aktivnosti gazdovanja koje utiču na njihova utvrđena prava, kroz proces koji uključuje:

- 1) Osiguranje da je lokalna zajednica upoznata sa svojim pravima i obavezama u pogledu resursa,
- 2) Informisanje lokalne zajednice o ekonomskim, socijalnim i ekološkim vrednostima resursa.
- 3) Informisanje lokalne zajednice o pravu obustavljanja ili izmene davanja mišljenja (u skladu sa važećim zakonskim propisima) na predložene aktivnosti gazdovanja u meri potrebnoj da zaštite svoja prava i resurse,
- 4) Informisanje lokalne zajednice o sadašnjim i budućim planiranim aktivnostima gazdovanja šumama

Verificatori: Provera dokumentacije: Potvrda da je lokalna zajednica obaveštena o aktivnosti gazdovanja koje utiču na njihova utvrđena prava, Saglasnost ili mišljenje (u zavisnosti od odredbi pozitivnih zakonskih propisa) lokalne zajednice na planirane aktivnosti gazdovanja; Konsultacije sa: Predstavnicima lokalnih zajednica i interesnih grupa.

4.2.5 Tamo gde proces besplatne prethodne i informisane saglasnosti još uvek nije rezultirao FPIC sporazumom, Organizacija i pogođene lokalne zajednice su uključene u međusobno dogovoreni FPIC proces koji napreduje, u dobroj nameri i sa kojim je zajednica zadovoljna.

Verificatori: Provera dokumentacije: Potvrda da je lokalna zajednica obaveštena o aktivnosti gazdovanja koje utiču na njihova utvrđena prava, Saglasnost ili mišljenje (u zavisnosti od odredbi pozitivnih zakonskih propisa) lokalne zajednice na planirane aktivnosti gazdovanja; Konsultacije sa: Predstavnicima lokalnih zajednica i interesnih grupa.

4.3 Organizacija* koja upravlja (gazduje) Šumama/vlasnik šume mora osigurati razumne*moгуćnosti za zapošljavanje, obuku i druge usluge lokalnim zajednicama, izvođačima radova i dobavljačima*, proporcionalno stepenu* i intenzitetu svojih aktivnosti gazdovanja.

4.3.1 Iskomunicirane su i obezbeđene razumne mogućnosti lokalnim zajednicama, izvođačima radova i dobavljačima za:

- 1) Zapošljavanje
- 2) Obuku, i
- 3) Druge usluge

SLIMF 4.3.1 Prednost se daje lokalnom stanovništvu i službama ili, u slučaju sertifikacije grupe, članovima grupe.

Verificatori: Provera dokumentacije: Oglasi (konkursi, tenderi) i drugi dokazi u vezi mogućnosti za zapošljavanje, izbor izvođača radova, izbor dobavljača, obuku i druge usluge, Dokazi o zapošljavanju, izboru izvođača radova i dobavljača, te obukama i drugim uslugama lokalnoj zajednici; Razgovor sa: Zaposlenima; Konsultacije sa: Predstavnicima lokalnih zajednica i interesnih grupa, Izvođačima radova i dobavljačima.

4.4 Organizacija* koja upravlja (gazduje) Šumama/vlasnik šume mora provesti dodatne aktivnosti, kroz saradnju sa lokalnim zajednicama, koje doprinose njihovom društvenom i ekonomskom razvoju, proporcionalno stepenu, intenzitetu i socijalno-ekonomskom uticaju svojih aktivnosti gazdovanja.

4.4.1 Mogućnosti za lokalni društveni i ekonomski razvoj su identifikovane kroz odgovarajuću saradnju s lokalnim zajednicama i drugim relevantnim organizacijama.

SLIMF 4.4.1 Mogućnosti za lokalni socijalni i ekonomski razvoj se identifikuju i sprovode kroz odgovarajuću saradnju s lokalnim zajednicama.

Verificatori: Provera dokumentacije: Procena sociološko-ekonomskog uticaja aktivnosti gazdovanja na lokalni društveni i ekonomski razvoj; Razgovor sa: Rukovodećim organima organizacije koja gazduje/vlasnikom šume; Konsultacije sa: Predstavnicima lokalnih zajednica i interesnih grupa.

4.4.2 Projekti i dodatne aktivnosti koji se sprovode i/ili podržavaju, doprinose lokalnoj društvenoj i ekonomskoj koristi u skladu sa socijalno-ekonomskim uticajem aktivnosti gazdovanja.

SLIMF 4.4.2 Koriste se lokalni proizvodi i usluge.

Verificatori: Provera dokumentacije: Planske aktivnosti usmerene ka podršci lokalnog društveno-ekonomskog razvoja, Sporazumi, protokoli o saradnji, pisma zahvale i drugi dokumenti kojima se potvrđuje materijalna podrška Organizacije koja gazduje/vlasnika šume lokalnoj zajednici; Razgovor sa: Rukovodećim organima organizacije koja gazduje/vlasnikom šume; Konsultacije sa: Predstavnicima lokalnih zajednica i interesnih grupa.

4.5 Organizacija* koja upravlja (gazduje) Šumama/vlasnik šume, kroz saradnju s lokalnim zajednicama, mora preduzeti mere za identifikaciju, izbegavanje i ublažavanje značajnih negativnih socijalnih, ekoloških i ekonomskih uticaja svojih aktivnosti gazdovanja na zajednice na koje se te aktivnosti odnose. Preduzete mere će biti proporcionalne stepenu, intenzitetu i riziku*prouzrokovanom tim aktivnostima i njihovim negativnim uticajima.

4.5.1 Kroz odgovarajuću saradnju s lokalnim zajednicama, sprovode se mere za identifikovanje, izbegavanje i ublažavanje značajnih negativnih socijalnih, ekoloških i ekonomskih uticaja aktivnosti gazdovanja.

SLIMF 4.5.1.1 Na kulturološki primeren način, sprovode se mere za identifikovanje, izbegavanje i ublažavanje značajnih negativnih socijalnih, ekoloških i ekonomskih uticaja aktivnosti gazdovanja.

SLIMF 4.5.1.2 Na zahtev, ove mere se saopštavaju susedima i susednim vlasnicima zemljišta na kulturološki primeren način.

Verificatori: Provera dokumentacije: Utvrđeni sociološki, ekološki i ekonomski uticaji aktivnosti gazdovanja i dokumentacija o preduzetim merama na njihovom izbegavanju i ublažavanju, Zapisnici i drugi dokazi o održavanju sastanaka sa predstavnicima lokalnih zajednica i interesnih grupa na kojima su raspravljani negativni sociološki, ekološki i ekonomski uticaji aktivnosti gazdovanja; Konsultacije sa: Predstavnicima lokalnih zajednica i interesnih grupa.

4.6 Organizacija* koja upravlja (gazduje) Šumama/vlasnik šume, kroz saradnju s lokalnim zajednicama, mora posedovati mehanizme za rešavanje žalbi i utvrđivanje pravične naknade lokalnim zajednicama i pojedincima, vezano za uticaje aktivnosti gazdovanja Organizacije koja gazduje /vlasnika šume.

4.6.1 Postoji javno dostupan postupak za rešavanje žalbi, koji je razvijen u saradnji sa lokalnom zajednicom.

Verificatori: Provera dokumentacije; Razgovor sa: Rukovodećim organima organizacije koja gazduje/vlasnikom šume; Konsultacije sa: Predstavnicima lokalnih zajednica i interesnih grupa.

4.6.2 Žalbe koje se odnose na uticaj aktivnosti gazdovanja su pravovremeno primljene, te su rešene ili su u postupku rešavanja.

Verificatori: Provera dokumentacije: Registar žalbi i mera preduzetih za njihovo rešavanje u skladu sa procedurama za rešavanje sporova i utvrđivanje pravične naknade pogođenih interesnih grupa, Zapisnici sa sastanaka sa pogođenim interesnim grupama; Razgovor sa: Rukovodećim organima organizacije koja gazduje/vlasnikom šume; Konsultacije sa: Predstavnicima lokalnih zajednica i interesnih grupa.

4.6.3 Postoje ažurirani podaci o žalbama koje se odnose na uticaje aktivnosti gazdovanja i isti uključuju:

- 1) Preduzete aktivnosti za rešavanje žalbi,
- 2) Rezultate svih procesa rešavanja sporova, uključujući pravednu naknadu lokalnim zajednicama i pojedincima i
- 3) Nerešene sporove, razloge zašto nisu rešeni, i kako će biti rešeni

Verificatori: Provera dokumentacije: Registar žalbi i mera preduzetih za njihovo rešavanje u skladu sa procedurama za rešavanje sporova i utvrđivanje pravične naknade pogođenih interesnih grupa; Razgovor sa: Rukovodećim organima organizacije koja gazduje/vlasnikom šume; Konsultacije sa: Predstavnicima lokalnih zajednica i interesnih grupa.

4.6.4 Organizacija koja gazduje /vlasnik šume obustavlja sve aktivnosti u područjima u kojima postoje sporovi:

- 1) Većih razmera ili
- 2) Značajnog trajanja ili
- 3) Koji uključuju značajan broj različitih interesa

Verificatori: Provera dokumentacije: Podaci o obustavljenim aktivnostima i razlozima koji su do toga doveli, Terenska provera da li su zaustavljene aktivnosti na ovim područjima; Razgovor sa: Rukovodećim organima organizacije koja gazduje/vlasnikom šume; Konsultacije sa: Predstavnicima lokalnih zajednica i interesnih grupa.

4.7 Organizacija* koja upravlja (gazduje) Šumama/vlasnik šume će kroz saradnju s lokalnim zajednicama, odrediti lokacije koja su od posebnog kulturnog, ekološkog, ekonomskog, verskog ili duhovnog značaja, na koje te lokalne zajednice imaju zakonska ili *Običajna prava. Ove lokacije su prepoznate od strane Organizacije koja gazduje/vlasnika šume, a upravljanje njima i/ili *zaštita** će biti dogovoreni kroz saradnju sa lokalnim zajednicama .**

4.7.1 Lokaliteti od posebnog kulturnog, ekološkog, ekonomskog, verskog ili duhovnog značaja, za koje lokalne zajednice imaju zakonska ili običajna prava, identifikovani su kroz odgovarajuću saradnju i priznati su od strane Organizacije koja gazduje/vlasnika šume.

Verificatori: Provera dokumentacije: Zapisnici sa sastanaka sa predstavnicima lokalnih zajednica i interesnih grupa, Karte i fotografije lokaliteta od posebnog kulturološkog, ekološkog, ekonomskog, verskog ili duhovnog značaja za lokalnu zajednicu, Terenska provera označenosti i granica HCV šuma; Konsultacije sa: Predstavnicima lokalnih zajednica i interesnih grupa.

4.7.2 Mere za zaštitu takvih lokaliteta su usaglašene, dokumentovane i sprovode se kroz odgovarajuću saradnju s lokalnim zajednicama. Kada lokalne zajednice utvrde da bi fizička identifikacija lokaliteta u dokumentaciji ili na kartama, mogla ugroziti vrednost ili zaštitu tih lokaliteta, tada će se upotrebiti druge primenljive mere zaštite.

Verificatori: Provera dokumentacije: Sprovedene mere zaštite i upravljanja lokalitetima pomenutim u 4.7.1, Dokazi o tome da su sprovedene mere zaštite i upravljanja lokalitetima pomenutim u 4.7.1 usaglašeni/odobreni od strane lokalnih zajednica (npr. pozivnice i zapisnici sa javnih rasprava), Terenska provera lokaliteta pomenutih u 4.7.1; Konsultacije sa: Predstavnicima lokalnih zajednica i interesnih grupa.

4.7.3 Kad god su lokaliteti od posebnog kulturnog, ekološkog, ekonomskog, verskog ili duhovnog značaja nedavno uočeni ili otkriveni, aktivnosti gazdovanja u blizini lokaliteta prestaju odmah, sve dok se ne usaglase zaštitne mere sa lokalnim zajednicama, a prema uputstvima lokalnih propisa i nacionalnih zakona.

Verificatori: Provera dokumentacije: Podaci o lokalitetima na kojima su zaustavljene aktivnosti gazdovanja i razlozima koji su do toga doveli, Terenska provera lokaliteta pomenutih u 4.7.3; Konsultacije sa: Predstavnicima lokalnih zajednica i interesnih grupa.

4.8 Organizacija* koja upravlja (gazduje)/vlasnik šume mora podržati pravo lokalne zajednice na zaštitu i korišćenje svog tradicionalnog znanja i mora izvršiti kompenzaciju lokalnim zajednicama za korišćenje tih znanja i intelektualne svojine*. Obavezujući sporazum* se sklapa između organizacije koja gazduje i/vlasnika šume i lokalnih zajednica za takvo korišćenje kroz slobodan, prethodni i dokazani pristanak, pre početka korišćenja resursa i mora biti u skladu sa zaštitom prava intelektualne svojine.

4.8.1 Tradicionalna znanja i intelektualna svojina su zaštićeni i koriste se samo kada su vlasnici tog tradicionalnog znanja i intelektualne svojine dali svoj slobodan, prethodni i dokazani pristanak koji je formalizovan kroz obavezujući sporazum.

Verificatori: Obavezujući sporazum.

4.8.2 Lokalne zajednice su dobile adekvatnu kompenzaciju u skladu sa obavezujućim sporazumom postignutom kroz slobodan, prethodni i dokazani pristanak za korišćenje tradicionalnih znanja i intelektualne svojine.

Verificatori: Obavezujući sporazum.

PRINCIP* 5: KORISTI OD ŠUME

Organizacija* koja upravlja (gazduje) Šumama/vlasnik šume mora efikasno upravljati širokim rasponom proizvoda i usluga na šumskom području kako bi se održala ili povećala dugoročna *Ekonomska održivost** i raspon socijalnih i ekoloških koristi.

5.1 Organizacija* koja upravlja (gazduje) Šumama/vlasnik šume mora identifikovati, proizvoditi, ili omogućiti proizvodnju, različitih koristi i/ili proizvoda koji su zasnovani na širokom asortimanu resursa i usluga ekosistema na šumskom području u cilju jačanja i diverzifikovanja lokalne ekonomije proporcionalno stepenu i intenzitetu aktivnosti gazdovanja.

5.1.1 Identifikovani su resursi i usluge ekosistema koje mogu ojačati i diverzifikovati lokalnu ekonomiju.

Verificatori: Provera dokumentacije: Planovi/programi gazdovanja šumskim resursima u smislu identifikovanja drvnih i nedrvnih proizvoda i usluga ekosistema, Planovi/programi upravljanja zaštićenim područjima, Lovne osnove, Program upravljanja ribolovnim područjem; Konsultacije sa zainteresovanim stranama.

5.1.2 U skladu s ciljevima gazdovanja/upravljanja, identifikovane koristi i proizvodi su ponuđeni od strane Organizacije koja gazduje/vlasnika šume i/ili su stavljeni na raspolaganje drugima za proizvodnju, jačanje i diverzifikovanje lokalne ekonomije.

Verificatori: Provera dokumentacija: Osnove gazdovanja šumama, Ugovori sa drugim poslovnim subjektima i institucijama u smislu korišćenja šumskih resursa; Provera na terenu da li se radi o poslovnim subjektima i institucijama u kojima radi lokalno stanovništvo kao i koje resurse i usluge one koriste; Konsultacije sa: Preduzećima drvne industrije i izvođačima radova (ugovaračima), Preduzećima koja se bave otkupom, preradom i trgovinom nedrvnim proizvodima, Lovačkim i ribolovačkim udruženjima.

5.1.3 Kada Organizacija koristi FSC zahteve za usluge ekosistema, Organizacija će se pridržavati važećih zahteva u FSC-PRO-30-006.

Verificatori: Zapisi koji proističu iz zahteva FSC-PRO-30-006.

5.2 Organizacija* koja upravlja (gazduje) Šumama/vlasnik šume mora koristiti proizvode i usluge sa šumskog područja na način da ne sme premašiti trajno održiv nivo.

5.2.1 Nivo korišćavanja je zasnovan na analizi trenutno najboljih dostupnih informacija o taksaciji šuma, inventuri šuma, sušenju šuma i održavanju funkcija ekosistema.

Verificatori: Provera dokumentacije: Osnove gazdovanja šumama, Podaci o inventuri i taksaciji šuma, Izveštaji o gazdovanju.

5.2.2 Na temelju analize nivoa korišćenja šuma, jednogodišnji etat se određuje na način da ne premašuje nivo korišćenja koji se može trajno održavati i uključujući da nivo korišćenja ne ugrožava dugoročne proizvodne kapacitete šuma.

Verificatori: Provera dokumentacije: Osnove gazdovanja šumama, Podaci o inventuri i taksaciji šuma.

5.2.3 Aktuelni godišnji nivo korišćenja se evidentira i nivo korišćenja za određeni vremenski period koji ne prelazi dozvoljenu seču (etat) etat određen u 5.2.2 za isti definisani period.

Verificatori: Provera dokumentacije: Osnove gazdovanja šumama, Podaci o inventuri i taksaciji šuma, Izveštaji o gazdovanju, Inspekcijski nalazi i zapisnici; Razgovor sa: Stručnim službama organizacije koja gazduje/vlasnikom šume; Konsultacija sa: Inspekcijskim organima.

5.2.4 Za izdvajanje komercijalnih usluga korišćenja (seče) i nedravnih šumskih proizvoda od strane Organizacije koja gazduje/vlasnika šume određuje se i poštuje održivi nivo korišćenja. Održivi nivo korišćenja se bazira na najboljim dostupnim informacijama

NŠDP 5.2.4.1 Za med koji se komercijalno koristi, procenjuje se održivi nivo korišćenja.

NŠDP 5.2.4.2 Za divljač koja se komercijalno koristi, procenjuje se održivi nivo korišćenja - tačno definisan planskim dokumentima za lovište i upotrebu divljači.

Verificatori: Provera dokumentacije: Planovi/programi gazdovanja i korišćenja nedravnih šumskih proizvoda, Studije o potencijalima nedravnih šumskih proizvoda (ukoliko postoje), Izveštaji o korišćenju nedravnih šumskih proizvoda, Dokumentacija o zaštićenim, ugroženim i potencijalno ugroženim vrstama (Zakonska regulativa koja definiše zaštićene vrste, crvene liste i sl.), Podaci o korišćenju meda, Podaci o odstrelu; Razgovor sa: Stručnim službama organizacije koja gazduje/vlasnikom šume.

5.3 **Organizacija* koja upravlja/vlasnik šume* mora dokazati da su pozitivni i negativni uticaji* koji se odnose na aktivnosti upravljanja uključeni u plan/program gazdovanja*.**

5.3.1 Troškovi koji se odnose na prevenciju, ublažavanje ili kompenzaciju negativnih društvenih i ekoloških uticaja aktivnosti gazdovanja identifikovani su i dokumentovani.

Verificatori: Provera dokumentacije: Program poslovanja Organizacije koja gazduje šumom, Godišnji plan/program gazdovanja šumama, Izvođački projekat, Izveštaji o gazdovanju i finansijskom poslovanju, Studije o društvenom i ekološkom uticaju aktivnosti gazdovanja (ukoliko postoje); Provera na terenu aktivnosti preduzetih u cilju prevencije, ublažavanja ili kompenzacije negativnih društvenih i ekoloških uticaja aktivnosti gazdovanja (ukoliko postoje); Konsultacije sa: Predstavnicima lokalnih zajednica i interesnih grupa.

5.3.2 Koristi koje se odnose na pozitivne društvene i ekološke uticaje aktivnosti gazdovanja identifikovane su i uključene u plan/program gazdovanja.

SLIMF 5.3.2 Sprovođenje aktivnosti gazdovanja šumama pokazuje postepeni napredak ka ekonomskoj održivosti.

Verificatori: Provera dokumentacije: Planovi/programi gazdovanja šumskim resursima, Izveštaji o gazdovanju i finansijskom poslovanju, Studije o društvenom i ekološkom uticaju aktivnosti gazdovanja (ukoliko postoje); Razgovor sa: Zaposlenima.

5.4 Organizacija* koja upravlja/vlasnik šume* treba da koristiti lokalnu preradu, lokalne usluge i lokalnu dodatnu vrednost kako bi se ispunili zahtevi Organizacije koja upravlja (gazduje) Šumama/vlasnika šume gde je to moguće, proporcionalno stepenu, intenzitetu i riziku. Ako to nije moguće postići na lokalnom nivou Organizacija* koja gazduje /vlasnik šume mora preduzeti razumne napore da pomogne u uspostavljanju ovih usluga.

5.4.1 Tamo gde su cene, kvalitet i kapacitet nelokalnih i lokalnih preduzeća približno jednaki, koriste se: lokalne robe, usluge i proizvodnja u cilju povećavanja dodatnih vrednosti proizvoda i u skladu sa važećim Zakonom o javnim nabavkama.

Verificatori: Provera dokumentacije: Izveštaji o gazdovanju i finansijskom poslovanju, Izveštaji i dokumentacija sa javnih nabavki, Potpisani ugovori sa lokalnim preduzećima (snabdevačima i ugovaračima); Konsultacije sa: Lokalnim preduzećima, Predstavnicima lokalnih zajednica.

5.4.2 Kada nisu dostupne lokalne robe, ulažu se razumni naponi da se uspostave i podstaknu kapaciteti, usluge i proizvodnja istih u cilju povećavanja dodatnih vrednosti proizvoda.

Verificatori: Provera dokumentacije: Zapisnici sa sastanaka sa lokalnim preduzećima i predstavnicima lokalne zajednice, Konsultacije sa: Lokalnim preduzećima, Predstavnicima lokalnih zajednica.

5.5 Organizacija* koja upravlja (gazduje) Šumama/vlasnik šume mora pokazati kroz planiranje i rashode proporcionalne stepenu, intenzitetu i riziku, svoju posvećenost dugoročnoj ekonomskoj održivosti.

5.5.1 U cilju ispunjavanja ovog standarda i obezbeđenja dugoročne ekonomske održivosti, za sprovođenje plana/programa gazdovanja dodeljena su dovoljna sredstva.

Verificatori: Provera dokumentacije: Planovi/programi i izvještaji o finansijskom poslovanju; Razgovor sa: Rukovodećim organima i stručnim službama organizacije koja gazduje/vlasnikom šume.

5.5.2 Postoje troškovi i investicije za sprovođenje Plana/programa gazdovanja kako bi se zadovoljio ovaj standard i kako bi se obezbedila dugoročna ekonomska održivost.

Verificatori: Provera dokumentacije: Planovi/programi i izvještaji o finansijskom poslovanju; Razgovor sa: Rukovodećim organima i stručnim službama organizacije koja gazduje /vlasnikom šume.

PRINCIP* 6: ENIRONMENTALNE (EKOLOŠKE) VREDNOSTI I UTICAJI

Organizacija* koja upravlja (gazduje) Šumama/vlasnik šume mora održavati, očuvati i/ili obnavljati opštekorisne funkcije Šuma* i ekološke vrednosti šumskog područja i izbegavati, korigovati ili ublažavati negativne uticaje životnu sredinu.

6.1 Organizacija* koja upravlja (gazduje) Šumama/vlasnik šume mora napraviti procenu uticaja na životnu sredinu u šumskom području, kao ekoloških vrednosti izvan šumskog područja, koje bi potencijalno mogle biti pod uticajem aktivnosti gazdovanja. Nivo detaljnosti, stepen i učestalost procene moraju biti u skladu sa stepenom, intenzitetom i rizikom od aktivnosti gazdovanja, i dovoljni za donošenje odluka o potrebnim merama zaštite, kao i za otkrivanje i praćenje mogućih negativnih uticaja tih aktivnosti.

6.1.1 Za identifikovanje ekoloških vrednosti koje bi potencijalno mogle biti ugrožene aktivnostima upravljanja unutar i izvan šumskog područja, koriste se najbolje dostupne informacije

Verificatori: Provera dokumentacije kojom bi se utvrdila dostupnost informacija za identifikaciju vrednosti životne sredine (opštekorisnih funkcija šume, biodiverziteta, vodnih, zemljišnih, predeonih vrednosti itd.): Podaci o inventuri i taksaciji šuma, Podaci strateških dokumenata i inventura o stanju biodiverziteta, vodnih, zemljišnih i predeonih resursa, HCV elaborate, Planovi/programi upravljanja zaštićenim područjima, Naučni radovi i studije o lokalnim vrednostima životne sredine (ukoliko postoje); Razgovor sa: Rukovodećim organima organizacije koja gazduje/vlasnikom šume; Konsultacije sa: Naučnim institucijama, Civilnim sektorom (iz oblasti zaštite prirode).

6.1.2 Procene ekološke vrednosti su izvršene sa nivoom detaljnosti i učestalosti tako da:

- 1) Uticaji aktivnosti gazdovanja na identifikovanim ekološkim vrednostima okoline se mogu proceniti kao za Kriterijum 6.2
- 2) Rizici koji se odnose na ekološke vrednosti mogu biti identifikovani u skladu sa kriterijumom 6.2;
- 3) Potrebne mere očuvanja za zaštitu ekoloških vrednosti mogu biti identifikovane u skladu sa kriterijumom 6.3;
- 4) Praćenje uticaja ili ekoloških promena može biti sprovedeno u skladu sa principom 8.

SLIMF 6.1.2 Socio-ekološki uticaji aktivnosti Organizacije se procenjuju najmanje jednom u pet godina .

NDŠP 6.1.2.1 Uticaj na životnu sredinu za svako komercijalno korišćenje meda i divljači treba analizirati i minimizirati na osnovu definisanih procedura u pogledu svakog projekta za med i divljač u šumi.

NDŠP 6.1.2.2 Analiza o proceni uticaja na životnu sredinu.gazdovanja najmanje jednom u pet godina.

Verificatori: Provera dokumentacije: Procedure za procenu uticaja na životnu sredinu, Osnove gazdovanja šumama i izvođačkih projekata (u smislu uključenja procene vrednosti životne sredine i uticaja aktivnosti gazdovanja na iste, u proces planiranja gazdovanja na svim nivoima), Provera usklađenosti

planova/programa gazdovanja i izvođačkih projekata (u smislu uključenja procene vrednosti životne sredine i uticaja aktivnosti gazdovanja na iste, u proces planiranja gazdovanja) sa stanjem na terenu; Razgovor sa: Stručnim službama organizacije koja gazduje/vlasnikom šume; Konsultacije sa: Predstavnicima lokalnih zajednica i interesnih grupa.

6.2 Pre početka aktivnosti gazdovanja na konkretnom području, Organizacija* koja upravlja (gazduje) Šumama/vlasnik šume mora identifikovati i proceniti stepen, intenzitet i rizik potencijalnih uticaja aktivnosti gazdovanja na identifikovane ekološke vrednosti okoline.

6.2.1 Procena uticaja na životnu sredinu identifikuje potencijalne sadašnje i buduće uticaje aktivnosti gazdovanja na životnu sredinu, od postojećeg sastojinskog do nivoa predela.

SLIMF 6.2.1 Pre sprovođenja aktivnosti koje ometaju lokaciju, vrši se procena da bi se identifikovali mogući štetni uticaji planiranih aktivnosti upravljanja svakih pet godina.

Verificatori: Provera dokumentacije: Osnove gazdovanja šumama i izvođačkih projekata (u smislu uključivanja procene uticaja životnu sredinu i uticaja aktivnosti gazdovanja na iste, u proces planiranja gazdovanja na svim nivoima), Provera usaglašenosti planova/programa gazdovanja i izvođačkih projekata (u smislu uključenja procene uticaja na životnu sredinu i uticaja aktivnosti gazdovanja na iste, u proces planiranja gazdovanja) sa stanjem na terenu; Razgovor sa: Stručnim službama organizacije koja gazduje/vlasnikom šume; Konsultacije sa: Predstavnicima lokalnih zajednica i interesnih grupa.

6.2.2 Procena uticaja na životnu sredinu identifikuje i procenjuje uticaj aktivnosti gazdovanja pre početka izvođenja aktivnosti gazdovanja na konkretnom području

SLIMF 6.2.2 Organizacija koja upravlja (gazduje) šumama/vlasnik šume mora osigurati da se bilo koja aktivnost gazdovanja uporedi sa procenom sociološko ekološkog uticaja iz 6.2.1

Verificatori: Provera dokumentacije: Procedura za procenu uticaja na životnu sredinu, Osnove gazdovanja šumama i izvođačkih projekata (u smislu uključivanja procene vrednosti životne sredine i uticaja aktivnosti gazdovanja na iste, u proces planiranja gazdovanja na svim nivoima); Razgovor sa: Stručnim službama organizacije koja gazduje/vlasnikom šume; Konsultacije sa: Predstavnicima lokalnih zajednica i interesnih grupa.

6.3 Organizacija* koja upravlja (gazduje) Šumama/vlasnik šume mora identifikovati i sprovesti efikasne aktivnosti u cilju sprečavanja uticaja aktivnosti upravljanja na ekološke vrednosti, te ublažiti i popraviti one koje se javljaju, srazmerno stepenu, intenzitetu i riziku od tih uticaja.

6.3.1 Aktivnosti gazdovanja se planiraju i sprovode kako bi se sprečili negativni uticaji i zaštitile ekološke vrijednosti.

Verificatori: Provera dokumentacije: Osnove gazdovanja šumama i izvođačkih projekata (u smislu uključivanja procene vrednosti životne sredine i uticaja aktivnosti gazdovanja na iste, u proces planiranja gazdovanja na svim nivoima), Provera usaglašenosti planova/programa gazdovanja i izvođačkih projekata (u smislu uključivanja procene vrijednosti životne sredine i uticaja aktivnosti gazdovanja na iste, u proces planiranja gazdovanja) sa stanjem na terenu (fokus na: gubitak i oštećenja biodiverziteta, gubitak produktivnog zemljišta, narušavanje režima zemljišta i voda i sl.); Razgovor sa: Stručnim službama organizacije koja gospodari/vlasnikom šume; Konsultacije sa: Interesnim grupama (sa naglaskom na predstavnike lokalnih zajednica i NVO).

6.3.2 Aktivnosti upravljanja sprečavaju negativne uticaje na vrednosti životne sredine.

NDŠP 6.3.2.1 RTE vrste treba zaštititi tokom prerade, na mestu proizvodnje, skladištenja i transporta ed ai/ili tokom lova (na mestu odstrela, skladištenja i transporta mesa divljači).

NDŠP 6.3.2.2 Sprovedena je dovoljna ekološka procena i dovoljno se razmatra rezultat procene pre sakupljanja meda i/ili lova divljači u zaštićenim područjima.

NDŠP 6.3.2.3 RTE vrste treba zaštititi tokom sakupljanja, na mestu proizvodnje, skladištenja i transporta meda i/ili tokom lova, na mestu odstrela, skladištenja i transporta mesa divljači.

Verificatori: Provera dokumentacije: Osnove gazdovanja šumama i izvođačkih projekata (u smislu uključivanja procene vrijednosti životne sredine i uticaja aktivnosti gazdovanja na iste, u proces planiranja gazdovanja na svim nivoima), Provera usaglašenosti planova/programa gazdovanja i izvođačkih projekata (u smislu uključivanja procene vrednosti životne sredine i uticaja aktivnosti gazdovanja na iste, u proces planiranja gazdovanja) sa stanjem na terenu (fokus na: gubitak i oštećenja biodiverziteta, gubitak produktivnog zemljišta, narušavanje režima tla i vode i sl.); Razgovor sa: Stručnim službama organizacije koja gospodari/vlasnikom šume; Konsultacije sa: Predstavnicima lokalnih zajednica, interesnih grupa i NVO, Informacije o mestu sa RTE vrstama, Terenska poseta, proizvodnje, odstrela, Lovne osnove, Informacije o mestu i/ili karte zaštićenih područja, Uslovi Zavoda za zastitu prirode, Terenska poseta.

6.3.3 Tamo gde dođe do negativnih uticaja na vrednosti životne sredine, usvajaju se mere za sprečavanje dalje štete, a negativni uticaji se ublažavaju i/ili popravljaju.

6.4 **Organizacija*** koja upravlja/vlasnik šume* mora zaštititi retke i *ugrožene vrste (ranjive)* * i njihova staništa* u šumskom području, pomoću zona zaštite, zaštićenih područja, koridora i/ili (gde je potrebno) drugih direktnih mera za njihovo preživljavanje i održivost. Mere moraju biti srazmerne stepenu, intenzitetu i riziku aktivnosti upravljanja, statusu zaštite i ekološkim zahtevima retkih i ugroženih (ranjive) vrsta. **Organizacija*** koja upravlja/vlasnik šume* uzeće u obzir geografsko područje i ekološke zahteve retkih i ugroženih (ranjive) vrsta izvan granica šumskog područja prilikom određivanja mera koje će se sprovesti u šumskom području.

6.4.1 Za identifikaciju retkih i ugroženih vrsta, i njihovih staništa, uključujući CITES vrste (gde je primenljivo) i onih koje su navedene na nacionalnim, regionalnim i lokalnim listama retkih i ugroženih vrsta, koje se nalaze unutar ili u blizini šumskog područja, koriste se najbolje dostupne informacije.

Verificatori: Provera dokumentacije: Podaci o inventuri i taksaciji šuma, Podaci strateških dokumenata i inventura o stanju biodiverziteta, HCV elaborati, Planovi/programi upravljanja zaštićenim područjima, Osnove gazdovanja šumama (u smislu identifikacije vrsta pod 6.4.1 i njihovih staništa, te njihove zaštite u procesu planiranja gazdovanja); Provera na terenu prisustva i stanja vrsta identifikovanih pod 6.4.1; Razgovor sa: Stručnim službama organizacije koja gazduje/vlasnikom šume; Konsultacije sa: Predstavnicima interesnih grupa i NVO; SLIMF: Organizacija koja gazduje /vlasnik šume mora imati Listu retkih i ugroženih vrsta i imati generalna znanja o retkim i ugroženim vrstama koristeći najbolje dostupne informacije i ekspertize.

6.4.2 Mogući uticaj aktivnosti gazdovanja na retke i ugrožene vrste, njihova zaštita, status i staništa su identifikovani i aktivnosti gazdovanja su prilagođene kako bi se izbegli negativni uticaji

Verificatori: Provera dokumentacije: Osnove gazdovanja šumama (u smislu prilagođavanja aktivnosti gazdovanja i izbegavanja negativnog uticaja na vrste pod 6.4.1 i njihova staništa), HCV elaborati; Terenska provera prilagođenosti aktivnosti gazdovanja kako bi se izbegli negativni uticaji; Razgovor sa: Stručnim službama organizacije koja gazduje/vlasnikom šume; Konsultacije sa: Predstavnicima interesnih grupa i NVO.

6.4.3 Retke i ugrožene vrste i njihova staništa su zaštićeni, kroz zone zaštite, zaštićena područja, koridore i druge direktne sredstva za njihovo preživljavanje i održavanje, kao što su programi obnavljanja vrsta.

Verificatori: Provera dokumentacije: Osnove gazdovanja šumama, Karte i programi zaštite retkih i ugroženih vrsta i njihovih staništa, HCV elaborati; Terenska provera provođenja aktivnosti gazdovanja kako bi se izbegli negativni uticaji na retke i ugrožene vrste i njihova staništa; Razgovor sa: Stručnim službama organizacije koja gazduje/vlasnikom šume; Konsultacije sa: Predstavnicima interesnih grupa i NVO.

6.4.4 Lov, ribolov, postavljanje zamki i sakupljanje retkih ili ugroženih vrsta je sprečeno.

Verificatori: Provera dokumentacije: Procedure za sprečavanje aktivnosti pod 6.4.4; Razgovor sa: Stručnim službama organizacije koja gazduje/vlasnikom šume; Konsultacije sa: Predstavnicima interesnih grupa i NVO.

6.5 Organizacija* koja upravlja (gazduje) Šumama/vlasnik šume mora identifikovati i zaštititi (reprezentativne površine) * izvornih ekosistema i/ili vratiti ih u prirodno stanje. Tamo gde ne postoje (reprezentativne površine) ili su nedovoljni, **Organizacija*** koja upravlja (gazduje) Šumama/vlasnik šume mora vratiti deo šumskog područja u prirodno stanje. Veličina područja i mere koje se preduzimaju za njihovu zaštitu ili obnovu, uključujući i površine unutar *plantaža**, moraju biti srazmerne zaštiti, statusu i vrednosti ekosistema na nivou predela i stepenu, intenzitetu i riziku od aktivnosti gazdovanja.

6.5.1 Za identifikovanje (prirodnih) ekosistema koji postoje ili će postojati u prirodnim uslovima, unutar šumskog područja, koriste se najbolje dostupne informacije.

Verificatori: Provera dokumentacije: Osnove gazdovanja šumama, Karte, i dostupni/postojeći stručni i naučni radovi, HCV elaborati; Provera na terenu prisustva i stanja ekosistema pod 6.5.1.

6.5.2 Tamo gde postoje, reprezentativni uzorci područja izvornih ekosistema su zaštićeni.

Verificatori: Provera dokumentacije: HCV elaborati, Planovi/program upravljanja reprezentativnim uzorcima ekosistemima pod 6.5.1, naučni i stručni radovi (ukoliko postoje); Terenska poseta reprezentativnim uzorcima ekosistemima pod 6.5.1 (npr. prašumskim odelenjima ili rezervatima).

6.5.3 Gde ne postoje reprezentativni uzorci područja, ili kada neadekvatno predstavljaju izvorne ekosisteme, ili kada su na drugi način nedovoljni, deo šumskog područja se obnavlja/vraća na prirodnije uslove.

Verificatori: Provera dokumentacije: HCV elaborati, Planovi/programi upravljanja reprezentativnim uzorcima ekosistemima pod 6.5.1, naučni i stručni radovi (ukoliko postoje); Terenska poseta reprezentativnim uzorcima ekosistemima pod 6.5.1 (npr. prašumskim odelenjima ili rezervatima).

6.5.4 Veličina reprezentativnog uzorka područja i/ili obnavljanje istog srazmerno je statusu zaštite i vrednosti ekosistema, na nivou predela, veličini šumskog područja i intenzitetu gazdovanja šumama.

Verificatori: Provera dokumentacije: HCV elaborati, Planovi/programi upravljanja reprezentativnim uzorcima ekosistemima pod 6.5.1, naučni i stručni radovi (ukoliko postoje); Terenska poseta reprezentativnim uzorcima ekosistemima pod 6.5.1 (npr. prašumskim odelenjima ili rezervatima).

6.5.5 Reprezentativni uzorci površina u kombinaciji sa drugim komponentama mreže zaštićenih područja čine minimalno 10% površine šumskog područja.

Verificatori: Provera dokumentacije: HCV elaborati i karte, Karte i planovi/programi upravljanja reprezentativnim uzorcima ekosistemima pod 6.5.1, Spisak površina i definicije ekosistema; Terenska poseta reprezentativnim uzorcima ekosistemima pod 6.5.1 (npr. Prašumskim odelenjima ili rezervatima).

6.6 Organizacija* koja upravlja (gazduje) Šumama/vlasnik šume mora efikasno održavati kontinuirano postojanje prirodnih domaćih vrsta i *genotipova** i sprečiti gubitke biološke raznovrsnosti, posebno kroz upravljanje staništima u šumskom području. **Organizacija*** koja upravlja (gazduje) Šumama/vlasnik šume mora pokazati da se sprovede efikasne mere za kontrolu lova, ribolova, postavljanja zamki i sakupljanja.

6.6.1 Aktivnosti gazdovanja održavaju zajednice biljaka i karakteristike staništa koja se nalaze unutar izvornih ekosistema u kojem se nalazi šumsko područje.

Verificatori: Provera dokumentacije: Osnove gazdovanja šumama (u smislu održavanja autohtonih zajednica biljaka i karakteristika staništa), Naučni i stručni radovi koji se odnose na izvorne zajednice biljaka i karakteristike staništa (ukoliko postoje); Terenska provera uticaja aktivnosti gazdovanja na autohtone zajednice biljaka i karakteristike staništa.

6.6.2 U područjima gde su u prošlosti aktivnosti gazdovanja eliminisale zajednice biljaka i karakteristike staništa, trenutne aktivnosti gazdovanja su usmerene i sprovede se u cilju ponovnog uspostavljanja tih staništa.

Verificatori: Provera dokumentacije: Planovi/programi za ponovno uspostavljanje zajednica biljaka i staništa pod 6.6.1 (ukoliko postoje), Terenska poseta ovim područjima (ako je bilo tih aktivnosti).

6.6.3 Aktivnosti upravljanja održavaju, poboljšavaju ili obnavljaju karakteristike staništa povezanih sa izvornim ekosistemima, podržavaju diverzitet vrsta koje se prirodno pojavljuju i njihov genetički diverzitet.

Verificatori: Provera dokumentacije: Osnove gazdovanja šumama (u smislu održavanja diverziteta vrsta koje se prirodno pojavljuju i očuvanja njihovog genetičkog diverziteta), Naučni i stručni radovi koji se odnose na izvorne zajednice biljaka i karakteristike staništa (ukoliko postoje); Terenska poseta područjima u kojima aktivnosti gazdovanja podstiču održavanje diverziteta vrsta koje se prirodno pojavljuju i očuvanja njihovog genetičkog diverziteta.

6.6.4 Sprovede se efikasne mere za upravljanje i kontrolu lova, ribolova, postavljanja zamki i sakupljanja, kako bi se obezbedilo održavanje vrsta koje se prirodno pojavljuju, njihov diverzitet unutar vrsta i njihova prirodna rasprostranjenost.

Verificatori: Provera dokumentacije: Lovne osnove, Plan/program upravljanja ribolovnim područjem, Inspekcijski nalazi i zapisnici, Dozvole za prikupljanje bilja, gljiva i ostalih sporednih proizvoda šumarstva.

6.6.5 Postoji i primenjuje se mehanizam za zaštitu prirode, koji je usaglašen sa nacionalnim i/ili međunarodnim propisima za zaštitu, lov i trgovinu životinjskim vrstama ili njihovim delovima (trofejima).

Verificatori: Provera dokumentacije: Lovne osnove, Plan/program upravljanja ribolovnim područjem, Inspekcijski nalazi i zapisnici, Dozvole za prikupljanje bilja, gljiva i ostalih sporednih proizvoda šumarstva.

6.6.6 Postoje i primenjuju se interni propisi za načine, zabranu i kažnjavanje transporta i trgovine mesom i oružjem u prostorijama i vozilima Organizacije koja gazduje.

Verificatori: Provera dokumentacije: Lovne osnove, Plan/program upravljanja ribolovnim područjem, Inspekcijski nalazi i zapisnici, Dozvole za prikupljanje bilja, gljiva i ostalih sporednih proizvoda šumarstva.

6.6.7 Primenjuju se sistem redovne kontrole sprovođenja i poštovanja politike lova.

Verificatori: Provera dokumentacije: Lovne osnove, Plan/program upravljanja ribolovnim područjem, Inspekcijski nalazi i zapisnici, Dozvole za prikupljanje bilja, gljiva i ostalih sporednih proizvoda šumarstva.

6.6.8 Primenjuju se efektivne mere, kako bi se obezbedilo da radnici ne povećavaju sakupljanje proizvoda ili ulov divljači ili ribe.

Verificatori: Provera dokumentacije: Lovne osnove, Plan/program upravljanja ribolovnim područjem, Inspekcijski nalazi i zapisnici, Dozvole za prikupljanje bilja, gljiva i ostalih sporednih proizvoda šumarstva.

6.7 Organizacija* koja upravlja (gazduje) Šumama/vlasnik šume mora zaštititi ili vratiti u prirodno stanje prirodne vodotoke, vodene površine, priobalne zone i njihovu povezanost*. Organizacija* mora izbegavati i ublažavati negativne uticaje na kvalitet i količinu vode kada se ti uticaji pojave.

6.7.1 Sprovode se mere radi zaštite prirodnih vodotoka, vodenih površina, priobalnih zona i njihove povezanosti, uključujući količinu i kvalitet vode.

Verificatori: Provera dokumentacije: Postojanje karata i podataka o prirodnim vodotocima, vodenim površinama, priobalnim zonama i njihovoj povezanosti, uključujući podatke o količini i kvalitetu vode, Karte i Osnove gazdovanja šumama (izvođački projekti, planovi iskorišćavanja šuma i planovi izgradnje šumskih komunikacija); Terenska poseta područjima gde se izvode aktivnosti gazdovanja (posebno u zonama prirodnih vodotoka, vodenih površina, priobalnih zona i njihove povezanosti); Razgovor sa: Stručnim službama organizacije koja gazduje/vlasnikom šume; Konsultacije sa: Predstavnicima interesnih grupa i NVO.

6.7.2 Kada preduzete zaštitne mere ne sačuvaju vodene tokove, vodene površine, priobalne zone i njihovu povezanost, uključujući količinu vode i kvalitet vode od uticaja upravljanja šumom, moraju da se sprovede mere obnavljanja.

Verificatori: Provera dokumentacije o planiranim i preduzetim aktivnostima za obnovu ovih područja; Terenska poseta ovim područjima (ako je bilo tih aktivnosti); Razgovor sa: Stručnim službama organizacije koja gazduje/vlasnikom šume; Konsultacije sa: Predstavnicima interesnih grupa i NVO.

6.7.3 Kada su prirodni vodotoci, vodene površine, priobalne zone i njihova povezanost, uključujući količinu i kvalitet vode, oštećeni u prethodnim aktivnostima, organizacija koja upravlja/vlasnik šume će preduzeti mere njihovog obnavljanja

Verificatori: Provera dokumentacije o planiranim i preduzetim aktivnostima za obnovu ovih područja; Terenska poseta ovim područjima (ako je bilo tih aktivnosti); Razgovor sa: Stručnim službama organizacije koja gazduje/vlasnikom šume; Konsultacije sa: Predstavnicima interesnih grupa i NVO.

6.7.4 Kada postoji kontinuirana degradacija vodotokova, vodenih površina, uključujući količinu i kvalitet vode, prouzrokovana prethodnim gazdovanjem i aktivnostima treće strane, sprovode se mere za sprečavanje ili ublažavanje nastale degradacije.

Verificatori: Provera dokumentacije o planiranim i preduzetim aktivnostima za obnovu ovih područja; Terenska poseta ovim područjima (ako je bilo tih aktivnosti); Razgovor sa: Stručnim službama organizacije koja gazduje/vlasnikom šume; Konsultacije sa: Predstavnicima interesnih grupa i NVO.

6.8 Organizacija* koja upravlja (gazduje) šumama/vlasnik šume mora upravljati predelom u šumskom području kako bi održali i/ili obnovili promenljivi mozaik vrsta, veličina, starosti starosti, prostornih nivoa i obnavljanja ciklusa obnavljanja koji odgovaraju vrednostima predela u tom regionu i za unapređenje ekološke i ekonomske elastičnosti*.

6.8.1 Održava se promenljivi mozaik vrsta, veličina, starosti, prostornih nivoa i regenerativnih ciklusa koji odgovaraju vrednostima predela.

Verificatori: Provera dokumentacije: Katastar šuma (Procent povećanja/smanjenja površina pod šumom kroz vreme, procent čistih seča u odnosu na ukupnu površinu koja se seče); Osnove gazdovanja šumama: Karte i podaci o inventuri i taksaciji šuma; Provera na terenu; Razgovor sa: Stručnim službama organizacije koja gazduje/vlasnikom šume; Konsultacije sa: Interesnim grupama.

6.8.2 Mozaik vrsta, veličina, starost, prostorni nivoi i regeneracijski ciklus je obnovljen tamo gde nije bio održavan u skladu sa stanjem predela.

Verificatori: Provera dokumentacije; Osnove gazdovanja šumama, Karte i podaci o inventuri i taksaciji šuma; Terenska poseta; Razgovor sa: Stručnim službama organizacije koja gazduje/vlasnikom šume.

6.9 Organizacija* koja upravlja (gazduje) Šumama/vlasnik šume ne sme vršiti konverziju prirodnih Šuma* u plantaže, kao i prenamenu prirodnih šume ili plantaža na licu mesta direktno u poljoprivredno zemljište osim u slučaju kada prenamena:

- 1) utiče na vrlo ograničen deo šumskog područja i**
- 2) kada će proizvesti jasne, značajne i dodatne koristi i osigurati dugoročne zaštitne koristi šumskom području i**
- 3) ne oštećuje ili ugrožava visoke zaštitne vrednosti, kao i mesta ili sredstva potrebna za održavanje ili poboljšanje visokih zaštitnih vrednosti.**

6.9.1 Organizacija koja upravlja (gazduje) šumama/vlasnik šumene ne može vršiti direktnu konverziju prirodnih šuma u plantaže, kao i prenamenu prirodnih šume ili plantaža u nešumsko zemljište, osim u slučaju kada prenamena:

- 1) utiče na vrlo ograničen deo šumskog područja,**
- 2) kada će proizvesti jasne, značajne i dodatne koristi i osigurati dugoročne zaštitne koristi šumskom području i**
- 3) ne oštećuje ili ugrožava visoke zaštitne vrednosti, kao i mesta ili sredstva potrebna za održavanje ili poboljšanje visokih zaštitnih vrednosti**

Verificatori: Provera dokumentacije: Osnove gazdovanja šumama, Karte i podaci o inventuri i taksaciji šuma, Planovi/programi direktne konverzije (ukoliko isti postoje); Provera na terenu (ukoliko postoje područja na kojim je izvršena direktna konverzija).

6.10 Šumska područja koja sadrže plantaže osnovane konverzijom iz prirodnih Šuma* nakon novembra 1994. godine ne ispunjavaju uslove za sertifikovanje osim ako:

- 1) ne postoje jasni i dovoljni dokazi da Organizacija* koja upravlja/vlasnik šume* nije bila direktno ili indirektno odgovorna za konverziju, ili.**
- 2) ako je konverzija je zahvatila vrlo ograničen deo šumskog područja i ako će proizvesti jasne, značajne i dodatne koristi i osigurati dugoročne zaštitne koristi šumskom području.**

6.10.1 Na osnovu najboljih dostupnih podataka prikupljaju se tačni podaci o svim konverzijama od 1994. godine.

Verificatori: Provera dokumentacije: Registar svih konverzija od 1994. godine.

6.10.2 Područja prevedena iz prirodnih šuma u plantaže od novembra 1994. godine nisu sertifikovana osim ako:

- 1) Organizacija koja upravlja (gazduje) šumama/vlasnik šume osigura jasne i dovoljne dokaze da nije bila direktno ili indirektno odgovorna za konverziju,
- 2) Kad konverzija proizvede jasne, značajne i dodatne koristi i osigura dugoročne zaštitne koristi šumskom području i
- 3) Kad je ukupna površina plantaža konvertovanih iz prirodnih šuma od novembra 1994. bude manja od 5% od ukupne površine šumskog područja.

Verificatori: Provera dokumentacije: Registar svih konverzija od 1994. Godine, Analiza koristi od konverzije; Razgovor sa: Stručnim službama organizacije koja gazduje/vlasnikom šume.

PRINCIP* 7: PLANIRANJE GAZDOVANJA

Organizacija* koja upravlja (gazduje) Šumama/vlasnik šume mora imati **plan/program gazdovanja*** u skladu sa svojom politikom i ciljevima i srazmeran stepenu, intenzitetu i rizicima od aktivnosti gazdovanja. **Plan/program gazdovanja*** mora biti sproveden i ažuriran na osnovu podatka monitoringa u cilju promovisanja adaptivnog/prilagodljivog gazdovanja **Šumama***. Dokumentacija koja se odnosi na planiranje i procedure mora biti dovoljno jasna i primenljiva za zaposlene, za informisanje zainteresovanih strana i interesnih grupa i radi verifikacije odluka u gazdovanju.

7.1 Organizacija* koja upravlja (gazduje) Šumama/vlasnik šume mora, srazmerno stepenu, intenzitetu i riziku svojih aktivnosti gazdovanja, usvajati politike (vizije i vrednosti) i ciljeve za gazdovanje, koji su odgovarajući za životnu sredinu, društveno korisni i ekonomski održivi. Pregledi politika i ciljeva moraju biti uključeni u plan/program gazdovanja i javno dostupni.

7.1.1 Definisane su politike (vizija i vrednosti) koje doprinose ispunjavanju zahteva ovog standarda

Verificatori: Provera dokumentacije: Pisane politike i strategija organizacije koja gazduje šumom; Konsultacije sa: Predstavnicima interesnih grupa.

7.1.2 Definisani su specifični, operativni ciljevi gazdovanja koji se odnose na ispunjavanje ovog standarda.

NTFP 7.1.2 Ciljevi gazdovanja komercijalnim projektima meda u šumama su jasno dokumentovani.

Verificatori: Provera dokumentacije; Pisane politike i strategija organizacije koja gazduje šumom, Planovi/programi gazdovanja šumama (fokus na osnovu gazdovanja šumama).

7.1.3 Kratki pregledi definisanih politika i ciljeva gazdovanja su uključeni u plan/program gazdovanja i javno dostupni.

Verificatori: Provera dokumentacije: Rezime planova/programa gazdovanja šumama (fokus na Osnove gazdovanja šumama).

7.2 Organizacija* koja upravlja (gazduje) Šumama/vlasnik šume mora imati i implementirati plan/program gazdovanja za šumsko područje koji je u potpunosti u skladu s politikama i ciljevima gazdovanja kako je to utvrđeno prema kriterijumu 7.1. Plan/program gazdovanja mora sadržati opis prirodnih resursa koji postoje na šumskom području i objasniti kako će plan/program gazdovanja ispuniti zahteve FSC-a sertifikacije. Plan/program gazdovanja mora sadržati planiranje gazdovanja Šumama i planiranje socijalnih aktivnosti srazmerno stepenu, intenzitetu i riziku planiranih aktivnosti.

7.2.1 Plan/program gazdovanja uključuje aktivnosti gazdovanja, procedure, strategije i mere za postizanje ciljeva gazdovanja.

SLIMF 7.2.1 Organizacija koja upravlja (gazduje) šumama/vlasnik šume mora imati važeći plan/program gazdovanja koji je izrađen u skladu sa važećim zakonima

Verificatori: Provera dokumentacije: Planovi/programi gazdovanja šumama (fokusna Osnovu gazdovanja šumama), SLIMF: Program gazdovanja za privatne šume.

7.2.2 Plan/program gazdovanja se implementira i sadrži elemente navedene u Aneksu E.

NDŠP 7.2.2.1 Plan proizvodnje meda treba da se zasniva na prirodnoj stopi rasta.

NDŠP 7.2.2.2 Plan proizvodnje mesa – odstrela divljači treba da se zasniva na prirodnoj stopi prirasta, a u skladu sa godišnjim planom gazdovanja lovištem, planom odstrela i projektovanim godišnjim količinama mesa divljači („maseni prirast“).

Verificatori: Provera dokumentacije: Planovi/programi gazdovanja šumama (fokus na elemente navedene u Aneksu 5); Plan proizvodnje, odstrela, Lovne osnove, Šumske osnove.

7.3 Plan/program gazdovanja mora sadržati dokazive ciljeve čiji se napredak prema ispunjavanju svakog od propisanih ciljeva gazdovanja može proceniti.

7.3.1 Dokazivi ciljevi i frekvencija njihove procene su definisani za monitoring i procenu napretka prema ispunjenju svakog cilja gazdovanja.

NDŠP 7.3.1 Dokazivi ciljevi i frekvencija njihove procene su definisani za monitoring proizvodnje meda i lov.

Verificatori: Provera dokumentacije: Planovi/programi gazdovanja; Razgovor sa: Stručnim službama organizacije koja gazduje/vlasnikom šume; Konsultacije sa: Predstavnicima interesnih grupa.

7.4 Organizacija* koja upravlja (gazduje) šumama/vlasnik šume mora ažurirati i periodično revidirati planiranje gazdovanja i dokumentaciju koja se odnosi na procedure kako bi se uključili rezultati nadzora i procene, uključenost zainteresovanih strana i interesnih grupa ili nova naučna i tehnička saznanja, te kako bi se uskladili sa promenljivim ekološkim, socijalnim i ekonomskim okolnostima.

7.4.1 Plan/program gazdovanja se revidira i ažurira periodično u skladu sa Aneksom 6 kako bi uključivao:

- 1) Rezultate monitoringa, uključujući rezultate sertifikacionog tela,
- 2) Rezultate procene,
- 3) Rezultate uključenosti zainteresovanih strana i interesnih grupa,
- 4) Nove naučne i tehničke informacije i
- 5) Promenljive ekološke, socijalne i ekonomske okolnosti.

Verificatori: Provera dokumentacije: Validnost i provera revizije plana/program gazdovanja.

7.5 Organizacija* koja upravlja (gazduje) Šumama/vlasnik šume mora kratak pregled plana/programa gazdovanja učiniti javno dostupnim besplatno. Isključujući poverljive informacije*, druge relevantne komponente plana/programa, a gazdovanja moraju biti dostupne na zahtev zainteresovanim stranama pod uslovom da sami snose troškove kopiranja i tumačenja.

7.5.1 Kratak pregled plana/programa gazdovanja bez poverljivih informacija je javno i besplatno dostupan u formatu koji je razumljiv zainteresovanim stranama i interesnim grupama, uključujući i karte.

Verificatori: Provera dokumentacije: Rezime planova/programa gazdovanja šumama (fokusna Osnovu gazdovanja šumama; Konsultacije sa: Predstavnicima interesnih grupa.

7.5.2 Relevantne komponente plana/programa gazdovanja, bez poverljivih informacija su dostupne na zahtev zainteresovanim stranama pod uslovom da sami snose troškove kopiranja i pružanja.

Verificatori: Konsultacije sa: Predstavnicima interesnih grupa.

7.6 Organizacija* koja upravlja (gazduje) Šumama/vlasnik šume mora, srazmerno stepenu, intenzitetu i riziku od aktivnosti gazdovanja, proaktivno i transparentno uključivati zainteresovane strane* u planiranje gazdovanja i procese monitoringa i mora na zahtev uključivati ostale interesne grupe.

7.6.1 Odgovarajuća saradnja se koristi kako bi se osiguralo da se pogođene zainteresovane strane proaktivno i transparentno uključe u sledeće procese:

- 1) Rešavanje sporova (Kriterijum 1.6, 2.6 i 4.6);
- 2) Definisane zarade (Kriterijum 2.4);
- 3) Identifikaciju se prava (kriterijum 3.1, kriterijum 4.1), autohtoni kulturni predeli (kriterijum 3.1) lokacije (kriterijum 3.5, kriterijum 4.7) i uticaji (kriterijum 4.5
- 4) Aktivnosti društveno-ekonomskog razvoja lokalnih zajednica (Kriterijum 4.4)
- 5) Procenu, gazdovanje i monitoring visoko zaštitnih vrednosti (Kriterijum 9.1, 9.2 i 9.4) i
- 6) osiguranje opštekorisnih funkcija šume

Verificatori: Provera dokumentacije: Interna procedura za uključivanje interesnih grupa- (zapisnici, korespondencija i drugi dokumenti koji dokazuju da se poštuje procedura o saradnji i konsultacijama sa interesnim grupama), Kolektivni ugovori, dokazi o pregovorima za minimalnu cenu rada; Konsultacije sa: Predstavnicima interesnih grupa.

7.6.2 Odgovarajuća saradnja se koristi kako bi:

- 1) Odrediti odgovarajuće predstavnike i kontakt tačke (uključujući tamo gde je potrebno, lokalne institucije, organizacije i vlasti);
- 2) Odrediti međusobno dogovorene komunikacione kanale koji omogućavaju protok informacija u oba smera;
- 3) Osigurati da svi akteri (žene, mladi, stariji, manjine) budu zastupljeni i ravnopravno angažovani;
- 4) obezbedi da se svi sastanci, sve tačke o kojima se razgovara i svi postignuti sporazumi evidentiraju;
- 5) obezbedi da je sadržaj zapisnika sa sastanaka odobren; i
- 6) Osigurati da se rezultati svih kulturno odgovarajućih aktivnosti angažovanja dele sa onima koji su uključeni.

7.6.3 Nosioци prava i pogođene zainteresovane strane imaju priliku za kulturno prikladno angažovanje u praćenju i procesima planiranja gazdovanja koje utiču na njihove interese.

Verificatori: Provera dokumentacije: Interna procedura za uključivanje interesnih grupa, Dokazi o primeni procedure (zapisnici, korespondencija i drugi dokumenti koji dokazuju da se poštuje procedura o saradnji i konsultacijama sa interesnim grupama), Kolektivni ugovori, dokazi o pregovorima za minimalnu cenu rada; Konsultacije sa: Predstavnicima interesnih grupa.

7.6.4 Zainteresovanim interesnim grupama na zahtev se omogućava da budu uključene u procese monitoringa i planiranja aktivnosti gazdovanja koje utiču na njihove interese.

Verificatori: Provera dokumentacije: Interna procedura za uključivanje interesnih grupa, Dokazi o primeni procedure; Konsultacije sa: Predstavnicima interesnih grupa.

7.6.5. Organizacija koja upravlja (gazduje šumama/vlasnik šume obezbeđuje javnu i pravovremenu dostupnost svojih planova/programa i monitoringa i uključuje interesne grupe u planiranje gazdovanja i procese monitoringa.

Verificatori: Konsultacije sa: Predstavnicima interesnih grupa.

PRINCIP* 8: MONITORING I PROCENA

Organizacija* koja upravlja (gazduje) Šumama/vlasnik šume mora dokazati da se napredak u ostvarivanju ciljeva gazdovanja, uticaji aktivnosti gazdovanja i stanje šumskog područja prate i ocenjuju srazmerno stepenu, intenzitetu i riziku aktivnosti gazdovanja, u cilju sprovođenja prilagodljivog gazdovanja.

8.1 Organizacija* koja upravlja (gazduje) Šumama/vlasnik šume mora vršiti monitoring implementacije plana/programa gazdovanja uključujući politike i ciljeve gazdovanja, napredak u skladu sa planiranim aktivnostima i postizanje ciljeva koji se mogu verifikovati.

8.1.1 Procedure za praćenje implementacije plana/programa gazdovanja, uključujući politike i ciljeve gazdovanja i postizanje ciljeva koji se mogu dokazati, su dokumentovane i primenjene.

Verificatori: Provera dokumentacije: Postojanje i sadržaj Procedure za praćenje implementacije plana/programa gazdovanja; Razgovor sa: Rukovodećim organima organizacije koja gazduje/vlasnikom šume, Stručnim službama organizacije koja gazduje/vlasnikom šume; SLIMF: Provera dokumentacije.

8.2 Organizacija* koja upravlja (gazduje) Šumama/vlasnik šume mora vršiti monitoring i procenu socijalnog i ekološkog uticaja sprovedenih aktivnosti na šumskom području i praćenje promena stanja životne sredine .

8.2.1 Monitoring socijalnih i ekoloških uticaja aktivnosti gazdovanja se sprovodi u skladu sa Aneksom G i H.

Verificatori: Provera dokumentacije: Postojanje monitoringa socioloških i ekoloških uticaja aktivnosti gazdovanja, Dokazi o primeni Sistema monitoringa; Razgovor sa: Stručnim službama organizacije koja gazduje /vlasnikom šume; Konsultacije sa: Predstavnicima interesnih grupa.

8.2.2 Monitoring promena stanja životne sredine se sprovodi u skladu sa Aneksom G i H.

NDŠP 8.2.2.1 Praćeni indikatori za med treba da sadrže sledeće stavke:

- 1) Rezultati iskorišćavanja / nivo.
- 2) Dugoročni period praćenja prinosa meda.

NDŠP 8.2.2.2 Praćeni indikatori za meso divljači treba da sadrže sledeće stavke:

- 1) Rezultati/nivoi korišćenja;
- 2) Dugoročni period praćenja brojnog stanja, odstrela i količine mesa gajenih vrsta divljači.

Verificatori: Provera dokumentacije: Rezultati o primeni sistema monitoringa; Razgovor sa: Stručnim službama organizacije koja gazduje/vlasnikom šume; Konsultacije sa: Predstavnicima interesnih grupa; Evidencija o praćenju.

8.3 Organizacija* koja upravlja (gazduje) Šumama/vlasnik šume mora analizirati rezultate monitoringa i procena i uključiti rezultate ove analize u novi proces planiranja.

8.3.1 Procedure za prilagodljivo gazdovanje se implementiraju tako da se rezultati monitoringa periodičnim ažuriranjima uključuju u procese planiranja i plan/program upravljanja(gazdovanja) šumama.

Verificatori: Provera dokumentacije: Planovi/programi gazdovanja šumskim resursima (fokus na plansku dokumentaciju koja se odnosi na pripremu, planiranje i realizaciju aktivnosti gazdovanja npr.), Dokazi o ažuriranju procesa planiranja na temelju rezultata monitoringa.

8.3.2 Ako rezultati monitoringa pokazuju neusaglašenost sa FSC standardom tada se ciljevi gazdovanja, ciljevi koji se mogu verifikovati i/ili aktivnosti gazdovanja revidiraju.

Verificatori: Provera dokumentacije: Analize rezultata monitoringa, Revidirani planovi/programi gazdovanja šumskim resursima; Razgovor sa: Rukovodećim organima organizacije koja gazduje/vlasnikom šume, Stručnim službama organizacije koja gazduje/vlasnikom šume.

8.4 Organizacija* koja upravlja (gazduje) Šumama/vlasnik šume mora dati javnosti na uvid besplatno kratak pregled rezultata monitoringa, osim poverljivih informacija.

8.4.1 Kratak pregled rezultata monitoringa u skladu s Aneksom F isključujući poverljive informacije je javno i besplatno dostupan u formatu koji je razumljiv zainteresovanim stranaama i interesnim grupama, uključujući i karte.

Verificatori: Provera dokumentacije: Dostupnost i sadržaj Rezimea rezultata monitoringa na web stranici ili oglasnoj tabli; Konsultacije sa: Predstavnicima interesnih grupa.

8.5 Organizacija* koja upravlja (gazduje) Šumama/vlasnik šume mora imati i implementirati sistem praćenja i evidentiranja srazmeran stepenu, intenzitetu i riziku svojih aktivnosti gazdovanja za dokazivanje porekla i količina svih proizvoda sa šumskog područja u odnosu na predviđene količine proizvoda stavljenih na tržište kao FSC sertifikovane za svaku godinu.

8.5.1 Implementira se sistem praćenja i evidentiranja svih proizvoda koji su stavljeni na tržište kao FSC sertifikovani. U sklopu toga:

- 1) Verifikacija transakcije podržava se pružanjem podataka o FSC transakcijama, kako to zahteva sertifikaciono telo;
- 2) Testiranje vlakna podržava predaja uzoraka i primeraka materijala i informacija o sastavu vrsta za verifikaciju, kako to zahteva sertifikaciono telo.

NDŠP 8.5.1.1 Za med: Dokazano je na osnovu najboljih raspoloživih informacija ili analize polena da najmanje 50% sakupljenog polena potiče iz FSC sertifikovane jedinice gazdovanja pre nego što se med može prodati sa FSC tvrdnjom: FSC 100%.

NDŠP 8.5.1.2 Za ostale proizvode životinjskog porekla (npr. Divljač): Dokazano je na osnovu najboljih dostupnih informacija ili drugih sredstava (npr. Telemetrijskih podataka) da su ciljne vrste provele najmanje 50% svog životnog veka u okviru FSC sertifikovane jedinice gazdovanja MU pre nego što se proizvodi mogu prodati sa FSC tvrdnjom: FSC 100% .

Verificatori: Provera dokumentacije: računi, Otpremnice; Razgovor sa: Zaposlenima kako bi se utvrdio nivo razumevanja Sistema i odgovornosti, terenska provera.

8.5.2 Informacije o svim proizvodima koji se prodaju su sačinjene i dokumentovane, tako da uključuju:

- 1) Domaći i naučni naziv vrste;
- 2) Naziv ili opis proizvoda;
- 3) Zapreminu (ili količinu) proizvoda;
- 4) Informacije za praćenje porekla materijala, odnosno mesta seče;
- 5) Datum seče;
- 6) Ako se osnovna delatnost prerade odvija u šumi, datum i proizvedenu zapreminu; i
- 7) Da li je materijal prodat kao FSC sertifikovan.

Verificatori: Provera dokumentacije: Dokumentacija koja prati prodate proizvode (računi, otpremnice, ugovori i sl.).

8.5.3 Prodajne fakture ili slična dokumentacija, se čuvaju minimum pet godina, za sve proizvode koji se prodaju sa FSC oznakom, i sadrže najmanje sledeće informacije:

- 1) Naziv i adresu kupca;
- 2) Datum prodaje;
- 3) Domaći i naučni naziv vrste;
- 4) Opis proizvoda;
- 5) Zapreminu (ili količinu) prodaje;
- 6) Sertifikacioni kod; i
- 7) FSC oznaku "FSC 100%" koja identifikuje proizvode koji se prodaju kao FSC sertifikovani.

Verificatori: Provera dokumentacije: Dokumentacija koja prati prodate proizvode (računi, otpremnice, ugovori i sl.), Registar dokumentacije za sve proizvode koji se prodaju sa FSC oznakom.

PRINCIP* 9: VISOKE ZAŠTITNE VREDNOSTI

Organizacija* koja upravlja (gazduje) Šumama/vlasnik šume mora održavati i/ili unapređivati visoke zaštitne vrednosti* na šumskom području kroz primenu načela predostrožnosti*.

9.1 **Organizacija*** koja upravlja (gazduje) Šumama/vlasnik šume kroz saradnju sa zainteresovanim stranama i interesnim grupama i uz pomoć drugih sredstava i izvora mora proceniti i zabeležiti, prisutnost i stanje sledećih visokih zaštitnih vrednosti na šumskom području srazmerno stepenu, intenzitetu i riziku uticaja aktivnosti gazdovanja i verovatnoće pojave visokih zaštitnih vrednosti:

HCV 1 – Diverzitet vrsta. Koncentracije biološkog diverziteta, uključujući endemične vrste i retke i ugrožene vrste koje su značajne na globalnom, regionalnom ili nacionalnom nivou.

HCV 2 – Ekosistemi na nivou predela i mozaici. Netaknuti šumski predeli* i veliki ekosistemi na nivou predela i mozaici ekosistema koji su značajni na globalnom, regionalnom ili nacionalnom nivou i koji sadrže održive populacije velike većine vrsta koje se prirodno pojavljuju u prirodnim uzorcima distribucije i obilnosti.

HCV 3 – Ekosistemi i staništa. Retki i ugroženi ekosistemi, staništa ili refugijumi.

HCV 4 – Kritične usluge ekosistema*. Osnovne usluge ekosistema* u kritičnim situacijama, uključujući zaštitu vodenih slivova i kontrolu erozije ranjivih zemljišta i padina.nagibima

HCV 5 – Potrebe lokalne zajednice. Mesta i resursi od fundamentalnog značaja za zadovoljavanje osnovnih potreba lokalnih zajednica ili starosedeoaca (sredstva za život, zdravlje, prehrana, voda itd.) identifikovanih kroz saradnju sa tim lokalnim zajednicama ili starosedeoocima.

HCV 6 – Kulturne vrednosti. Mesta, resursi, staništa i predeli globalnog ili nacionalnog kulturnog, arheološkog ili istorijskog značaja i/ili kritične kulturne, ekološke, ekonomske ili religijske/svete vrednosti za tradicionalne kulture lokalnih zajednica ili starosedelaca, identifikovane kroz odgovarajuću saradnju sa tim lokalnim zajednicama ili starosedeoocima*.

9.1.1 Procena se vrši na osnovu najboljih dostupnih informacija koje sadrže lokaciju i status visokih zaštitnih vrednosti Kategorija 1-6 definisanih u Kriterijumu 9.1, područja visoke zaštitne vrednosti (vidi prilog G - Okvir za HCV)i njihovog stanja.Napomena: Najbolje dostupne informacije uključuju,

na primer:

- Ispitivanja visoke vrednosti očuvanja upravljačke jedinice;
- Relevantne baze podataka i mape;
- Konsultacije sa relevantnim lokalnim i regionalnim stručnjacima;
- drugi dostupni izvori; i / ili
- Pregled rezultata od stručnih stručnjaka nezavisnih od organizacije.

Verificatori: Provera dokumentacije: Podaci o inventuri i taksaciji šuma, Podaci strateških dokumenata i inventura o stanju biodiverziteta i kulturoloških vrednosti, HCV elaborate i karte, Planovi/programi upravljanja zaštićenim područjima, Naučne i stručne studije i radovi; Provera na terenu; Razgovor sa: Stručnim službama organizacije koja gazduje/vlasnikom šume; Konsultacije sa: Ekspertima, predstavnicima interesnih grupa i NVO.

9.1.2 [Nije primenljivo na Srbiju] This assessment includes identification of Intact Forest Landscapes, as of January 1, 2017.

9.1.3 Procena koristi rezultate iz kulturno prikladnog angažmana sa pogođenim nosiocima prava i zainteresovanim stranama i interesnim grupama koji su zainteresovani za očuvanje Visokih Zaštitne vrednosti.(vidi prilog G -HCV okvir“)

Verificatori: Provera dokumentacije: Spisak eksperata i interesnih grupa koje su konsultovane u proceni HCV i izradi HCV elaborata, Dokazi o sprovedenim konsultacijama (pisma, zapisnici sa javnih rasprava, mišljenja itd.); Konsultacije sa: Ekspertima, predstavnicima interesnih grupa i NVO.

9.2 **Organizacija* koja upravlja (gazduje) Šumama/vlasnik šume mora razviti efikasne strategije kojima se održavaju i/ili unapređuju identifikovane visoke zaštitne vrednosti kroz saradnju sa zainteresovanim stranama i interesnim grupama i ekspertima.**

9.2.1 Pretnje Visokim Zaštitnim Vrednostima su identifikovane kroz korišćenje najboljih dostupnih informacija (vidi prilog G -HCV okvir).

Verificatori: Provera dokumentacije: HCV elaborati, Izvještaji o pretnjama HCV; Provera na terenu da li su pretnje HCV korektno identifikovane (ako postoje takvi slučajevi); Razgovor sa: Stručnim službama organizacije koja gazduje/vlasnikom šume; Konsultacije sa: Predstavnicima interesnih grupa i NVO.

9.2.2 Gazdinske aktivnosti se planiraju na način da održavaju i/ili poboljšavaju identifikovane visoke zaštitne vrednosti i da zaštite pripadajuća područja visokih zaštitnih vrednosti (vidi prilog G - HCV okvir) pre implementacije potencijalno štetnih aktivnosti gazdovanja.

Verificatori: Provera dokumentacije: HCV elaborati, Planovi/programi gazdovanja šumama; Provera na terenu da li su posebne aktivnosti gazdovanja planirane unapred kako bi se održale i/ili poboljšale identifikovane HCV; Razgovor sa: Stručnim službama organizacije koja gazduje/vlasnikom šume.

9.2.3 Nosioci prava, zainteresovane strane i interesne grupe i eksperti su angažovani u planiranju gazdinskih aktivnosti u cilju održavanja i/ili unapređenja identifikovanih visokih zaštitnih vrednosti.

SLIMF 9.2.3 Organizacija koja upravlja (gazduje) šumama/vlasnik šume pravi odgovarajuća uputstva za HCV u konsultaciji sa (koji ih takođe i prihvataju) organizacijama za očuvanje i regulatornim vlastima.

Verificatori: Provera dokumentacije: Spisak eksperata i interesnih grupa koje su konsultovane i učestvovala u u planiranju gazdinskih aktivnosti u cilju održavanja i/ili poboljšanja identifikovanih HCV, Dokazi o sprovedenim konsultacijama (pisma, zapisnici sa javnih rasprava, mišljenja itd.); Razgovor sa: Stručnim službama organizacije koja gospodari/vlasnikom šume; Konsultacije sa: Ekspertima, predstavnicima interesnih grupa i NVO.

9.2.4 [Nije primenljivo na Srbiju] Strategije i aktivnosti gazdovanja se kreiraju da bi se zaštitila „osnovna“ područja.

9.2.5 [Nije primenljivo na Srbiju] The vast majority of each Intact Forest Landscape is designated as core area

9.2.6 Razvijene strategije su efikasne u održavanju i/ili poboljšanju Visokih vrednosti očuvanja.

Verificatori: Provera dokumentacije: HCV elaborati, Planovi/programi gazdovanja šumama; Provera na terenu da li su posebne aktivnosti gazdovanja planirane unapred kako bi se održale i/ili poboljšale identifikovane HCV; Razgovor sa: Stručnim službama organizacije koja gazduje/vlasnikom šume.

9.2.7 [Nije primenljivo na Srbiju] Management strategies allow limited industrial activity within core areas only if all effects of industrial activity including fragmentation:

- 1) Are restricted to a very limited portion of the core area
- 2) Do not reduce the core area below 50,000 ha, and
- 3) Will produce clear, substantial, additional, long-term conservation and social benefits.

9.3 Organizacija* koja upravlja (gazduje) Šumama/vlasnik šume mora implementirati strategije i aktivnosti koje održavaju i/ili unapređuju identifikovane visoke zaštitne vrednosti. Ove strategije i aktivnosti moraju biti implementirane u skladu sa principom predostrožnosti i srazmerno stepenu, intenzitetu i riziku aktivnosti gazdovanja.

9.3.1 Visoke zaštitne vrednosti i područja visokih zaštitnih vrednosti o kojima su zavisne se održavaju i/ili unapređuju, uključujući implementaciju razvijenih strategija. (Vidi prilog H - HCV okvir)

Verificatori: Provera dokumentacije: HCV elaborati, Planovi/programi gazdovanja šumama; Provera na terenu; Razgovor sa: Stručnim službama organizacije koja gazduje/vlasnikom šume, Konsultacije sa interesnim grupama.

9.3.2 Gazdinske aktivnosti sprečavaju štetu i izbegavaju rizike za visoke zaštitne vrednosti, čak i kada su naučne informacije nepotpune i neuverljive i kada su ranjivost i osetljivost visokih zaštitnih vrednosti promenljive.

Verificatori: Provera dokumentacije: HCV elaborati, Planovi/programi gazdovanja šumama; Provera na terenu; Razgovor sa: Stručnim službama organizacije koja gazduje/vlasnikom šume.

9.3.3 [Nije primenljivo na Srbiju] Core areas are protected consistent with Criterion 9.2.

9.3.4 [Nije primenljivo na Srbiju] Limited industrial activity in core areas is consistent with Indicator 9.2.7.

9.3.5 Aktivnosti koje mogu da nanesu štetu visokim zaštitnim vrednostima, momentalno se obustavljaju, i preduzimaju se koraci da bi se povratile i zaštitile visoke zaštitne vrednosti.

Verificatori: Provera dokumentacije: Dokazi o obustavljanju aktivnosti koje štete visokim zaštitnim vrednostima i preduzimanju aktivnosti za obnovu i zaštitu HCV; Provera na terenu; Razgovor sa: Stručnim službama organizacije koja gazduje/vlasnikom šume; Konsultacije sa: Predstavnicima interesnih grupa.

9.4 Organizacija* koja upravlja (gazduje) Šumama/vlasnik šume mora dokazati da sprovodi periodični monitoring kako bi procenile promene u statusu visokih zaštitnih vrednosti i mora prilagoditi svoje strategije gazdovanja kako bi osigurala njihovu efikasnu zaštitu. Monitoring mora biti srazmeran stepenu, intenzitetu i riziku aktivnosti gazdovanja i mora obuhvatiti saradnju zainteresovanih strana i interesnih grupa i eksperata.

9.4.1 Periodični program monitoringa (vidi prilog H – HCV okvir) procenjuje:

- 1) Implementaciju strategija;
- 2) Status visokih zaštitnih vrednosti, uključujući područja visokih zaštitnih vrednosti od kojih zavise;
- 3) Efikasnost aktivnosti gazdovanja i aktivnosti za zaštitu visokih zaštitnih vrednosti kako bi se u potpunosti održale i/ili unapredile visoke zaštitne vrednosti.

Verificatori: Provera dokumentacije: HCV elaborati (deo koji se odnosi na monitoring HCV), Dokazi o sprovedenom periodičnom programu monitoringa HCV (procedure, protokoli, obrasci itd.); Razgovor sa: Stručnim službama organizacije koja gazduje/vlasnikom šume; Konsultacije sa: Predstavnicima interesnih grupa.

9.4.2 Program monitoringa obuhvata i saradnju sa nosiocima prava, zainteresovanim stranama, interesnim grupama i ekspertima

Verificatori: Provera dokumentacije: Spisak eksperata i interesnih grupa koje su učestvovala u razvoju programa monitoringa HCV, Pisma, zapisnici sa javnih rasprava, mišljenja itd; Razgovor sa: Stručnim službama organizacije koja gazduje/vlasnikom šume; Konsultacije sa: Ekspertima, predstavnicima interesnih grupa i NVO.

9.4.3 Program monitoringa ima odgovarajuće područje primene, detaljnost i učestalost za otkrivanje promena u visokim zaštitnim vrednostima u odnosu na inicijalnu procenu i identifikovani status za svaku visoku zaštitnu vrednost.

Verificatori: Provera dokumentacije: HCV elaborati (dio koji se odnosi na monitoring HCV), Zapisnici o monitoringu; Provera na terenu sprovođenja preporuka iz HCV monitoringa; Razgovor sa: Stručnim službama organizacije koja gazduje/vlasnikom šume; Konsultacije sa: Predstavnicima interesnih grupa.

9.4.4 Gazdinske aktivnosti se prilagođavaju u slučaju da rezultati monitoringa ili nove informacije pokažu da su ove aktivnosti nedovoljne za obezbeđivanje održavanja i/ili unapređivanja visokih zaštitnih vrednosti.

SLIMF 9.4.4 Organizacija koja upravlja (gazduje) šumama/vlasnik šume aktivno komunicira sa organizacijama za očuvanje prirode i vladinim organizacijama kako bi imala pristup istraživačkim dostignućima koja bi mogla doprineti gazdovanju u HCV.

Verificatori: Provera dokumentacije: HCV elaborati (dio koji se odnosi na monitoring HCV), Planovi/programi gazdovanja šumama; Provera na terenu; Razgovor sa: Stručnim službama organizacije koja gazduje/vlasnikom šume; Konsultacije sa: Predstavnicima interesnih grupa.

PRINCIP*10: IMPLEMENTACIJA AKTIVNOSTI GAZDOVANJA

Aktivnosti gazdovanja koje se sprovode od strane Organizacije koja upravlja (gazduje) Šumama/vlasnika šume na šumskom području moraju biti odabrane i implementirane u skladu sa ekonomskim, ekološkim i socijalnim politikama i ciljevima Organizacije koja gazduje/vlasnika šume i kolektivno u skladu sa principima i kriterijima.

10.1 Nakon seče ili u skladu sa planom/programom upravljanja (gazdovanja) Šumama Organizacija* koja upravlja (gazduje) Šumama/vlasnik šume mora prirodnom ili veštačkim putem pravovremeno obnoviti vegetacijski pokrovač na način da odgovara stanju pre seče ili što bliže prirodnom stanju.

10.1.1 Područja na kojima se vrši seča su obnovljena u planiranom vremenu obnovljena tako da:

- 1) Štite narušene ekološke vrednosti; i
- 2) Da su pogodna za obnovu sastava i strukture ukupnog stanja pre seče ili prirodnog stanja.

Verificatori: Provera dokumentacije: Planovi/programi gazdovanja šumama (fokus na plan korišćenja i plan obnove/pošumljavanja); Provera na terenu da li su aktivnosti gazdovanja sprovedena u skladu sa planovima i da li su područja na kojima se vršila seča pravovremeno obnovljena na način kao kod Indikatora 10.1.1; Razgovor sa: Stručnim službama organizacije koja gazduje /vlasnikom šume; Konsultacije sa: Predstavnicima interesnih grupa.

10.1.2 Aktivnosti koje se odnose na obnovu, izvode se na sledeći način:

- 1) Za seču postojećih plantaža obnova vegetacijskog pokrivača se vrši na način da se vegetacija vrati u stanje u kakvom je bila pre seče ili što bliže prirodnom stanju, uz korišćenje odgovarajućih ekološki prilagodljivih vrsta,
- 2) Za seču prirodnih šuma povratak u stanje kakvo je bilo pre seče ili što bliže prirodnom stanju; ili
- 3) Za seču degradiranih prirodnih šuma povratak u prirodnije stanje.

Verificatori: Provera dokumentacije: Planovi/programi gazdovanja šumama (fokus na plan korišćenja i plan obnove/pošumljavanja); Provera na terenu da li su aktivnosti gazdovanja provedene u skladu sa planovima i da li su područja na kojima se vršila seča pravovremeno obnovljena na način kao kod Indikatora 10.1.1; Razgovor sa: Stručnim službama organizacije koja gazduje/vlasnikom šume; Konsultacije sa: Predstavnicima interesnih grupa.

10.2 Organizacija* koja upravlja (gazduje) Šumama/vlasnik šume prilikom obnove mora koristiti odgovarajuće ekološki prilagodljive vrste za područje koje se obnavlja a ispunjavaju ciljeva gazdovanja. Organizacija* koja gazduje /vlasnik šume mora koristiti autohtone vrste i lokalne genotipove za obnovu, osim ako ne postoji jasno i odgovarajuće opravdanje za korišćenje drugih vrsta.

10.2.1 Vrste koje su odabrane za obnovu su ekološki dobro prilagodljive vrste, autohtone vrste i vrste lokalne provinijencije, osim ako ne postoji jasno i odgovarajuće opravdanje za korišćenje genotipova i vrsta koje nisu lokalnog porekla.

Verificatori: Provera dokumentacije: Planovi/programi gazdovanja šumama (fokus na plan obnove/pošumljavanja), Dokazi o poreklu sadnog materijala, Elaborati o opravdanosti za korišćenje alohtonog sadnog materijala (ako postoje); Razgovor sa: Stručnim službama organizacije koja gazduje /vlasnikom šume.

10.2.2 Vrste koje su odabrane za obnovu su u skladu sa ciljevima obnavljanja i ciljevima gazdovanja.

Verificatori: Provera dokumentacije: Planovi/programi gazdovanja šumama (fokus na plan obnove/pošumljavanja), Elaborati o opravdanosti za korišćenje alohtonog sadnog materijala (ako postoje); Razgovor sa: Stručnim službama organizacije koja gazduje/vlasnikom šume.

10.3 Organizacija* koja upravlja (gazduje) Šumama/vlasnik šume može koristiti alohtone vrste* samo onda kada znanje i/ili iskustvo pokazuju da se bilo kakav invazivni uticaj može kontrolisati i da se mogu koristiti efikasne mere za ublažavanje negativnih uticaja.

10.3.1 Alohtone vrste se koriste samo onda kada iskustvo i/ili rezultati naučnih istraživanja pokazuju da se invazivni uticaj može kontrolisati.

Verificatori: Provera dokumentacije: Planovi/programi gazdovanja šumama (fokus na plan obnove/pošumljavanja), Elaborati o kontroli invazivnog uticaja korišćenog alohtonog sadnog materijala (ako postoje), Naučni i stručni radovi koji ukazuju na mogućnost kontrole invazivnog uticaja alohtonih vrsta.

10.3.2 Alohtone vrste se koriste samo onda kada se koriste efikasne mere za ublažavanje negativnog uticaja kao što je npr. njihovo širenje izvan područja u koje su unete.

Verificatori: Provera dokumentacije: Planovi/programi gazdovanja šumama (fokus na plan obnove/pošumljavanja), Provera na terenu da li su sprovedene efikasne mere za ublažavanje negativnog uticaja alohtonih vrsta.

10.3.3 Širenje invazivnih vrsta unetih od strane Organizacije koja upravlja (gazduje) šumama/vlasnika šume se kontroliše.

Verificatori: Provera dokumentacije: Planovi/programi gazdovanja šumama (fokus na plan obnove/pošumljavanja), Program/sistem kontrole praćenja i širenja invazivnih vrsta, Dokazi o primeni programa/sistema kontrole praćenja i širenja invazivnih vrsta; Provera na terenu da li postoji širenje invazivnih vrsta, da li su sprovedene mere kontrole praćenja i širenja unešenih invazivnih vrsta (ako postoje) i postoje li eventualni sociološko-ekološki uticaji.

10.3.4 Poželjno je da se aktivnosti gazdovanja implementiraju u saradnji sa posebnim regulatornim telom tamo gde postoji, u cilju kontrolisanja invazivnih alohtonih vrsta koje nisu unete od strane Organizacije koja upravlja (gazduje) šumama/vlasnika šume.

Verificatori: Provera dokumentacije: Sporazumi i dokazi o saradnji sa regulatornim telima (ukoliko postoje).

10.4 Organizacija* koja upravlja (gazduje) Šumama/vlasnik šume ne sme koristiti genetski modifikovane organizme* na šumskom području.

10.4.1 Ne koriste se genetski modifikovani organizmi.

Verificatori: Provera dokumentacije: Planovi/programi gazdovanja šumama (fokus na plan obnove/pošumljavanja), Dokazi o nekorišćenju GMO (nalozi, instrukcije itd); Provera na terenu da li se koriste GMO; Razgovor sa: Stručnim službama organizacije koja gazduje/vlasnikom šume; Konsultacije sa: Predstavnicima interesnih grupa.

10.5 Organizacija* koja upravlja (gazduje) Šumama/vlasnik šume mora koristiti prakse gajanja Šuma* koje su ekološki odgovarajuće za vegetaciju, vrste i ciljeve gazdovanja

10.5.1 Primenjuju se prakse gajanja šuma koje su ekološki odgovarajuće za vegetaciju, vrste i ciljeve gazdovanja.

Verificatori: Provera dokumentacije: Planovi/programi gazdovanja šumama (fokus na izvođačkim projektima i planovima gajenja), Provera na terenu da li se primenjuju ekološki odgovarajuće prakse gajenja; Razgovor sa: Stručnim službama organizacije koja gazduje/vlasnikom šume.

10.6 Organizacija* koja upravlja (gazduje) Šumama/vlasnik šume mora minimizirati ili izbegavati upotrebu veštačkih đubriva *. Kada se koriste đubriva Organizacija* koja gazduje /vlasnik šume mora dokazati da upotreba ima jednaku ili veću ekološku i ekonomsku korist nego korišćenje sistema gajenja Šuma* koji ne zahtevaju upotrebu đubriva i sprečavaju, ublažavaju, smanjuju i/ili popravljaju štetu nanetu ekološkim vrednostima, uključujući zemljišta.

10.6.1 Upotreba veštačkih đubriva se izbegava ili je minimizirano.

Verificatori: Provera dokumentacije: Planovi/programi gazdovanja šumama (fokus na izvođačkim projektima i planovima pošumljavanja i gajenja), Dokazi o opredeljenosti organizacije koja gazduje /vlasnika šume da smanji korišćenje veštačkih đubriva sa ciljem potpunog prestanka korišćenja đubriva, Registar korišćenih veštačkih đubriva uključujući svu dokumentaciju o đubrivu, Rezultati analize tla, Stručni elaborat kojim se pojašnjavaju razlozi za korišćenje veštačkih đubriva; Provera na terenu (rasadnici, skladišta sadnog materijala, područja pripremljena za pošumljavanje i sl.) korišćenja veštačkih đubriva; Razgovor sa: Stručnim službama organizacije koja gazduje/vlasnikom šume.

10.6.2 Kada se koriste veštačka đubriva, njihove ekološke i ekonomske vrednosti su jednake ili veće, od onih sistema gajenja koji ne zahtevaju veštačka đubriva.

Verificatori: Provera dokumentacije: Planovi/programi gazdovanja šumama (fokus na izvođačkim projektima i planovima pošumljavanja i gajenja), Dokazi o opredeljenosti organizacije koja gazduje /vlasnika šume da smanji korišćenje veštačkih đubriva sa ciljem potpunog prestanka korišćenja đubriva, Registar korišćenih veštačkih đubriva uključujući svu dokumentaciju o đubrivu, Rezultati analize tla, Stručni elaborat kojim se pojašnjavaju razlozi za korišćenje veštačkih đubriva; Provera na terenu (rasadnici, skladišta sadnog materijala, područja pripremljena za pošumljavanje i sl.) korišćenja veštačkih đubriva; Razgovor sa: Stručnim službama organizacije koja gazduje/vlasnikom šume.

10.6.3 Kada se koriste veštačka đubriva, dokumentovana je njihova vrsta, mera, učestalost i mesto korišćenja.

Verificatori: Provera dokumentacije: Planovi/programi gazdovanja šumama (fokus na izvođačkim projektima i planovima pošumljavanja i gajenja), Dokazi o opredeljenosti organizacije koja gazduje /vlasnika šume da smanji korišćenje veštačkih đubriva sa ciljem potpunog prestanka korišćenja đubriva, Registar korišćenih veštačkih đubriva uključujući svu dokumentaciju o đubrivu, Rezultati analize tla, Stručni elaborat kojim se pojašnjavaju razlozi za korišćenje veštačkih đubriva; Provera na terenu (rasadnici, skladišta sadnog materijala, područja pripremljena za pošumljavanje i sl.) korišćenja veštačkih đubriva; Razgovor sa: Stručnim službama organizacije koja gazduje/vlasnikom šume.

10.6.4 Tamo gde se koriste đubriva , tampon zone koje isključuju upotrebu đubriva oko retkih biljnih zajednica, priobalnih zona , vodotokova i vodenih tela

Verificatori: Provera dokumentacije: Planovi/programi gazdovanja šumama (fokus na izvođačkim projektima i planovima pošumljavanja i gajenja), Dokazi o opredeljenosti organizacije koja gazduje /vlasnika šume da smanji korišćenje veštačkih đubriva sa ciljem potpunog prestanka korišćenja đubriva, Registar korišćenih veštačkih đubriva uključujući svu dokumentaciju o đubrivu, Rezultati analize tla, Stručni elaborat kojim se pojašnjavaju razlozi za korišćenje veštačkih đubriva; Provera na terenu (rasadnici, skladišta sadnog materijala, područja pripremljena za pošumljavanje i sl.) korišćenja veštačkih đubriva; Razgovor sa: Stručnim službama organizacije koja gazduje/vlasnikom šume.

10.6.5 Šteta naneta životnoj sredini, koja je prouzrokovana upotrebom veštačkog đubriva, se ublažava ili otklanja.

Verificatori: Provera dokumentacije: Planovi/programi gazdovanja šumama (fokus na izvođačkim projektima i planovima pošumljavanja i gajenja), Dokazi o opredeljenosti organizacije koja gazduje /vlasnika šume da smanji korišćenje veštačkih đubriva sa ciljem potpunog prestanka korišćenja đubriva, Registar korišćenih veštačkih đubriva uključujući svu dokumentaciju o đubrivu, Rezultati analize tla, Stručni elaborat kojim se pojašnjavaju razlozi za korišćenje veštačkih đubriva; Provera na terenu (rasadnici, skladišta sadnog materijala, područja pripremljena za pošumljavanje i sl.) korišćenja veštačkih đubriva; Razgovor sa: Stručnim službama organizacije koja gazduje/vlasnikom šume.

10.7 Organizacija* koja upravlja (gazduje) Šumama/vlasnik šume mora koristiti integralni sistem gajenja Šuma* i borbe protiv štetočina kojim se izbegava ili eliminiše upotreba hemijskih pesticida*. Organizacija* koja gazduje /vlasnik šume ne sme koristiti bilo koje hemijske pesticide koji su zabranjeni u FSC politici. Kada se koriste pesticidi, Organizacija* koja upravlja (gazduje) Šumama/vlasnik šume mora sprečiti, ublažiti i/ili popraviti štetu nanetu životnoj sredini i ljudskom zdravlju.

10.7.1 Integralni program borbe protiv štetočina, uključujući izbor sistema gajenja se koristi kako bi se izbegli ili otklonili frekvencija, obim i količina primene hemijskih pesticida, a koji rezultira u nekorišćenju ili ukupnom smanjenju u korišćenju.

Verificatori: Provera dokumentacije: Planovi/programi gazdovanja šumama (fokus na planovima zaštite i gajenja šuma), Integralni program za monitoring i kontrolu štetočina, Dokazi o sprovođenju i rezultatima Programa za monitoring i kontrolu štetočina, Program smanjenja i prestanka korišćenja pesticida, Izveštaji dijagnozno-prognozne službe (ako postoji); Provera na terenu primenjenih mera za borbu protiv štetočina; Razgovor sa: Stručnim službama organizacije koja gazduje/vlasnikom šume.

10.7.2 Hemijski pesticidi zabranjeni od strane FSC politike o pesticidima se ne koriste ili skladište na šumskom području, osim ako je FSC dozvolio odstupanje od pravila.

Verificatori: Provera dokumentacije: Lista pesticida zabranjenih od strane FSC, Registar korišćenih pesticida; Provera na terenu (rasadnici, skladišta sadnog materijala i sl.) korišćenja pesticida; Konsultacije sa: Stručnim službama organizacije koja gazduje/vlasnikom šume.

10.7.3 Vode se zapisnici o upotrbi pesticida uključujući ime trgovca/firme koja je prodala pesticid, aktivnu supstancu, količinu upotrebene aktivne supstance, period upotrebe, lokaciju i površinu kao i razlog upotrebe.

Verificatori: Provera dokumentacije: Registar korišćenih pesticida; Konsultacije sa: Stručnim službama organizacije koja gazduje/vlasnikom šume.

10.7.4 Upotreba pesticida je u skladu sa ILO dokumentom: "Safety in the use of chemicals at work" koji se odnosi na zahteve za transport, skladištenje, rukovanje, upotrebu i procedure u slučaju potrebe za čišćenjem, ako dođe do slučajnog prosipanja pesticida.

Verificatori: Provera dokumentacije: Procena rizika koja uključuje i bezbedonosne i zaštitne mere tokom korišćenja hemikalija, Dokazi o sprovedenoj obuci zaposlenih koji su u kontaktu sa hemikalijama, Instrukcija za bezbedonosne i zaštitne mere tokom korišćenja hemikalija; Provera na terenu; Razgovor sa: Stručnim službama organizacije koja gazduje/vlasnikom šume; Radnicima koji neposredno rukuju i/ili su odgovorni za skladištenje hemikalija.

10.7.5 Ako se koriste pesticidi, načini primene minimiziraju količine koje se koriste, uz istovremeno postizanje efikasnih rezultata i omogućavanje efikasne zaštite životne sredine.

Verificatori: Provera dokumentacije: Integralni program za monitoring i kontrolu štetočina, Dokazi o sprovođenju i rezultatima Programa za monitoring i kontrolu štetočina, Registar korišćenih pesticida, Izveštaji dijagnozno-prognozne službe (ako postoji); Provera na terenu načina primene pesticide; Konsultacije Razgovor sa: Stručnim službama organizacije koja gazduje /vlasnikom šume.

10.7.6 Štete od upotrebe pesticida na životnu sredinu i ljudsko zdravlje se sprečavaju i ublažavaju ili popravljaju gde dođe do nastanka tih šteta.

Verificatori: Provera dokumentacije: Integralni program za monitoring i kontrolu štetočina, Dokazi o sprovođenju i rezultatima Programa za monitoring i kontrolu štetočina, Registar korišćenih pesticida, Registar incidenata i primenjenih mera, Izveštaji dijagnozno-prognozne službe (ako postoji); Provera na terenu; Razgovor sa: Stručnim službama organizacije koja gazduje /vlasnikom šume; Konsultacije sa: Stručnim službama organizacije koja

gazduje /vlasnikom šume, Predstavnicima lokalnih zajednica i interesnih grupa.

10.7.7 Kada se koriste pesticidi:

- 1) Odabrani pesticidi, metod primene, vreme i način upotrebe, predstavlja najmanji mogući rizik po ljude i vrste koje nisu ciljane i
- 2) Prezentuje se objektivan dokaz, da je jedino pesticid efikasan, praktičan i ekonomičan metod kontrole štetočina.

Verificatori: Provera dokumentacije: Integralni program za monitoring i kontrolu štetočina, Dokazi o sprovođenju i rezultatima Programa za monitoring i kontrolu štetočina, Registar korišćenih pesticida, Registar incidenata i primenjenih mera, Izveštaji dijagnozno-prognozne službe (ako postoji); Provera na terenu; Razgovor sa: Stručnim službama organizacije koja gazduje /vlasnikom šume; Konsultacije sa: Stručnim službama organizacije koja gazduje /vlasnikom šume: Predstavnicima lokalnih zajednica i interesnih grupa.

10.8 Organizacija* koja upravlja (gazduje) Šumama/vlasnik šume mora minimizirati, vršiti monitoring i striktno kontrolisati upotrebu bioloških kontrolnih agenasa* u skladu sa međunarodno prihvaćenim naučnim protokolima. Kada se koriste *Biološki kontrolni agensi, Organizacija* koja upravlja (gazduje) Šumama/vlasnik šume mora sprečiti, ublažiti i/ili popraviti štetu nanetu životnoj sredini**

10.8.1 Upotreba bioloških agenasa za kontrolu je minimizirano, pod monitoringom i kontrolisano.

Verificatori: Provera dokumentacije: Registar korišćenih bioloških agenasa, Obrazloženje za korišćenih bioloških agenasa, Dokazi za primenu monitoringa i kontrole u slučaju kad su biološki agensi korišćeni; Razgovor sa: Stručnim službama organizacije koja gazduje /vlasnikom šume.

10.8.2 Upotreba bioloških kontrolnih agenasa je u skladu sa međunarodno prihvaćenim naučnim protokolima.

Verificatori: Provera dokumentacije: Međunarodno prihvaćeni naučni protokoli o korišćenju bioloških agenasa (npr. Integrisana strategija o štetočinama i njihovom uništavanju), Registar korišćenih bioloških agenasa, Dokazi o poštovanju međunarodno prihvaćenih naučnih protokola u slučaju kad su biološki agensi korišćeni; Razgovor sa: Stručnim službama organizacije koja gazduje /vlasnikom šume.

10.8.3 Vode se zapisnici o upotrebi bioloških kontrolnih agenasa uključujući vrstu, količinu, period, lokaciju i razlog upotrebe.

Verificatori: Provera dokumentacije: Registar korišćenih bioloških agenasa; Razgovor sa: Stručnim službama organizacije koja gazduje /vlasnikom šume.

10.8.4 Štete na životnoj sredini nastale upotrebom bioloških kontrolnih agenasa se sprečavaju i ublažavaju ili popravljaju gde dođe do nastanka tih šteta.

Verificatori: Terenska poseta; Razgovor sa: Stručnim službama organizacije koja gazduje /vlasnikom šume.

10.9 Organizacija* koja upravlja (gazduje) Šumama/vlasnik šume mora da proceni rizike i implementira aktivnosti koje smanjuju negativne uticaje od prirodnih nepogoda*, srazmerno stepenu, intenzitetu i riziku.

10.9.1 Procenjuju se potencijalni negativni uticaji prirodnih nepogoda na infrastrukturu, šumske resurse i lokalno stanovništvo na šumskom području.

Verificatori: Provera dokumentacije: Dokumentovana procena rizika od prirodnih nepogoda (npr. poplava, vetrova, lavina, požara, klizišta itd.) i eventualnog negativnog uticaja na šumsku infrastrukturu, resurse i lokalno stanovništvo, koja uključuje tip, učestalost, intenzitet i nivo uticaja prirodnih nepogoda, Planovi/programi gazdovanja šumama; Razgovor sa: Stručnim službama organizacije koja gazduje /vlasnikom šume, Predstavnicima lokalnih zajednica i interesnih grupa.

10.9.2 Aktivnosti gazdovanja ublažavaju uticaje.

Verificatori: Provera dokumentacije: Dokazi o planiranim i primenjenim merama za ublažavanje potencijalnih negativnih uticaja prirodnih nepogoda, Planovi/programi gazdovanja šumskim resursima; Provera terenske primene mera za ublažavanje potencijalnih negativnih uticaja prirodnih nepogoda; Razgovor sa: Stručnim službama organizacije koja gazduje /vlasnikom šume.

10.9.3 Sprovedena je procena rizika za aktivnosti gazdovanja koje mogu povećati frekvenciju, distribuciju ili jačinu onih prirodnih nepogoda na koje mogu uticati aktivnosti gazdovanja.

Verificatori: Provera dokumentacije: Dokumentovana procena rizika za aktivnosti gazdovanja koje mogu povećati frekvenciju, distribuciju ili jačinu onih prirodnih nepogoda (npr. Poplave, požari, klizišta itd.) na koje mogu uticati aktivnosti gazdovanja; Provera na terenu uticaja primenjenih aktivnosti gazdovanja na stabilnost šuma u odnosu na prirodne nepogode; Razgovor sa: Stručnim službama organizacije koja gazduje /vlasnikom šume.

10.9.4 Aktivnosti gazdovanja se prilagođavaju i/ili su uspostavljene i implementirane mere koje smanjuju identifikovane rizike.

Verificatori: Provera na terenu primene prilagođenih aktivnosti gazdovanja i mera za smanjenje rizika od negativnog uticaja prirodnih nepogoda.

10.10 Organizacija* koja upravlja (gazduje) Šumama/vlasnik šume mora upravljati infrastrukturnim razvojem, transportom i gajanjem Šuma* na način da su vodni resursi i zemljišta zaštićeni i sprečeno, ublaženo i/ili popravljeno uznemiravanje ili nanošenje štete retkim i ugroženim vrstama, staništima, ekosistemima i životnoj sredini.

10.10.1 Upravlja se razvojem, održavanjem i korišćenjem šumske infrastrukture, kao i transportnim aktivnostima kako bi se zaštitile životna sredina identifikovana u Kriterijumu 6.1.

Verificatori: Provera dokumentacije: Planovi/programi gazdovanja šumama (fokus na planove i karte šumske infrastrukture, komunikacija i transporta), Procena uticaja na okolinu izgradnje šumske infrastrukture i korišćenja šumskih transportnih sredstava; Provera na terenu primene mera i aktivnosti gazdovanja koje zadovoljavaju Indikator 10.10.1 (npr. u kojoj meri šumski putevi i vlake ugrožavaju vodene resurse, ima li erozionih procesa na tlu i na

šumskoj transportnoj infrastrukturi, ima li mehaničkih oštećenja dubećih stabala i podmlatka i sl.).

10.10.2 Aktivnostima na gajenju šuma upravlja se na način da se osigura zaštita životne sredine identifikovana u Kriterijumu 6.1.

Verificatori: Provera dokumentacije: Planovi/programi gazdovanja šumama (fokus na planove gajenja i korišćenja šuma, te doznaku stabala); Provera na terenu aktivnosti gajenja i korišćenja šuma (npr. koje tehnologije i tehnike se koriste u svrhu minimalnog narušavanja puteva, tla, staništa i biljaka, primena animala i žičara gde je to nužno itd.); Razgovor sa: Stručnim službama organizacije koja gazduje /vlasnikom šume; Konsultacije sa: Konsultacije sa interesnim grupama.

10.10.3 Uznemiravanje ili štete na vodenim tokovima, vodenim površinama, zemljištima, retkim i ugroženim vrstama, staništima, ekosistemima i vrednostima predela se sprečavaju, ublažavaju ili prilagođavaju pravovremeno i prilagođavaju se aktivnosti gazdovanja kako bi se sprečila dalja šteta.

Verificatori: Provera dokumentacije: Planovi, projekti i programi usmereni na sprečavanje, ublažavanje i popravljavanje negativnih uticaja aktivnosti gazdovanja na biodiverzitet, okolinu i predeone vrednosti, Provera na terenu realizovanih planova, projekata i programa (npr. prevencija erozionih procesa, obnova staništa, sanacija vodenih tokova i sl.); Razgovor sa: Stručnim službama organizacije koja gazduje /vlasnikom šume; Konsultacije sa: Konsultacije sa interesnim grupama.

10.11 Organizacija* koja upravlja (gazduje) Šumama/vlasnik šume mora upravljati aktivnostima povezanim sa sečom i korišćenjem drvnih i nedrvnih proizvoda Šumarstva na način da se zaštite životna sredina, smanji otpad kojim se trgujei izbegne šteta drugim proizvodima i uslugama.

10.11.1 Primenjuju se prakse korišćenja šuma i korišćenja drvnih i nedrvnih proizvoda, tako da se očuva životna sredina, identifikovane u Kriterijumu 6.1. i visoke vrednost zaštite identifikovane u Kriterijumu 9.1. i 9.2.

Verificatori: Provera dokumentacije: Planovi/programi gazdovanja šumama (fokus na planove korišćenja šuma i nedrvnih proizvoda), HCV elaborati; Provera na terenu postojanja šteta na vrednostima okoline uzrokovanih aktivnostima gazdovanja; Konsultacije sa interesnim grupama.

10.11.2 Prakse korišćenja šuma optimizuju korišćenje šumskih proizvoda i materijala koji se mogu prodati.

Verificatori: Provera dokumentacije: Podaci o obuci zaposlenih u vezi optimalnog korišćenje šumskih proizvoda i materijala koji se mogu prodati, Dokumenti koji pokazuju da su prakse korišćenja šuma usmerene na optimiziranje korišćenja šumskih proizvoda (npr. evidencije seča, otpremnice, transportna dokumentacija i sl.), Provera na terene praksi korišćenja šuma (npr. da li je drvo izvučeno na vreme iz sečine i otpremljeno na vreme sa stovarišta, ima li šteta na dubećim stablima, ostaje li u sastojini posečeno a neiskorišćeno drvo koje se može prodati i sl.).

10.11.3 Ostavlja se dovoljna količina mrtve i raspadajuće biomase i održava se struktura šuma kako bi se zaštitila životna sredina.

Verificatori: Provera dokumentacije: Planovi/programi gazdovanja šumama (fokus na planove korišćenja šuma i podatke o doznaci), Terenska provera ostavljenog mrtvog drveta i stabala, te raspadajuće biomase u sastojini posle seče.

10.11.4 Praksama korišćenja šuma izbegavaju se štete na preostalim dubećim stablima, ostacima drveta na zemlji i ostaloj životnoj sredini

NDŠP 10.11.4 Otpad nastao posle procesa proizvodnje meda i mesa divljači na terenu treba minimizirati.

Verificatori: Provera dokumentacije: Planovi/programi gazdovanja šumama (fokus na planove korišćenja šuma); Terenska provera intenziteta šteta na preostalim dubećim stablima i drugim vrednostima životne sredine; Razgovor sa organizacijom zaduženom za gazdovanje šumom i zainteresovanim stranama i interesnim grupama; Terenska poseta; Lista deponija (otpada).

10.12 Organizacija* koja upravlja (gazduje) Šumama/vlasnik šume mora odlagati otpadne materijale na ekološki prihvatljiv način.

10.12.1 Prikupljanje, čišćenje, transport i odlaganje svih otpadnih materijala se sprovodi na prihvatljiv način koji štiti životnu sredinu identifikovanu u Kriterijumu 6.1.

Nota: Nacionalni zakoni, navedeni u Aneksu A, u potpunosti pokrivaju oblast upravljanja otpadom.

Verificatori: Provera dokumentacije: Plan ili procedura upravljanja otpadnim materijalima (npr. gorivom, korišćenim uljima i mazivima i sl.) koja onemogućava zagađenje tla i vode otpadnim materijalom, Dokazi (zapisnici, instrukcije, obrasci, naredbe i sl.) o primeni plana ili procedure upravljanja otpadnim materijalima; Terenska provera primene plana ili procedure upravljanja otpadnim materijalima, prisustva otpadnog materijala u šumi i radilištima i provera načina bezbednog rukovanja, transporta i odlaganja otpada (npr. oprema i način za prikupljanje i odlaganje otpada, način zamene ulja i dosipanja goriva, korišćenje absorbenata i sl.).

E Aneks

(Normative section)

Aneks A Minimalna lista zakona, propisa, ratifikovanih međunarodnih ugovora, konvencija i sporazuma koji se primenjuju

Sledi minimalna lista primenljivih zakona, propisa i međunarodno ratifikovanih međunarodnih ugovora, konvencija i sporazuma, u FSC-STD-60-004 (Međunarodni generički indikatori).

Napomena: Ovo nije potpuna lista važećih zakona. Ako se primenjuje bilo koji dodatni zakon, nosioci sertifikata će ga takođe poštovati.

A.	NACIONALNO ZAKONODAVSTVO
	<p>Zakonska prava na seču:</p> <ul style="list-style-type: none">• Posed zemlje i pravo upravljanja Zakoni koji pokrivaju prava poseda zemlje, uključujući običajna prava kao i pravo upravljanja koje obuhvata primenu zakonskih metoda da bi se dobilo pravo poseda i pravo upravljanja. Takođe pokrivaju zakonsku registraciju kompanije i poresku registraciju, uključujući zakonom propisane dozvole.• Dozvole za koncesiju Zakoni koji regulišu procedure za izdavanje dozvola za koncesiju na šume, uključujući primenu zakonskih metoda za dobijanje licence za koncesiju. U vezi sa dozvolama za koncesiju dobro poznati problemi su naročito mito, korupcija i nepotizam.• Upravljanje i planiranje seče Svi zakonski zahtevi za planiranje upravljanja, uključujući vođenje inventure šuma, posedovnje plana o upravljanju šumom i povezano planiranje i nadzor, kao i dozvola za ovo od strane nadležnih organa.• Dozvole za seču Zakoni koji uređuju izdavanje dozvola za seču, licenci ili drugih zakonskih dokumenata koji su potrebni za određene operacije seče. Obuhvataju primenu zakonskih metoda dobijanja dozvole. Korupcija je dobro poznat problem u vezi sa izdavanjem dozvola za seču.
1.	Law on Forests – Official gazete RS no. 30/10, 93/12, 89/15 Zakon o šumama SG RS 30/10, 93/12, 89/15
2.	Law on planning and building Zakon o planiranju i izgradnji
3.	Law on spatial planning Zakon o prostornom planu Republike Srbije
4.	Odluka o osnivanju Javnog preduzeća "Vojvodinašume" ("Sl.list APV" br. 7/02, 8/03)
5.	Pravilnik o izmenama Pravilnika o načinu i vremenu vršenja doznake, dodeljivanju, obliku i sadržini doznačnog žiga i žiga za šumsku krivicu, obrascu doznačne knjige, odnosno knjige šumske krivice, kao i uslovima i načinu seče u šumama („Sl.gl.RS“ br. 47/12)
6.	Pravilnik o sadržini osnova i programa gazdovanja šumama, godišnjeg izvođačkog plana i privremenog godišnjeg plana gazdovanja privatnim šumama ("Sl.glasnik RS" br.122/03)

7.	-Pravilnik o obrascu legitimacije čuvara šuma ("Sl.glasnik RS" br.46/92, 56/92-ispr
8.	-Zakon o semenu i sadnom materijalu („Sl.glasnik RS,, br.54/93, 35/94, 43/94, 135/04, 18/05 i 45/05 - delimično prestaje da važi sa 135/04, 18/05, 45/05, 101/05)
9.	Zakon o reproduktivnom materijalu šumskog drveća ("Sl.glasnik RS"135/04, 8/05, 41/09)
10.	Pravilnik o posebnim merama zaštite na radu u šumarstvu ("Sl.glasnik SRS" br.33/88)
11.	Pravilnik o obliku i sadržini šumskog žiga, obrascu propratnice, odnosno otpremnice, uslovima načinu i roku žigosanja posečenog drveta ("Sl.glasnik RS" br.95/92 i 54/00)
12.	Pravilnik o načinu i vremenu vršenja doznake, dodeljivanju, obliku i sadržini doznačnog žiga i žiga za šumsku krivicu, obrascu doznačne knjige, odnosno knjige šumske krivice, kao i uslovima i načinu seče u šumama ("Sl.gl.RS" br.65/2011 i 47/2012)
13.	Pravilnik o bližim uslovima, kao i načinu dodele i korišćenja sredstava iz godišnjeg programa korišćenja sredstava budžetskog fonda za šume republike srbije i budžetskog fonda za šume autonomne pokrajine ("sl. glasnik rs", br. 32/2011)
14.	Pravilnik o šumskom redu ("Sl.glasnik RS" br.38/2011)
15.	Strategija razvoja šumarstva Republike Srbije ("Sl.glasnik RS" br.59/06)
16.	Pravilnik o kvalitetu reproduktivnog materijala topola i vrba ("Sl.glasnik RS" br. 76/09)
17.	Pravilnik o izmenama Pravilnika o načinu i vremenu vršenja doznake, dodeljivanju, obliku i sadržini doznačnog žiga i žiga za šumsku krivicu, obrascu doznačne knjige, odnosno knjige šumske krivice, kao i uslovima i načinu seče u šumama („Sl.gl.RS“ br. 47/12)
	<p>Porezi i naknade</p> <ul style="list-style-type: none"> • Plaćanje najamnina i naknada za seču Zakoni koji pokrivaju plaćanje svih zakonskih specifičnih naknada za seču šuma, kao što su najamnine, naknade za seču i druge naknade bazirane na količini. Takođe obuhvataju plaćanje naknada na osnovu ispravne klasifikacije količina, kvaliteta i vrsta. Pogrešna klasifikacija šumskih proizvoda je dobro poznat problem, često povezan sa podmićivanjem zvaničnika zaduženih za kontrolisanje klasifikacije. • Porez na dodatu vrednost i porez na promet Zakoni koji pokrivaju različite tipove poreza na promet koji se primenjuju na materijal koji se prodaje, uključujući prodaju materijala kao šume koja raste (prodaja zaliha). • Porez na prihod i profit Zakoni koji pokrivaju poreze na prihod i profit u vezi sa profitom dobijenim od prodaje šumskih proizvoda i aktivnosti na seči. Ova kategorija je takođe povezana sa prihodom od prodaje drvene građe i ne obuhvata druge poreze koji su generalno primenjivi na kompanije ili povezani sa isplatom zarada.
18.	Međunarodni računovodstveni standardi ("Sl.glasnik RS" br.16/08, 31/08)
19.	Zakon o budžetskom sistemu ("Sl. Glasnik RS", br. 54/2009, 73/2010, 101/2010, 101/2011 I 93/2012)
20.	Zakon o računovodstvu i reviziji ("Sl.glasnik RS" br.46/06, 111/09 i 99/11-dr.zakon)

21.	Zakon o poreskom postupku i poreskoj administraciji ("Sl.glasnik RS" br.80/02, 84/02, 23/03, 70/03, 55/04, 61/05, 85/05, 62/06, 63/07, 61/07, 20/09,53/10, br. 2/12, 93/12)
22.	Pravilnik o načinu podnošenja poreske prijave elektronskim putem („Sl.gl. RS“ br. 18/12)
23.	Zakon o porezu na dodatu vrednost ("Sl.glasnik RS" br.84/04, 86/04, 61/05 i 61/07, 93/12)
24.	Pravilnik o utvrđivanju šta se smatra naplatom potraživanja, u smislu Zakona o porezu na dodatu vrednost („Sl.gl.RS“ br 114/12)
25.	Zakon o porezu na dobit pravnih lica ("Sl.glasnik RS" br.25/01, 80/02, 43/03, 84/04,18/10, 119/12)
26.	Zakon o porezu na dohodak građana ("Sl.glasnik RS" br.24/01, 80/02, 135/04, 62/06, 65/06, 10/07, 7/08, 7/09, 31/09, 44/09,18/10, 50/2011, 93/12)
27.	Zakon o porezima na imovinu ("Sl.glasnik RS" br.26/01, 42/02, 45/02, 80/02, 135/04, 61/07, 5/09, 101/2010, 24/2011, 78/11 i 57/12 – odluka US)
28.	Zakon o fiskalnim kasama ("Sl.glasnik RS" br.135/04, br.93/12)
29.	Zakon o akcizama ("Sl.glasnik RS" br.22/01,73/01, 80/02, 43/03, 72/03, 43/04, 55/04, 135/04, 46/05, 101/05- dr.zakon.61/07, 5/09 , 31/09, 101/10, 43/2011, 93/12 i 119/12)
30.	Uredba o određivanju delatnosti kod čijeg obavljanja ne postoji obaveza evidentiranja prometa preko fiskalne kase ("Sl.glasnik RS" br. 61/10, 101/10, 94/11 i 83/12)
31.	Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje ("Sl.glasnik RS" br.84/04, 61/05, 62/06, 7/08, 5/09,7/09,52/11, 101/11 i 7/12 – usklađeni din.izn.)
32.	Pravilnik o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za privredna društva, zadruge, druga pravna lica i preduzetnike ("Sl.glasnik RS" br.114/06, 119/08, 9/09, 4/10, 3/2011 i 101/12)
33.	Zakon o Narodnoj banci Srbije ("Sl.glasnik RS" br. 72/2003, 55/2004, 85/2005-dr.zakon, 44/10, 76/12 i 106/12)
34.	Pravilnik o zajedničkim kriterijumima i standardima za uspostavljanje, funkcionisanje i izveštavanje o sistemu finansijskog upravljanja i kontrole u javnom sektoru ""sl. glasnik r"", br. 99/2011)
35.	Pravilnik o načinu i postupku obezbeđivanja izvoda podataka iz elektronski vođenih poslovnih knjiga i evidencije poreskih obveznika – pravnih lica ("Sl.gl. RS" br.6/10)
36.	Zakon o Državnoj revizorskoj instituciji ("Sl.gl. RS" 101/2005, 54/2007 i 36/10);
37.	Zakon o privatizaciji ""Sl. glasnik R"", br. 38/2001, 18/2003, 45/2005, 123/2007, 123/2007-- dr. zakon, 30/2010-- dr. zakon i 93/2012)
38.	Zakon o bankama ("Sl.gl.RS" br. 107/05 i 91/10)
39.	Zakon o porezima na upotrebu, držanje i nošenje dobara ("Sl.gl.RS" br.101/10 i 24/11 i 101/11-usklađeni din.izn.)
40.	Pravilnik o načinu i postupku ostvarivanja poreskih oslobođenja kod PDV sa pravom i bez prava na odbitak prethodnog poreza ("Sl.gl.RS" br.24/11 i 79/11)
41.	Pravilnik o određivanju slučajeva u kojima nema obaveze izdavanja računa i računima kod kojih se mogu izostaviti pojedini podaci („Sl.gl.RS“ br. 4/12)
42.	Zakon o Fondu za razvoj Republike Srbije („Sl.gl. RS br.36/09, 88/10 i 119/12)
43.	Zakon o Razvojnem fondu Autonomne pokrajine Vojvodine („Sl.gl.RS“ br.124/12)

44.	Zakon o Narodnoj banci Srbije („Sl.gl.RS“ br. 72/2003, 55/2004, 85/2005 – dr.zakon, 44/10, 76/12 i 106/12)
45.	Pravilnik o utvrđivanju prenosa celokupne ili dela imovine, sa ili bez naknade, ili kao ulog, koji se ne smatra prometom dobara i usluga u smislu Zakona o porezu na dodatu vrednost („Sl.gl.RS“ br. 67/2005 i 76/12)
46.	-Uredba o određivanju delatnosti kod čijeg obavljanja ne postoji obaveza evidentiranja prometa preko fiskalne kase („Sl.gl.RS“ br. 83/12)
47.	Pravilnik o utvrđivanju šta se smatra naplatom potraživanja, u smislu Zakona o porezu na dodatu vrednost („Sl.gl.RS“ br. 114/12)
48.	-Zakon o rokovima izmirenja novčanih obaveza u komercijalnim transakcijama („Sl.gl.RS“ br. 119/12)
49.	Zakon o uslovnom otpisu kamata i mirovanju poreskog duga („Sl.gl.RS“ br. 119/12)
50.	Zakon o zateznoj kamati („Sl.gl.RS br.119/12)
	<p>Aktivnosti na seči drvene građe</p> <ul style="list-style-type: none"> • Propisi o seči drvene građe Svi zakonski zahtevi za tehnike i tehnologiju seče uključujući selektivno sečenje, oplodnu seču, obaranje stabala, transport drvene građe sa mesta obaranja i sezonska ograničenja itd. Ovo obično obuhvata propise o veličini površine za obaranje stabala, minimalnu starost i/ili prečnik za aktivnosti obaranja i elemente koje treba očuvati prilikom obaranja itd. Uspostavljanje staza za kotrljanje i vuču, izgradnja puteva, sistema za drenažu i mostova itd. takođe će se uzeti u obzir, kao i planiranje i nadzor aktivnosti seče. Moraju se uzeti u obzir svi zakonski obavezujući kodeksi za seču. • Zaštićene oblasti i vrste Obuhvata zakone u vezi sa zaštićenim oblastima, kao i zaštićenim, retkim i ugroženim vrstama, uključujući njihova staništa i potencijalna staništa. • Ekološki zahtevi Obuhvata zakone u vezi sa procenom ekološkog uticaja u vezi sa sečom, prihvatljivim nivom oštećivanja tla, uspostavljanjem tampon zona (npr. duž vodotokova, otvorenih površina, mesta razmnožavanja), održavanjem stabala za retenciju na mestu seče, sezonskim ograničenjima u pogledu vremena seče i ekološkim zahtevima za šumske mašine. • Zdravlje i bezbednost Zakonski obavezna lična zaštitna oprema za osobe koje učestvuju u aktivnostima seče, praksa za bezbedno obaranje i transport, uspostavljanje zaštitnih zona oko lokacije seče i bezbednosni zahtevi za mašine koje se koriste. Zakonski bezbednosni zahtevi u vezi sa korišćenjem hemikalija. Zahtevi u vezi sa zdravljem i bezbednošću koji se moraju uzeti u obzir odnose se na operacije u šumi (ne na kancelarijski rad ili druge aktivnosti koje su manje povezane sa stvarnim operacijama u šumi). • Zakonito zapošljavanje Zakonski zahtevi u vezi sa zapošljavanjem radnika koji učestvuju u aktivnostima seče, uključujući zahtev za sklapanje ugovora i dobijanje radnih dozvola, zahtevi u vezi sa obavezanim osiguranjem, zahtevi u vezi sa sertifikatima o stručnoj spremi i drugi zahtevi koji se odnose na obuku i plaćanje socijalnog osiguranja i poreza na zaradu od strane poslodavca. Tačke osim toga pokrivaju poštovanje minimalne starosti za radnu sposobnost i minimalne starosti za učestvovanje u opasnim radovima, zakone o prinudnom i obaveznom radu i diskriminaciji i slobodi udruživanja
51.	Pravilnik o bezbednosti mašina (“Sl.gl.RS” br.13/10)

52.	Uredba o proglašenju Specijalnog rezervata prirode "Koviljsko-Petrovaradinski rit" ("Sl.gl.RS" br.44/11)
53.	Pravilnik o biljnim vrstama koje se smatraju međusobno bliskim ("Sl.gl.RS" br.60/11)
54.	Pravilnik o sadržini srednjoročnog plana zaštite šuma od biljnih bolesti i štetočina ("Sl.gl.RS" br.36/11)
55.	Zakon o radu ("Sl.glasnik RS" br.24/05, 61/05, 54/09)
56.	Zakon o štrajku ("Sl.list SRJ" br.29/96, "Sl.glasnik RS" br.101/05-dr.zakon, 103/2012-odluka US)
57.	Zakon o zapošljavanju i osiguranju za slučaj nezaposlenosti ("Sl.glasnik RS" br.36/09 i 88/10)
58.	Zakon o stečaju ("Sl. glasnik RS" br.104/09, 99/11-dr.zakon i 71/2012-odluka US)
59.	Zakon o mirnom rešavanju radnih sporova ("Sl.glasnik RS" br.125/04,104/09)
60.	Pravilnik o postupku mirnog rešavanja radnog spora ("Sl.glasnik RS" br.12/05, 84/05)
61.	Zakon o evidencijama u oblasti rada ("Sl.list SRJ" br.46/96, "Sl.glasnik RS" br.101/05, 36/09 – dr.zakon)
62.	Uputstvo za vođenje jedinstvene kadrovske evidencije ("Sl.glasnik SRS" br.7/87)
63.	Zakon o državnim i drugim praznicima u Republici Srbiji ("Sl.glasnik RS" br.43/01, 101/07 i 92/2011)
64.	Zakon o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba sa invaliditetom („Sl.glasnik RS,, br.36/09)
65.	Uputstvo o uslovima i načinu finansiranja troškova prevencije invalidnosti i rehabilitacije zaposlenih sa posebnim uslovima rada ("Sl.glasnik RS" br.89/03)
66.	Pravilnik o prethodnim i periodičnim pregledima zaposlenih na radnim mestima sa povećanim rizikom (Sl.glasnik RS,, br.120/07, 93/08)
67.	Pravilnik o radnoj knjižici ("Sl.glasnik i" br.17/97)
68.	Zakon o bezbednosti i zdravlju na radu ("Sl.glasnik RS" br.101/05)
69.	Pravilnik o preventivnim merama za bezbedan i zdrav rad na radnom mestu („Sl.glasnik RS,, br.21/09)
70.	Pravilnik o evidencijama iz oblasti bezbednosti i zdravlja na radu ("Sl.glasnik RS" br.62/07)
71.	Pravilnik o preventivnim merama za bezbedan i zdrav rad pri korišćenju sredstava i opreme za ličnu zaštitu na radu ("Sl.list RS" br.92/08)
72.	Pravilnik o programu, načinu i visini troškova polaganja stručnog ispita za obavljanje poslova bezbednosti i zdravlja na radu i poslova odgovornog lica (Službeni glasnik RS", broj 29/06, 62/07 i 91/2012);
73.	Zakon o zaštiti od požara ("Sl.glasnik SRS" br. 111/09)
74.	Zakon o zaštiti stanovništva od izloženosti duvanskog dima ("Sl.glasnik RS" br.30/10)
75.	Pravilnik o obliku i sadržaju znaka zabrane pušenja i znaka da je pušenje dozvoljeno u određenom prostoru, načinu isticanja tih znakova, obrascu izveštaja o povredi zabrane pušenja, vrsti potrebnih dokaza o pušenju i načinu na kome je

	pušenje zabranjeno, kao i obrascu za naplatu novčane kazne na licu mesta ("Sl.gl.RS"br.73/2010)
76.	Pravilnik o postupku pregleda i ispitivanje opreme za rad i ispitivanja uslova radne okoline ("Službeni glasnik RS", br. 94/06, 108/06);
77.	Pravilnik o sadržaju elaborata o uređenju gradilišta ("Službeni glasnik RS", broj 31/92);
78.	Pravilnik o sadržaju i načinu izdavanja obrasca izveštaja o povredi na radu, profesionalnom oboljenju i oboljenju u vezi sa radom ("Službeni glasnik RS", br. 72/06, 84/06);
79.	Pravilnik o opštim merama zaštite na radu od opasnog dejstva električne struje u objektima namenjenim za rad, radnim prostorijama i na radilištu ("Službeni glasnik SRS", broj 21/89);
80.	Pravilnik o posebnim merama zaštite na radu u šumarstvu ("Službeni glasnik SRS", broj 33/88);
81.	Pravilnik o opremi i postupku za pružanje prve pomoći i organizovanju službe spasavanja u slučaju nezgode na radu („Sl.list SFRJ,, br.21/71)
82.	Pravilnik o obezbeđivanju smeštaja i ishrane radnika, odnosno njihovog prevoza od mesta stanovanja do mesta rada i natrag („Sl.list SFRJ,, br.21/71)
83.	Pravilnik o posebnim merama zaštite na radu pri mehaničkoj preradi i obradi drveta i sličnih materijala ("Službeni glasnik SRS", broj 51/88);
84.	Pravilnik o načinu i postupku procene rizika na radnom mestu i u radnoj okolini ("Sl.glasnik RS" br.72/06, 84/06, 30/10)
85.	Uredba o bezbednosti i zdravlju na radu na privremenim ili pokretnim gradilištima („Sl.glasnik RS,, br.14/09 i 95/2010)
86.	Pravilnik o utvrđivanju telesnih oštećenja ("Sl.glasnik RS" br.105/03, 120/08)
87.	Pravilnik o utvrđivanju profesionalnih bolesti ("Sl.glasnik RS" br.105/03)
88.	Pravilnik o radnim mestima odnosno poslovima na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem ("Sl.glasnik RS" br.105/03, 126/04, 93/05, 3/07, 8/07, 56/07, 23/08, 49/10, 48/11 i 50/2012)
89.	Pravilnik o preventivnim merama za bezbedan i zdrav rad pri ručnom prenošenju tereta ("Sl.glasnik RS" br.106/09)
90.	Zakon o sprečavanju zlostavljanja na radu ("Sl.glasnik RS" br.36/10)
91.	Zakon o volontiranju ("Sl.glasnik RS" br.36/10)
92.	Pravilnik o bližem načinu, troškovima i kriterijumima za procenu radne sposobnosti i mogućnosti zaposlenja ili održanja zaposlenja osoba sa invaliditetom ("Sl.glasnik RS" br.36/10)
93.	Pravilnik o sadržini, izdavanju i vođenju putnih naloga i evidenciji o izdatui putnim nalozima ("Sl.glasnik RS" br.20/96, 32/10)
94.	Pravilnik o pravilima ponašanja poslodavaca i zaposlenih u vezi sa prevencijom i zaštitom od zlostavljanja na radu ("Sl.glasnik RS" br.62/10)
95.	Pravilnik o polaganju stručnog ispita i uslovima za dobijanje licence i ovlašćenja za izradu Glavnog projekta zaštite od požara i posebnih sistema i mera zaštite od požara („Sl.gl.RS“ br. 21/12)
96.	Strategija zaštite od požara za period od 2012-2017.godine („Sl.gl.RS“ br. 21/12)
97.	Uputstvo o metodologiji za izradu procene ugroženosti i planova zaštite i spasavanja u vanrednim situacijama („Sl.gl.RS“ br.96/12)

98.	Zakon o integrisanom sprečavanju i kontroli zagađivanja životne sredine ("Službeni glasnik RS", broj: 135/04);
99.	Zakon o zaštiti vazduha („Sl.glasnik RS,, br.36/09, br.10/2013)
	Zakon o zaštiti životne sredine ("Sl. glasnik RS", br. 135/04, 36/09-dr.zakon, 72/2009- dr.zakon i 43/2011-odluka US);
	Zakonu o integrisanom sprečavanju i kontroli zagađivanja životne sredine („Službeni glasnik RS”, broj 135/04
	Pravilnik o sadržini projekata remedijacije i rekultivacije („Službeni glasnik RS“, broj 35/19)
	Pravilnik o sadržini projekta zaštite i sanacije životne sredine tokom i posle korišćenja prirodnog resursa, postupak i uslovi davanja saglasnosti na projekat („Službeni glasnik RS“, broj 35/19)
100.	Pravilnik o visini troškova dodele prava na korišćenje ekološkog znaka ("Službeni glasnik RS", br. 81/2010)
101.	Pravilnik o bližim uslovima i postupku za dobijanje prava na korišćenje ekološkog znaka, elementima, izgledu i načinu upotrebe ekološkog znaka za proizvode, procese i usluge "Službeni glasnik RS", br. 3/2009
102.	Zakon o upravljanju otpadom ("Sl.glasnik RS", br. 36/2009, 88/2010 и 14/2016)
103.	Zakon o potvrđivanju Bazelske konvencije o kontroli prekograničnog kretanja opasnih otpada i njihovom odlaganju („Sl. list SRJ - Međunarodni ugovori”, br. 2/99)
104.	Uredba o proizvodima koji posle upotrebe postaju posebni tokovi otpada, obrascu dnevne evidencije o količini i vrsti proizvedenih i uvezenih proizvoda i godišnjeg izveštaja, načinu i rokovima dostavljanja godišnjeg izveštaja, obveznicima plaćanja naknade, kriterijumima za obračun, visinu i način obračunavanja i plaćanja naknade("Sl. glasnik RS", br. 54/2010, 86/2011, 15/2012 , 41/2013 - dr. pravilnik i 3/2014)
105.	Uredba o vrstama zagađivanja, kriterijumima za obračun naknade za zagađivanje životne sredine i obveznicima, visinu i način obračunavanja i plaćanja naknade ("Sl. glasnik RS", br. 113/2005, 6/2007, 8/2010, 102/2010, 15/2012 i 91/2012)
106.	Uredba o vrstama otpada za koje se vrši termički tretman, uslovima i kriterijumima za određivanje lokacije, tehničkim i tehnološkim uslovima za projektovanje, izgradnju, opremanje i rad postrojenja za termički tretman otpada, postupanju sa ostatkom nakon spaljivanja ("Sl. glasnik RS", br. 102/2010 i 50/2012)
107.	Uredba o visini i uslovima za dodelu podsticajnih sredstava ("Sl. glasnik RS", br. 88/2009, 67/2010, 101/2010, 86/2011 i 35/2012)
108.	Uredba o proizvodima koji posle upotrebe postaju posebni tokovi otpada,obracu dnevne evidencije, o količini i vrsti proizvedenih i uvezenih proizvoda i godišnjeg izveštaja , načinu i rokovima dostavljanja godišnjeg izveštaja, obveznicima plaćanja naknade, kriterijumima za obračun, visinu i način obračunavanja i plaćanja naknade, ("Sl. glasnik RS", br. 54/2010, 86/2011, 15/2012 i 3/2014)
109.	Uredba o određivanju pojedinih vrsta opasnog otpada koji se mogu uvoziti kao sekundarne sirovine ("Sl. glasnik RS", br. 60/2009)
110.	Uredba o odlaganju otpada na deponije ("Sl. glasnik RS", br. 92/2010)
111.	Uredba o listi neopasnog otpada za koji se ne izdaje dozvola, sa dokumentacijom koja prati prekogranično kretanje, ("Sl. glasnik RS", br. 102/2010)
112.	Uredba o prestanku važenja uredbe o upravljanju otpadnim uljima ("Sl. glasniku RS", br. 71 od 4. oktobra 2010)

113.	Uredba o prestanku važenja uredbe o načinu i postupcima upravljanja otpadom koji sadrži azbest ("Sl. glasniku RS", br. 74 od 15. oktobra 2010)
114.	Uredba o listama otpada za prekogranično kretanje, sadržini i izgledu dokumenata koji prate prekogranično kretanje, sadržini i izgledu dokumenata koji prate prekogranično kretanje otpada sa uputstvima za njihovo popunjavanje ("Sl. glasnik RS", br. 60/2009)
115.	Uredba o kriterijumima za obračun naknade za ambalažu ili upakovan proizvod i oslobađanje od plaćanja naknade, obveznicima plaćanja, visini naknade, kao i o načinu obračunavanja i plaćanja naknade "Službeni glasnik RS", br. 8/2010
116.	Pravilnik o sadržini dokumentacije koja se podnosi uz zahtev za izdavanje dozvole za uvoz, izvoz i tranzit otpada ("Sl. glasnik RS", br. 60/2009, 101/2010, 48/2017, 80/2017, 98/2017 i 38/2018)
117.	Pravilnik o obrascu zahteva za izdavanje dozvole za tretman, odnosno skladištenje, ponovno iskorišćenje i odlaganje otpada („Službeni glasnik RS“ broj 38/18)
118.	Pravilnik o usklađenim iznosima podsticajnih sredstava za ponovnu upotrebu, reciklažu i korišćenje određenih vrsta otpada (Sl.Glasnik RS 44/2016)
119.	Pravilnik o usklađenim iznosima naknade za upravljanje posebnim tokovima otpada (Sl.Glasnik RS 44/2016)
120.	Pravilnik o usklađenim iznosima naknade za zagađivanje životne sredine (Sl.Glasnik RS 44/2016)
121.	Pravilnik o uslovima, načinu i postupku upravljanja otpadnim uljima ("Sl. glasnik RS", br. 71/2010)
122.	Pravilnik o uslovima koje moraju da ispunjavaju stručne organizacije za ispitivanje otpada "Službeni glasnik RS", br. 53/2006
123.	Pravilnik o uslovima i načinu sakupljanja, transporta, skladištenja i tretmana otpada koji se koristi kao sekundarna sirovina ili za dobijanje energije ("Sl. glasnik RS", br. 98/2010)
124.	Pravilnik o usklađenim iznosima podsticajnih sredstava za ponovnu upotrebu, reciklažu i korišćenje određenih vrsta otpada "Službeni glasnik RS", broj 41/2013
125.	Pravilnik o usklađenim iznosima naknade za zagađivanje životne sredine "Službeni glasnik RS", br. 37/2014
126.	Pravilnik o usklađenim iznosima naknade za upravljanje posebnim tokovima otpada " Sl. glasnik RS", br 41/2013
127.	Pravilnik o upravljanju medicinskim otpadom ("Sl. glasnik RS", br. 78/2010)
128.	Pravilnik sadržini, načinu vođenja i izgledu registra izdatih dozvola za upravljanje otpadom ("Sl. glasnik RS", br. 95/2010)
129.	Pravilnik o sadržini potvrde o izuzimanju od obaveze pribavljanja dozvole za skladištenje inertnog i neopasnog otpada ("Sl. glasnik RS", br. 73/2010)
130.	Pravilnik sadržini i izgledu dozvole za skladištenje, tretman i odlaganje otpada ("Sl. glasnik RS", br. 96/2009)
131.	Pravilnik o prestanku važenja pravilnika o kriterijumima za određivanje lokacije i uređenje deponija otpadnih materija („Službeni glasnik RS“, broj 54/92).
132.	Pravilnik o postupanju sa uređajima i otpadom koji sadrži PCB ("Sl. glasnik RS", br. 37/2011)
133.	Pravilnik o postupanju sa uređajima i otpadom koji sadrži azbest ("Sl. glasnik RS", br. 75/2010)
134.	Pravilnik o obrascu dokumenta o kretanju otpadai uputstva za njegovo popunjavanje ("Sl. glasnik RS", br. 114/2013)

135.	Pravilnik o obrascu dnevne evidencije i godišnjeg izveštaja o otpadu sa uputstvom za njegovo popunjavanje ("Sl. glasnik RS", br. 95/2010)
136.	Pravilnik o načinu skladištenja, pakovanja i obeležavanja opasnog otpada ("Sl. glasnik RS", br. 92/2010)
137.	Pravilnik o načinu i postupku za upravljanje otpadnim fluorescentnim cevima koje sadže živu ("Sl. glasnik RS", br. 97/2010)
138.	Pravilnik o načinu i postupku upravljanja otpadom od titan-dioksida, merama nadzora i monitoringa životne sredine na lokaciji ("Sl. glasnik RS", br. 1/2012)
139.	Pravilnik o načinu i postupku upravljanja otpadnim gumama ("Sl. glasnik RS", br. 104/2009 i 81/2010)
140.	Pravilnik o načinu i postupku upravljanja istrošenim baterijama i akumulatorima ("Sl. glasnik RS", br. 86/2010)
141.	Pravilnik o načinu i postupku upravljanja otpadnim vozilima ("Sl. glasnik RS", br. 98/2010)
142.	Pravilnik o metodologiji za prikupljanje podataka o sastavu i koičinama komunalnog otpada na teritoriji jedinice lokalne samouprave ("Sl. glasnik RS", br. 61/2010)
143.	Pravilnik o listi POPs materija, načinu i postupku za upravljanje POPs otpadom i graničnim vrednostima koncentracija POPs materija koje se odnose na odlaganje otpada koji sadži ili je kontaminiran POPs materijama ("Sl. glasnik RS", br. 65/2011)
144.	Pravilnik o listi električnih i elektronskih proizvoda, merama zabrane i ograničenja korišćenja električne i elektronske opreme koja sadži opasne materije, načinu i postupku upravljanja otpadom od električnih i elektronskih proizvoda ("Sl. glasnik RS", br. 99/2010)
145.	Pravilnik o kategorijama, ispitivanju i klasifikaciji otpada ("Sl. glasnik RS", br. 56/2010)
146.	Pravilnik o sadržini dokumentacije koja se podnosi uz zahtev za izdavanje dozvole za uvoz, izvoz i tranzit otpada "Službeni glasnik RS", br. 60/2009, 101/2010
147.	Pravilnik o sadržini i načinu vođenja registra izdatih integrisanih dozvola "Službenom glasniku RS", br. 69/2005 od 9.8.2005. godine.
148.	Pravilnik o tehničkim i drugim zahtevima za plastične kese sa aditivom za oksidacionu razgradnju i biorazgradnju, o ocenjivanju usaglašenosti i uslovima koje mora da ispuni imenovano telo "Službeni glasnik RS", br. 3/2012
149.	Pravilnik o vrstama ambalaže sa dugim vekom trajanju "Službeni glasnik RS", br. 70/2009
150.	Pravilnik o obrascima izveštaja o upravljanju ambalažom i ambalažnim otpadom "Službeni glasnik RS", br. 21/2010
151.	Pravilnik o kriterijumima za određivanje šta može biti ambalaža, sa primerima za primenu kriterijuma i listi srpskih standarda koji se odnose na osnovne zahteve koje ambalaža mora da ispunjava za stavljanje u promet "Službeni glasnik RS", br. 70/2009
152.	Pravilnik o hemikalijama za koje je proizvođač ili uvoznik dužan da utvrdi kauciju za pojedinačnu ambalažu u koju je smeštena ta hemikalija i o visini kaucije za određenu ambalažu prema vrsti ambalaže ili hemikalije koja je u nju smeštena "Sl. Gl. RS", br. 99/2010
153.	Pravilnik o godišnjoj količini ambalažnog otpada po vrstama za koje se obavezno obezbeđuje prostor za preuzimanje, sakupljanje, razvrstavanje i privremeno skladištenje "Sl. glasnik RS", br. 70/2009
154.	Pravilnik o načinu numerisanja, skraćenicama i simbolima na kojima se zasniva sistem identifikacije i označavanja ambalažnih materijala "Službeni glasnik RS", br. 70/2009

155.	Pravilnik o sadržini i načinu vođenja Registra izdatih dozvola za upravljanje ambalažnim otpadom "Službeni glasnik RS", br. 76/2009
156.	Pravilnik o graničnoj vrednosti ukupnog nivoa koncentracije olova, kadmijuma, žive i šestovalentnog hroma u ambalaži ili njenim komponentama, izuzecima od primene i roku za primenu granične vrednosti "Službeni glasnik RS", br. 70/2009
157.	Pravilnik o vrsti i godišnjoj količini ambalaže korišćene za upakovanu robu stavljen u promet za koju proizvođač, uvoznik, paker/punilac i isporučilac nije dužan da obezbedi upravljanje ambalažnim otpadom "Službeni glasnik RS", br. 70/2009
158.	Strategija upravljanja otpadom za period 2010-2019. godine ("Sl. glasnik RS", br. 29/2010)
159.	Zakon o strateškoj proceni uticaja na životnu sredinu ("Sl. glasnik RS", br. 135/2004 i 88/2010)
160.	Ukaz o proglašenju zakona o proglašenju zakona o proceni uticaja na životnu sredinu "Službeni glasnik RS", br. 135/2004, 36/2009
161.	Pravilnik o uslovima, načinu i postupku upravljanja otpadnim uljima ("Sl. glasnik RS", br. 71/2010)
162.	Pravilnik o sadržini zahteva o potrebi procene uticaja i sadržini zahteva za određivanje obima i sadržaja studije o proceni uticaja na životnu sredinu "Službeni glasnik RS", br. 69/2005
163.	Pravilnik o radu tehničke komisije za ocenu studije o proceni uticaja na životnu sredinu "Službeni glasnik RS", br. 69/2005
164.	Pravilnik o postupku javnog uvida, prezentaciji i javnoj raspravi o studiji o proceni uticaja na životnu sredinu "Službeni glasnik RS", br. 69/2005
165.	Pravilnik o postupanju sa otpadom koji sadrži azbest ("Sl. glasnik RS", br. 75/2010)
166.	Pravilnik o načinu skladištenja, pakovanja i obeležavanje opasnog otpada ("Sl. glasnik RS", br. 92/2010)
167.	Pravilnik o načinu i postupku za upravljanje otpadnim fluorescentnim cevima koje sadrže živu ("Sl. glasnik RS", br. 97/2010)
168.	Pravilnik o načinu i postupku upravljanja otpadnim vozilima ("Sl. glasnik RS", br. 98/2010)
169.	Pravilnik o načinu i postupku upravljanja istrošenim baterijama i akumulatorima ("Sl. glasnik RS", br. 86/2010)
170.	Pravilnik o graničnoj vrednosti ukupnog nivoa koncentracije olova, kadmijuma, žive i šestovalentnog hroma u ambalaži ili njenim komponentama, izuzecima od primene i roku za primenu granične vrednosti "Službeni glasnik RS", br. 70/2009
171.	Pravilnik o sadržini studije o proceni uticaja na životnu sredinu "Službeni glasnik RS", br. 69/2005
172.	Zakon o vodama ("Sl. glasnik RS", br. 30/2010 i 93/2012)
173.	Uredba o graničnim vrednostima prioriternih i prioriternih hazardnih supstanci koje zagađuju površinske vode i rokovima za njihovo dostizanje "Službeni glasnik RS", br. 24/2014
174.	Uredba o graničnim vrednostima zagađujućih materija u površinskim i podzemnim vodama i sedimentu i rokovima za njihovo dostizanje ("Sl. glasnik RS", br. 50/2012)
175.	Pravilnik o parametrima ekološkog i hemijskog statusa površinskih voda i parametrima hemijskog i kvantitativnog statusa podzemnih voda ("Sl. glasnik RS", broj 74/2011)
176.	Zakon o zaštiti zemljišta "Službeni glasnik RS", broj 112 od 30. decembra 2015.

177.	Uredba o graničnim vrednostima zagađujućih, štetnih i opasnih materija u zemljištu ("Sl. glasnik RS", broj 30/2018)
178.	Uredba o utvrđivanju kriterijuma za određivanje statusa ugrožene životne sredine i prioriteta za sanaciju i remedijaciju ("Sl. glasnik RS", br. 22/2010)
179.	Uredba o programu sistemskog praćenja kvaliteta zemljišta, indikatorima za ocenu rizika od degradacije zemljišta i metodologiji za izradu remedijacionih programa ("Sl. glasnik RS", br. 88/2010)
180.	Zakon o zaštiti od buke u životnoj sredini („Sl.glasnik RS,, br.36/09, 88/10)
181.	Zakon o zaštiti prirode („Sl.glasnik RS,, br.36/09, 88/10 i 91/2010-ispr.)
182.	Zakon o proceni uticaja na životnu sredinu ("Sl. glasnik RS", broj: 135/04, 36/09);
183.	Zakon o strateškoj proceni uticaja na životnu sredinu ("Službeni glasnik RS", broj: 135/04, 88/10);
184.	Zakon o upravljanju otpadom ("Sl.glasnik RS" br.36/09, 88/10)
185.	Zakon o amblaži i ambalažnom otpadu („Sl.glasnik RS,, br.36/09)
186.	Zakon o nacionalnim parkovima („Sl.glasnik RS,,br.36/09)
187.	Zakon o zaštiti Deliblatske peščare ("Sl.glasnik RS" br.6/65)
188.	Odluka o donošenju prostornog plana područja prostorne namene specijalnog rezervata prirode "Deliblatska peščara" ("Sl.list APV" br.8/06)
189.	Odluka o donošenju prostornog plana područja posebne namene specijalnog rezervata prirode "Obedska bara" ("Sl.list APV " br.8/06)
190.	Uredba o zaštiti specijalnog rezervata prirode "Bagremara" ("Sl.glasnik RS" br.12/07) Uredba o zaštiti specijalnog rezervata prirode "Gornje Podunavlje" ("Sl.glasnik RS" br.45/01, 81/08, 107/09) Uredba o zaštiti predela izuzetnih odlika "Subotička peščara" ("Sl.glasnik RS" br.127/03, 113/04)
191.	Zakon o zdravlju bilja („Sl.glasnik RS,, br.41/09)
192.	Zakon o sredstvima za ishranu bilja i oplemenjivačima zemljišta („Sl.glasnik RS,, br.41/09);
193.	Zakon o zaštiti prava oplemenjivača biljnih sorti („Sl.glasnik RS,, br.41/09 i 88/11)
194.	Zakon o hemikalijama („Sl.glasnik RS,, br.36/09, 88/10 i 93/12)
195.	Zakon o biocidnim proizvodima („Sl.glasnik RS,, br.36/09, 88/10 i 92/2011)
196.	Zakon o zdravlju bilja („Sl.glasnik RS" br. 41/09)
197.	Zakon o sredstvima za zaštitu bilja („Sl.glasnik RS,, br.41/09)
198.	Zakon o genetički modificovanim organizmima („Sl.glasnik RS,, br.41/09)
199.	Odluka o stavljanju pod zaštitu biljnih vrsta kao prirodnih retkosti ("Službeni glasnik SRS", broj: 11/90, 49/91);

200.	Zakon o dobrobiti životinja („Sl.glasnik RS,, br.41/09)
201.	Zakon o zaštiti od jonizujućih zračenja i o nuklearnoj sigurnosti („Sl.gl.RS“ broj 93/12)
202.	Odluka o stavljanju pod zaštitu životinjskih vrsta, kao prirodnih retkosti ("Službeni glasnik SRS", broj: 11/90, 49/91);
203.	Pravilnik o sadržini i načinu vođenja registra zaštićenih prirodnih dobara ("Službeni glasnik RS", broj:81/2010);
204.	Pravilnik o načinu obeležavanja zaštićenih prirodnih dobara ("Službeni glasnik RS", broj: 30/92, 24/94, 17/96.);
205.	Zakon o bezbednosti hrane („Sl.glasnik RS,, br.41/09)
206.	Zakon o opštoj bezbednosti proizvoda (Sl.glasnik RS,, br.41/09)
207.	Odluka o donošenju prostornog plana područja posebne namene Specijalnog rezervata prirode Obedska bara ("Sl.list APV" br. 8/06)
208.	Pravilnik o postupku javnog uvida, prezentaciji i javnoj raspravi o studiji o proceni uticaja na životnu sredinu ("Službeni glasnik RS", broj: 69/05);
209.	Pravilnik o radu tehničke komisije za ocenu studije o proceni uticaja na životnu sredinu ("Službeni glasnik RS", broj: 69/05);
210.	Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja registra zaštićenih prirodnih dobara ("Sl. glasnik RS", br. 81/2010)
211.	Pravilnik o sadržini i načinu vođenja registra izdatih integrisanih dozvola ("Službeni glasnik RS", broj: 69/05);
212.	Pravilnik o sadržini studije o proceni uticaja na životnu sredinu ("Službeni glasnik RS", br. 69/05);
213.	Pravilnik o sadržini zahteva o potrebi procene uticaja i sadržini zahteva za određivanje obima i sadržaja studije o proceni uticaja na životnu sredinu ("Službeni glasnik RS", broj: 69/05);
214.	Pravilnik o sadržini, izgledu i načinu vođenja javne knjige o sprovedenim postupcima i donetim odlukama o proceni uticaja na životnu sredinu ("Službeni glasnik RS", broj: 69/05);
215.	Pravilnik o vrsti opreme i sadržini i izgledu oznake inspektora za zaštitu životne sredine ("Službeni glasnik RS", br. 35/05, 23/06, 7/07, 64/07, 94/08);
216.	Pravilnik o obrascu legitimacije inspektora za zaštitu životne sredine („Sl.glasnik RS,, br.35/05)
217.	Uredba o stavljanju pod kontrolu korišćenja i prometa divlje flore i faune ("Službeni glasnik RS", broj: 31/05, 45/05, 22/07, 38/08, 9/10 i 69/2011);
218.	Uredba o utvrđivanju Liste projekata za koje je obavezna procena uticaja i Liste projekata za koje se može zahtevati procena uticaja na životnu sredinu ("Službeni glasnik RS", broj: 114/08);
219.	Uredba o vrstama aktivnosti i postrojenja za koje se izdaje integrisana dozvola ("Službeni glasnik RS", broj: 84/05);
220.	Uredba o ratifikaciji konvencije / sporazuma o zaštiti bilja između Jugoslavije i Bugarske ("Sl.list FNRJ-Međunarodni ugovori" br.4/58)
221.	Pravilnik o uslovima u pogledu objekata za skladištenje sredstava za ishranu bilja i prostorija za prodaju i smeštaj sredstava za ishranu bilja ("Sl. glasnik RS" br. 78/09 i 38/2011)
222.	Pravilnik o obrascu službene legitimacije čuvara zaštićenog područja ("Sl. glasnik RS" 84/09)

223.	Pravilnik o izgledu znaka zaštite prirode , postupku i uslovima za njegovo korišćenje ("Sl.glasnik RS" br.84/09)
224.	Pravilnik o uslovima koje mora da ispunjava upravljač zaštićenog područja ("Sl.glasnik RS" br.85/09)
225.	Pravilnik o prekograničnom prometu i trgovini zaštićenim vrstama ("Sl.glasnik RS" br.99/09)
226.	Pravilnik o načinu i postupku upravljanja otpadnim gumama ("Sl.glasnik RS" br.104/09 i 81/2010)
227.	Pravilnik o izvorima nejonizujućih zračenja od posebnog interesa, vrstama izvora, načinu i periodu njihovog ispitivanja ("Sl.glasnik RS" br.104/09)
228.	Uredba o određivanju aktivnosti čije obavljanje utiče na životnu sredinu ("Sl. glasnik RS" br.109/09, 8/10) Uredba o kriterijumima za utvrđivanje naknade za zaštitu i unapređivanje životne sredine i najvišeg iznosa naknade (" Sl. glasnik RS" br.111/09)
229.	Zaključak o usvajanju Plana akcije za životnu sredinu i zdravlje dece u Republici Srbiji za period od 2009. do 2015. god. ("Sl.gl. RS" br.83/09)
230.	Pravilnik o obrascu i sadržini zahteva za dodeljivanje prava oplemenjivača biljne sorte i dokumentaciji koja se prilaže uz ovaj zahtev, kao i količini i načinu dostavljanja uzoraka reproduccionog materijala sorte ("Sl.gl.RS" br. 82/09)
231.	Pravilnik o usklađenim iznosima naknade za zagađivanje životne sredine ("Sl. Glasnik RS", br. 22/2012)
232.	Pravilnik o proglašenju i zaštiti strogo zaštićenih i zaštićenih divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva („Sl.gl. RS“ br. 5/10 i 47/11)
233.	Pravilnik o načinu pakovanja sredstava za ishranu bilja („Sl.gl.RS“ br. 13/10)
234.	Pravilnik o uslovima u pogledu prevoznih sredstava u kojima se prevoze životinje („Sl.gl.RS“ br. 14/10)
235.	Pravilnik o odštetnom cenovniku za utvrđivanje visine naknade štete prouzrokovane nedozvoljenom radnjom u odnosu na strogo zaštićene i zaštićene divlje vrste („Sl.gl. RS“ br. 37/10)
236.	Uredba o bližim kriterijumima, načinu obračuna i postupku naplate naknade za korišćenje zaštićenog područja („Sl.gl. RS“ br. 43/10)
237.	Pravilnik o veterinarsko-sanitarnim uslovima, odnosno opštim i posebnim uslovima za higijenu hrane koje moraju da ispunjavaju objekti za promet odstreljene divljači, kao i načinu vršenja službene kontrole odstreljene divljači („Sl.gl.RS“ br.68/10)
238.	Pravilnik o hrani za životinje s posebnim potrebama („Sl.gl.br. 53/10)
239.	Pravilnik o uslovima za dodelu i korišćenje sredstava fonda za zaštitu životne sredine ("Sl. glasnik RS", br. 10/2012)
240.	Uredba o stavljanju pod kontrolu korišćenja i prometa divlje flore i faune („Sl.gl.RS“ br.31/2005, 45/2005-ispr., 22/2007, 38/2008, 9/2010 i 69/2011)
241.	Odluka o osnivanju Agencije za zaštitu od jonizujućih zračenja i nuklearnu sigurnost Srbije ("Sl.gl.RS" br. 76/09)
242.	Pravilnik o obrascu i sadržini zahteva za upis u Registar distributera i uvoznika sredstava za zaštitu bilja i sadržini tog registra („Sl.gl. RS“ br. 5/10)
243.	Uredba o uslovima i načinu korišćenja sredstava za regresiranje azotnih mineralnih đubriva za zimsko prihranjivanje i pripremu prolećne setve („Sl.gl. RS“ br.106/09, 9/10 i 24/10)

244.	Zakon o potvrđivanju Međunarodne konvencije o zaštiti novih biljnih sorti („Sl.gl. RS“ br.19/10)
245.	Pravilnik o utvrđivanju Programa mera zdravstvene zaštite životinja za 2012.god. („Sl.gl.RS“ br.21/12)
246.	Pravilnik o Nacionalnoj listi indikatora zaštite životne sredine („Sl.gl.RS“ br.37/11)
247.	Pravilnik o bilansu šumskog reproduktivnog materijala („Sl.gl.RS“ br.46/11)
248.	Pravilnik o načinu i postupku upravljanja otpadom od titan-dioksida, merama nadzora i monitoringa životne sredine na lokaciji („Sl.gl.RS“ br. 1/12)
249.	Pravilnik o sadržini deklaracije i uputstva za primenu sredstava za zaštitu bilja, kao i specifičnim zahtevima i oznakama rizika i upozorenja za čoveka i životnu sredinu i načinu rukovanja ispražnjenom ambalažom od sredstava za zaštitu bilja, („Sl.gl.RS“ br. 21/12)
250.	Pravilnik o listama štetnih organizama i listama bilja, biljnih proizvoda i propisanih objekata („Sl.gl.RS“ br.7/2010 i 22/12)
251.	Uredba o režimima zaštite („Sl.gl.RS“ br. 31/12)
252.	Pravilnik o sadržini i načinu postupanja sa dokumentacijom za procenu sredstava za zaštitu bilja i metodama za ispitivanje sredstava za zaštitu bilja („Sl.gl.RS“ br. 69/12)
253.	Lista biocidnih proizvoda upisanih u Registar biocidnih proizvoda („Sl.gl.RS“ br. 28/12)
254.	Nacionalna strategija održivog korišćenja prirodnih resursa i dobara („Sl.gl.RS“ br. 33/12)
255.	Uredba o načinu pružanja informacija i postupku obaveštenja o primeni sanitarnih, veterinarskih i fitosanitarnih mera u oblasti bezbednosti hrane, veterine i zaštite bilja („Sl.gl.RS“ br. 102/12).
256.	Zakon o zdravstvenom osiguranju (“Sl.glasnik RS” br.107/05, 109/05-ispr.i 57/2011, 119/12)
257.	Zakon o zdravstvenoj zaštiti (“Sl.glasnik RS” br.107/05, 72/09-dr.zakon, 88/10, 99/10 , 57/11 i 119/12)
258.	Zakon o socijalnoj zaštiti (“Sl.glasnik RS” br.24/11)
259.	Zakon o donacijama i humanitarnoj pomoći (“Sl.list SFRJ” br.53/01, 61/01, 36/02, “Sl.glasnik RS” br.101/05)
260.	Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju (“Sl.glasnik RS” br.34/03, 64/04, 84/04, 85/05, 101/05, 63/06, 106/06, 5/09,107/09, 101/10, 93/12)
261.	Zakon o finansijskoj podršci porodici sa decom (“Sl.glasnik RS” br.16/02, 115/05, 107/09)
262.	Zakon o osiguranju (“Sl.glasnik RS” br. 107/09, 119/12)
263.	Rešenje o određivanju osnovice osiguranja na koju se obračunava i plaća doprinos za penzijsko i invalidsko osiguranje za lica uključena u obavezno osiguranje (“Sl.glasnik RS” br.103/12)
264.	Zakona o izbeglicama (“Sl.gl.RS” br.18/92, Sl.list SRJ br.42/2002 – odluka SUS i “Sl.gl.RS” br.30/10)
265.	Zakon o Centralnom registru obaveznog socijalnog osiguranja (“Sl.gl.RS” br.30/10)
266.	Pravilnik o ispravi o zdravstvenom osiguranju i posebnoj ispravi za korišćenje zdravstvene zaštite („Sl.gl.RS“ br. 98/12)

267.	Pravilnik o Listi lekova koji se propisuju i izdaju na teret sredstava obaveznog zdravstvenog osiguranja („Sl.gl.RS“ br.83/12 i 98/12)
268.	Pravilnik o ispravi o zdravstvenom osiguranju i posebnoj ispravi za korišćenje zdravstvene zaštite („Sl.gl.RS“ br. 98/12)
	<p>Prava treće strane</p> <ul style="list-style-type: none"> • Običajno pravo Zakoni koji pokrivaju običajno pravo u vezi sa aktivnostima na seči šuma, uključujući zahteve koji se odnose na deljenje koristi i prava starosedelaca • Slobodan prethodni i informisani pristanak (FPIC) Zakoni koji pokrivaju „slobodan prethodni i informisani pristanak“ u vezi sa prenosom prava na upravljanje šumom i običajna prava na organizaciju koja je zadužena za operaciju seče • Prava starosedelaca Zakon koji pokriva prava starosedelaca u vezi sa aktivnostima u šumarstvu. Mogući aspekti koje treba uzeti u obzir su pravo posedovanja zemljišta, pravo na korišćenje određenih resursa u vezi sa šumom ili praktikovanje tradicionalnih aktivnosti, koje mogu obuhvatati pošumljeno zemljište
269.	Uredba o utvrđivanju Programa nacionalne inventure šuma u svojini fizičkih lica kroz Projekat angažovanja stručnih lica za poslove premera šuma u 2012.godini („Sl.gl.RS“ br. 9/12, 31/12)
270.	Zakon o divljači i lovstvu (“Sl.glasnik RS” br.18/10)
271.	Naredba o lovostaju divljači (“Sl.glasnik RS” 55/06)
272.	Pravilnik o sadržini i načinu izrade planskih dokumenata u lovstvu ("sl. glasnik rs", br. 9/2012)
273.	Pravilnik o visini štete za protivzakonito ulovljenu divljač ili na drugi način uništenu divljač (“Sl.glasnik RS” br.60/06)
274.	Pravilnik o kontroli prelaženja državne granice i o kretanju, boravku, nastanjivanju, lovu i ribolovu u graničnom pojasu (“Sl.list SFRJ” br.14/80, Sl.list SCG br.1/2003-Ustavna povelja)
275.	Pravilnik o lovačkim psima ("sl. glasnik rs", br. 80/2011)
276.	Pravilnik o obliku i sadržini žiga, odnosno potvrde o bezbednosti divljači za ishranu ljudi, kao i o načinu i postupku obeležavanja hrane životinjskog porekla („Sl.glasnik RS,, br.44/07)
277.	Pravilnik o lovočuvarskoj službi ("sl. glasnik rs", br. 84/2011)
278.	Pravilnik o uslovima i načinu organizovanja lova, izgledu i sadržini obrasca lovne karte, izgledu i sadržini obrasca dozvole za lov krupne divljači i dozvole za lov sitne divljači, kao i izgledu i sadržini obrasca izveštaja o izvršenom lovu (“Sl.gl RS”br.44/10)
279.	Pravilnik o veterinarsko – sanitarnim uslovima, odnosno opštim i posebnim uslovima za higijenu hrane koje moraju da ispunjavaju objekti za promet odstreljene divljači, kao i načinu vršenja službene kontrole odstreljene divljači (“Sl.gasnik RS” br.68/10)

280.	Pravilnik o izgledu i sadržini službene legitimacije i službene značke lovnog inspektora, kao i o načinu korišćenja zaštitne opreme lovnog inspektora ("Sl.gl.RS" br.60/11)
281.	Pravilnik o merama za sprečavanje štete od divljači i štete na divljači i postupku i načinu utvrđivanja štete („Sl.gl.RS“ br. 2/2012)
282.	Pravilnik o proglašavanju lovostajem zaštićenih vrsta divljači („Sl.gl.RS“ br. 9/12)
283.	Pravilnik o sadržini i načinu izrade planskih dokumenata u lovstvu („Sl.gl.RS“ br. 9/12)
284.	Pravilnik o uslovima za stavljanje u promet i načinu obeležavanja ulovljene divljači i trofeja divljači, kao i o načinu vođenja evidencije („Sl.gl.RS“ br. 16/2012, 31/12)
285.	Pravilnik o načinu organizovanja stručne službe za gazdovanje lovištem („Sl.gl.RS“ br. 26/12)
286.	Pravilnik o lovačkom ispitu („Sl.gl.RS“ br. 26/12)
287.	Pravilnik o izmeni Pravilnika o uslovima za stavljanje u promet i načinu obeležavanja ulovljene divljači i trofeja divljači, kao i načinu vođenja evidencije („Sl.gl.RS“ br. 31/12)
288.	Pravilnik o kvalitetu usitnjenog mesa, poluproizvoda od mesa i proizvoda od mesa („Sl.gl.RS“ br. 31/12)
289.	Zakon o zaštiti i održivom korišćenju ribljeg fonda („Sl.glasnik RS,, 36/09, 41/09)
290.	Rešenje o određivanju ribarskih područja ("Sl.glasnik RS" br.115/07, 49/10 i 60/12)
291.	Rešenje o ustupanju na korišćenje ribarskih područja ("Sl.list APV br.2/08)
292.	Odluka o visini naknade za korišćenje ribarskog područja ("Sl.list APV" br.18/02)
293.	Uredba o visini naknade za korišćenje ribarskog područja ("Sl.glasnik RS" br.1/03)
294.	Pravilnik o načinu obeležavanja granica ribarskog područja ("Sl.glasnik RS" br.79/09)
295.	Pravilnik o načinu, alatima i sredstvima kojima se obavlja privredni ribolov kao i o načinu, alatima, opremi i sredstvima kojima se obavlja rekreativni ribolov („Sl.gl. RS“ br.73/2010)
296.	Pravilnik o načinu vođenja evidencije o ulovu ribe, kao i o izgledu i sadržini jedinstvenog obrasca evidencije ulova od strane rekreativnog ribolovca („Sl. glasnik RS“ br. 104/09)
297.	Pravilnik o tehničkim uslovima koje mora da ispunjava ribnjak ("Sl.glasnik SRS" br.27/81)
298.	Uredba o ratifikaciji Sporazuma između Jugoslavije i Mađarske o ribarstvu na graničnim vodama ("Sl.list FNRJ-Međunarodni ugovori" br.4/58)
299.	Pravilnik o načinu određivanja i visini naknade štete nanete ribljem fondu ("Sl.glasnik RS" br.84/09 i 86/11)
300.	Pravilnik o visini troškova za izdavanje godišnje dozvole za rekreativni ribolov("Sl.gl.RS "br.87/12)
301.	Pravilnik o kategorizaciji ribolovnih voda ("Sl.glasnik RS " br.10/12)
302.	Rešenje o određivanju ribarskih područja("Sl.glasnik RS " br.115/07, 49/10 i 60/2010)

303.	Naredba o merama za očuvanje i zaštitu ribljeg fonda ("Sl.glasnik RS " br. 104/09, 49/10)
304.	Pravilnik o uslovima i načinu organizovanja ribočuvarske službe , obrascu ribočuvarske legitimacije i izgledu ribočuvarske značke ("Sl.glasnik RS" br.7/10)
305.	Pravilnik o uslovima i postupku izdavanja i oduzimanja licence za ribočuvara i načinu vođenja registra izdatih licenci za ribočuvara ("Sl.glasnik RS" br.7/10)
306.	Pravilnik o uslovima, programu i načinu polaganja stručnog ispita za ribočuvara i stručnog ispita za ribara ("Sl.glasnik RS" br.7/10)
307.	Uredba o preventivnim merama za bezbedan i zdrav rad na plovilima koja obavljaju ribolov ("Sl.glasnik RS" br.70/10)
308.	Pravilnik o formi, sadržaju i obimu finalnog izveštaja o korišćenju ribarskog područja ("Sl.glasnik RS" br.70/10)
309.	Rešenje o određivanju ribarskih područja („Sl.gl.RS“ br. 115/2007, 49/2010 i 60/12)
310.	Pravilnik o visini troškova za izdavanje godišnje dozvole za rekreativni ribolov („Sl.gl.RS“ br.87/12)
311.	Zakon o osnovama svojinskopravnih odnosa ("Sl.list SFRJ br: 6/80,36/90, 29/96, "Sl.glasnik RS" br.115/05)
312.	Zakon o porezima na imovinu ("Sl.glasnik RS" br.26/2001, Sl.list SRJ br.42/2002-odluka SUS i "Sl.gl.RS" br.80/2002, 80/2002-dr.zakon, 135/2004, 61/2007, 5/2009, 101/2010, 24/2011, 78/2011 i 57/2012-odluka US)
313.	Zakon o eksproprijaciji ("Sl.glasnik RS" br.53/95, 16/01, 23/01, 20/09)
314.	Zakon o hipoteci ("Sl.glasnik RS" br.115/05)
315.	Zakon o založnom pravu na pokretnim stvarima upisanim u registar ("Sl.glasnik RS" br.57/03, 61/05, 64/06-ispr. i 99/2011-dr.zakoni)
316.	Zakon o prometu nepokretnosti ("Sl.glasnik RS" br.42/98, 111/09)
317.	Zakon o vraćanju (restituciji) imovine crkvama i verskim zajednicama ("Sl.glasnik RS" br.46/06)
318.	Zakon o prijavljivanju i evidentiranju oduzete imovine ("Sl.glasnik RS" br.45/05 i 72/11 - dr.zakon)
319.	Zakon o vraćanju utrina i pašnjaka selima na korišćenje ("Sl.glasnik RS" br.16/92)
320.	Zakon o načinu i uslovima priznavanja prava i vraćanju zemljišta koje je prešlo u društvenu svojinu po osnovu poljoprivrednog zemljišnog fonda i konfiskacijom zbog neizvršenih obaveza iz obaveznog otkupa poljoprivrednih proizvoda ("Sl.glasnik RS" br.18/91, 20/92, 42/98)
321.	Uredba za sprovođenje Zakona o načinu i uslovima priznavanja prava i vraćanju zemljišta koje je prešlo u društvenu svojinu po osnovu poljoprivrednog zemljišnog fonda i konfiskacijom zbog neizvršenih obaveza iz obaveznog otkupa poljoprivrednih proizvoda ("Sl.gl.RS" br. 41/91, 44/91, 4/92, 8/92 i 103/03-odluka USRS)
322.	Pravilnik o evidenciji prometa robe i usluga ("Sl.glasnik RS" br.45/96, 48/96, 9/97, 6/99, 109/9 i 7/10)
323.	Uputstvo o načinu utvrđivanja zakupnine ("Sl.glasnik RS" br.27/97, 43/2001, 28/2002 i 82/09)
324.	Uredba o uslovima, načinu i postupku otuđenja ili davanja u zakup građevinskog zemljišta u javnoj svojini Republike Srbije, odnosno autonomne pokrajine („Sl.gl.RS“ br. 23/12, 55/12)

325.	Rešenje o davanju saglasnosti na zamenu zemljišta („Sl.gl.RS“ br. 40/12)
326.	Zakon o državnom premeru i katastru (“Sl.glasnik RS” br.72/09, 18/10)
327.	Uredba o visini naknade za korišćenje podataka premera i katastra i pružanju usluga Republičkog geodetskog zavoda (“Sl.glasnik RS” br.45/02, 15/10 i 9/2011)
328.	Pravilnik o planovima i kartama (“Sl.glasnik RS” br. 27/00 i 90/12-dr.pravilnik)
329.	Pravilnik o načinu i postupku podnošenja prijave promene na nepokretnosti i izjave geodetske organizacije (“Sl.glasnik RS” br.56/02)
330.	Pravilnik za katastarsko klasiranje i bonitiranje zemljišta („Sl.gl.RS“ br. 61/12)
331.	Uredba o prestanku važenja Uredbe o načinu čuvanja, korišćenja i razgledanja podataka premera, katastra zemljišta, katastra nepokretnosti i vodovoda („Sl.gl.RS“ br.96/12)
332.	Zakon o javnoj svojini (“Sl.glasnik RS” br.72/2011)
333.	Uredba o rešavanju stambenih potreba izabranih, postavljenih i zaposlenih lica kod korisnika sredstava u državnoj svojini (“Sl.glasnik RS” br.102/10)
334.	Uredba o evidenciji i popisu nepokretnosti i drugih sredstava u državnoj svojini (“Sl.glasnik RS” br.27/96)
335.	Zakon o Agenciji za privredne registre („Sl.glasnik RS,, br.55/04, 111/09 i 99/11)
336.	Zakon o Prostrornom planu Republike Srbije od 2010.god. do 2020.god. (“Sl.gl.RS” br.88/10)
337.	Uredba o određivanju opreme veće vrednosti i utvrđivanju slučajeva i uslova pod kojima se pokretne stvari iz javne svojine mogu otuđivati neposrednom pogodbom („Sl.gl.RS“ br. 53/12)
338.	Zakon o postupku registracije u agenciji za privredne registre (“Sl. glasnik RS”, br. 99/2011)
339.	Zakon o zaštiti konkurencije (“Sl.glasnik RS” br.51/2009)
340.	Zakon o privrednim društvima (“Sl.gl.RS” br.36/2011 i 99/2011)
341.	Zakon o javnim preduzećima (“Sl.gl.RS” br.119/12)
342.	Zakon o javnim nabavkama (“Sl.glasnik RS” br.124/12)
343.	Pravilnik o postupku izdavanja sertifikata za službenika za javne nabavke („Sl.glasnik RS,, br. 50/09)
344.	Pravilnik o načinu vođenja evidencije o javnim nabavkama („Sl.glasnik RS,, br.50/09)
345.	Pravilnik o obaveznim elementima konkursne dokumentacije u postupcima javnim nabavki („Sl.glasnik RS,, br. 50/09)
346.	Pravilnik o postupku otvaranja ponuda i obrascu za vođenje zapisnika o otvaranju ponuda („Sl.glasnik RS,, br.50/09)
347.	Pravilnik o postupku javne nabavke male vrednosti („Sl.glasnik RS,, br.50/09)
348.	Pravilnik o određivanju dokaza na osnovu kojih se utvrđuje da je ponudu podneo domaći ponuđač i za određivanje dobara domaćeg porekla („Sl.glasnik RS,, br.50/09)

349.	Pravilnik o kriterijumima za obrazovanje komisije za javne nabavke („Sl.glasnik RS,, br.50/09)
350.	Pravilnik o načinu postupanja sa elektronskim ponudama i načinu sprovođenja elektronske licitacije u postupcima javnih nabavki („Sl.glasnik RS,, br.50/09)
351.	Uredba o visini naknade za upis udruženja u Registar i druge usluge koje pruža Agencija za privredne registre u postupku vođenja Registra udruženja (“Sl.glasnik RS” br.86/09 i 41/2011)
352.	Uputstvo o uslovima, načinu i postupku izdavanja uverenja o domaćem poreklu robe u postupcima javnih nabavki (“Sl.glasnik RS” br.102/09) i Odluka o izmeni i dopuni (27.novembar 2009.god.)
353.	Strategija razvoja javnih nabavki u Republici Srbiji (“Sl.gl.RS”br.71/11)
354.	Zakon o javnom dugu (“Sl.gl.RS” br.61/05,107/09 i 78/2011)
355.	Zakon o klasifikaciji delatnosti (“Sl.gl. RS” br. 104/09)
356.	Pravilnik o dodeli poreskog identifikacionog broja pravnim licima, preduzetnicima i drugim subjektima za čiju je registraciju nadležna Agencija za privredne registre (“Sl.gl. RS” br.70/10 i 6/2012)
357.	Pravilnik o sadržini Registra privrednih subjekata i dokumentaciji potrebnoj za registraciju („Sl.gl.RS“ br. 6/12).
358.	Zakon o utvrđivanju maksimalne zarade u javnom sektoru („Sl.gl.RS“ br. 93/12)
359.	Zakon o semenu i sadnom materijalu (“Sl.gl. RS” br. 54/93, 67/93, 35/94, 43/94, 135/04, 18/05, 45/05, 101/05)
360.	Zakon o semenu (“Sl.glasnik RS” br.45/05, 30/10)
361.	Zakon o reproduktivnom materijalu šumskog drveća (“Sl.glasnik RS” br.135/04, 8/05, 41/09)
362.	Zakon o poljoprivredi i ruralnom razvoju („Sl.glasnik RS,, br.41/09)
363.	Zakon o poljoprivrednom zemljištu (“Sl.glasnik RS” br.62/06, 65/08, 41/09)
364.	Zakon o veterinarstvu (“Sl.glasnik RS” br.91/05, 30/10, 93/12)
365.	Zakon o stočarstvu („Sl.glasnik RS,, br.41/09 i 93/2012)
366.	Zakon o vodama (“Sl.glasnik RS” br.46/91, 53/93, 67/93, 48/94, 54/96, 101/05, 30/10, 93/12)
367.	Zakon o pretvaranju društvene svojine na poljoprivrednom zemljištu u druge oblike svojine (“Sl.gl. RS” br.49/92, 54/96, 62/06);
368.	Zakon o podsticajima u poljoprivredi i ruralnom razvoju (“Sl.glasnik RS” br.10/13)
369.	Zakon o državnoj pripadnosti i upisa plovila (“Sl.glasnik RS” br.10/13)
370.	Zakon o poljoprivredi i ruralnom razvoju (“Sl. glasnik RS”, br. 41/2009
371.	Pravilnik o određivanju područja sa otežanim uslovima rad u poljoprivredi (“Sl. glasnik RS” br. 3/10, 6/10 i 13/10)
372.	Pravilnik o načinu dostavljanja podataka o proizvedenim i u promet stavljenim sredstvima za ishranu bilja (“Sl. glasnik RS” br. 56/10)

373.	Pravilnik o sadržini i načinu vođenja Katastra vodnih objekata ("Sl. glasnik RS" br.34/11)
374.	Pravilnik o obrascu i sadržini službene legitimacije, izgledu i sadržini oznake, vrsti opreme i izgledu službenog odela vodnog inspektora („Sl.gl.RS“ br. 4/12)
375.	Uredba o prodaji mineralnog đubriva („Sl.gl.RS“ broj 22/2012 i 93/12)
376.	Pravilnik o sadržini i obrascu zahteva za izdavanje vodnih akata i sadržini mišljenja u postupku izdavanja vodnih uslova broj („Sl.gl.RS“ br. 116/12).
377.	Zakon o prostornom planu Republike Srbije od 2010.god. do 2020 god. ("Sl.glasnik RS" br.88/2010)
378.	Zakon o planiranju i izgradnji ("Sl.glasnik RS" br.72/09, 81/09-ispr. 64/10-odluka US, 24/11 i 121/12)
379.	Zakon o stanovanju ("Sl.glasnik RS" br.50/92.....26/01, 101/05 i 99/2011)
380.	Zakon o socijalnom stanovanju ("Sl.gl.RS" br.72/09)
381.	Zakon o komunalnim delatnostima ("Sl.glasnik RS" br.88/11)
382.	Zakon o javnim putevima („Sl.glasnik RS,, br.101/05, 123/07, 93/12)
	<p>Trgovina i transport</p> <ul style="list-style-type: none"> • Klasifikacija vrsta, količina, kvaliteta Zakoni koji regulišu kako se posečeni materijal klasifikuje u smislu vrsta, količina i kvaliteta u vezi sa trgovinom i transportom. Pogrešna klasifikacija posečenog materijala je dobro poznat metod smanjivanja/izbegavanja plaćanja zakonom propisanih poreza i naknada • Trgovina i transport Moraju postojati sve potrebne trgovinske dozvole, kao i zakonski potrebna transportna dokumentacija koja prati transport drveta od šumskih operacija • Ofšor trgovina i cene prenosa Zakoni koji regulišu ofšor trgovinu. Ofšor trgovina sa povezanim kompanijama koje se nalaze u poreskim rajevima u kombinaciji sa veštačkim cenama prenosa je dobro poznat način izbegavanja plaćanja zakonom propisanih poreza i naknada u zemlji u kojoj je seča izvršena i smatra se važnim generatorom sredstava koja se mogu koristiti za plaćanje mita i crnog novca za šumske operacije i zaposlene koji učestvuju u seči. Mnoge zemlje su donele zakone o ceni prenosa i ofšor trgovini. Treba imati u vidu da se ovde mogu uključiti cena prenosa i ofšor trgovina samo ako su zakonom zabranjeni u zemlji.
383.	Carinski zakon („Sl.gl.RS“ broj 18/10 i 111/12).
384.	Zakon o zaštiti potrošača ("Sl.glasnik RS" br.73/10)
385.	Zakon o trgovini (Sl.list SRJ" br.32/93, 50/93, 41/94, 29/96, 37/02, "Sl.glasnik RS" br.85/05, 101/05, br.53/10)
386.	Zakon o elektronskoj trgovini („Sl.glasnik RS,, br.41/09)
387.	Zakon o spoljnotrgovinskom poslovanju ("Sl.glasnik RS" br.88/2011)
388.	Zakon o turizmu ("Sl.glasnik RS" br.36/09, 88/10, 93/12)
389.	Zakon o energetici („Sl.gl.RS br.124/12)

390.	Pravilnik o bližim uslovima i postupku za izdavanje i oduzimanje licence za obavljanje poslova organizovanja turističkih putovanja ("Sl.glasnik RS" br.109/05)
391.	Posebne uzanse u turizmu ("Sl.glasnik RS" br.33/01)
392.	Odluka o osnivanju Agencije za strana ulaganja i promociju izvoza ("Sl.glasnik RS" br.107/09 i 15/10)
393.	Pravilnik o sadržini Registra turizma i dokumentaciji za registraciju i evidenciju ("Sl.glasnik RS" br.55/12)
394.	Pravilnik o načinu izrade planskih dokumenata, kao i studije opravdanosti za proglašenje turističkog prostora ("Sl.gl.RS" br.58/2011)
395.	Pravilnik o registraciji motornih i priključnih vozila („Sl.gl.RS“ br. 22/12)
396.	Pravilnik o kategorizaciji turističkih mesta („Sl.gl.RS“ br. 31 /12)
397.	Pravilnik o sadržini Registra turizma i dokumentaciji potrebnoj za registraciju i evidenciju („Sl.gl.RS“ br. 55/12)
398.	Pravilnik o sadržini zahteva za izdavanje licence i uslovima i načinu izdavanja svečane forme licence za organizovanje i realizovanje turističkih putovanja u zemlji i inostranstvu („Sl.gl.RS“ br. 55/12)
399.	Pravilnik o kategorizaciji turističkih mesta („Sl.gl.RS“ br. 31/12)
400.	<i>Pravilnik o podeli motornih i priključnih vozila i tehničkim uslovima za vozila u saobraćaju na putevima („Sl.gl.RS“ br. 40/12 i 102/12)</i>
401.	Pravilnik o sadržini Registra turizma i dokumentaciji potrebnoj za registraciju i evidenciju („Sl.gl.RS“ br. 55/12)
402.	Pravilnik o sadržini zahteva za izdavanje licence i uslovima i načinu izdavanja svečane forme licence za organizovanje i realizovanje turističkih putovanja u zemlji i inostranstvu („Sl.gl.RS“ br. 55/12)
403.	Odluka o izuzimanju određene robe od plaćanja carinskih dažbina („Sl.gl.RS“ br.96/12)
404.	Pravilnik o obliku, sadržini, načinu podnošenja i popunjavanja deklaracije i drugih obrazaca u carinskom postupku („Sl.gl.RS“ br. 102/12)
405.	Pravilnik o prekograničnom prometu i trgovini zaštićenim vrstama ("Sl.glasnik RS" br.99/09)
406.	Pravilnik o uslovima u pogledu prevoznih sredstava u kojima se prevoze životinje („Sl.gl.RS“ br. 14/10)
407.	Uredba o stavljanju pod kontrolu korišćenja i prometa divlje flore i faune („Sl.gl.RS“ br.31/2005, 45/2005-ispr., 22/2007, 38/2008, 9/2010 i 69/2011)
408.	Evropska konvencija o zaštiti životinja u međunarodnom prevozu ("Službeni list SRJ - Međunarodni ugovori", broj: 1/92);
409.	Carinski zakon ("Sl.glasnik RS" br.73/03, 61/05, 85/05, 62/06, 63/06, 9/10 i 18/10, 111/12)
410.	Zakon o trgovini (Sl.list SRJ" br.32/93, 50/93, 41/94, 29/96, 37/02, "Sl.glasnik RS" br.85/05, 101/05, br.53/10)
411.	Zakon o spoljnotrgovinskom poslovanju ("Sl.glasnik RS" br.88/2011)
412.	Odluka o izuzimanju određene robe od plaćanja carinskih dažbina („Sl.gl.RS“ br.96/12)
413.	Pravilnik o obliku, sadržini, načinu podnošenja i popunjavanja deklaracije i drugih obrazaca u carinskom postupku („Sl.gl.RS“ br. 102/12)

414.	Opšte uzanse za promet robe ("Sl.list FNRJ" br.15/54)
	Carinski propisi Carinski propisi pokrivaju oblasti kao što su dozvole za izvoz/uvoz, klasifikacija proizvoda (kodovi, količine, kvalitet i vrste)
415.	Zakon o carinskoj tarifi ("Sl.glasnik RS" br.62/05, 61/07, 112/07, 9/08, 111/08, 5/09, 10/09)
416.	Zakon o deviznom poslovanju ("Sl.glasnik RS" br.62/06, 31/2011, 119/12)
417.	Odluka o uslovima i načinu obavljanja platnog prometa sa inostranstvom ("Sl.glasnik RS" br.24/07, 31/07, 38/10)
418.	Carinski zakon ("Sl.glasnik RS" br.73/03, 61/05, 85/05, 62/06, 63/06, 9/10 i 18/10, 111/12)
419.	Odluka o obavezi izveštavanja u poslovanju sa inostranstvom ("Sl.glasnik RS" br.87/09)
	CITES CITES dozvole (Konvencija o međunarodnom prometu ugrođenih vrsta divlje faune i flore, poznata i kao Vašingtonska konvencija)
420.	uključeno iznad
	Drugo
421.	Odluka o određivanju šuma s posebnom namenom za potrebe odbrane zemlje ("Sl.gl.RS" br.62/2011)
422.	Ustav Republike Srbije ("Sl.glasnik RS" br. 98/06)
423.	Ustavni zakon za sprovođenje Ustava Republike Srbije ("Sl.glasnik RS" br.98/06)
424.	Zakon o utvrđivanju određenih nadležnosti Autonomne pokrajine Vojvodine ("Sl.glasnik RS" br.6/02, 101/07, 51/09, 99/09)
425.	Zakon o izgledu i upotrebi grba, zastave i himne Republike Srbije ("Sl.glasnik RS" br.36/09)
426.	Zakon o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina ("Sl.list SRJ" br.11/02 i 57/02, Sl.list SCG br.1/03-Ustavna povelja i "Sl.gl.RS" br.72/09)
427.	Zakon o sprečavanju diskriminacije osoba sa invaliditetom ("Sl.glasnik RS" br.33/06)
428.	Zakon o zabrani diskriminacije („Sl.glasnik RS,, br.22/09)
429.	Zakon o službenoj upotrebi jezika i pisma ("Sl.glasnik RS" br. 45/91, 53/93, 67/93, 48/94, 101/05, 30/10)
430.	Zakon o odgovornosti za kršenje ljudskih prava ("Sl.glasnik RS" br.58/03, 61/03-ispravka)
431.	Zakon o Ustavnom sudu („Sl.glasnik RS,, br. 109/07 i 99/2011)
432.	Zakon o ministarstvima („Sl.gl.RS“ br. 72/12)

433.	Zakon o Narodnoj skupštini („Sl.glasnik RS,, br. 9/10)
434.	Zakon o dopunama Zakona o Vladi („Sl.gl.RS“ br. 72/12)
435.	Poslovnik Narodne skupštine („Sl.glasnik RS,, br.20/2012-prešćen tekst)
436.	Opšta deklaracija o pravima čoveka (Univerzal Declaration of Human Rights) Njujork 10.12.1948. “Sl.list FNRJ” br.0/48)
B.	UREDBE KOJE SE ODNOSE NA ŠUMARSTVO U VEZI SA NACIONALNIM ZAKONIMA I DRUGIM ZAKONODAVNIM INSTITUCIJAMA I KOJE PROIZILAZE IZ NJIH:
437.	Zakon o lokalnoj samoupravi (“Sl.glasnik RS” br.129/07)
438.	Zakon o potvrđivanju Evropske povelje o lokalnoj samoupravi “Sl.gl.Međ.ugovori” br. 70/07)
439.	Zakon o finansiranju lokalne samouprave (“Sl.glasnik RS” br.62/06, 47/2011, 93/12)
440.	Uredba o uslovima i načinu pod kojima lokalna samouprava može da otuđi ili da u zakup građevinsko zemljište po ceni, manjoj od tržišne cene, odnosno zakupnine ili bez naknade(“Sl.glasnik RS” br.13/10, 54/2011)
441.	Zakon o upravnim sporovima (“Sl. gl. RS” br.111/09)
442.	Zakon o opštem upravnom postupku (“Sl.list SRJ br.33/97, 31/01, 30/10)
443.	Zakon o pečatu državnih i drugih organa (“Sl.glasnik RS” br.101/07)
444.	Zakon o overavanju potpisa, rukopisa i prepisa (“Sl.glasnik RS” br.39/93)
445.	Zakon o žigovima (“Sl.glasnik RS” br.104/09, 10/13)
446.	Uredba o kategorijama registratorskog materijala s rokovima čuvanja (“Sl.glasnik RS” br.44/93)
447.	Uputstvo o postupku odabiranja arhivske građe, izlučivanju bezvrednog registratorskog materijala i o načinu primopredaje arhivske građe (“Sl.glasnik RS” br.47/81)
448.	Uputstvo o načinu vođenja i korišćenja arhivske knjige (“Sl.glasnik RS” br.47/81)
449.	Uputstvo o kancelarijskom poslovanju organa državne uprave (“Sl.glasnik RS” br.10/93, 14/93-ispr.)
450.	Zakon o oružju i municiji (“Sl.glasnik RS” br.9/92, 53/93, 67/93, 48/94, 44/98, 39/03, 85/05, 101/05 i 27/2011-odluka US)
451.	Zakon o odbrani („Sl.glasnik RS,, br.116/07, 88/09, 104/09)
452.	Zakon o bezbednosti saobraćaja na putevima (“Sl. glasnik RS” br. 53/10, 101/11)
453.	Zakon o vojnoj, radnoj i materijalnoj obavezi (“Sl.glasnik RS” br.88/09 i 95/10)
454.	Zakon o tajnosti podataka (“Sl.glasnik RS” br. 104/09)
455.	Zakon o vanrednim situacijama (“Sl.glasnik RS” br.111/2009, 92/2011 i 93/2012)

456.	Zakon o Vojski Srbije ("Sl.gl. RS" br. 116/07,88/09 i 101/2010-dr.zakon)
457.	Zakon o civilnoj službi ("Sl.gl. RS" br.88/09)
458.	Zakon o državnoj upravi ("Sl. glasnik RS", br. 20/92, 6/93 - odluka USRS, 48/93, 53/93, 67/93, 48/94, 49/99 - dr. zakon, 79/2005 - dr. zakon, 101/2005 - dr. zakon i 87/2011 - dr. zakon)
459.	Zakonik o krivičnom postupku ("Sl.glasnik RS" br.72/2011-početak primene 15.01.2012.god. i 15.01.2013god.)
460.	Krivični zakonik ("Sl.glasnik RS" br.85/05, 88/05, 107/05, 72/09, 111/09, 121/12)
461.	Zakon o privrednim prestupima ("Sl.list SFRJ" br.4/77, 36/77, 14/85, 74/87, 57/89, 3/90, "Sl.list SRJ. Br.27/92, 24/94, 28/96, 64/01, "Sl.glasnik RS" br.101/05)
462.	Zakon o prekršajima ("Sl.glasnik RS" br.101/05, 116/08, 111/09)
463.	Zakon o izmenama zakona kojima su određene novčane kazne za privredne prestepe i prekršaje ("Sl.glasnik RS" br.101/05)
464.	Zakon o parničnom postupku ("Sl.glasnik RS" br.72/2011-stupa na snagu 01.02.2012.god.)
465.	Zakon o vanparničnom postupku ("Sl.glasnik SRS" br. 25/82, 48/88, "Sl.glasnik RS" br.46/95, 18/05, 85/12)
466.	Zakon o izvršenju i obezbeđenju ("Sl.glasnik RS" br.31/2011 i 99/11)
467.	Zakon o rešavanju sukoba zakona sa propisima drugih zemalja ("Sl.list SFRJ" br.43/82; 72/82; "Sl.list SRJ" br.46/96 i "Sl.glasnik RS" br.46/2006)
468.	Zakon o uređenju sudova ("Sl. glasnik RS", br. 116/2008, 104/2009, 101/2010, 31/2011 - dr. zakon, 78/2011 - dr. zakon i 101/2011)
469.	Zakon o sudijama ("Sl.glasnik RS" br. 116/08, 58/09 i odluka US br.104/09, 101/10, 8/12-odluka US)
470.	Zakon o javnom tužilaštvu ("Sl.glasnik RS" br.116/08, 104/09, 101/10, 78/11-dr.zakon, 101/2011 i 38/12-odluka US)
471.	Zakon o Pravosudnoj akademiji ("Sl.gl.RS" br. 104/09)
472.	Zakon o Visokom savetu sudstva ("Sl.gl.RS" br. 116/08, 101/10 i 88/11)
473.	Pravilnik o upravi u javnim tužilaštvima ("Sl.gl.RS" br. 110/2009, 87/2010 i 5/12)
474.	Zakon o sudskim taksama ("Sl. glasnik RS", br. 28/94, 53/95, 16/97, 34/2001 - dr. zakon, 9/2002, 29/2004, 61/2005, 116/2008 - dr. zakon, 31/2009, 101/2011 i 93/2012)
475.	Zakon o obligacionim odnosima ("Sl.list SFRJ" br. 29/78, 39/85, 45/89, 57/89, 31/93, 2/99, 44/99 i br.1/2003-Ustavna povelja)
476.	Uredba o ratifikaciji Bečke konvencije u ugovornom pravu ("Sl.list SFRJ" – Međunarodni ugovori i dr.sporazumi br. 30/72)
477.	Opšte uzanse za promet robe ("Sl.list FNRJ" br.15/54)
478.	Lučke uzanse ("Sl.list FNRJ" br.2/51)
479.	Zakon o kulturi („Sl.glasnik RS,, br.72/09)
480.	Zakon o oglašavanju ("Sl.glasnik RS" br.79/05)

481.	Zakon o javnom informisanju ("Sl.glasnik RS" br.43/03, 61/05, 71/09 89/2010-Olduka US i 41/2011-odluka US)
482.	Zakon o javnom beležništvu („Sl.gl.RS“ br. 31/2011 i 85/12)
483.	Zakon o kulturnim dobrima ("Sl.glasnik RS" br.71/94 i 99/2011-dr.zakon)
484.	Zakon o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja ("Sl.glasnik RS" br.120/04, 54/07, 104/09 i 36/10)
485.	Zakon o autorskom i srodnim pravima ("Sl.glasnik RS" br.104/09, 119/12)
486.	Zakon o zvaničnoj statistici ("Sl.glasnik RS" br.104/09)
487.	Zakon o ravnopravnosti polova ("Sl.glasnik RS" br.104/09)
488.	Zakon o rudarstvu i geološkim istraživanjima (" Sl.gl. RS" br.88/11)
489.	Zakon o potvrđivanju Ugovora o patentnom pravu ("Sl.gl. RS"br.19/10)
490.	Zakon o obaveznom osiguranju u saobraćaju („Sl.gl.RS“ broj 93/12)
491.	Pravilnik o listama štetnih organizama i listama bilja, biljnih proizvoda i propisanih objekata("Sl.gl. RS"br.7/10 i 22/12)
492.	Zakon o zadužbinama i fondacijama ("Sl.gl. RS"br.88/10 i 99/2011)
493.	Pravilnik o ispitivanju vozila („Sl.gl.RS“ br.8/12)
494.	Odluka o osnivanju Centra za zaštitu žrtava trgovine ljudima („Sl.gl.RS“ br. 35/12)
495.	Rešenje o korišćenju sredstava za naknadu šteta usled elementarnih nepogoda („Sl.gl.RS“ br.86/12)
496.	Zakon o vanrednim situacijama („Sl.gl.RS“ broj 93/12)
497.	Zakon o zaštiti podataka ličnosti („Sl.gl.RS“ br.107/12)
498.	ZAKON O RAVNOPRAVNOSTI POLOVA ("Sl. glasnik RS", br. 104/2009)
C.	MEĐUNARODNI SPORAZUMI O ŠUMARSTVU
499.	Convention on Biological Diversity
500.	Convention on the International Trade in Endangered Species (CITES)
501.	International Labour Organisation (ILO) (insert all ILO conventions relevant to the country) See: http://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=1000:11200:0::NO:11200:P11200_COUNTRY_ID:102839

Fundamental

Konvencija	Datum	Status
C029 - Forced Labour Convention, 1930 (No. 29)	24 Nov 2000	In Force
C087 - Freedom of Association and Protection of the Right to Organise Convention, 1948 (No. 87)	24 Nov 2000	In Force
C098 - Right to Organise and Collective Bargaining Convention, 1949 (No. 98)	24 Nov 2000	In Force
C100 - Equal Remuneration Convention, 1951 (No. 100)	24 Nov 2000	In Force
C105 - Abolition of Forced Labour Convention, 1957 (No. 105)	10 Jul 2003	In Force
C111 - Discrimination (Employment and Occupation) Convention, 1958 (No. 111)	24 Nov 2000	In Force
C138 - Minimum Age Convention, 1973 (No. 138) Minimum age specified: 15 years	24 Nov 2000	In Force
C182 - Worst Forms of Child Labour Convention, 1999 (No. 182)	10 Jul 2003	In Force

Governance (Priority)

Konvencija	Datum	Status
C081 - Labour Inspection Convention, 1947 (No. 81)	24 Nov 2000	In Force
C122 - Employment Policy Convention, 1964 (No. 122)	24 Nov 2000	In Force
C129 - Labour Inspection (Agriculture) Convention, 1969 (No. 129)	24 Nov 2000	In Force
C144 - Tripartite Consultation (International Labour Standards) Convention, 1976 (No. 144)	13 May 2005	In Force

Technical

Konvencija	Datum	Status
C002 - Unemployment Convention, 1919 (No. 2)	24 Nov 2000	In Force
C003 - Maternity Protection Convention, 1919 (No. 3)	24 Nov 2000	Denunciation 02 Dec 2011
C008 - Unemployment Indemnity (Shipwreck) Convention, 1920 (No. 8)	24 Nov 2000	In Force

C009 - Placing of Seamen Convention, 1920 (No. 9)	24	Nov	In Force
	2000		
C011 - Right of Association (Agriculture) Convention, 1921 (No. 11)	24	Nov	In Force
	2000		
C012 - Workmen's Compensation (Agriculture) Convention, 1921 (No. 12)	24	Nov	In Force
	2000		
C013 - White Lead (Painting) Convention, 1921 (No. 13)	24	Nov	In Force
	2000		
C014 - Weekly Rest (Industry) Convention, 1921 (No. 14)	24	Nov	In Force
	2000		
C016 - Medical Examination of Young Persons (Sea) Convention, 1921 (No. 16)	24	Nov	In Force
	2000		
C017 - Workmen's Compensation (Accidents) Convention, 1925 (No. 17)	24	Nov	In Force
	2000		
C018 - Workmen's Compensation (Occupational Diseases) Convention, 1925 (No. 18)	24	Nov	In Force
	2000		
C019 - Equality of Treatment (Accident Compensation) Convention, 1925 (No. 19)	24	Nov	In Force
	2000		
C022 - Seamen's Articles of Agreement Convention, 1926 (No. 22)	24	Nov	In Force
	2000		
C023 - Repatriation of Seamen Convention, 1926 (No. 23)	24	Nov	In Force
	2000		
C024 - Sickness Insurance (Industry) Convention, 1927 (No. 24)	24	Nov	In Force
	2000		
C025 - Sickness Insurance (Agriculture) Convention, 1927 (No. 25)	24	Nov	In Force
	2000		
C027 - Marking of Weight (Packages Transported by Vessels) Convention, 1929 (No. 27)	24	Nov	In Force
	2000		
C032 - Protection against Accidents (Dockers) Convention (Revised), 1932 (No. 32)	24	Nov	In Force
	2000		
C045 - Underground Work (Women) Convention, 1935 (No. 45)	24	Nov	In Force
	2000		
C048 - Maintenance of Migrants' Pension Rights Convention, 1935 (No. 48)	24	Nov	Shelved Conventions
	2000		
C053 - Officers' Competency Certificates Convention, 1936 (No. 53)	24	Nov	In Force
	2000		
C056 - Sickness Insurance (Sea) Convention, 1936 (No. 56)	24	Nov	In Force
	2000		
C069 - Certification of Ships' Cooks Convention, 1946 (No. 69)	24	Nov	In Force
	2000		

C073 - Medical Examination (Seafarers) Convention, 1946 (No. 73)	24	Nov	In Force	2000
C074 - Certification of Able Seamen Convention, 1946 (No. 74)	24	Nov	In Force	2000
C080 - Final Articles Revision Convention, (No. 80)	1946	24	Nov	In Force 2000
C088 - Employment Service Convention, (No. 88)	1948	24	Nov	In Force 2000
C089 - Night Work (Women) Convention (Revised), 1948 (No. 89)	24	Nov	In Force	2000
C090 - Night Work of Young Persons (Industry) Convention (Revised), 1948 (No. 90)	24	Nov	In Force	2000
C091 - Paid Vacations (Seafarers) Convention (Revised), 1949 (No. 91)	24	Nov	Shelved Conventions	2000
C092 - Accommodation of Crews Convention (Revised), 1949 (No. 92)	24	Nov	In Force	2000
C097 - Migration for Employment Convention (Revised), 1949 (No. 97) <i>Has excluded the provisions of Annex III</i>	24	Nov	In Force	2000
C102 - Social Security (Minimum Standards) Convention, 1952 (No. 102) <i>Has accepted Parts II to VI, VIII and X. Part VI is no longer applicable as a result of the ratification of Convention No. 121.</i>	24	Nov	In Force	2000
C103 - Maternity Protection Convention (Revised), 1952 (No. 103)	24	Nov	Automatic Denunciation	2000 31 Aug 2010 by C183
C106 - Weekly Rest (Commerce and Offices) Convention, 1957 (No. 106) <i>The Government has declared that the Convention also applies to persons employed in the establishments specified in Article 3, paragraph 1.</i>	24	Nov	In Force	2000
C109 - Wages, Hours of Work and Manning (Sea) Convention (Revised), 1958 (No. 109)	24	Nov	Convention not in force	2000
C113 - Medical Examination (Fishermen) Convention, 1959 (No. 113)	24	Nov	In Force	2000
C114 - Fishermen's Articles of Agreement Convention, 1959 (No. 114)	24	Nov	In Force	2000
C116 - Final Articles Revision Convention, 1961 (No. 116)	24	Nov	In Force	2000
C119 - Guarding of Machinery Convention, (No. 119)	1963	24	Nov	In Force 2000

C121 - Employment Injury Benefits Convention, 1964 [Schedule I amended in 1980] (No. 121)	24 Nov 2000	In Force
C126 - Accommodation of Crews (Fishermen) Convention, 1966 (No. 126)	24 Nov 2000	In Force
C131 - Minimum Wage Fixing Convention, 1970 (No. 131)	24 Nov 2000	In Force
C132 - Holidays with Pay Convention (Revised), 1970 (No. 132) Length of holiday specified: 18 working days. Has accepted the provisions of Article 15, paragraph 1(a) and (b).	24 Nov 2000	In Force
C135 - Workers' Representatives Convention, 1971 (No. 135)	24 Nov 2000	In Force
C136 - Benzene Convention, 1971 (No. 136)	24 Nov 2000	In Force
C139 - Occupational Cancer Convention, 1974 (No. 139)	24 Nov 2000	In Force
C140 - Paid Educational Leave Convention, 1974 (No. 140)	24 Nov 2000	In Force
C142 - Human Resources Development Convention, 1975 (No. 142)	24 Nov 2000	In Force
C143 - Migrant Workers (Supplementary Provisions) Convention, 1975 (No. 143)	24 Nov 2000	In Force
C148 - Working Environment (Air Pollution, Noise and Vibration) Convention, 1977 (No. 148)	24 Nov 2000	In Force
C150 - Labour Administration Convention, 1978 (No. 150)	15 Mar 2013	In Force
C155 - Occupational Safety and Health Convention, 1981 (No. 155)	24 Nov 2000	In Force
C156 - Workers with Family Responsibilities Convention, 1981 (No. 156)	24 Nov 2000	In Force
C158 - Termination of Employment Convention, 1982 (No. 158)	24 Nov 2000	In Force
C159 - Vocational Rehabilitation and Employment (Disabled Persons) Convention, 1983 (No. 159)	24 Nov 2000	In Force
C161 - Occupational Health Services Convention, 1985 (No. 161)	24 Nov 2000	In Force
C162 - Asbestos Convention, 1986 (No. 162)	24 Nov 2000	In Force
C167 - Safety and Health in Construction Convention, 1988 (No. 167)	16 Sep 2009	In Force

	<p>C181 - Private Employment Agencies Convention, 15 Mar In Force 1997 (No. 181) 2013</p> <hr/> <p>C183 - Maternity Protection Convention, 2000 31 Aug In Force (No. 183) <i>Period of maternity leave: 16 weeks</i> 2010</p> <hr/> <p>C187 - Promotional Framework for Occupational Safety and Health Convention, 2006 (No. 187) 16 Sep In Force 2009</p> <hr/> <p>MLC - Maritime Labour Convention, 2006 In 15 Mar In Force accordance with Standard A4.5 (2) and (10), the 2013 Government has specified the following branches of social security: medical care; sickness benefit; unemployment benefit and employment injury benefit</p>
502	Nacionalna strategija za uključivanje RS u mehanizam čistog razvoja Kjoto protokola za sektore upravljanja otpadom, poljoprivrede i šumarstva ("Sl.gl.RS" br.8/10)
503	Bečka konvencija o zaštiti ozonskog omotača, s prilogima I i II (" Službeni list SFRJ - Međunarodni ugovori ", broj: 1/90);
504	Evropska konvencija o zaštiti životinja u međunarodnom prevozu (" Službeni list SRJ - Međunarodni ugovori ", broj: 1/92);
505	Konvencija o močvarama koje su od međunarodnog značaja, posebno kao prebivalište ptica močvarica - Ramsar (" Službeni list SFRJ - Međunarodni ugovori ", broj: 9/77);
506	Konvencija o saradnji na zaštiti i održivom korišćenju reke Dunav (" Službeni list SCG-Međunarodni ugovori ", br. 2/2003);
507	Međunarodna konvencija za zaštitu ptica (" Službeni list SFRJ ", broj: 6/73);
508	Montrealski amandman na Bečku konvenciju o supstancama koje oštećuju ozonski omotač (" Službeni list SCG-Međunarodni ugovori ", br. 2/2004);
509	Zakon o ratifikaciji amandmana na Montrealski protokol o supstancama koje oštećuju ozonski omotač (" Službeni list SCG - Međunarodni ugovori ", broj: 24/04);
510	Uredba o ratifikaciji Konvencije o ustanovljenju Evropske organizacije za zaštitu bilja (" Službeni list FNRJ- Međunarodni ugovori ", br. 12/57);
511	Zakon o potvrđivanju međunarodne konvencije o zaštiti novih biljnih sorti („Sl.gl.RS“ br.19/2010)
512	Uredba o Sporazumu o ribarstvu o vodama Dunava između Vlade FNRJ, Narodne Republike Bugarske, Rumunske Narodne Republike i Saveza Sovjetskih Republika (" Službeni list FNRJ"- Međunarodni ugovori ", br. 8/58);
513	Zakon o potvrđivanju Konvencije o biološkoj raznovrsnosti (" Službeni list SRJ Međunarodni ugovori ", broj: 11/01);
514	Zakon o potvrđivanju Konvencije o međunarodnom prometu ugroženih vrsta divlje faune i flore - CITES Konvencija (" Službeni list SRJ - Međunarodni ugovori ", broj: 11/01);
515	Zakon o potvrđivanju Okvirne konvencije Ujedinjenih nacija o promeni klime, sa aneksima (" Službeni list SRJ - Međunarodni ugovori ", broj: 2/97);
516	Zakon o potvrđivanju Sporazuma između Savezne Vlade Savezne Republike Jugoslavije i Vlade Ruske Federacije o saradnji u oblasti zaštite i unapređenja životne sredine ("Službeni list SRJ"-Međunarodni ugovori, br. 6/96);

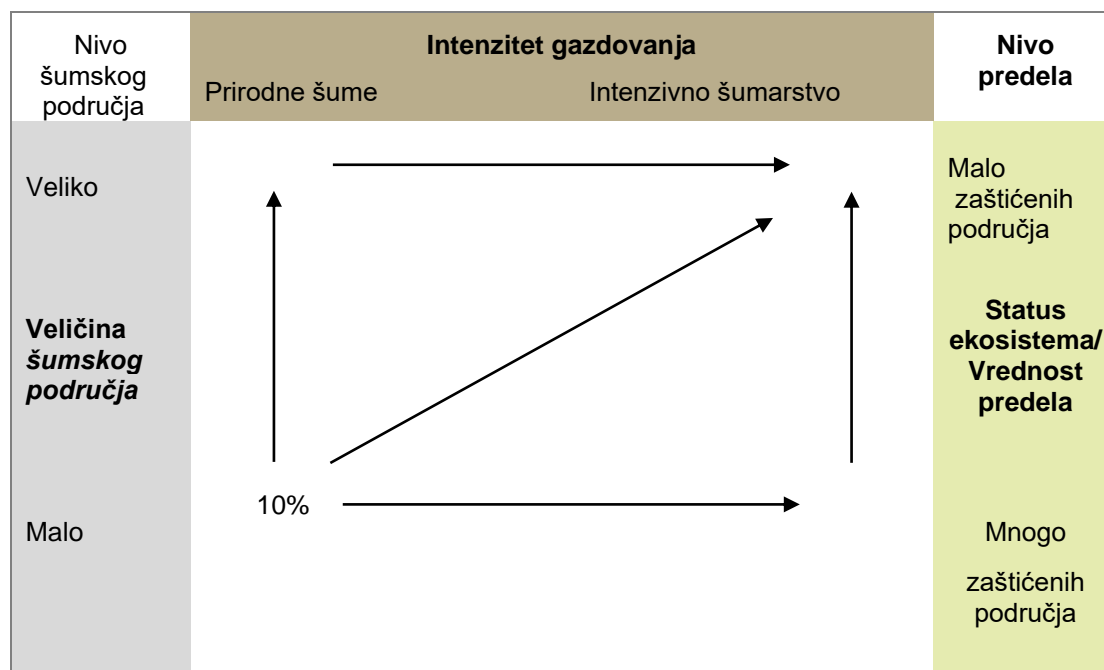
517	Zakon o ratifikaciji Konvencije o zaštiti na radu, zdravstvenoj zaštiti i radnoj sredini ("Službeni list SFRJ"-Međunarodni ugovori, br. 7/87);
518	Zakon o ratifikaciji Konvencije o zaštiti radnika od profesionalnih rizika u radnoj sredini prouzrokovanih zagađenjem vazduha, bukom i vibracijom ("Službeni list SFRJ-Međunarodni ugovori, br. 14/82);
519	Zakon o ratifikaciji Montrealskog protokola o supstancama koje oštećuju ozonski omotač ("Službeni list SFRJ"-Međunarodni ugovori, br. 16/90, Sl.list SCG, Međunarodni ugovori br.24/2004 – dr.zakon);
520	Zakono o ratifikaciji amandmana na Montraelski protokol o supstancama koje oštećuju ozonski omotač („Sl.gl.SCG“-Međunarodni ugovori – 24/2004)
521	Zakon o potvrđivanju Kjoto Protokola uz Okvirnu konvenciju Ujedinjenih nacija o promeni klime („Sl.glasnik RS“ br.88/07 i 38/2009 – dr.zakon)
522	Zakon o potvrđivanju amandmana na Aneks B Kjoto protokola uz okvirnu konvenciju UN o promeni klime („Sl.gl.RS“ Međunarodni ugovori br.38/2009)
523	Zakon o potvrđivanju finansijskog ugovora (apeks zajam za mala i srednja preduzeća i preduzeća srednje tržišne kapitalizacije II/A) između Republike Srbije i Evropske investicione banke i Narodne banke Srbije („Sl.glasnik RS – Međunarodni ugovori“, br.5/2011)
524	Zakon o potvrđivanju finansijskog ugovora (apeks zajam za mala i srednja preduzeća i preduzeća srednje tržišne kapitalizacije II/B) između Republike Srbije i Evropske investicione banke i Narodne banke Srbije („Sl.glasnik RS – Međunarodni ugovori“, br.5/2011)
525	Zakon o potvrđivanju Sporazuma o izmeni i pristupanju Sporazumu o slobodnoj trgovini u Centralnoj Evropi – CEFTA 2006. („Sl. Glasnik RS br.88/07)
526	Zakon o potvrđivanju Okvirne Konvencije Ujedinjenih nacija o promeni klime sa aneksima („Sl.list SRJ“ „Međunarodni ugovori“ br.2/97)
527	Zakon o potvrđivanju Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Evropskih zajednica i njihovih država članica, sa jedne strane, i Republike Srbije, sa druge strane („Sl. Glasnik RS“ br.83/2008)
528	Zakon o potvrđivanju Prelaznog sporazuma o trgovini i trgovinskim pitanjima između Evropske zajednice, sa jedne strane, i Republike Srbije s druge strane („Sl.glasnik RS“ br. 83/2008)
529	Zakon o potvrđivanju Finansijskog ugovora (apeks zajam za mala i srednja preduzeća i preduzeća srednje tržišne kapitalizacije II/A) između Republike Srbije i Evropske investicione banke i Narodne banke Srbije („Sl.gl.RS – Međunarodni ugovori“ br.5/2011)
530	Zakon o potvrđivanju Finansijskog ugovora (apeks zajam za mala i srednja preduzeća i preduzeća srednje tržišne kapitalizacije II/B) između Republike Srbije i Evropske investicione banke i Narodne banke Srbije („Sl.gl.RS – Međunarodni ugovori“ br.5/2011)
D.	LOKALNI STANDARDNI I NAJBOLJE RADNE PRAKSE
531	Included in FORESTRY REGULATIONS

Aneks B Zahtevi za obuku radnika

Radnicima će biti omogućeno da:

- 1) Sprovode aktivnosti u šumi, da bi se uskladili sa zakonskim zahtevima koji se primenjuju (Kriterijum 1.5);
- 2) Razumeju sadržaj, značenje i primenljivost osam ILO osnovnih konvencija o radu (kriterijum 2.1);
- 3) Prepoznaju i obaveste nadležne o seksualnom uznemiravnju i polnoj diskriminaciji (Kriterijum 2.2);
- 4) Bezbedno rukuju i odlažu opasne supstance, kako bi obezbedili da njihova upotreba ne prouzrokuje rizik po zdravlje (Kriterijum 2.3);
- 5) Odgovaraju za posebno opasan posao ili poslove koji zahtevaju posebnu odgovornost (Kriterijum 2.5);
- 6) Identifikuju kada starosedeoci imaju zakonska ili običajna prava u vezi sa upravljačkim aktivnostima (Kriterijum 3.2);
- 7) Identifikuju i implementiraju primenljive elemente UNDRIP i ILO Konvencije 169 (Kriterijum 3.4);
- 8) Identifikuju mesta od posebnog kulturnog, ekološkog, ekonomskog, verskog ili duhovnog značaja za starosedeoce i primene neophodne mere za njihovu zaštitu, pre nego što počnu aktivnosti upravljanja šumama, kako bi se izbegli negativni uticaji (Kriterijum 3.5 i kriterijum 4.7);
- 9) Identifikuju kada lokalna zajednica ima zakonska i običajna prava u vezi sa upravljačkim aktivnostima (Kriterijum 4.2);
- 10) Sprovode socijalnu, ekonomsku i procenu uticaja na životnu sredinu, i definišu odgovarajuće mere za ublažavanje (Kriterijum 4.5);
- 11) Implementiraju aktivnosti u vezi sa održavnjem i/ili unapređenjem deklariranih usluga ekosistema (Kriterijum 5.1);
- 12) Rukuju, upotrebljavaju i skladište pesticide (Kriterijum 10.7); i
- 13) Implementiraju procedure za čišćenje prosutih ili otpadnih materijala (Kriterijum 10.12)

Aneks C Konceptualni dijagram mreže područja zaštite (Principle 6)



Dijagram pokazuje kako se obično očekuje da se površina jedinice za upravljanje koja je uključena u mrežu zaštićenih područja poveća sa najmanje 10% kao veličina, intenzitet upravljanja i / ili status i vrednost ekosistema u predelu nivo svakog povećanja. Strelice i njihov smer predstavljaju ta povećanja.

Krajnja desna kolona pod nazivom „Ekosistemi Status / vrednost u pejzažu “ označava stepen u kojoj su izvorni ekosistemi zaštićeni na predelu i relativne zahteve za daljom zaštitom u Upravljačkoj jedinici .

Krajnji levi stupac pod nazivom 'Skala upravljačke jedinice ' pokazuje da će se povećanjem površine upravljačke jedinice i sama upravljačka jedinica nalaziti na pejzažnom nivou, pa će se stoga očekivati mreža zaštićenih područja koja sadrži funkcionalne primere. svih prirodnih ekosistema za taj predeo .

Aneks D Lista retkih, ranjivih i ugroženih vrsta navedenih za republiku srbiju (Principle 6)

Videti Pravilnik o proglašenju i zaštiti strogo zaštićenih i zaštićenih divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva – Pravilnik je objavljen u “Službenom glasniku RS” br. 5/2010, 47/2011, 32/2016 i 98/2016

Aneks E Elementi plana gazdovanja

Vrste planova gazdovanja, sadržaj planova, dačin donošenja, javna dostupnost planova, rokovi važenja planova su definisani u Zakonu o šumama (SG RS 30/10, 93/12, 89/15 – članovi 19 – 31).

Poglavlje 2 - Planski dokumenti u šumarstvu

2.1 Programi razvoja šumarstva

Član 19.

- 1) Program razvoja šumarstva na teritoriji Republike Srbije je strateški planski dokument kojim se utvrđuju pravci razvoja šuma i šumarstva sa akcionim planom za njegovo sprovođenje.
- 2) Programi iz stava 1. ovog člana naročito sadrže: stanje šuma, ciljeve i mere za njihovo unapređenje, plan sprovođenja ciljeva i mera, sa utvrđenom dinamikom i finansijskim sredstvima neophodnim za njihovo ispunjavanje.
- 3) Program razvoja šumarstva na teritoriji Republike Srbije donosi Vlada za period od deset godina.
- 4) Izrada Programa razvoja šumarstva na teritoriji Republike Srbije se finansira iz budžeta Republike Srbije.
- 5) Za realizaciju programa iz stava 1. ovog člana donose se planovi gazdovanja šumama.
- 6) Program iz stava 3. ovog člana objavljuje se u "Službenom glasniku Republike Srbije".

2.2. Planovi gazdovanja šumama

Vrste planova

Član 20.

Planovi gazdovanja šumama su:

- 1) plan razvoja šumske oblasti;
- 2) osnova gazdovanja šumama;
- 3) program gazdovanja šumama.

Planovi razvoja

Član 21.

- 1) Plan razvoja šumske oblasti (u daljem tekstu: plan razvoja) je planski dokument kojim se utvrđuju pravci razvoja šuma i šumarstva sa planom za njegovo sprovođenje za šumsku oblast.
- 2) Plan razvoja naročito sadrži: zakonski, strateški i planski okvir; prikaz i analizu stanja šuma i dosadašnjeg gazdovanja; funkcije šuma i ciljeve gazdovanja šumama; program mera i aktivnosti i smernice za realizaciju planiranih radova; projekciju očekivanih efekata; indikatore za praćenje realizacije plana razvoja; priloge i drugo.

- 3) Plan razvoja mora biti usklađen sa programom iz člana 19. ovog zakona i sa Prostornim planom Republike Srbije.
- 4) Plan razvoja donosi Vlada, za period od deset godina.
- 5) Izrada plana razvoja finansira se iz Budžetskog fonda.
- 6) Ministar bliže propisuje sadržinu plana razvoja, način i postupak njegovog donošenja i izrade.

Osnova gazdovanja šumama

Član 22.

- 1) Osnova gazdovanja šumama (u daljem tekstu: osnova) jeste planski dokument gazdovanja šumama koji se donosi za gazdinsku jedinicu, osim za šume sopstvenika – fizičkih lica.
- 2) Osnova sadrži naročito: stanje šuma; razradu opštih smernica iz plana razvoja; evidenciju i analizu sprovedenih mera gazdovanja; planove gazdovanja po vrsti i obimu poslova, vremenu, mestu i načinu njihovog sprovođenja; vrednost šuma.
- 3) Osnova se izrađuje na osnovu utvrđenog stanja šuma na terenu (sastojinske inventure).
- 4) Osnova se donosi za period od deset godina.
- 5) Ako se izmene i dopune osnove rade zbog postupanja po zahtevu ili aktu drugog organa, troškove izmene i dopune snosi taj organ.
- 6) Ministar bliže propisuje sadržinu osnove, način i postupak njenog donošenja i izrade, bitne nedostatke ili izmenjene okolnosti zbog kojih se vrši izmena i dopuna osnove.

Program gazdovanja šumama

Član 23.

- 1) Program gazdovanja šumama (u daljem tekstu: program) jeste planski dokument gazdovanja šumama koji se donosi za šume većeg broja sopstvenika šuma – fizički hlica.
- 2) Na sadržinu programa shodno se primenjuju odredbe iz člana 22. stav 2. ovog zakona.
- 3) Program se donosi za teritoriju jedne ili više opština za period od deset godina.
- 4) Program se izrađuje na osnovu utvrđenog stanja šuma na terenu.
- 5) Ministar bliže propisuje sadržinu programa, način i postupak njegovog donošenja i izrade, kao i bitne nedostatke ili izmenjene okolnosti zbog kojih se vrši izmena i dopuna programa.

Usaglašenost plana razvoja, osnova i programa

Član 24.

- 1) Plan razvoja, osnove i programi moraju biti međusobno usaglašeni.
- 2) Planovi gazdovanja šumama iz stava 1. ovog člana naročito moraju biti usaglašeni u pogledu perioda važenja (uređajno grazdoblja).

Donošenje osnove i programa

Član 25.

- 1) Osnovu donosi sopstvenik šuma, odnosno korisnik šuma.
- 2) Na osnovu iz stava 1. ovog člana saglasnost daje Ministarstvo, a na teritoriji autonomne pokrajine nadležni organ autonomne pokrajine.
- 3) Program donosi Ministarstvo, a na teritoriji autonomne pokrajine nadležni organ autonomne pokrajine uz saglasnost Ministarstva.
- 4) Osnove i programi za šume koje obuhvataju zaštićena područja nacionalnog nivoa donose se i uz prethodno mišljenje ministarstva nadležnog za poslove zaštite prirode.
- 5) Ako se u toku sprovođenja osnova, odnosno programa, izmene okolnosti ili utvrde bitni nedostaci na kojima su zasnovani, izvršiće se njihova izmena i dopuna u roku od godinu dana od dana utvrđivanja izmenjenih okolnosti, odnosno bitnih nedostataka, na način i po postupku utvrđenom za njihovo donošenje.
- 6) Ministar rešenjem nalaže izradu izmena i dopuna osnova iz stava 5. ovog člana.

Izrada plana razvoja, osnove i programa

Član 26.

- 1) Plan razvoja može da izrađuje pravno lice koje je stručno i tehnički osposobljeno za obavljanje tih poslova i ispunjava uslove utvrđene ovim zakonom i propisima donetim na osnovu ovog zakona.
- 2) Osnovu i program može da izrađuje pravno lice, odnosno preduzetnik koji ima zaposleno stručno lice koje poseduje odgovarajuću licencu.

Važenje osnove i programa

Član 27.

- 1) Novao snova, odnosno program počinje da važi pošto istekne rok važenja prethodne osnove, odnosno programa.
- 2) Novao snova, odnosno program donosi se najkasnije šest meseci posle isteka roka važenja prethodne osnove, odnosno programa.

- 3) U periodu od isteka roka važenja osnove, odnosno programa, do dobijanja saglasnosti na novu osnovu, odnosno program, zabranjena je seča šume, osim sanitarne seče i seče predviđene sanacionim planom.
- 4) U periodu od isteka roka važenja osnove, odnosno programa, do dobijanja saglasnosti na novu osnovu, odnosno program, korisnik, odnosno sopstvenik šuma dužan je da sprovodi mere zaštite šuma.

Obaveštavanje javnosti

Član 28.

U postupku donošenja programa razvoja, planova, osnova i programa javnost se obaveštava javnim oglašavanjem na veb-sajtu Ministarstva, i to u trajanju od najmanje 30 dana od dana javnog oglašavanja.

Sprovođenje planova

Član 29.

- 1) Sopstvenik, odnosno korisnik šuma dužan je da planove gazdovanja šumama sprovodi u rokovima i na način utvrđen tim aktima.
- 2) Sprovođenje osnova i programa obezbeđuje se:
- 3) godišnjim planom gazdovanja šumama;
- 4) izvođačkim projektom gazdovanja šumama.

Godišnji plan gazdovanja šumama

Član 30.

- 1) Godišnji plan gazdovanja šumama (u daljem tekstu: Godišnji plan) za šume kojima se gazduje u skladu sa osnovom donosi korisnik, odnosno sopstvenik šuma, a za šume sopstvenika kojima se gazduje u skladu sa programom donosi pravno lice iz člana 70. stav 1. ovog zakona najkasnije do 30. novembra tekuće za narednu godinu.
- 2) Godišnji plan sadrži naročito: obim, mesto i dinamiku radova na zaštiti, gajenju, korišćenju i unapređivanj ušuma, proizvodnji šumskog reproduktivnog materijala, izgradnji tehničke infrastrukture.
- 3) Sastavni deo godišnjeg plana su izvođački projekti, osim za šume za koje se donosi program.
- 4) Godišnji plan mora biti usklađen sa osnovama, odnosno programima i sanacionim planovima.
- 5) Godišnji plan može da se izmeni zbog prirodnih nepogoda i ako su nastale druge okolnosti koje nije bilo moguće predvideti, i to po istom postupku po kome je donet.
- 6) Ministar bliže propisuje sadržinu godišnjeg plana, način i postupak njegovog donošenja i izrade.

Izvođački projekat gazdovanja šumama

Član 31.

- 1) Izvođački projekat gazdovanja šumama (u daljem tekstu: izvođački projekat) izrađuje se za šume za koje se donose osnove.
- 2) Izvođački projekat sadrži naročito: detaljnu razradu planova gajenja, zaštite, korišćenja i unapređivanja šuma sadržanih u osnovama; tehnološki postupak, uslove, način i rok izvršenja svih radova.
- 3) Izvođački projekat mora biti usklađen sa osnovom i izrađuje se na osnovu utvrđenog stanja šuma na terenu i izvršenog obeležavanja i odabiranja stabala za seču, najduže za period odj edne godine.
- 4) Izuzetno od odredbe stava 3. ovog člana, u slučaju kada planirani radovi nisu izvršeni u periodu od jedne kalendarske godine, izvođački projekat može da važi najduže dve kalendarske godine.
- 5) Izvođački projekat izrađuje se za odsek ili odeljenje, a izuzetno za više odseka ili odeljenja (sliv).
- 6) Izvođački projekat donosi korisnik, odnosno sopstvenik šuma, najkasnije do 31. oktobra tekuće godine za narednu godinu, osim izvođačkog projekta koji se izrađuje na osnovu sanacionog plana i izvođačkog projekta za realizaciju slučajnog prinosa.

Aneks F Konceptualni okvir za Planiranje i Monitoring (Princip 7)

Primer plana	Period revizije plana	Elementi za monitoring (delomična lista)	Period monitoringa	Ko vrši monitoring ovog elementa	FSC Princip / Kriterij
Plan seča	Godišnje	Prelaz preko potoka	Kada je na terenu i godišnje	Zaposleni na terenu	P 10
		Putevi	Kada je na terenu i godišnje	Zaposleni na terenu	P 10
		Retke i ugrožene vrste	Godišnje	Zaposleni na terenu, Biolog iz Preduzeća ili konsultant	P 6
		Godišnji nivo seče	Godišnje	Direktor ŠG, Služba Planiranja gazdovanja ŠG, Interna kontrola, Inspekcija	C5.2
		Kalamitet insekata	Godišnje, uzorak	Resorno Ministarstvo (IDP služba), zaposleni na terenu	
Budžet	Godišnje	Troškovi	Godišnje	Šef računovodstva	P 5
		Doprinos lokalnoj ekonomiji	Kvartalno	Direktor, Šef računovodstva	P 5
Plan angažovanja radne snage / Plan Zaposlenih	Godišnje	Evidencije zaposlenima	Godišnje	Direktor/Upravljač	P 3, P 4
		Kolektivni ugovori	Godišnje ili je određeno planom	Koordinator za saradnju sa sindikatima, Predstavnik sindikata	P 3, P 4
		Žalbe	Tekuće	Službe ljudskih resursa, Pravna služba	P2, P 3, P 4
	Pet godina	Populacija divljači	Po potrebi	Nadležno Ministarstvo, lovačka	P 6

Petogodišnji plan gazdovanja				udruženja, zaposleni	
		Drveni otpad i piljevina	Godišnje	Nadležno Ministarstvo	P 10
		Prirast/Obnavljanje	Godišnji uzorak		
Plan gazdovanja šumama	10 godina	Raspored po dobnim razredima Raspored po debljinskim razredima	Deset godina	Nadležno ministarstvo, Upravljač	P 6
		Desetogodišnji etat	Godišnje, deset godina	Nadležno Ministarstvo Upravljač šumskog područja/oblasti	C 5.2

Aneks G Zahtevi za nadgledanje (Princip 8)

1. Monitoring socijalnih i ekoloških uticaja aktivnosti gazdovanja (Indikator 8.2.1) je dovoljan da identifikuje i opiše uticaj na životnu sredinu aktivnosti gazdovanja uključujući tamo gde je primenljivo:
 - i. Rezultate aktivnosti gajanja šuma (Kriterijum 10.5)
 - ii. Uticaje od prirodnih nepogoda/katastrofa (Kriterijum 10.9)
 - iii. Uticaje razvoja infrastrukture, transportnih aktivnosti i uzgojnih mera na retke i ugrožene vrste, staništa, ekosisteme, vrednosti predela, voda i zemljište (Kriterijum 10.10)
 - iv. Uticaje od seče i izvlačenja drveta na nedrvne šumske proizvode, vrednosti životne sredine, drvene ostatke kojima se trguje i druge proizvode i usluge (Kriterijum 10.11) i

2. Monitoring socijalnih i ekoloških uticaja aktivnosti gazdovanja (Indikator 8.2.1) je dovoljan da identifikuje i opiše socijalni uticaj aktivnosti gazdovanja uključujući tamo gdje je primenljivo:
 - i. Programe i aktivnosti koji se odnose na prava radnika (Kriterijum 2.1)
 - ii. Jednakost polova, seksualno uznemiravanje i diskriminacija na osnovu pola (Kriterijum 2.2)
 - iii. Programe i aktivnosti koji se odnose na zdravlje i bezbednost na radu (Kriterijum 2.3)
 - iv. Isplatu zarada (Kriterijum 2.4)
 - v. Edukaciju radnika (Kriterijum 2.5)
 - vi. Zaštitu lokaliteta od posebnog kulturnog, ekološkog, ekonomskog, religijskog ili duhovnog značaja za autohtono stanovništvo i lokalne zajednice (Kriterijum 3.5 i Kriterijum 4.7)
 - vii. Poređenje stvarne i planirane godišnje seče drveta i nedrvnih šumskih proizvoda (Kriterijum 5.2)
 - viii. Dugoročnu ekonomsku održivost (Kriterijum 5.5) i
 - ix. Visoke zaštitne vrednosti 5 i 6 identifikovane u Kriterijumu 9.1

3. Monitoring procedure u 8.2.2 su dovoljne da se identifikuju i opišu promene u uslovima zaštite životne sredine, uključujući kada je primenljivo:
 - i. Održavanje i/ili poboljšanje usluga ekosistema (Kriterijum 5.2) (Kada Organizacija koja upravlja (gazduje) šumama/vlasnik šume podnese FSC promotivni zahtev koji se odnosi na obezbeđenje usluga ekosistema)
 - ii. Retke i ugrožene vrste i efikasnost aktivnosti implementiranih da se zaštite i/ili obnove one i njihova staništa (kriterijum 6.4)
 - iii. Reprezentativne površine i efikasnost aktivnosti implementiranih da se zaštite i/ili obnove iste (Kriterijum 6.5)
 - iv. Visoke vrednosti zaštite 1 do 4 identifikovane u Kriterijumu 9.1 i efikasnost sprovedenih mera da bi se one održale i/ili obnovile.

Aneks H Okvir za visoke zaštitne vrednosti (Princip 9)

1. Uvod

- 1.1. Cilj ovog okvira za visoke zaštitne vrednosti (HCV, engl. High Conservation Value) je da pruži nacionalno specifična tumačenja HCV-a i najbolje dostupne informacije za rad sa HCV-ovima.
- 1.2. Ovaj nacionalni HCV okvir treba da koriste akreditovana sertifikaciona tela i imaoći sertifikata.
- 1.3. Tumačenja HCV-a i najbolje dostupne informacije dati u ovom okviru nisu nužno sveobuhvatni; mogu se javiti dodatni primer HCV-a i moraju se identifikovati u odnosu na jedinicu upravljanja šumom.
- 1.4. Nacionalna ili regionalna tumačenje HCV kategorija i elemenata odnose se na sve imaoće sertifikata, bez obzira na to gde se javljaju ti HCV-ovi. Suprotno tome, najbolje dostupne informacije za ta tumačenja HCV-a mogu da variraju, u zavisnosti od toga da li je imalac sertifikata SLIMF ili nije SLIMF, kao što je navedeno u okviru.
- 1.5. Određeni odeljci ovog okvira su takođe primenjivi na nacionalne i centralizovane nacionalne procene rizika za kontrolisano drvo i na sertifikaciona tela i imaoće sertifikata koji traže sertifikat u skladu sa FSC-STD-30-010 i FSC-STD-40-005. Ovi primenjivi odeljci su: Tumačenja i najbolje dostupne informacije za svaku HCV kategoriju i Najbolje dostupne informacije za procene svake HCV kategorije.

2. Sveobuhvatne Najbolje dostupne informacije

- 2.1. U tabeli u nastavku dati su tipovi sveobuhvatnih najboljih dostupnih informacija (BAI, engl. Best Available Information) koji su primenjivi na procene svih HCV-ova, određenih kategorija HCV-a ili specifičnih elemenata HCV-a. Svrha liste ovih sveobuhvatnih BAI ovde je da se izbegne potreba da se ponavlja navođenje svakog HCV-a u narednim odeljcima. BAI koji je specifičniji za pojedinačna tumačenja HCV-a dat je zajedno sa tim tumačenjima u sledeći odeljcima.

A. Sveobuhvatne Najbolje dostupne informacije za identifikovanje i procene HCV-a

Najbolje dostupne informacije za identifikovanje i procenu regionalnih ili nacionalnih HCV tumačenja		BAI > SLIMF	BAI SLIMF
Sve HCV kategorije: Svi elementi	Podaci, činjenice, dokumenti, stručna mišljenja i rezultati terenskih istraživanja ili konsultacija sa zainteresovanim stranama koji su najkredibilniji, tačni, potpuni i/ili relevantni i koji se mogu dobiti uz ulaganje napora i sredstava u razumnim granicama, u zavisnosti od razmere i intenziteta aktivnosti upravljanja i načela predostrožnosti. Istraživanja visoke zaštitne vrednosti jedinice upravljanja; relevantne baze podataka i mape; kulturalno prikladna komunikacija*sa nosiocima prava, pogođenim i zainteresovanim stranama i relevantnim lokalnim i regionalnim stručnjacima; FSC smernice za slobodan prethodni i informisani pristanak (2012) (ili kasnije verzije kada se odobre); analiza rezultata od strane stručnjaka koji poznaju materiju i koji su nezavisni od Organizacije.	X	X
HCV 2: Element 1, IFL-ovi	Nije primenjivo		
HCV 5: Element 1, Vrednosti fundamentalne za lokalne zajednice	Kulturalno prikladna komunikacija sa lokalnim zajednicama. Imajte u vidu da će ovo biti primarni BAI za ove elemente.	X	X
HCV 5: Element 2, Vrednosti fundamentalne za starosedeoce	Nije primenjivo		
HCV 6: Element 2, Vrednosti važne za lokalne zajednice	Kulturalno prikladna komunikacija sa lokalnim zajednicama. Imajte u vidu da će ovo biti primarni BAI za ove elemente.	X	X
HCV 6: Element 3, Vrednosti važne za starosedeoce	Nije primenjivo		

3. Sveobuhvatne Najbolje dostupne informacije za razvoj strategija upravljanja

3.1. U tabeli u nastavku dati su tipovi sveobuhvatnih najboljih dostupnih informacija (BAI) koji su primenjivi na razvoj strategija upravljanja svih HCV-ova, specifičnih kategorija HCV-ova ili specifičnih HCV elemenata. Svrha liste ovih sveobuhvatnih BAI ovde je da se izbegne potreba da se ponavlja navođenje svakog HCV-a u narednim odeljcima. BAI koji je specifičniji za pojedinačna tumačenja HCV-a dat je zajedno sa tim tumačenjima u sledeći odeljcima.

Napomena: Standard se ne odnosi na SLIMF zahteve.

Najbolje dostupne informacije za razvoj upravljanja strategijama za regionalna ili nacionalna HCV tumačenja		BAI > SLIMF	BAI SLIMF
Sve HCV kategorije, svi elementi	Identifikovanje pretnji koristeći: podatke, činjenice, dokumente, stručna mišljenja i rezultate terenskih istraživanja ili konsultacija sa zainteresovanim stranama koji su najkredibilniji, tačni, potpuni i/ili relevantni i koji se mogu dobiti uz ulaganje napora i sredstava u razumnim granicama, u zavisnosti od razmere i intenziteta aktivnosti upravljanja i načela predostrožnosti. Komunikacija sa pogodnim nosiocima prava, pogodnim i zainteresovanim učesnicima i stručnjacima.	X	X
HCV 5: Element 1, Vrednosti fundamentalne za lokalne zajednice	Kulturalno prikladna komunikacija sa lokalnim zajednicama. Imajte u vidu da će ovo biti primarni BAI za ove elemente. Imajte u vidu da „fundamentalnost“ resursa treba da se utvrdi u saradnji sa lokalnim zajednicama.	X	X
HCV 5: Element 2, Vrednosti fundamentalne za starosedoće	Nije primenjivo		
HCV 6: Element 2, Vrednosti važne za lokalne zajednice	Kulturalno prikladna komunikacija sa lokalnim zajednicama. Imajte u vidu da će ovo biti primarni BAI za ove elemente. Imajte u vidu da „kritični... značaj“ treba da se shvati kao ishod komunikacije sa lokalnim zajednicama	X	X
HCV 6: Element 3, Vrednosti važne za starosedoće	Nije primenjivo		

4. Sveobuhvatne Najbolje dostupne informacije za razvoj metodologija nadzora

4.1. U tabeli u nastavku dati su tipovi sveobuhvatnih najboljih dostupnih informacija (BAI) koji su primenjivi na nadzor svih HCV-ova, specifičnih kategorija HCV-ova ili specifičnih HCV elemenata. Svrha liste ovih sveobuhvatnih BAI ovde je da se izbegne potreba da se ponavlja navođenje svakog HCV-a u narednim odeljcima. BAI koji je specifičniji za pojedinačna tumačenja HCV-a dat je zajedno sa tim tumačenjima u sledeći odeljcima.

Najbolje dostupne informacije za praćenje regionalnih ili nacionalnih HCV tumačenja		BAI > SLIMF	BAI SLIMF
Sve HCV kategorije, svi elementi	Komunikacija sa nosiocima prava, u skladu sa kriterijumima 4.5 i 4.7; kulturalno prikladna komunikacija sa pogođenim i zainteresovanim stranama; informacije o komunikaciji sa predstavnicima lokalnih zajednica; nadzor koji sprovode lokalne zajednice; i komunikacija sa stručnjacima.	X	

Napomena: Pogledajte listu referenci ispod na „Stranici sa referencama“.

HCV 1: Raznolikost vrsta – Koncentracije biološke raznolikosti uključujući endemske vrste i retke, ugrožene vrste, koje su značajne na globalnom, regionalnom ili nacionalnom nivou			
Nacionalna ili regionalna tumačenja ovog HCV elementa:	Najbolje dostupne informacije za identifikovanje pojavljivanja ovog tumačenja:	BAI > SLIMF	BAI SLIMF
A: Tumačenja HCV 1, za HCV identifikovanja (Pogledajte i sveobuhvatni BAI, odeljak A.)			
Element 1: Koncentracije biološke raznolikosti koje su značajne na globalnom, regionalnom ili nacionalnom nivou:			
Zaštićene oblasti mogu znatno da doprinesu zaštiti biodiverziteta, uključujući: „Apsolutne“, „Osetljive“ i „Kontrolisane“ zone nacionalnih parkova (NP) i zaštićene delove predela, prirodne rezervate, prirodne spomenike, strože zone zaštićenih staništa ptica, RAMSAR oblasti, oblasti razvoja prirode i šume u zaštićenim oblastima i zonama njihove zaštite.	Za značajne zaštićene površine šuma u Srbiji pogledajte: 1. Specijalne ekološke zone; pogledajte reference 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 11, 12, 23 i 24. 2. RAMSAR lokacije; pogledajte referencu 8. 3. NATURA 2000 lokacije; pogledajte reference 13 i 14.	X	X
Mesta svetske baštine.	Nema mesta svetske baštine u Srbiji označenih zbog svog biodiverziteta. Nacionalni park Đerdap je u fazi podnošenja prijave.	X	

HCV 1: Raznolikost vrsta – Koncentracije biološke raznolikosti uključujući endemske vrste i retke, ugrožene vrste, koje su značajne na globalnom, regionalnom ili nacionalnom nivou			
Nacionalna ili regionalna tumačenja ovog HCV elementa:	Najbolje dostupne informacije za identifikovanje pojavljivanja ovog tumačenja:	BAI > SLIMF	BAI SLIMF
Većina nacionalnih parkova se ističe zbog vrednosti u pogledu biodiverziteta, npr. NP Tara, NP Đerdap, NP Fruška Gora, NP Kopaonik.	Pogledajte Nacionalni parkovi (reference) i reference 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32 i 33. Regulisanje označavanje i planiranje zaštićenih oblasti; pogledajte reference 30, 34, 41 i 48.	X	
Specijalne ekološke zone zaštite su označene da bi se preduzele neophodne radnje i osiguralo da se biološka raznolikost produži do budućih generacija i da bi se pripremili konverzija i primena principa i planova i projekata koje treba primeniti u ovim oblastima.	Pogledajte Specijalne ekološke zone zaštite (reference) i reference 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 11, 12, 23 i 24. Pogledajte i specijalne ekološke oblasti, reference 8, 13 i 14.	X	
Značajne sezonske koncentracije vrsta, tj. mesta razmnožavanja vodozemaca i kolonije gneždenja i parenja ptica. Značajne sezonske koncentracije vrsta, tj. mesta razmnožavanja vodozemaca i kolonije gneždenja i parenja ptica.	Mesta poznata zainteresovanim stranama ili stručnjacima. Za IBA za ptice pogledajte referencu 14. Za IPA za biljke pogledajte referencu 15. Za PBA za leptire pogledajte referencu 17.	X	
Takođe uzmite u obzir mogući HCV, biocentre regionalnog značajajao i delove važnih oblasti za ptice (IBA) gde te oblasti već nisu obuhvaćene zaštićenim oblastima ili drugim oznakama.	Za važne oblasti za ptice u Srbiji pogledajte referencu 15 za IBA.	X	
<i>(Za zaštićeno drveće pogledajte HCV 6.)</i>			
Element 2:			
Koncentracije endemskih vrsta koje su značajne na globalnom, regionalnom ili nacionalnom nivou:			
Endemi manjih fito ili zoogeografskih jedinica, uključujući vrste koje su takođe ređe ili ugrožene vrste ili koje zahtevaju posebnu pažnju i metode upravljanja šumama navedene u bazi podataka.	Za informacije o endemizmu pogledajte reference 6 i 7. Za RTE vrste pogledajte reference 23, 30, 41, 43, 44, 49, 70, 71, 72 i 73 U vezi sa razmatranjem endema u planu upravljanja šumom pogledajte reference 6, 7, 35 i 45.	X	X

HCV 1: Raznolikost vrsta – Koncentracije biološke raznolikosti uključujući endemske vrste i retke, ugrožene vrste, koje su značajne na globalnom, regionalnom ili nacionalnom nivou			
Nacionalna ili regionalna tumačenja ovog HCV elementa:	Najbolje dostupne informacije za identifikovanje pojavljivanja ovog tumačenja:	BAI > SLIMF	BAI SLIMF
Druga poznata žarišta za endemsku floru ili faunu.	Za žarišta biodiverziteta u Srbiji definisana u FMP-u pogledajte reference 31, 35, 44, 57 i 58.		
Element 3:			
Koncentracije retkih ili ugroženih vrsta koje su značajne na globalnom, regionalnom ili nacionalnom nivou:			
Retke i ugrožene više biljke, leptiri, vodozemci i ptice.	Za vodozemce pogledajte reference 53, 54, 57 i 58. Za ptice pogledajte reference 15, 53, 54 i 59. Za biljke pogledajte reference 16, 53, 54, 57 i 58. Za sisare pogledajte reference 53, 54, 57 i 58. Za leptire pogledajte reference 17, 53, 54, 57 i 58.	X	X
Druga značajna javljanja kopnenih i slatkovodnih biljnih ili životinjskih vrsta koje su navedene kao retke ili ugrožene na IUCN ili na nacionalnim crvenim listama, naročito one koje su nove na spisku ili ponovo stavljene na spisak sa višim nivoom ugroženosti, kao VU, EN, CR ili IUCN ili nacionalni crveni spisak.	Procene i provere šuma. Crvena lista IUCN. Pogledajte i reference 23 i 52.	X	X
Lokacije Alliance for Zero Extinction (Alijanse za nulto istrebljenje) ako se pojave u budućnosti; trenutno ih nema.)	Nema registara u Srbiji, Lokacije Alliance for Zero Extinction, pogledajte referencu 68 .		
B: Procene za HCV 1			
Nacionalno ili regionalno adekvatne metodologije i najbolje dostupne informacije za procene za HCV 1:			
Za zaštićene oblasti: Potvrdite da li planovi upravljanja i njihova implementacija delotvorno štite oblast i njene HCV-ove, naročito u planinskim šumama.	Planovi aktivnosti na zaštiti vrsta, planovi nadzora RTE vrsta prema IUCN kategorijama. Za zaštitu HCV-ova u planovima upravljanja pogledajte i reference 23, 24, 30, 33, 34, 72 i 73.		
Za endemske i retke i ugrožene vrste: Konsultacije sa ekološkim NVO, stručnjacima (mikolozima, botaničarima, entomolozima, zoolozima, ornitolozima).	Za konsultacije za zainteresovanim stranama pogledajte reference 55, 56, 57 i 58.		

HCV 1: Raznolikost vrsta – Koncentracije biološke raznolikosti uključujući endemske vrste i retke, ugrožene vrste, koje su značajne na globalnom, regionalnom ili nacionalnom nivou			
Nacionalna ili regionalna tumačenja ovog HCV elementa:	Najbolje dostupne informacije za identifikovanje pojavljivanja ovog tumačenja:	BAI > SLIMF	BAI SLIMF
Za retke i ugrožene vrste navedene u bazi podataka Zavoda za zaštitu prirode.	Za vodozemce pogledajte reference 53, 54, 57 i 58. Za ptice pogledajte reference 15, 53, 54 i 59. Za biljke pogledajte reference 16, 53, 54, 57 i 58. Za sisare pogledajte reference 53, 54, 57 i 58. Za leptire pogledajte reference 17, 53, 54, 57 i 58.		
Za sezonske koncentracije: Pogledajte granične vrednosti u referencama.	Za sezonske granične vrednosti koncentracija vrsta – NVO. Pogledajte i reference 53, 54, 31, 57 i 58.		
Za dodatne smernice za identifikovanje i procenu drugih primera HCV 1 koji mogu da postoje u jedinici upravljanja, razmotrite: FSC (20XXa) i HCVRN (2013) (npr. poglavlje 2, Razmatranja najbolje prakse za HCV procene i poglavlje 3.1 Identifikovanje HCV 1)	Za identifikovanje i procenu drugih primera HCV 1 koji mogu da postoje u jedinici upravljanja. Pogledajte i reference 31, 34, 35, 55 i 56.		
C: Strategije za održavanje i unapređivanje HCV 1			
Za sve HCV 1: Zone zaštite, nalozi za seču i/ili druge strategije za zaštitu ugroženih, endemskih vrsta ili drugih koncentracija biološke raznolikosti i ekoloških zajednica i staništa* od kojih zavise, dovoljni da spreče redukcije u obimu, celovitosti, kvalitetu i održivosti staništa* i javljanja vrsta.	Pogledajte i reference 55, 56, 57 i 58.		
Za sve HCV 1: Ako se unapređivanje identifikuje kao cilj, mere za razvoj, širenje i/ili obnavljanje staništa tih vrsta.	Planovi aktivnosti na zaštiti vrsta, planovi nadzora RTE vrsta prema IUCN kategorijama. Pogledajte i reference 53, 54, 55, 56, 72 i 73.		
Za zaštićene oblasti: Razvoj i implementacija planova upravljanja koji održavaju i unapređuju HCV-ove. Razmotrite ograničavanja sečenja oborenih stabala i drugih operacija koje narušavaju strukturu i sastav prirodne šume. U planinskim	Razređivanje i drugi programi u šumarstvu, regulacione i relevantne organizacije za konzervaciju. Pogledajte i reference 53, 54, 55, 56, 72 i 73.	X	

HCV 1: Raznolikost vrsta – Koncentracije biološke raznolikosti uključujući endemske vrste i retke, ugrožene vrste, koje su značajne na globalnom, regionalnom ili nacionalnom nivou			
Nacionalna ili regionalna tumačenja ovog HCV elementa:	Najbolje dostupne informacije za identifikovanje pojavljivanja ovog tumačenja:	BAI > SLIMF	BAI SLIMF
šumama ograničite seču na izbor jednog drveta ili upravljanje neujednačenom starošću.			
Za retke i ugrožene vrste navedene u bazi podataka Zavoda za zaštitu prirode.	Pogledajte i reference 53, 57 i 58. Konsultujte se i sa zainteresovanim stranama.	X	
Za sezonske koncentracije: Pogledajte granične vrednosti u referencama.	Za granične vrednosti sezonskih koncentracija vrsta pogledajte reference 53, 54, 31, 57, 58 i 59. Za granične vrednosti sezonskih koncentracija vrsta pogledajte reference 40, 41, 42, 43, 44, 45, 58 i 59	X	
D: Praćenje HCV 1			
Metodologije i najbolje dostupne informacije za programe praćenja HCV 1:			
Za zaštićene oblasti: Praćenje delotvornosti strategija upravljanja u sprečavanju uticaja.	Praćenje koje sprovodi Organizacija, profesionalne organizacije za očuvanje prirode ili ekološke NVO, program praćenja u oblastima zaštite.	X	
Za endemske vrste, retke i ugrožene vrste i sezonske koncentracije: Praćenje delotvornosti strategija upravljanja u održavanju javljanja vrsta i kvaliteta staništa.	Konsultacije sa zainteresovanim stranama. Program praćenja Organizacije. Program praćenja vlasti zaduženih za očuvanje.	X	
Za dodatne smernice razmotrite: FSC (2020a) i HCVRN (2014) (npr. Deo 3).	Pogledajte i reference 31, 35, 55 i 56.		

HCV 2 Ekosistemi i mozaici na nivou predela. Netaknuti šumski predeli i veliki ekosistemi i mozaici ekosistema na nivou predela koji su značajni na globalnom, regionalnom ili nacionalnom nivou i koji sadrže održive populacije velike većine vrsta koje se u prirodi javljaju u prirodnim obrascima distribucije i obilja.			
Nacionalna ili regionalna tumačenja ovog HCV elementa:	Najbolje dostupne informacije za identifikovanje pojavljivanja ovog tumačenja:	BAI > SLIMF	BAI SLIMF
A. Tumačenja HCV 2, za HCV identifikovanja			
Element 1:			
Netaknuti šumski predeli:			
Netaknuti šumski predeli (IFL-ovi) prema definiciji FSC International Generic Indicators (FSC Međunarodni generički pokazatelji) i Global Forest Watch nisu prisutni u Srbiji.	Pogledajte intactforests.org i data.globalforestwatch.org		
Element 2:			
Veliki ekosistemi na nivou predela koji su značajni na globalnom, regionalnom ili nacionalnom nivou i koji mogu da sadrže održive populacije velike većine vrsta koje se u prirodi javljaju u prirodnim obrascima distribucije i obilja:			
Veće zaštićene oblasti, npr. veličine preko 10.000 ha.	Pogledajte BAI za HCV 1. Pogledajte i reference 1, 2 i 3.	X	
Sve druge izvorne šume koje su, u kontekstu Srbije, relativno velike, relativno nezahvaćene upravljanjem industrijskim šumama i imaju faze sukcesije, šumske strukture i sastav vrsta koji je sličan u distribuciji i obilju izvornim šumama su izložene minimalnom uticaju čoveka.	Mapiranje i drugi podaci o pokrivenosti šumom, starosti, sukcesiji, strukturi, sastavu vrsta, povezanosti staništa, antropogenim smetnjama itd. Pogledajte i reference 53, 54, 55, 56 i 42.	X	
Element 3:			
Mozaici ekosistema* koji su značajni na globalnom, regionalnom ili nacionalnom nivou i koji sadrže održive populacije velike većine vrsta koje se u prirodi javljaju u prirodnim obrascima distribucije i obilja:			
Koridori povezanosti staništa između zaštićenih oblasti, druga javljanja HCV1 i/ili veće šumske oblasti	Pogledajte i reference 11, 12, 49, 55 i 56.	X	
B. Procene za HCV 2			
Nacionalno ili regionalno adekvatne metodologije i najbolje dostupne informacije* za procene za HCV2:			
Za smernice za identifikovanje i procenu drugih primera HCV 2 koji mogu da postoje u jedinici upravljanja, razmotrite: FSC (2020a) i HCVRN (2013) (npr. poglavlje 2, Razmatranja najbolje	Pogledajte i reference 43, 44, 45, 55, 56 i 65.		

HCV 2 Ekosistemi i mozaici na nivou predela. Netaknuti šumski predeli i veliki ekosistemi i mozaici ekosistema na nivou predela koji su značajni na globalnom, regionalnom ili nacionalnom nivou i koji sadrže održive populacije velike većine vrsta koje se u prirodi javljaju u prirodnim obrascima distribucije i obilja.			
Nacionalna ili regionalna tumačenja ovog HCV elementa:	Najbolje dostupne informacije za identifikovanje pojavljivanja ovog tumačenja:	BAI > SLIMF	BAI SLIMF
prakse za HCV procene i poglavlje 3.2 Identifikovanje HCV 2).			
C: Strategije za održavanje i unapređivanje HCV 2 Strategije upravljanja za HCV 2:			
Za sve HCV 2: Strategije koje u potpunosti održavaju razmere i netaknutost šumskih ekosistema i održivost njihovih koncentracija biodiverziteta, uključujući biljne i životinjske indikatorske vrste, centralne vrste i/ili zajednica povezanih sa velikim netaknutim prirodnim šumskim ekosistemima. Primeri obuhvataju zone zaštite i izdvojene oblasti, s tim što su komercijalne aktivnosti u oblastima koje nisu izdvojene ograničene na operacije niskog intenziteta koje uvek u potpunosti čuvaju strukturu, sastav, regeneraciju šume i obrasce narušavanja.	Pogledajte i reference 43, 44, 45, 55, 56 i 65.		
Za sve HCV 2: Tamo gde je kao cilj postavljeno unapređivanje, sprovode se mere za obnavljanje i ponovno povezivanje šumskih ekosistema, njihove očuvanosti i staništa koja podržavaju prirodni biološki diverzitet.	Pogledajte i reference 11, 12, 50, 55 i 56.		
D: Praćenje HCV 2 Metodologije i najbolje dostupne informacije za programe praćenja HCV 2:			
Za smernice razmotrite: FSC (2020a) i HCVRN (2014) (npr. Deo 3).	Pogledajte i reference 55, 56, 65 i 66.		

HCV 3: Ekosistemi i staništa. Retki ili ugroženi ekosistemi, staništa ili refugijumi.			
Nacionalna ili regionalna tur ovog HCV elementa:	Najbolje dostupne informacije za identifikovanje pojavljivanja ovog tumačenja:	BAI SLIMF	BAI SLIMF
A. Tumačenja HCV 3, za HCV identifikovanja			
Element 1:			
Retki ili ugroženi ekosistemi:			
Netaknute šume, prašume i prirodne šume netaknutog ili prašumskog karaktera, tj. šume u kojima je glavni sprat u granici ili iznad granice donje starosti najviše klase starosti, 100–160 godina za druge šumske vrste), koje su nastale ili se prirodno razvile bez znatnog vidljivog ljudskog uticaja i veće od 3 ha za druge vrste šuma.	Inventure i procene za jedinicu upravljanja šumom. Pogledajte i reference 35, 55 i 56.	X	X
Lokacije svetske baštine izdvojene zbog svojih prašumskih (staro rastinje) karakteristika, npr. Dierdan Geopark; i predložene oblasti za proširenje na mesto svetske baštine „Drevne i iskonske bukove šume Karpata i ostalih delova Europe“.	Zavod za zaštitu prirode.	X	
Šume sa značajnim prirodnim javljanjem tise, npr. sastojine ili delovi sastojina sa više od 10% tise po ha većih od 100 cm.		X	X
Smatrajte kao mogući HCV sve delove UNESCO rezervata biosfere koji takođe nisu zaštićene oblasti.	Pogledajte: https://en.unesco.org/biosphere/eu-na/golija-studenica Pogledajte UNESCO rezervati biosfere u odeljku Reference. Pogledajte i reference 19, 20 i 21.	X	
(Ekosistemi na Crvenoj listi IUCN ako ih bude u budućnosti; trenutno nema nijednog.)	Pogledajte referencu 23.		X
Element 2:			
Retka ili ugrožena staništa			
Retka ili ugrožena staništa, npr. ona površine manje od 10.000 ha i/ili ona koja čije je trenutno prostiranje znatno manje od prirodnog prostiranja. (Imajte u vidu da RTE ekosistemi koji su navedeni gore takođe mogu biti RTE staništa.)	Zainteresovane strane i stručnjaci. Ova staništa su označena kao Specijalne ekološke zone zaštite. Pogledajte i reference 1, 2 i 3.	X	

HCV 3: Ekosistemi i staništa. Retki ili ugroženi ekosistemi, staništa ili refugijumi.			
Nacionalna ili regionalna tur ovog HCV elementa:	Najbolje dostupne informacije za identifikovanje pojavljivanja ovog tumačenja:	BAI SLIMF	BAI SLIMF
Element 3: Refugijumi			
Izolovane oblasti u kojima nije došlo do obimnih primena, obično zbog promene klime ili smetnji poput onih koje izazivaju ljudi, i u kojima mogu da opstanu biljke i životinje tipične za region.			
(Imajte u vidu da zaštićene oblasti navedene u HCV 1 takođe mogu da budu refugijumi)			
B. Procene za HCV 3 Nacionalno ili regionalno adekvatne metodologije i najbolje dostupne informacije za procene za HCV 3:			
Za retka i ugrožena staništa: Konsultacije sa: <ul style="list-style-type: none"> ▪ NVO ▪ Organima vlasti ▪ Ministarstvom za zaštitu životne sredine https://www.ekologija.gov.rs ▪ Institut za biološka istraživanja „Siniša Stanković“ - www.ibiss.bg.ac.rs ▪ Zavod za zaštitu prirode Srbije - https://zzps.rs ▪ Pokrajinski zavod za zaštitu prirode - www.pzzp.rs/rs/sr 	Za listu vrsta i distribuciju pogledajte reference 6, 7, 53 i 54.		
Za smernice za identifikovanje i procenu drugih primera HCV 3 koji mogu da postoje u jedinici upravljanja, razmotrite: FSC (2020a) i HCVRN (2013) (npr. poglavlje 2, Razmatranja najbolje prakse za HCV procene i poglavlje 3.3 Identifikovanje HCV 3).	Pogledajte i reference 55, 56 i 63.		
C: Strategije za održavanje i unapređivanje HCV 3 Strategije upravljanja za HCV 3:			
Za sve HCV 3: Stragetije koje u potpunosti održavaju rasprostranjenost i celovitost retkih ili ugoženih ekosistema, staništa ili refugijuma.			

HCV 3: Ekosistemi i staništa. Retki ili ugroženi ekosistemi, staništa ili refugijumi.			
Nacionalna ili regionalna tur ovog HCV elementa:	Najbolje dostupne informacije za identifikovanje pojavljivanja ovog tumačenja:	BAI SLIMF	BAI SLIMF
Za sve HCV 3: Tamo gde je kao cilj postavljeno unapređivanje, sprovode se mere za obnavljanje i/ili razvoj retkih ili ugroženih ekosistema, staništa ili refugijuma.			
Za netaknute šume ili prašume i prirodne šume prašumskog karaktera i mesta svetske baštine proglašene zbog vrednosti prašume: Isključite seču stabala, razvoj i druga izvlačenja resursa, uključujući seče oborenih stabala. Uvedite kontrole da bi se sprečila fragmentacija staništa i invazivne vrste.			
Za šume tise: Upravljanje na nivou sastojine da bi se održalo ili povećalo obilje tise, uključujući zaštitu od jelena koji jedu koru, podršku prirodnoj regeneraciji. U načelu, zaštita tise od seče.			
Za retka i ugrožena staništa: Pogledajte i reference 1, 2, 5, 11 i 12. Konsultujte se i sa zainteresovanim stranama.			
D. Praćenje HCV 3 Metodologije i najbolje dostupne informacije za programe praćenja HCV 3:			
Za prašume i prirodne šume sa odlikama prašume: Pratite karakteristike i celovitost šume.			
Za šume tise: Praćenje stanja tise, uključujući regeneraciju i oštećenja koja prave jelena i uticaj na seču.			
Za retka i ugrožena staništa: Praćenje statusa staništa i delotvornosti i uticaja strategija upravljanja.			
Za dodatne smernice razmotrite: FSC (2020a) i HCVRN (2014) (npr. Deo 3).			

HCV 4 – Ključne usluge ekosistema. Osnovne usluge ekosistema u kritičnim situacijama, uključujući zaštitu ustava vode i kontrolu erozije ugroženih zemljišta i padina.			
Nacionalna ili regionalna tumačenja ovog HCV elementa:	Najbolje dostupne informacije za identifikovanje pojavljivanja ovog tumačenja:	BAI > SLIMF	BAI SLIMF
A. Tumačenja HCV 4, za HCV identifikovanja			
Element 1			
Ustavi vode u kritičnim*situacijama:			
Šumske oblasti sa nepovoljnim karakteristikama oticanja i zadržavanja vode, npr. oblasti podložne poplavama i oblasti sa slabim zadržavanjem vode. Primeri: Baseni malih reka sa visokim koeficijentima oticanja i nepovoljnog oblika; alpske šume; širokolisne šume koje obično odlikuje rododendron	Inventure šume i procene jedinica upravljanja. Konsultacije sa zainteresovanim stranama i stručnjacima.	X	
RAMSAR lokacije u kojima se nalaze šume ili koje su zahvaćene uzvodnim ili uzbrdnim upravljanjem šumom.	Pogledajte RAMSAR lokacije, referenca 8.	X	
Šume u drugim vlažni područjima ili one koje direktno utiču na njih.	Pogledajte BAI za oblasti sa problemima sa oticanjem i zadržavanjem.	X	
Šume koje štite vodene resurse ih kojih se sela snabdevaju vodom			
Element 2			
Kontrola erozije osetljivih zemljišta i padina u kritičnim situacijama:			
Šume sa veoma plitkim zemljištem koje je veoma ili izuzetno ugroženo potencijalnom erozijom, tj. šljunak, kameni grebeni i depresije, padine sa plitkim zemljištem, matična stena koja štrči ili nepopločano aluvijalno zemljište, strme kamenite padine i plitka zemljišta.	Lokacije koje se identifikuju kroz konsultacije sa stručnjacima i zainteresovanim stranama. Lokacije koje se identifikuju u FMP-u Pogledajte i reference 35, 55 i 56.	X	
Šume na padinama ugroženim erozijom, klizištima, deformacijama padina, teluričnim strujama.	Pogledajte BAI iznad.	X	

HCV 4 – Ključne usluge ekosistema. Osnovne usluge ekosistema u kritičnim situacijama, uključujući zaštitu ustava vode i kontrolu erozije ugroženih zemljišta i padina.			
Nacionalna ili regionalna tumačenja ovog HCV elementa:	Najbolje dostupne informacije za identifikovanje pojavljivanja ovog tumačenja:	BAI > SLIMF	BAI SLIMF
Šume koje štite okolno zemljište (od vetra) ili obalu (obalna vegetacija).	Pogledajte BAI iznad	X	
Šume u rudarskim oblastima.	Pogledajte BAI iznad	X	
Šume koje štite sela ili druga naselja.	Pogledajte BAI iznad		
Element 3			
Druge usluge ekosistema u kritičnim situacijama:			
Rekreativne staze i pristup koji je naročito važan za lokalne zajednice.			
Druge usluge ekosistema u kritičnim* situacijama.			
B. Procene za HCV 4			
Nacionalno ili regionalno adekvatne metodologije i najbolje dostupne informacije za procene za HCV 4:			
Za smernice za identifikovanje i procenu drugih primera HCV 4 koji mogu da postoje u jedinici upravljanja, razmotrite: FSC (2020a) i HCVRN (2013) (npr. poglavlje 2, Razmatranja najbolje prakse za HCV procene i poglavlje 3.4 Identifikovanje HCV 4).	Pogledajte i reference 55, 56, 65 i 66.		
C. Strategije za održavanje i unapređivanje HCV 4			
Strategije upravljanja za HCV 4:			
Za ustave vode od značaja za lokalne zajednice koje se nalaze u zoni ili nizvodno od jedinice upravljanja i oblasti unutar jedinice koje su posebno nestabilne ili podložne eroziji: Zone zaštite, nalozi za seču, ograničenja u upotrebi hemikalija i/ili nalozi za izgradnju i održavanje puta da bi se zaštitili ustavi vode i uzvodne ili više oblasti. Tamo gde je kao cilj postavljeno unapređivanje, sprovode se	Za dodatna razmatranja pogledajte: FSC (2020a) i HCVRN (2014) (npr. Deo 2, uključujući odeljak 2.3.4). Pogledajte i reference 55 i 56.	X	

HCV 4 – Ključne usluge ekosistema. Osnovne usluge ekosistema u kritičnim situacijama, uključujući zaštitu ustava vode i kontrolu erozije ugroženih zemljišta i padina.			
Nacionalna ili regionalna tumačenja ovog HCV elementa:	Najbolje dostupne informacije za identifikovanje pojavljivanja ovog tumačenja:	BAI > SLIMF	BAI SLIMF
mere u vezi sa kvalitetom i kvantitetom vode.			
Za regulisanje klime: Strategije za održavanje ili unapređivanje geološke sekvencije i skladištenja ugljenika.	Pogledajte referencu 47.		
Za oblasti sa nepovoljnim svojstvima oticanja i zadržavanja vode: Upravljanje sa ciljem održavanja i povećanja zadržavanja vode, npr. upravljanje da bi se održalo prisustvo šuma, sastav, otpornost i stabilnost prirodnih vrsta. Ograničavanje nagiba puteva po dužini na 9% da bi se svelo na minimum skretanje vode. Gustina puta mora biti minimalna.	Pogledajte ovde više informacija o mestima i dejstvima vegetacije na oticanje. https://www.researchgate.net/publication/281651283_Effects_of_vegetation_on_runoff_in_small_river_basins_in_Serbia Pogledajte i reference 66 i 35.		
Za sastojine u vlažnim područjima ili one koje direktno utiču na njih: Režimi bez intervencije. Druge mere za sprečavanje propadanja tokova vode ili kvaliteta vode.			
Za šume podložne eroziji ili klizištima ili one koje štite od vetra ili predstavljaju druge tampon zone: Upravljajte da bi se sveo na minimum rizik od erozije ili klizišta i da bi se sačuvala funkcije tampon zona. Upravljajte višespratnim, veoma diferenciranim sastojinama sa bogatim žbunastim slojevima.	Pročitajte ovde o šumama i njihovoj ulozi u ublažavanju rizika. https://www.mdpi.com/2071-1050/10/8/2866/pdf Pročitajte ovde o informacijama od FAO. https://www.FAO.ORG/3/18364EN/i8364en.pdf Pogledajte i reference 35, 55 i 56.		
D. Praćenje HCV 4			
Metodologije i najbolje dostupne informacije za programe praćenja HCV 4:			
Za šume podložne eroziji ili klizištima ili one koje štite od vetra ili predstavljaju druge tampon zone: Pratite i ocenite nivo erozije, erozije od			

HCV 4 – Ključne usluge ekosistema. Osnovne usluge ekosistema u kritičnim situacijama, uključujući zaštitu ustava vode i kontrolu erozije ugroženih zemljišta i padina.

Nacionalna ili regionalna tumačenja ovog HCV elementa:	Najbolje dostupne informacije za identifikovanje pojavljivanja ovog tumačenja:	BAI > SLIMF	BAI SLIMF
udubljenja, klizišta, deformacije padina i kretanja i telurične struje. Pratite delotvornost strategija upravljanja u sprečavanju uticaja.			
Za dodatne smernice razmotrite: FSC (2020a) i HCVRN (2014) (npr. Deo 3). Pogledajte Dodatak D FSC-a (2017b) za osnovne faktore koje treba uzeti u obzir prilikom praćenja.			

HCV 5 Potrebe zajednice. Mesta i resursi fundamentalni za zadovoljavanje osnovnih potreba lokalnih zajednica ili starosedelaca (za život, zdravlje, ishranu, vodu itd.), identifikovani kroz komunikaciju sa ovim zajednicama ili starosedelcima.			
Nacionalna ili regionalna tumačenja ovog HCV elementa:	Najbolje dostupne informacije za identifikovanje pojavljivanja ovog tumačenja:	BAI > SLIMF	BAI SLIMF
A. Tumačenja HCV 5, za HCV identifikovanja			
Element 1			
Mesta i resursi fundamentalni za zadovoljavanje osnovnih potreba lokalnih zajednica (za život, zdravlje, ishranu, vodu itd.)			
Šume u rečnim područjima su važni izvori vode za piće za lokalne zajednice, uključujući šume u hidrološkoj funkciji identifikovane u referencama 54 i 55, zajedno sa konsultovanjem sa zainteresovanim stranama.	Pogledajte ovde više informacija o mestima i dejstvima vegetacije na oticanje. www.researchgate.net/publication/281651283_Effects_of_vegetation_on_runoff_in_small_river_basins_in_Serbia Procene šuma. Institut za istraživanje upravljanja vodama, državni administratori za vode, operateri vodenim resursima, lokalne zajednice.	X	X
Izvori, potoci i drugi specifični izvori vode važni za lokalne zajednice.	Kulturalno prikladna komunikacija sa lokalnim zajednicama.	X	X
Druga mesta i resursi iz kojih lokalne zajednice zadovoljavaju osnovne potrebe, uključujući, ali ne isključivo: izvore vode za navodnjavanje za život; NTFP kultivaciju i seču; seču ogrevnog drveta, građevinskog materijala; oblasti za uzgor i bilje koje se koriste za život ili tradicionalnu medicinu; lovišta i ribolov za život. Ne obuhvata ilegalnu ili neodrživu seču ili nivo korišćenja ili korišćenja koja štete HCV 1 ili javljanja HCV3.	Kulturalno prikladna komunikacija sa lokalnim zajednicama.	X	
Element 2			
Mesta i resursi fundamentalni za zadovoljavanje osnovnih potreba starosedelaca* (za život, zdravlje, ishranu, vodu itd.)			
Nije primenjivo. U Srbiji nema starosedelaca.			

HCV 5 Potrebe zajednice. Mesta i resursi fundamentalni za zadovoljavanje osnovnih potreba lokalnih zajednica ili starosedelaca (za život, zdravlje, ishranu, vodu itd.), identifikovani kroz komunikaciju sa ovim zajednicama ili starosedeocima.			
Nacionalna ili regionalna tumačenja ovog HCV elementa:	Najbolje dostupne informacije za identifikovanje pojavljivanja ovog tumačenja:	BAI > SLIMF	BAI SLIMF
B. Procene za HCV 5 Nacionalno ili regionalno adekvatne metodologije i najbolje dostupne informacije* za procene za HCV 5:			
Za sve HCV 5: Koristite kulturalno prikladnu komunikaciju, u skladu sa Sveobuhvatnim BAI, odeljak A.	Lokalne zajednice.	X	X
Za sve HCV 5: Razmotrite mapiranje uz učešće lokalnih zajednica.			
Razmotrite da li specifični nivoi i prakse lova, ribolova, seče ogrevnog drveta, NTFP seče, ispaše i drugi vidovi korišćenja šume održavaju resurs i takođe ne štete biodiverzitetu ili drugim HCV-ovima.			
Za dodatne smernice za procenu HCV 5 razmotrite: FSC (2020a) i HCVRN (2013) (npr. poglavlje 2, Razmatranja najbolje prakse za HCV procene i poglavlje 3.5, Identifikovanje HCV 5).			
C: Strategije za održavanje i unapređivanje HCV 5 Strategije upravljanja za HCV 5:			
Za sve HCV 5: Strategije za zaštitu potreba zajednice u odnosu na jedinicu upravljanja se razvijaju u saradnji sa predstavnicima i članovima lokalnih zajednica.	Lokalne zajednice u skladu sa Sveobuhvatnim BAI.	X	X

HCV 5 Potrebe zajednice. Mesta i resursi fundamentalni za zadovoljavanje osnovnih potreba lokalnih zajednica ili starosedelaca (za život, zdravlje, ishranu, vodu itd.), identifikovani kroz komunikaciju sa ovim zajednicama ili starosedelcima.			
Nacionalna ili regionalna tumačenja ovog HCV elementa:	Najbolje dostupne informacije za identifikovanje pojavljivanja ovog tumačenja:	BAI > SLIMF	BAI SLIMF
Za rečna područja koja su važni izvori vode za piće za lokalne zajednice.	<p>Pogledajte ovde listu rečnih područja i kvalitet proizvedene vode. https://www.researchgate.net/figure/Watersheds-in-Serbia-with-excellent-and-poor-water-quality-based-on-SWQI-for-the-period_fig8_300135731</p> <p>Pogledajte ovde za informacije u vezi sa rekom Dunav. https://www.icpdr.org/main/danube-basin/serbia</p> <p>Planovi za upravljanje Instituta za istraživanja upravljanja vodama. Strategije upravljanja i ograničenja navedeni u odlukama državnih tela za upravljanje vodama. Pogledajte i reference 55 i 56.</p>	X	X
Strategije ne obuhvataju održavanje specifičnih nivoa ili praksi korišćenja koji ne podupiru resurs ili nanose štetu biodiverzitetu ili drugim HCV-ovima.			
D. Praćenje HCV 5 Metodologije i najbolje dostupne informacije* za programe praćenja HCV 5:			
Za rečna područja koja su važni izvori vode za piće za lokalne zajednice: Praćenje usaglašenosti sa odlukama o upravljanju državnih tela za upravljanje vodama i relevantnim pokazateljima kvaliteta vode.			
Praćenje koje sprovode lokalne zajednice ili korišćenje metodologija koje su razvijene u saradnji sa zajednicama kroz kulturalno prikladnu komunikaciju.			

HCV 6 Kulturalne vrednosti. Mesta, resursi, staništa i predeli globalnog ili nacionalnog kulturnog, arheološkog ili istorijskog značaja i/ili kritičnog kulturnog, ekološkog, ekonomskog ili verskog/svetog značaja za tradicionalne kulture lokalnih zajednica ili starosedelaca, identifikovani kroz komunikaciju sa ovim lokalnim zajednicama ili starosedecima.			
Nacionalna ili regionalna tumačenja ovog HCV elementa:	Najbolje dostupne informacije za identifikovanje ovog tumačenja:	BAI > SLIMF	BAI SLIMF
A. Tumačenja HCV 6, za HCV identifikovanja			
Element 1			
Mesta, resursi, staništa i predeli globalnog ili nacionalnog kulturnog, arheološkog ili istorijskog značaja:			
Mesta svetske baštine proglašena zbog svojih kulturnih i društvenih vrednosti.	Pogledajte mesta svetske baštine: Reference	X	
Kulturni spomenici u Srbiji.	Pogledajte ovde , https://www.heritage.gov.rs/latinica/nepokretna_kulturna_dobra.php Pogledajte referencu 22.	X	X
Prirodni spomenici i zaštićeno drveće.	Pogledajte ovde http://www.serbia.com/srpski/8-srpskih-cuda-prirode/ Spomenici prirode – 315 - https://www.zzps.rs/wp/pdf/2020%201%20spomenici%20prirode%20botanickog%20karaktera.pdf	X	X
Prirodna zaštićena područja	Pogledajte ovde http://www.panacomp.net/national-parks-and-nature-reserves-of-serbia/ Park prirode (Referenca 1): https://www.zzps.rs/wp/parkovi-prirode/ Prirodni rezervati (Referenca 2): https://www.zzps.rs/wp/rezervoati-prirode/ Predeo izuzetnih odlika (Referenca 21): https://www.zzps.rs/wp/predeo-izuzetnih-odlika/ Nacionalni parkovi (Referenca 26–30). Zaštićeno stanište (Referenca 5): https://www.zzps.rs/	X	X
Arheološka nalazišta proglašena za spomenike.	Konsultacije sa stručnjacima i zainteresovanim stranama. Pogledajte ovde	X	X

HCV 6 Kulturalne vrednosti. Mesta, resursi, staništa i predeli globalnog ili nacionalnog kulturnog, arheološkog ili istorijskog značaja i/ili kritičnog kulturnog, ekološkog, ekonomskog ili verskog/svetog značaja za tradicionalne kulture lokalnih zajednica ili starosedelaca, identifikovani kroz komunikaciju sa ovim lokalnim zajednicama ili starosedelcima.			
Nacionalna ili regionalna tumačenja ovog HCV elementa:	Najbolje dostupne informacije za identifikovanje pojavljivanja ovog tumačenja:	BAI > SLIMF	BAI SLIMF
	http://www.serbia.com/srpski/poseti-te-srbiju/kulturne-atrakcije/arheoloska-nalazista/		
Element 2: Mesta, resursi, staništa i predeli kritičnog kulturnog, ekološkog, ekonomskog ili verskog/svetog značaja za tradicionalne kulture lokalnih zajednica			
Oblasti pod šumom koje sadrže ili pružaju tampon zonu za prirodne lekovite vode, kupališta, banje i mineralne vode.	Procene šuma. Lokalne zajednice. Upravljači prirodnim ili mineralnim resursima, banjama. Pogledajte i reference 9, 55 i 56.	X	X
Oblasti pod šumom koje pružaju važne mogućnosti za rekreaciju lokalnim zajednicama, uključujući šume označene kao šume specijalne namene.	Procene šuma. Predstavnici lokalne zajednice, FMP Pogledajte i reference 34, 35, 55 i 56.	X	
Druga mesta, resursi, staništa ili predeli od kulturnog, ekološkog, ekonomskog ili verskog/svetog značaja za lokalne zajednice.	Kulturalno prikladna komunikacija sa lokalnim zajednicama.	X	X
Element 3 Mesta, resursi, staništa i predeli kritičnog kulturnog, ekološkog, ekonomskog ili verskog/svetog značaja za tradicionalne kulture starosedelaca:			
B. Procene za HCV 6 Nacionalno ili regionalno adekvatne metodologije i najbolje dostupne informacije* za procene za HCV 6:			
Za HCV-ove važne za lokalne zajednice: Kulturalno prikladna komunikacija, u skladu sa Sveobuhvatnim BAI, odeljak A.	Konsultujte se sa lokalnim zajednicama.	X	
Za HCV-ove važne za lokalne zajednice: Razmotrite interaktivno mapiranje sa lokalnim zajednicama.			

HCV 6 Kulturalne vrednosti. Mesta, resursi, staništa i predeli globalnog ili nacionalnog kulturnog, arheološkog ili istorijskog značaja i/ili kritičnog kulturnog, ekološkog, ekonomskog ili verskog/svetog značaja za tradicionalne kulture lokalnih zajednica ili starosedelaca, identifikovani kroz komunikaciju sa ovim lokalnim zajednicama ili starosedecima.			
Nacionalna ili regionalna tumačenja ovog HCV elementa:	Najbolje dostupne informacije za identifikovanje pojavljivanja ovog tumačenja:	BAI > SLIMF	BAI SLIMF
C. Strategije za održavanje i unapređivanje HCV 6 Strategije upravljanja za HCV 6:			
Za HCV-ove važne za lokalne zajednice: Strategije za zaštitu kulturnih vrednosti se razvijaju u saradnji sa predstavnicima i članovima lokalnih zajednica.	Lokalne zajednice u skladu sa Sveobuhvatnim BAI.	X	
Za mesta Elementa 1, osim lokaliteta svetske baštine: Uspostavite zaštitu i tampon zone da biste zaštitili resurs od štete. Zaštite se zasnivaju na primenjivim zakonima, ali razmotrite i konsultacije sa zainteresovanim stranama i stručnjacima. Za zaštićeno drveće: Tampon zone se čuvaju da bi se drvo zaštitilo.			
Za oblasti koje sadrže ili štite prirodne lekovite vode, kupališta, banje i mineralne vode: Strategije su zasnovane na konsultovanju sa upravljačima resursa i lokalnim stanovništvom.			
Za mesta koja pružaju mogućnosti za rekreaciju: Strategije su zasnovane na konsultovanju sa lokalnim vlastima i drugim zainteresovanim stranama.			
D. Praćenje HCV 6 Metodologije i najbolje dostupne informacije za programe praćenja HCV 6:			
Za mesta Elementa 1, osim lokaliteta svetske baštine: Konsultacije sa zainteresovanim stranama i stručnjacima, npr. upravom spomenika, organizacijama za očuvanje prirode, upravom lokalnih zajednica, lokalnim vlastima.			

HCV 6 Kulturalne vrednosti. Mesta, resursi, staništa i predeli globalnog ili nacionalnog kulturnog, arheološkog ili istorijskog značaja i/ili kritičnog kulturnog, ekološkog, ekonomskog ili verskog/svetog značaja za tradicionalne kulture lokalnih zajednica ili starosedelaca, identifikovani kroz komunikaciju sa ovim lokalnim zajednicama ili starosedecima.			
Nacionalna ili regionalna tumačenja ovog HCV elementa:	Najbolje dostupne informacije za identifikovanje pojavljivanja ovog tumačenja:	BAI > SLIMF	BAI SLIMF
Za HCV-ove važne za lokalne zajednice: Praćenje koje sprovode lokalne zajednice ili korišćenje metodologija koje su razvijene u saradnji sa zajednicama kroz kulturalno prikladnu komunikaciju.			
Za oblasti koje sadrže ili štite prirodne lekovite vode, kupališta, banje i mineralne vode: Praćenje usaglašenosti sa strategijama upravljanja. Konsultacije sa upravljačima resursa.			
Za mesta koja pružaju mogućnosti za rekreaciju: Praćenje usaglašenosti sa strategijama upravljanja. Praćenje štete nastale usled korišćenja u rekreativne svrhe. Konsultacije sa zainteresovanim stranama.			
Za dodatne smernice razmotrite: FSC (2020a) i HCVRN (2014) (npr. Deo 3)			

Primeri relevantnih zainteresovanih strana i stručnjaka
(Ovo je lista organizacija zainteresovanih strana i stručnjaka za koje je verovatno da će biti naročito relevantni ha HCV procene, strategije i/ili praćenje u načelu ili za posebne HCV kategorije ili elemente. Lista nije konačna, možda će morati da se menja s vremenom i mogu da je ažuriraju oni koji razvijaju standarde. U slučajevima kada su zainteresovane strane relevantne za određene jedinice upravljanja, rukovodioci bi trebalo da ih identifikuju i uzmu u obzir.)
Zainteresovane ekološke organizacije:
1. WWF Srbija - https://wwf.panda.org/wwf_offices/wwf_adria/
2. Društvo za zaštitu i proučavanje ptica Srbije (Birdlife International) - http://pticesrbije.rs/projekti/
Društvene organizacije i organizacije za razvoj zajednice:
3. Udruženje za šumarstvo i industriju prerade drveta - https://www.pks.rs/udruzenje/udruzenje-za-sumarstvo-preradu-drveta-industriju-namestaja-i-papira
4. Udruženje vlasnika privatnih šuma „Šumska zajednica“ - https://www.facebook.com/Udru%C5%BEenje-vlasnika-privatnih-%C5%A1uma-%C5%A0umska-zajednica-Beo%C4%8Din-229624460582008/
5. Lovački savez Srbije- www.lss.rs ; https://lovacki-savez-srbije.com/
6. Lovački savez Vojvodine - https://www.lovackisavezvojvodine.com/
7. SAVEZ PČELARSKIH ORGANIZACIJA SRBIJE - https://spos.info/
8. Stalna konferencija gradova i opština - http://www.skgo.org/
Ostale stručne organizacije:
9. Komora inženjera šumarstva - https://sumarskakomora.rs/
10. Lovačka komora Srbije - https://lovackakomora.rs/
11. Srpsko biološko društvo - http://www.serbiosoc.org.rs/
12. Savez ekologa - www.uneco.rs
13. FORNET d.o.o. https://poslovi.infostud.com/poslodavac/Fornet-d-o-o-/18615#kontakt
14. Agroklub/šumarstvo - https://www.agroklub.rs/sumarstvo/
15. Udruženje šumarskih inženjera i tehničara Srbije - http://www.srpskosumarskoudruzenje.org.rs/
16. Naučno-istraživačko društvo studenata biologije i ekologije „Josif Pančić“ - http://www.old.dbe.pmf.uns.ac.rs/vesti/obavestenja/pancic
17. Šumarski fakultet u Beogradu - www.sfb.bg.ac.rs
18. Biološki fakultet u Beogradu - https://www.bio.bg.ac.rs
19. Institut za nizijsko šumarstvo i životnu sredinu - http://ilife.org/
20. Institut za biološka istraživanja Siniša Stanković - www.ibiss.bg.ac.rs
Vladine agencije:
21. Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i upravljanja vodama (Uprava za šume) https://upravazasume.gov.rs
22. Ministarstvo za zaštitu životne sredine - https://www.ekologija.gov.rs

23. Agencija za zaštitu životne sredine - www.sepa.gov.rs
24. Institut za šumarstvo Beograd - www.forest.org.rs
25. Zavod za zaštitu prirode Srbije - https://zzps.rs
26. Pokrajinski zavod za zaštitu prirode - www.pzzp.rs/rs/sr

Reference
(Relevantne reference mogu da obuhvataju internet linkove ili kompletne reference za BAI navedene iznad, kao i prateće reference za HCV tumačenja.)
1. Park prirode - https://www.zzps.rs/wp/parkovi-prirode/
2. Prirodni rezervati – https://www.zzps.rs/wp/rezervoati-prirode/
3. Predeo izuzetnih odlika - https://www.zzps.rs/wp/predeo-izuzetnih-odlika/
4. Spomenici prirode – https://www.zzps.rs/wp/pdf/2020%201%20spomenici%20prirode%20botanickog%20karaktera.pdf
5. Zaštićeno stanište - https://www.zzps.rs/wp/zasticena-stanista/
6. Strogo zaštićene divlje vrste - https://www.zzps.rs/wp/%d1%81%d1%82%d1%80%d0%be%d0%b3%d0%be-%d0%b7%d0%b0%d1%88%d1%82%d0%b8%d1%9b%d0%b5%d0%bd%d0%b5-d0%b4%d0%b8%d0%b2%d1%99%d0%b5-%d0%b2%d1%80%d1%81%d1%82%d0%b5/
7. Zaštićene divlje vrste – https://www.zzps.rs/wp/%D0%B7%D0%B0%D1%88%D1%82%D0%B8%D1%9B%D0%B5%D0%BD%D0%B5-%D0%B4%D0%B8%D0%B2%D1%99%D0%B5-%D0%B2%D1%80%D1%81%D1%82%D0%B5/
8. RAMSAR lokacije u Srbiji. https://rsis.ramsar.org/ris-search/?f%5b0%5d=regionCountry_en_ss%3ASerbia&pagetab=1
9. Biodiverzitet - GEODIVERZITET
- GEOLOGIJA - https://www.zzps.rs/wp/geologija/?script=lat
- PALEONTOLOGIJA - https://www.zzps.rs/wp/paleontologija/?script=lat
- SPELEOLOŠKI LOKALITETI - https://www.zzps.rs/wp/speleologija/?script=lat
- HIDROLOGIJA - https://www.zzps.rs/wp/wp-content/uploads/2019/06/HIDROLOGIJA-ops%CC%8Cti-tekst-final-1.jpg
- GEOMORFOLOGIJA - https://www.zzps.rs/wp/geomorfologija/?script=lat
10. Crvene liste i crvene knjige - https://www.zzps.rs/wp/crvene-liste-crvene-knjige/?script=lat
11. Ekološka mreža - https://www.zzps.rs/wp/ekoloska-mreza/?script=lat

12. Emerald ekološka mreža - <https://www.zzps.rs/wp/emerald/?script=lat>
13. NATURA 2000 - <https://www.zzps.rs/wp/2000-2/?script=lat>
14. NATURA 2000 - <https://natura-2000.euzatebe.rs/rs/o-projektu>
15. Međunarodno važne oblasti za ptice – IBA - <https://www.zzps.rs/wp/iba/?script=lat>
16. Međunarodno važne oblasti za biljke – IPA - <https://www.zzps.rs/wp/ipa/?script=lat>
17. Primarne oblasti za leptire– PBA - <https://www.zzps.rs/wp/pba/?script=lat>
18. Ramsar oblasti - <https://www.zzps.rs/wp/ramsarska/?script=lat>
19. Rezervati biosfere - <https://www.zzps.rs/wp/rezervoati-biosfere/?script=lat>
20. „Golija – Studenica“ rezervat biosfere - <http://www.unesco.org/new/en/natural-sciences/environment/ecological-sciences/biosphere-reserves/europe-north-america/serbia/golija-studenica/>; <http://golija-studenica.srbijasume.rs/>
21. „Bačko Podunavlje“ rezervat biosfere- <http://www.unesco.org/new/en/natural-sciences/environment/ecological-sciences/biosphere-reserves/europe-north-america/serbia/backo-podunavlje/>; <http://www.pzzp.rs/rs/sr/mab/item/599-rezervat-biosfere-backo-podunavlje.html>
22. UNESCO svetska baština - <https://www.zzps.rs/wp/unesco-svetska-bastina/?script=lat>
23. Crvene knjige - <https://www.zzps.rs/wp/crvene-knjige/?script=lat>
24. Zaštićene oblasti - <https://srbijasume.rs/zasticena-podrucja/pregled-zasticenih-podrucja/>
25. Zaštićene oblasti - <http://www.vojvodinasume.rs/zastita-zivotne-sredine/>
26. Nacionalni park Tara - <https://nptara.rs/>
27. Nacionalni park Đerdap - <https://npdjerdap.rs/>
28. Nacionalni park Kopaonik - <https://www.kopaonik.rs/nacionalni-park-kopaonik/>
29. Nacionalni park Fruška Gora - <https://www.npfruskagora.co.rs/>
30. Nacionalni park Šarplanina - <http://www.geografija.rs/zasticena-podrucja/zasticena-podrucja-zasticena-podrucja/nacionalni-parkovi/sar-planina/nacionalni-park-sar-planina-polozaj-proglasenje-nacionalnog-parka-i-zone-zastite/>
31. Zakon o šumama Službeni glasnik br. 30/10, 93/12, 89/15 - <https://upravazasume.gov.rs/wp-content/uploads/2015/12/Zakon-o-sumama-2015.docx>
32. Zakon o lovstvu - <https://upravazasume.gov.rs/wp-content/uploads/2015/12/ZAKON-O-DIVLJACI-I-LOVSTVU-SI-glasnik-Republike-Srbije-18-10.doc>
33. Zakon o reproduktivnom materijalu šumskog drveća - <https://www.upravazasume.gov.rs/wp->

[content/uploads/2015/12/Zakon_o_reproduktivnom_materijal_u_sum_drv.pdf](#)

34. Pravilnik o izmeni Pravilnika o šumskom redu - <https://upravazasume.gov.rs/wp-content/uploads/2015/12/Pravilnik-o-izmeni-Pravilnika-o-sumskom-redu.pdf>
35. Pravilnik o FMP-u - <https://www.paragraf.rs/propisi/pravilnik-o-sadrzini-nacinu-i-postupku-izrade-i-nacinu-vrsenja-kontrole-tehnicke-dokumentacije-prema-klasi-i-nameni-objekata.html>
36. Uprava za šume - Međunarodni projekti - <https://www.upravazasume.gov.rs/medjunarodni-projekti/>
37. Uprava za šume – Domaći projekti - <https://www.upravazasume.gov.rs/domaci-projekti/>
38. Nacionalna strategija održivog razvoja - http://www.zzps.rs/wp/pdf/S_prirodnih%20resursa.pdf
39. Nacionalna strategija održivog korišćenja prirodnih resursa i dobara - http://www.zzps.rs/wp/pdf/S_prirodnih%20resursa.pdf
40. Nacionalni program zaštite životne sredine - http://www.zzps.rs/wp/pdf/Nacionalni_program_zastite_%20zs.pdf
41. Zakon o zaštiti životne sredine Službeni glasnik br. 135/2004, 36/2009, 36/2009, 72/2009, 43/2011- YC, 14/2016, 76/2018, 95/2018 - <http://www.zzps.rs/wp/pdf/Zakon%20o%20zastiti%20zivotne%20sredine.pdf>
42. Zakon o zaštiti prirode - https://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_zastiti_prirode.html
43. Pravilnik o vrednovanju zaštićenih prirodnih dobara („Službeni glasnik“, br. 97/2015) <http://www.zzps.rs/wp/pdf/Pravilnik%20o%20kriterijumima%20vrednovanja%20i%20post%20kategorizacije%20zastic%20prirod%20dobra.pdf>
44. Pravilnik o kriterijumima za izdvajanje tipova staništa, o tipovima staništa, osetljivim, ugroženim, retkim i prioritnim tipovima staništa i o merama zaštite za njihovo očuvanje – Službeni glasnik br. 35/2010 <http://www.zzps.rs/wp/pdf/Pravilnik%20o%20kriterijumima%20za%20izdvajanje%20tipova%20staništa%20Slu%20C5%20BEbeni%20glasnik%20RS%20br.35-2010.pdf>
45. Pravilnik o proglašenju i zaštiti strogo zaštićenih i zaštićenih divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva 5/2010, 47/2011, 32/2016 i 98/2016 <http://www.zzps.rs/wp/pdf/Pravilnik%20o%20proglasenju%20i%20zastiti%20strogo%20zasticenih%20i%20zasti%20divljih%20vrsta%20biljaka,%20zaivotinja%20i%20gljiva.pdf>
46. Zakon o proceni uticaja na životnu sredinu - https://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_proceni_uticaja_na_zivotnu_sredinu.html
47. Zakon o strateškoj proceni uticaja na životnu sredinu - https://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_strateskoj_proceni_uticaja_na_zivotnu_sredinu.html
48. Klimatske promene - https://www.ekologija.gov.rs/dokumenti/?wpfb_cat=109#wpfb-cat-109
49. Zakon o nacionalnim parkovima -

<http://www.zzps.rs/wp/pdf/Zakon%20o%20nacionalnim%20parkovima.pdf>

50. PZZP projekat - <http://www.pzzp.rs/rs/sr/projekti/završeni-projekti/item/141-projekat-primena-principa-održivog-koriscenja-područja-znacajnih-za-ocuvanje-biodiverziteta-u-okviru-ekoloske-mreze-u-apv.html>
51. PZZP projekat - <http://www.pzzp.rs/rs/sr/projekti/završeni-projekti/item/142-projekat-stanje-osetljivih-ekosistema-i-ugrozenih-biljnih-i-zivotinjskih-vrsta-na-području-ap-vojvodine.html>
52. PZZP projekat - <http://www.pzzp.rs/rs/sr/component/jdownloads/finish/23/110.html>
53. Zavod za zaštitu prirode Srbije - <https://www.zzps.rs/wp/>
54. Zavod za zaštitu prirode Srbije - <http://www.pzzp.rs/rs/sr/>
55. Srbijašume - <https://srbijasume.rs/sertifikacija-suma/>
56. Vojvodinašume - <http://www.vojvodinasume.rs/fsc-sertifikacije/>
57. Lovački savez Srbije- www.lss.rs; <https://lovacki-savez-srbije.com/>
58. Lovački savez Vojvodine - <https://www.lovackisavezvojvodine.com/>
59. Društvo za zaštitu i proučavanje ptica Srbije (Birdlife International) - <http://pticesrbije.rs/projekti/>
60. FSC. 2016. FSC Glossary of Terms (FSC rečnik termina). FSC-STD-01-002. (Korišćenje kasnijih verzija kada postoje.)
61. FSC. 2021. FSC Guidelines for the Implementation of Free, Prior and Informed Consent (FSC smernice za implementaciju slobodnog, prethodnog i informisanog pristanka). FSC-GUI-30-003. V2.0. 9. mart 2021. Dostupno na veb-sajtu FSC-a.
62. FSC. 2018a Centralized National Risk Assessment for Turkey (Centralizovana nacionalna procena rizika za Tursku). FSC-CNRA-TR V1-0 EN.
63. FSC. 2017. Demonstrating the Impact of Forest Stewardship on Ecosystem Services (Demonstracija uticaja gazdovanja šumama na usluge ekosistema). Radna verzija (korišćenje kasnijih verzija kada postoje). FSC-PRO-30-006 V1-0 EN.
64. FSC. 2018b. FSC International Generic Indicators (FSC Međunarodni generički pokazatelji). FSC-STD-60-004 V2-0 EN. (Korišćenje kasnijih verzija kada postoje.)
65. FSC. 2020. High Conservation Value Guidance for Forest Managers (Smernice za područja visoke zaštitne vrednosti za upravljače šumama). FSC-GUI-30-009 V1-0 EN. <https://fsc.org/en/document-centre/documents/resource/422>.
66. HCVRN. 2017. Common Guidance for the Identification of High Conservation Values (Opšte smernice za identifikovanje područja visoke zaštitne vrednosti). High Conservation Value Resource Network. Oktobar 2013, dopunjeno u septembru 2017. <https://hcvnetwork.org/library/common-guidance-for-the-identification-of-high-conservation-values/>
67. HCVRN. 2018. Common Guidance for the Management and Monitoring of High Conservation Values (Opšte smernice za upravljanje i praćenje visokih zaštitnih

vrednosti). High Conservation Value Resource Network. Septembar 2014, dopunjeno u aprilu 2018. <https://hcvnetwork.org/library/common-guidance-for-the-management-and-monitoring-of-hcv/>

68. Alliance for Zero Extinction. <https://zeroextinction.org/site-identification/2018-global-aze-map/>
69. https://www.researchgate.net/publication/281651283_Effects_of_vegetation_on_runoff_in_small_river_basins_in_Serbia
70. Vasić, V., G. Džukić, D. Janković, N. Simonov, B. Petrov i I. Savić. 1991. Preliminarni spisak vrsta za crvenu listu kičmenjaka Srbije. Zaštita prirode, Beograd.
71. Stevanović V. (ed.). 1999. Crvena knjiga flore Srbije 1 – iščezli i krajnje ugroženi taksoni. Ministarstvo životne sredine Republike Srbije, Biološki fakultet – Univerzitet u Beogradu, Zavod za zaštitu prirode Republike Srbije, Beograd.
72. Jakšić, P. (ed.). 2003. Crvena knjiga dnevnih leptira Srbije. Zavod za zaštitu prirode Srbije, Beograd.
73. Jakšić, P. (ed.). 2008. Odabrana područja za dnevne leptire u Srbiji. HabiProt, Belgrade

Dodatne informacije o zaštićenim oblastima i specijalnim lokacijama

RAMSAR lokacije:

Za pregled mape i listu sajtova pogledajte [ovde](#) detaljnije informacije

https://rsis.ramsar.org/ris-search/?f%5b0%5d=regionCountry_en_ss%3ASerbia&pagetab=1

74. GORNJE PODUNAVLJE - <https://rsis.ramsar.org/ris/1737>
75. KOVILJSKO-PETROVARADINSKI RIT - <https://rsis.ramsar.org/ris/2028>
76. LABUDOVO OKNO - <https://rsis.ramsar.org/ris/1655>
77. LUDOŠKO JEZERO - <http://palic.org/ludoskojezero>; <https://rsis.ramsar.org/ris/137>
78. OBEDSKA BARA - <https://rsis.ramsar.org/ris/136>
79. SLANO KOPOVO - <https://rsis.ramsar.org/ris/1392>
80. STARI BEGEJ – CARSKA BARA SPECIJALNI REZERVAT PRIRODE - <https://rsis.ramsar.org/ris/819>
81. VLASINA - <https://rsis.ramsar.org/ris/1738>
82. ZASAVICA - <https://www.zasavica.org.rs/>; <https://rsis.ramsar.org/ris/1783>
83. PESTERSKO POLJE - <https://rsis.ramsar.org/ris/1656>
84. DJERDAP - <https://rsis.ramsar.org/ris/2442>

UNESCO rezervati biosfere:

85. Rezervat Golija-Studenica: <https://en.unesco.org/biosphere/eu-na/golija-studenica>
86. Rezervat biosfere Bačko Podunavlje- <http://www.unesco.org/new/en/natural-sciences/environment/ecological-sciences/biosphere-reserves/europe-north-america/serbia/backo-podunavlje/>

<http://www.pzzp.rs/rs/sr/mab/item/599-rezervat-biosfere-backo-podunavlje.html>

Mesta svetske baštine:

87. Trenutno u Srbiji nema mesta povezanih sa šumama

Svojstva upisana na listu svetske baštine (5) – kulturna

- 88. Gamzigrad-Romulijana, Galerijeva palata (2007)
- 89. Srednjovekovni spomenici na Kosovu (2004,2006)
- 90. Stari Ras i Sopoćani (1979)
- 91. Stećci srednjovekovni nadgrobnji spomenici (2016)
- 92. Manastir Studenica (1986)

Lokacije na tentativnoj listi (12)

- [Nacionalni park Đerdap \(2002\)](#)
- [Specijalni rezervat prirode Deliblatska peščara \(2002\)](#)
- [Nacionalni park Šar planina \(2002\)](#)
- [Nacionalni park Tara sa kanjonom reke Drine \(2002\)](#)
- [Prirodni predeo Đavolja varoš \(2002\)](#)
- [Manastir Manasija sa utvrđenjem \(2010\)](#)
- [Negotinske pivnice \(2010\)](#)
- [Smederevska tvrđava \(2010\)](#)
- [Caričin grad – Justiniana Prima, arheološko nalazište \(2010\)](#)
- [Kulturni predeo Bač i njegova okolina \(2019\)](#)
- [Drevne i iskonske bukove šume Karpata i ostalih delova Evrope – proširenje \(2019\)](#)
- [Granice Rimskog carstva – dunavski limes \(2020\)](#)

Nacionalni parkovi:

Naziv nacionalnog parka	Grad
Nacionalni parkovi - 5 https://www.zzps.rs/wp/nacionalni-parkovi/ 1. Nacionalni park Đerdap 2. Nacionalni park Tara 3. Nacionalni park Kopaonik 4. Nacionalni park Fruška Gora 5. Nacionalni park Šarplanina	Donji Milanovac Bajina Bašta Kopaonik Sremska Kamenica Štrpce

Specijalne ekološke zone zaštite

Park prirode – 18 - <https://www.zzps.rs/wp/parkovi-prirode/>

Prirodni rezervati – 70 - <https://www.zzps.rs/wp/rezervoati-prirode/>

Predeo izuzetnih odlika – 21 - <https://www.zzps.rs/wp/predeo-izuzetnih-odlika/>

Spomenici prirode – 315 -

<https://www.zzps.rs/wp/pdf/2020%201%20spomenici%20prirode%20botanickog%20karakte%20ra.pdf>

Zaštićeno stanište – 6 -

<https://www.zzps.rs/wp/zasticena-stanista/>

Strogo zaštićene divlje vrste -

<https://www.zzps.rs/wp/%d1%81%d1%82%d1%80%d0%be%d0%b3%d0%be-%d0%b7%d0%b0%d1%88%d1%82%d0%b8%d1%9b%d0%b5%d0%bd%d0%b5-%d0%b4%d0%b8%d0%b2%d1%99%d0%b5-%d0%b2%d1%80%d1%81%d1%82%d0%b5/>

Zaštićene divlje vrste

<https://www.zzps.rs/wp/%D0%B7%D0%B0%D1%88%D1%82%D0%B8%D1%9B%D0%B5%D0%BD%D0%B5-%D0%B4%D0%B8%D0%B2%D1%99%D0%B5-%D0%B2%D1%80%D1%81%D1%82%D0%B5/>

GEODIVERZITET

GEOLOGIJA - <https://www.zzps.rs/wp/geologija/?script=lat>

PALEONTOLOGIJA - <https://www.zzps.rs/wp/paleontologija/?script=lat>

SPELEOLOŠKI LOKALITETI - <https://www.zzps.rs/wp/speleologija/?script=lat>

HIDROLOGIJA - <https://www.zzps.rs/wp/wp-content/uploads/2019/06/HIDROLOGIJA-ops%CC%8Cti-tekst-final-1.jpg>

GEOMORFOLOGIJA - <https://www.zzps.rs/wp/geomorfologija/?script=lat>

Crvene liste i crvene knjige - <https://www.zzps.rs/wp/crvene-liste-crvene-knjige/?script=lat>

Ekološka mreža - <https://www.zzps.rs/wp/ekoloska-mreza/?script=lat>

Emerald ekološka mreža - <https://www.zzps.rs/wp/emerald/?script=lat>

NATURA 2000 - <https://www.zzps.rs/wp/2000-2/?script=lat>

Međunarodno važne oblasti za ptice – IBA - <https://www.zzps.rs/wp/iba/?script=lat>

Međunarodno važne oblasti za biljke – IPA - <https://www.zzps.rs/wp/ipa/?script=lat>

Primarne oblasti za leptire– PBA - <https://www.zzps.rs/wp/pba/?script=lat>

Ramsar oblasti - <https://www.zzps.rs/wp/ramsarska/?script=lat>

Rezervati biosfere - <https://www.zzps.rs/wp/rezervoati-biosfere/?script=lat>

1. „Golija – Studenica“ rezervat biosfere - <http://www.unesco.org/new/en/sciences/environment/ecological-sciences/biosphere-reserves/europe-north-america/serbia/golija-studenica/>

<http://golija-studenica.srbijasume.rs/>

2. „Bačko Podunavlje“ rezervat biosfere- <http://www.unesco.org/new/en/sciences/environment/ecological-sciences/biosphere-reserves/europe-north-america/serbia/backo-podunavlje/>

<http://www.pzzp.rs/rs/sr/mab/item/599-rezervat-biosfere-backo-podunavlje.html>

UNESCO svetska baština - <https://www.zzps.rs/wp/unesco-svetska-bastina/?script=lat>

- Specijalni rezervat prirode „Deliblatska peščara“ - <https://whc.unesco.org/en/tentativelists/1700/>
- Spomenik prirode „Đavolja varoš“ - <https://whc.unesco.org/en/tentativelists/1700/>
- Nacionalni park „Tara“ sa kanjonom reke Drine - <https://whc.unesco.org/en/tentativelists/1693/>
- Nacionalni park „Đerdap“ - <https://whc.unesco.org/en/tentativelists/1693/>
- Park prirode „Stara planina“ - <https://whc.unesco.org/en/tentativelists/1697/>

Crvene knjige - <https://www.zzps.rs/wp/crvene-knjige/?lang=en>

<https://srbijasume.rs/zasticena-podrucja/pregled-zasticenih-podrucja/>

<http://www.vojvodinasume.rs/zastita-zivotne-sredine/>

Nacionalni park Tara - <https://nptara.rs/>

Nacionalni park Đerdap - <https://npdjerdap.rs/>

Nacionalni park Kopaonik - <https://www.kopaonik.rs/nacionalni-park-kopaonik/>

Nacionalni park Fruška Gora - <https://www.npfruskagora.co.rs/>

Nacionalni park Šarplanina - <http://www.geografija.rs/zasticena-podrucja/zasticena-podrucja/nacionalni-parkovi/sar-planina/nacionalni-park-sar-planina-polozej-proglas-nacionalnog-parka-i-zone-zastite/>

Nacionalni parkovi i zaštićene oblasti – dodatni podaci:

Sistem upravljanja nacionalnim parkom reguliše Zakon o nacionalnim parkovima, koji reguliše ciljeve, vrednosti, oblasti, granice i režime zaštite, upravljanje i održivo korišćenje nacionalnih parkova. U tom smislu, osnove upravljanja šumama u nacionalnom parku bi trebalo da budu u skladu sa režimom zaštite, uključujući određeni metodološki pristup planiranju korišćenja svakog resursa odvojeno. Nacionalnim parkovima u Srbiji upravljaju posebna javna preduzeća, ali oni su, po svojoj strukturi i upravljanju, veoma slični javnim preduzećima nadležnim za upravljanje šumama.

U Srbiji se upotreba PA reguliše kroz tri nivoa zaštite. PA u Srbiji pokriva 520.099 ha, što je 5,89% ukupne teritorije (Đorđević et al., 2013). U skladu sa Zakonom o zaštiti životne sredine (2009) definisano je sedam osnovnih kategorija PA: strogi rezervat prirode (StNR), specijalni rezervat prirode (SNR), nacionalni park (NP), spomenik prirode (NM), zaštićeno stanište (PH), područje izuzetnih karakteristika (AOF) i park prirode (NaP)

(Upravljanje zaštićenim područjima u Srbiji: Tipovi i strukture upravljača Đorđević et al., 2013)

Ukupna površina zaštićenih oblasti trenutno iznosi 678.237 ha, što predstavlja 7,66% teritorije Republike Srbije. Pod zaštitom je 5 nacionalnih parkova, 18 parkova prirode, 21 predeo izuzetnih karakteristika, 70 prirodnih rezervata, 6 zaštićenih staništa, 315 spomenika prirode i 36 oblasti od kulturnog i istorijskog značaja koji su zaštićeni prethodnim Zakonom o zaštiti životne sredine i Zakonom o zaštiti kulturnih spomenika, tj. ukupno 417 zaštićenih oblasti.

Među zaštićenim područjima, ukupna površina prvog stepena je 33.753 ha ili 4,98%, drugog stepena 169.915 ha ili 25%, trećeg stepena 454.255 ha ili 67%, dok ostala nisu kategorisana i zauzimaju 3%.

Trenutno je na veb-sajtu Ministarstva objavljeno obaveštenje o proceduri za pokretanje postupka stavljanja pod zaštitu 16 predela izuzetnih karakteristika, 5 parkova prirode, 8 specijalnih rezervata prirode, 1 strogog rezervata prirode, 1 zaštićenog staništa i 18 spomenika prirode.

Ukupna površina prirodnih područja za koje je Ministarstvo objavilo obaveštenje o pokretanju postupka stavljanja pod zaštitu je 212.170 hektara. Ako se proglašava zaštita nad ovim područjima, područje pod zaštitom bi se povećalo za 2,40%.

Aneks I Rečnik pojmova

Normativne definicije za pojmove sadržane u FSC-STD-01-002 FSC Rečniku pojmova se primenjuju. Ovaj rečnik obuhvata i međunarodno prihvaćene definicije kad je moguće. Izvori, uključuju, npr. Organizaciju Ujedinjenih nacija za hranu i poljoprivredu (the Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO)), Konvenciju o biološkom diverzitetu (the Convention on Biological Diversity (1992)), Milenijumska procena ekosistema (the Millennium Ecosystem Assessment (2005)), kao i definicije iz online rečnika koje se nalaze na sajtu Svetsku Unije za zaštitu prirode- World Conservation Union (IUCN), Međunarodne organizacije rada - the International Labour Organization (ILO) i Programa invazivnih stranih vrsta Konvencije o biološkom diverzitetu - and the Invasive Alien Species Programme of the Convention on Biological Diversity. Kada se koriste drugi izvori, navedeni su a dogovarajući način.

Pojam "zasniva se" znači da je definicija usvojena iz postojeće definicije, kao što je dato u međunarodnim izvorima.

Reči korišćene u Međunarodnim generičkim indikatorima - International Generic Indicators, ako nisu definisane u ovom Rečniku pojmova ili drugim normativnim dokumentima FSC, korišćene su, kao što je definisano u Skraćenom oksfordkom rečniku engleskog - Shorter Oxford English Dictionary ili u Preciznom oksfordkom rečniku - Concise Oxford Dictionary.

Adaptive management (Prilagodljivo upravljanje): Sistemski proces kontinuiranog poboljšanja politike i prakse upravljanja zasnovan na učenju iz rezultata postojećih mera (Izvor: Na osnovu Svetsku Unije za zaštitu prirode - World Conservation Union (IUCN). Rečnik definicija kao što je navedemo na sajtu IUCN).

Affected stakeholder (Zainteresovane strane): Osoba, grupa lica ili organizacija koja je ili može da bude pogođena aktivnostima koje se sprovode na šumskom području. Primeri uključuju, ali nisu ograničeni na (na primer u slučaju zemljoposjednika nizvodno od mesta gde se sprovode aktivnosti u šumi), osobe, grupe osoba ili organizacije koje se nalaze u neposrednoj blizini šumskog područja. U nastavku su primeri interesnih grupa:

- Lokalna zajednica
- Starosedeoce
- Radnici
- Stanovnici šume
- Komšije/Susedi
- Zemljoposednici nizvodno od mesta gde se sprovode aktivnosti u šumi
- Lokalni prerađivači
- Lokalne firme
- Vlasnici i korisnici, uključujući zemljoposjednike

Ovlašćene organizacije ili organizacije koje deluju u ime zainteresovanih strana, npr. društvene i ekološke NVO, sindikati, itd (Izvor: FSC-STD-01-001 V5-0).

Affected Rights Holder (Nosioci prava): Osobe i grupe, uključujući starosedeoce, lokalne narode i lokalnu zajednicu, sa pravnim ili običajnim pravima, čiji slobodan, prethodni i informisana saglasnost je neophodna da bi se odredile upravljačke odluke.

Affirmative action (Afirmativna akcija): Politika ili program kojim se koriguju prethodna diskriminacija kroz aktivne mere kako bi se obezbedile jednake mogućnosti u obraovanju i zapošljavanju.

Alien species (Alohtone vrste): Vrste, podvrste ili niži takson, unešen izvan svoje prirodne prošle ili sadašnje rasprostranjenosti; uključuje bilo koji deo, polne ćelije, semenke, jaja, ili izdanke takvih vrsta koje bi mogle preživeti, a potom se razmnožavati. (Izvor: Konvencija o biološkoj raznovrsnosti i (CBD), Program invazivnih alohtonih vrsta, Rečnik pojmova kako je navedeno na CBD web stranici).

Applicable law (Zakon koji se primenjuje): Odnosi se na zakon koji se primenjuje na Organizaciju kao na pravno lice ili poslovni subjekt, u ili za korist šumskog područja i na zakone čije odredbe utiču na implementaciju FSC principa i kriterijuma, uključujući statutarne zakone (usvojene u Narodnoj skupštini) i sudsku praksu, podzakonska akta, odgovarajuće administrativne procedure, Ustav koji je iznad svih pravnih institute invariably (Izvor: FSC-STD-01-001 V5-0).

Aquifer (Prečišćivač): Formacija, grupa formacija, ili deo formacije koja sadrži dovoljno zasićenog propusnog materijala da se dobije značajne količine izvorske vode i izvora da bi imali ekonomsku vrednost, kao izvor vode u region. (Izvor: Gratzfeld, J. 2003. Extractive Industries in Arid and Semi-Arid Zones. World Conservation Union (IUCN)).

Best Available Information (Najbolje dostupne informacije): Podaci, činjenice, dokumenti, stručna mišljenja i rezultati terenskih istraživanja ili konsultacija sa zainteresovanim stranama i interesnim grupama, koje su najverodostojnije, tačne, potpune i/ili relevantne i koje mogu da se dobiju putem razumnog napora i troška, u skladu sa stepenom i intenzitetom aktivnosti upravljanja i načela predostrožnosti

Binding Agreement (Obavezujući sporazum): Dogovor ili sporazum, pisani ili nepisani, koji je obavezujući za ugovorne strane i primenljiv po zakonu. Strane slobodno stupaju u sporazum i prihvataju ga na dobrovoljnoj osnovi.

Biological diversity (Biološki diverzitet): Varijabilnost među živim organizmima iz svih izvora uključujući, između ostalog, kopnene, morske i druge vodene ekosisteme i ekološke komplekse čiji su deo; ovo uključuje razlike unutar vrsta, između vrsta i razlike između ekosistema (Izvor: Konvencija o biološkoj raznolikosti 1992, Član 2).

Biological control agents (Biološki kontrolni agensi): Organizmi koji se koriste za otklanjanje ili regulisanje populacije drugih organizama (Izvor: Na osnovu FSC 1994 i Svetska Unija za zaštitu prirode (IUCN). Rečnik definicija kako je navedeno na IUCN web stranici).

Child (Dete): Maloletna osoba sa manje od 18 godina starosti (C182, član 2).

Collective bargaining (Kolektivno pregovaranje): dobrovoljan pregovarački process između poslodavaca ili organizacije poslodavaca i organizacije zaposlenih, sa ciljem regulisanja uslova zaposlenja kolektivnim ugovorom (C98, član 4).

Confidential information (Poverljive informacije): Privatne informacije, podaci i sadržaj, koji ako postane javno dostupan, može da ugrozi Organizaciju, njeno poslovne interese ili veze sa zainteresovanim stranama i interesnim grupama, lijentima i konkurencijom.

Conflicts between the Principles and Criteria and laws (Kolizija principa, kriterijuma i zakona): Slučajevi u kojima nije moguće usaglasiti Principe i kriterijume i zakone u isto vreme (Izvor: FSC-STD-01-001 V5-0).

Connectivity (Povezanost): Mera koliko je povezan ili prostorno kontinuiran koridor, mreža ili matrica. Što je manje pukotina, veća je povezanost. U odnosu na koncept strukturalne povezanosti; funkcionalna ili bihevioralna povezanost odnosi se na povezanost područja i procesa, kao što je kretanje životinja kroz različite tipove predela. Vodna povezanost odnosi se na dostupnost i transport materijala i organizama, kroz podzemne i površinske vode, između različitih staza vodnih ekosistema svih vrsta. (Izvor: Na osnovu R.T.T. Forman. 1995. Land Mosaics. The Ecology of Landscapes and Regions. Cambridge University Press, 632pp).

Conservation/Protection (Očuvanje (Konzervacija)/Zaštita): Ove reči se koriste kao sinonimi kada su u pitanju aktivnosti upravljanja radi održavanja identifikovanih prirodnih ili kulturnih vrednosti u dugoročnom postojanju. Aktivnosti upravljanja mogu da variraju od nultih ili minimalnih intervencija na određeni niz odgovarajućih intervencija i aktivnosti u cilju održavanja, ili u skladu s održavanjem ovih identifikovanih vrednosti. (Izvor: FSC-STD-01-001 V5-0).

Conservation Areas Network (Mreža zaštićenih područja): Oni delovi šumskog područja za koje je očuvanje primarno i, u nekim slučajevima, isključiv cilj; takva područja uključuju reprezentativne uzorke područja, zone zaštite, zaštićena područja, koridorska područja i područja visoke zaštitne vrednosti.

Conservation zones and protection areas (Zone zaštite/konzervacije i zaštićena područja): Definisana područja koja su određena i kojim se upravlja prvenstveno radi zaštite vrsta, staništa, ekosistema, prirodnih obeležja ili drugih vrednosti specifičnih za mesto zbog njihovih prirodnih ekoloških ili kulturnih vrednosti, ili u svrhu praćenja, evaluacije ili istraživanja, ne nužno isključujući druge aktivnosti upravljanja. Za potrebe Principa i Kriterijuma, ovi termini se koriste kao sinonimi, ne implicirajući da jedan uvek ima veći stepen očuvanja ili zaštite od drugog. Termin „zaštićeno područje“ se ne koristi za ova područja, jer ovaj pojam podrazumeva pravni ili službeni status, pokriven nacionalnim propisima u mnogim zemljama. U kontekstu Principa i Kriterijuma, upravljanje ovim područjima treba da uključi aktivno očuvanje, a ne pasivnu zaštitu. (Izvor: FSC-STD-01-001 V5-0).

Core area (“Temeljni fenomen” (I zona zaštite predela)): Deo svakog netaknutog šumskog predela koje sadrži najvažnije kulturne i ekološke vrednosti. Osnovna područja isključuju industrijske aktivnosti. Osnovna područja ispunjavaju ili prevazilaze definiciju netaknutog šumskog predela*.

Critical (Kritički): Koncept kritičnog osvrta ili fundamentalizma u Principu 9 i HCVs odnosi se na nezamenljivost i na slučajeve gde gubitak ili veća šteta naneta NCVs bi prouzrokovala ozbiljne posledice ili štetu zainteresovanim stranama. Usluge ekosistema se smatraju kritičnim (HCV 4) kada uništavanje usluge verovatno izaziva, predstavlja pretnju, težak negativan uticaj na dobrobit, zdravlje ili preživljavanje lokalne zajednice, na životnu sredinu, na HCV, ili na funkcionisanje značajne infrastrukture (puteva, brana, zgrada itd).odnosi se na značaj i rizik za prirodne resurse i ekološke i socijalno – ekonomske vrednosti (Izvor: FSC-STD-01-001 V5-0).

Criterion (Kriterijum): Sredstvo za procenu da li je ili ne Princip (nadzora šuma) ispunjen (Izvor: FSC-STD-01-001 V4-0).

Culturally appropriate [mechanisms] (Kulturološki odgovarajući [mehanizam]): sredstva/pristupi za dostizanje do ciljnih grupa koje su u skladu s običajima, vrednostima, osetljivostima, i načinima života ciljne publike.

Customary law (Običajni zakon): Međusobno povezani setovi običajnih prava mogu biti prepoznati kao običajni zakon. U nekim nadležnostima, običajni zakon je jednak statutarnom zakonu, u okviru svog definisanog područja nadležnosti i može da zameni statutarni zakon za definisane etničke ili druge društvene grupe. U nekim nadležnostima običajni zakon nadopunjuje statutarni zakon i primenjuje se u određenim okolnostima (Izvor: Na osnovu N.L. Peluso i P. Vandergeest. 2001. Genealogije političke šume i običajna prava u Indoneziji, Maleziji i Tajland, Journal of Asian Studies 60(3):761–812).

Customary rights (Običajna prava): Prava koja proizlaze iz dugog niza uobičajenih ili običajnih akcija, stalno ponavljajućih, koja imaju, takvim ponavljanjem i bez prekida prećutni pristanak, stečenu snagu zakona unutar geografske ili sociološke jedinice. (Izvor: FSC-STD-01-001 V4-0).

Discrimination (Diskriminacija): obuhvata - a) bilo koju razliku, isključivanje ili preferencije na osnovu rase, boje kože, pola, vere, političkog stava, nacionalne pripadnosti, socijalnog porekla, seksualne orijentacije*, koje ima za efekat poništavanje ili umanjivanje jednakosti u mogućnostima ili tretmanu prilikom zapošljavanja ili zanimanja, kao što može biti određeno od Člana zainteresovanog nakon konsultacija sa reprezentativnim organizacijama poslodavaca i zaposlenih, kada takve organizacije postoje, i sa drugim odgovarajućim telima (usvojeno iz C111, član 1).

Dispute (Žalba/Nesporazum): u cilju IGI, ovo je izraz nezadovoljstva od strane bilo koje osobe ili organizacije, koje je predstavljeno kao žalba Organizaciji*, odnoseći se na njene aktivnosti upravljanja ili usaglašenosti sa FSC Principima i Kriterijumima, gde je odgovor očekivan (Izvor: Na osnovu FSC-PRO-01-005 V3-0 Processing Appeals).

Dispute of substantial duration (Nesporazum značajnog trajanje): Nesporazum* koji traje dva puta duže nego što je predefinisano vremenskom linijom u FSC Sistemu (ovo je, za više od 6 meseci nakon prijema žalbe, na osnovu FSC-STD-20-001).

Dispute of substantial magnitude (Nesporazum značajne učestalosti): U svrhu Međunarodnih Generičkih Indikatora, nesporazum* značajne učestalosti je nesporazum koji obuhvata jedno ili više od sledećeg:

- Utiče na zakonska ili običajna prava starosedeoaca i lokalne zajednice
- Kada je negativni uticaj aktivnosti upravljanja takvog stepena da ne može da bude preokrenut ili ubležen
- Fizičko nasilje;
- Uništavanje imovine,
- Prisustvo vojske;

Čin zastrašivanja protiv šumskih radnika zainteresovanih strana i interesnih grupa.

Due consideration (Uzimanje u obzir) : Davanje na značaju određenom faktoru, koji u datim okolnostima ima vrednost, i zahteva diskreciju (Black's Law Dictionary, 1979).

Economic viability (Ekonomska održivost*): Sposobnost da se razvija i preživi kao relativno nezavisna društveno ekonomska ili politička jedinica. Ekonomska održivost može da zahteva, ali nije sinonim za profitabilnost (Izvor: Na osnovu definicije date na web stranici Evropske agencije za zaštitu životne sredine).

Eco-regional (Eko – regioni): Velike površine zemljišta ili vode koja sadrži geografsku različitost uzoraka vrsta, prirodnih zajednica, i ekoloških uslova. (Izvor: WWF Global 200. http://wwf.panda.org/about_our_earth/ecoregions/about/what_is_an_ecoregion/).

Ecosystem (Ekosistem): Dinamički kompleks zajednica biljaka, životinja i mikroorganizama i njihovog okruženja koji međusobno deluju kao funkcionalna jedinica (Izvor: Konvencija o biološkoj raznovrsnosti - Convention on Biological Diversity 1992, član 2).

Ecosystem function (Funkcije ekosistema): Suštinska karakteristika ekosistema povezana sa setom uslova i procesa kojima ekosistem održava svoj integritet (kao što su primarna produktivnost, lanac ishrane, biogeohemijski ciklus). Funkcije ekosistema uključuju takve procese kao što su razgradnja, produkcija, ciklus ishrane, kao i tok ishrane i energije. U FSC svrhe, ova definicija uključuje ekološke i evolucijske procese, kao što su protok gena i režimi poremećaja, ciklusi regeneracije i faze ekološkog razvoja (sukcesije). (Izvor: Na osnovu R. Hassan, R. Scholes i N. Ash. 2005. Ekosistemi i dobrobit ljudi: Sinteza, Milenijumska serija procena ekosistema, Island Press, Washington DC; i R.F. Noss. 1990. Indikatori monitoringa biodiverziteta: hijerarhijski pristup, Biologija očuvanja 4(4):355–364).

Ecosystem services (Usluge ekosistema): Koristi koje ljudi dobijaju od ekosistema, koje uključuju:

- Usluge obezbeđivanja kao što su hrana, šumski proizvodi i voda;
- Regulatorne usluge kao što su regulacija poplava, suša, degradacija zemljišta, kvaliteta vazduha, klima i bolesti;
- Usluge podrške kao što su formiranje zemljišta i ciklus ishrane; i
- Kulturološke usluge i kulturne vrednosti kao što su rekreativne, spiritualne, verske i druge nematerijalne koristi.

(Izvor: Na osnovu R. Hassan, R. Scholes and N. Ash. 2005. Ekosistemi i dobrobit ljudi - Ecosystems and Human Well-being: Synthesis. Milenijumska serija procena ekosistema -The Millennium Ecosystem Assessment Series. Island Press, Washington DC).

Employment and Occupation (Zapošljavanje i zanimanje): obuhvata pristup stručnom usavršavanju, pristup zapošljavanju i posebno zanimanjima, kao i uslove zapošljavanja (C111, Član1.3).

Engaging/engagement (Angažovanje): Proces kojim Organizacija koja komunicira, konsultuje se i/ili omogućava učešće interesnih grupa i/ili zainteresovanih strana osiguravajući da su njihovi problemi, želje, očekivanja, potrebe, prava i mogućnosti uzeti u obzir u osnivanju, implementaciji i ažuriranju plana/programa upravljanja/gazdovanja. (Izvor: FSC-STD-01-001 V5-0).

Environmental Impact Assessment (EIA) (Procena uticaja na životnu sredinu): Sistemski proces koji se koristi da se identifikuje potencijalni ekološki i socijalni uticaj na predložene projekte, procene alternativni pristupi, i da se dizajniraju i ugrade odgovarajuće mere prevencije, ublažavanja, upravljanja i nadzora (Izvor: Na osnovu Procene uticaja na životnu sredinu, vodič za FAO terenske projekte. Organizacija Ujedinjenih naroda za hranu i poljoprivredu (FAO), Rim. FSC-STD-01-001 V5-0).

Environmental values (Vrednosti zaštite životne sredine): Sledeći set elemenata biofizičkog i ljudskog okruženja:

- funkcije ekosistema (uključujući sekvestraciju i skladištenje ugljenika);
- biološka raznovrsnost;
- vodni resursi;
- zemljišta;
- atmosfera;
- predeone vrednosti (uključujući kulturološke i duhovne vrednosti).

Stvaran vrednost dodeljena ovim elementima zavisi od ljudske i društvene percepcije

(Izvor: FSC-STD-01-001 V5-0).

Equal remuneration for men and women workers for work of equal value (Jednaka nadoknada* za muškarce i žene za obavljanje posla jednake vrednosti): odnosi se na stope nadoknade bez diskriminacije* na osnovu pola (C100 Član, 1b).

Externalities (Eksternalije (Pozitivni i negativni uticaji): Pod pojmom "eksternalije" se podrazumevaju pozitivni i negativni uticaji aktivnosti upravljanja na zainteresovane strane i interesne grupe koje nisu direktno uključene u te aktivnosti ili na prirodne resurse ili na životnu sredinu, koji se obično ne uzimaju u obzir u standardnom sistemu obračuna troškova, tako da tržišna vrednost proizvoda ovih aktivnosti ne odražava njihove ukupne troškove ili koristi. (Izvor: FSC-STD-01-001 V5-0).

Fair compensation (Pravedna kompenzacija): Naknada koja je proporcionalna veličini i vrsti usluga koje donosi druga strana ili štete koja je pripisana prvoj strani.

Fertilizer (Đubrivo): Mineralna ili organska supstanca, uglavnom N, P₂O₅ i K₂O, koja se koristi za pospešivanje rasta biljaka.

Focal species (Fokalne vrste): Vrste čiji zahtevi za postojanost/opstanak definišu attribute koji moraju biti prisutni ukoliko taj predeo zadovoljava zahteve vrsta koje se tamo javljaju (Izvor: Lambeck, R., J. 1997. Focal Species: Kišobran za više vrsta u zaštiti prirode. Conservation Biologi vol. 11 (4): 849-856).

Forced or compulsory labor (Prisilni ili obavezni rad): rad ili usluge iznuđene od osobe pod prisilom/kaznom, na koji data osoba nije pristala dobrovoljno (C 29, Article 2.1)

Forest (Šuma): Površina zemljišta kojom dominira drveće (Izvedeno iz FSC Vodiča za Tela za sertifikaciju, Područje rada sertifikacije šume, Sekcija 2.1 prvi put objavljeno 1998, i revidirano kao FSC-GUI-20-200 u 2005., i ponovo revidirano u 2010. kao FSC-DIR-20-007 FSC Direktiva o evaluaciji upravljanja šumom, ADVICE-20-007-01).

Formal and informal worker's organization (Formalne i neformalne organizacije radnika): udruženja ili sindikati radnika*, zakonski priznati ili priznati od strane Organizacije* ili ni od jednih, koji imaju za cilj da promovišu prava radnika i da zastupaju radnike* u pregovorima sa Organizacijom* posebno u vezi sa uslovima rada i nadoknadama.

Fragmentation (Fragmentacija/Usitnjavanje): Proces podele staništa na manje parcele, koje ima za rezultat gubitak originalnog/ozvotnog staništa, gubitak povezanosti, smanjenja u veličini parcela, i povećanja izolacije parcela. Fragmentacijom predstavlja jedan od najvažnijih faktora koji void ka gubitku prirodnih vrsta, posebno u šumskim predelima, i jedan je od primarnih uzroka trenutnog izumiranja. U vezi sa Netaknutim Šumskim Predelima, smatra se da je fragmentacija prouzrokovana industrijskim aktivnostima ljudi. (Izvor: usvojeno iz: Gerald E. Heilman, Jr. James R. Strittholt Nicholas C. Slosser Dominick A. Dellasala, BioScience (2002) 52 (5): 411-422.)

Free, Prior, and Informed Consent (FPIC) (Slobodan, prethodni, i informativni (upućen, upoznat) pristanak (FPIC)): Pravno stanje u kojem osoba ili zajednica, može se reći, daje pristanak na akciju pre njenog početka, na osnovu jasnog poštovanja i razumevanja činjenica, implikacija i budućih posledica te akcije, te posedovanja svih relevantnih činjenica u vreme kada se daje pristanak. Slobodan,

prethodni, i informativni pristanak uključuje pravo da se odobri, izmeni, uskrati ili povuče odobrenje (Izvor: Na osnovu Preliminarnog radnog dokumenta o principima Slobodnog, prethodnog i informativnog pristanka starosedilaca (...)) (E/CN.4/Sub.2/AC.4/2004/4 8 Juli 2004) 22. Sezone Komisije Ujedinjenih nacija za ljudska prava, Potkomisija za promociju i zaštitu ljudskih prava, Radna grupa za starosedilačku populaciju, 19–23 Juli 2004).

Gender equality (Jednakost polova): Jednakost polova znači da žene i muškarci imaju jednake uslove za ostvarivanje njihovih punih ljudskih prava, i za doprinos, i koristi od, ekonomskog, socijalnog, kulturnog i političkog razvoja (Izvor: Usvojeno iz FAO, IFAD i ILO radionice o „Propusti, trendovi i trenutna istraživanja u rodnoj dimenziji poljoprivrednog i ruralnog zapošljavanja: diferencirani putevi iz siromaštva“, Rim, 31. Mart do 2. April 2009.).

Genetically modified organism (Genetsko modifikovani organizam (GMO)): Organizam u kojem je genetički materijal izmenjen tako da ne nastaje prirodno parenjem i/ili prirodnom rekombinacijom (Izvor: na osnovu FSC-POL-30-602 FSC Interpretacija GMO (Genetsko modifikovani organizam))

Genotype (Genotip): Genetička konstitucija organizma. (Izvor: FSC-STD-01-001 V5-0).

Good faith (Dobra vera): Proces angažovanja u kome se strane trude da postignu sporazum, sprovodeći originalne i konstruktivne pregovore, izbegavajući odlaganja u pregovorima, poštujući zaključene i sporazume koji se pregovaraju, i dajući dovoljno vremena diskusiji i postizanju dogovora na zadovoljstvo obe strane

Good Faith in negotiation (Dobra vera u pregovorima): Organizacija (poslodavac) i organizacije radnika, sprovode originalne i konstruktivne pregovore, izbegavajući neopravdana odlaganja u pregovorima, poštujući zaključene sporazume i dajući dovoljno vremena za diskusiju i rešavanje kolektivnih sporova (Gerning B, Odero A, Guido H (2000), Kolektivno pregovaranje - Collective Bargaining: MOR – Standardi i Principi nadzornih tela - ILO Standards and the Principles of the Supervisory Bodies. International Labour Office, Geneva).

Grassland (Pašnjaci): Zemljište prekriveno zeljastim biljkama sa manje od 10% stabla i grmlja (Izvor: UNEP, citiran u FAO-u 2002. Drugi stručni skup o usaglašavanju definicija vezanih za šume za upotrebu od strane različitih zainteresovanih strana i interesnih grupa).

Habitat (Stanište): Mesto ili tip mesta gde se pojavljuju organizmi ili populacije. (Izvor: Na osnovu Konvencije o biološkoj raznovrsnosti, član 2).

Habitat features (Karakteristike staništa): Atributi i strukture šuma*, uključujući, ali se ne ograničavajući na:

- staro komercijalno i nekomercijalno drveće čija starost značajno prevazilazi prosečnu starost glavne sastojine;
- Drveće sa posebnom ekološkom vrednošću;
- Vertikalna i horizontalna kompleksnost;
- Stojeće/dubeće mrtvo drveće;
- Palo mrtvo drveće;
- Proplanci/čistine u šumama koji se mogu pripisati prirodnim poremećajima;
- Mesta gneždenja;
- Mala vlažna područja, bregovi, močvare
- Jezerca;

- Područja za razmnožavanje;
- Područja za hranjenje i skloništa, uključujući sezonske cikluse uzgoja;
- Područja za migracije;
- Područja za hibernaciju.

Hazardous work [in the context of child labor] (Opasan posao [u kontekstu dečijeg rada]): rad koji s bi mogao ugroziti psihičko, fizičko ili mentalno zdravlje dece, ne bi trebao da radi niko mlađi od 18 godina. Rad dece, opasan po dete, podrazumeva rad u opasnim, ili nezdravim uslovima koji mogu da dovedu do smrti deteta ili povreda (često trajnih) i/ili bolesti (često trajne), kao posledice loših bezbednosnih i zdravstvenih uslova, kao i uslova rad.

Prilikom utvrđivanja vrste opasnog dečijeg rada, u smislu člana 3(d) Konvencije broj 182, treba uzeti u obzir, između ostalog:

- Rad koji dete izlaže fizičkom, psihičkom ili seksualnom zlostavljanju;
- Radu pod zemljo, pod vodom ili na opasnim visinama ili ograničenom prostoru;
- Rad na opasnim mašinama, opremama i alatima, koji zahtevaju ručno upravljanje ili prenošenje teškim teretom;
- Rad u nezdravom okruženju, koji može, npr. da izloži dete opasnim materijama, agensima ili procesima, temperaturama, buci, ili vibracijama koje ugrožavaju zdravlje;
- Rad pod izuzetno teškim uslovima, kao što je dugo radno vreme i rad noću, gde je dete neopravdano izloženo pritiscima poslodavaca (MOR -ILO, 2011: IPEC – Mainstreaming Child labour concerns in education sector plans and Programmes, Geneva, 2011& ILO Handbook on Hazardous child labour, 2011).

Heavy work [in the context of child labour] (Težak rad [u kontekstu dečijeg rada]): odnosi se na rad koji je štetan ili opasan po zdravlje dece.

High Conservation Value [HCV] (Visoke vrednosti zaštite): Bilo koja od sledećih vrednosti:

- HCV 1 - Diverzitet vrsta. Koncentracije biološkog diverziteta, uključujući endemične vrste i retke i ugrožene vrste koje su značajne na globalnom, regionalnom ili nacionalnom nivou.
- HCV 2 – Ekosistemi na nivou predela i mozaici. Netaknuti šumski predeli i veliki ekosistemi na nivou predela i mozaici ekosistema koji su značajni na globalnom, regionalnom ili nacionalnom nivou i koji sadrže održive populacije velike većine vrsta koje se prirodno pojavljuju u prirodnim uzorcima distribucije i obilnosti.
- HCV 3 – Ekosistemi i staništa. Retki i ugroženi ekosistemi, staništa ili refugijumi.
- HCV 4 – Kritične usluge ekosistema. Osnovne usluge ekosistema u kritičnim situacijama, uključujući zaštitu vodenih slivova i kontrolu erozije ranjivih zemljišta i padina.
- HCV 5 – Potrebe lokalne zajednice. Mesta i resursi od fundamentalnog značaja za zadovoljavanje osnovnih potreba lokalnih zajednica ili starosedeoaca (sredstva za život, zdravlje, prehrana, voda itd.) identifikovanih kroz saradnja sa tim lokalnim zajednicama ili starosedeoocima.

- HCV 6 – Kulturološke vrednosti. Mesta, resursi, staništa i predeli globalnog ili nacionalnog kulturnog, arheološkog ili istorijskog značaja i/ili kritične kulturološke, ekološke, ekonomske ili religijske/svete vrednosti za tradicionalne kulture lokalnih zajednica ili starosedeoaca, identifikovane kroz odgovarajući saradnja sa tim lokalnim zajednicama ili starosedeoacima.

(Izvor: Na osnovu FSC-STD-01-001 V5-0).

High Conservation Value Areas (Područja visoke zaštitne vrednosti): Zone i fizički prostori koji poseduju i/ili su potrebni za postojanje i održavanje identifikovanih visokih zaštitnih vrednosti.

High grading (Prethvat na kvalitet): Prethvat na kvalitet je praksa seče drveća, kojom se seku samo stabla najboljeg kvaliteta i najvrednija stabla, često bez obnavljanja novim zasadima ili uklanjanja preostalih stabala lošeg kvaliteta i stabla podrasta, čime se degradira ekološka i komercijalna vrednost šume. Prethvat na kvalitet je suprotna održivom upravljanju resursima (Izvor: na osnovu Rečnika pojmova upravljanja šumama - Glossary of Forest Management Terms. North Carolina Division of Forest Resources. March 2009).

ILO Core [Fundamental] Conventions (Osnovne konvencije Međunarodne organizacije rada): ovo su standardi koji pokrivaju osnovna načela i prava na radu: sloboda udruživanja i efikasno priznavanje prava na kolektivno pregovaranje*, ukidanje svih oblika prisilnog i obaveznog* rada, efikasno ukidanje rada dece*, i eliminisanje diskriminacije prilikom zapošljavanja i zanimanja*.

Osam Osnovnih konvencija su:

- Konvencija o slobodi udruživanja i zaštiti prava na organizovanje, 1948 (br. 87)
- Konvencija o pravu na organizovanje i kolektivno pregovaranje, 1949 (br. 98)
- Konvencija o prinudnom radu, 1930 (br. 29)
- Konvencija o ukidanju prinudnog rada, 1957 (br. 105)
- Konvencija o minimalnoj starosti, 1973 (br. 138)
- Konvencija o najgorim oblicima dečijeg rada, 1999 (br. 182)
- Konvencija o ravnopravnim primanjima, 1951 (br. 100)
- Konvencija o diskriminaciji (zapošljavanja i zanimanja), 1958 (br. 111)

ILO Committee on Freedom of Association (Komitet Međunarodne organizacije rada za slobodu udruživanja): Komitet Upravnog odbora osnovan je 1951. Godine, u cilju ispitivanja žalbi zbog kršenja slobode udruživanja, bez obzira da li je konkretna zemlja ratifikovala ili nije relevantne konvencije. Sastoji se od nezavisnog predsedavajućeg i tri predstavnika vlade, poslodavca i radnika*. Ako odluči da otvori slučaj, utvrđuje činjenice u dijalogu sa vladom. Ako utvrdi daje došlo do povrede standard ili načela slobode udruživanja, priprema izveštaj Upravljačkog odbora i sačinjava preporuke kako da se situacija popravi. Nakon toga, od vlada se traži da izveštavaju o primeni preporuka.

ILO Declaration on Fundamental Principles and Rights at Work and its Follow-up, adopted by the International Labour conference at its Eighty-sixth Session, Geneva, 18th June 1998 [Annex revised 15 June 2010] (Deklaracija Međunarodne organizacije za rad o fundamentalnim principima i pravima na radu i njen dodatak, usvojena je na 86. Sednici Međunarodne konferencije o radu, u Ženevi, 18-og juna 1998. godine [Aneks revidiran 15. juna 2010. Godine]): je čvrsta potvrda ILO principa (čl.2) kojima se izjavljuje da svi članovi, čak i ako nisu ratifikovali konkretnu Konvenciju, imaju obavezu, koja proizilazi iz same činjenice o članstvu u

ovoj organizaciji, da poštuju, promovišu i ostvare, u dobroj veri * i u skladu sa Ustavom, principe koji se odnose na osnovna prava koja su predmet ovih konvencija, i to:

- Sloboda udruživanja i efikasno priznavanje prava na kolektivno pregovaranje*;
- Ukidanje svih oblika prinudnog i obaveznog rada;
- Efikasno ukidanje dečjeg rada, i
- Ukidanje diskriminacije u pogledu zapošljavanja i zanimanja*.

Indicator (Indikator): Kvantitativne ili kvalitativne varijable koje mogu da se izmere ili opišu, i koje pružaju značenje prosuđivanju da li je šumsko područje* usklađeno sa zahtevima FSC Kriterijuma. Indikatori i pripadajući pragovi definišu zahteve za odgovorno upravljanje šumama na nivou šumskog područja i predstavljaju primarnu osnovu za procenu šume. (Izvor: FSC-STD-01-002 V1-0 FSC Rečnik pojmova - Glossary of Terms (2009)).

Indigenous cultural landscapes (Autohtoni kulturološki predela): Autohtoni kulturološki predeli* su živi predeo kojima starosedelci pridaju ekološku, društvenu, kulturnu i ekonomsku vrednost zbog njihovog dugotrajnog odnosa sa zemljom, vodom, faunom, florom i duhovima i njihovog sadašnjeg i budućeg značaja za njihov kulturološki identitet. Autohtone kulturološke predele odlikuje karakteristike koje su održavane dugoročnim interakcijama zasnovanim na znanju o brizi za zemlju, i adaptivnim načinima života. To su predeli nad kojima starosedelci imaju odgovornost za upravljanje.

NAPOMENA: Preuzimanje pojma Autohtoni kulturološki predeli je dobrovoljno od strane Grupe za razvoj standarda. Grupe za razvoj standarda mogu da odluče da ga ne koriste. Kroz koncept Slobodnog, prethodnog, i informativnog pristanka* Starosedelci* mogu da se opredele za drugačiju terminologiju.

Indigenous Peoples (Starosedelci): Ljudi i grupe ljudi koji se mogu identifikovati ili okarakterisati kao:

- Ključna karakteristika ili kriterijum jeste samoidentifikacija kao starosedelca na individualnom nivou i prihvatanje od strane zajednice kao njihovog člana;
- Istorijski kontinuitet sa pred-kolonijalnim i /ili pred-naseljeničkim društvima
- Snažna veza sa teritorijama i okolnim prirodnim resursima
- Posebni društveni, ekonomski i politički sistemi
- Poseban jezik, kultura i vjerovanja
- Oblik nedominantne grupe društva
- Odlučni da održe i reprodukuju okruženje i sisteme svojih predaka kao prepoznatljivi ljudi i zajednice

(Izvor: Preuzeto iz Stalni forum Ujedinjenih Nacija o Starosedilačkim pitanjima, Informativni list 'Ko su starosedelci' Oktobar 2007; Razvojna grupa Ujedinjenih Nacija, „Vodič za pitanja starosedelca“, Ujedinjene Nacije 2009, Deklaracija Ujedinjenih nacija o pravima starosedelca, 13 Septembar 2007).

Industrial activity (Industrijska aktivnost): Aktivnosti u privrednim šumama i upravljanja resursima, kao što su izgradnja puteva, rudarstvo, brane, urbani razvoj i seča drveta.

Infrastructure (Infrastruktura): U kontekstu gazdovanja šumama, putevima, mostovima, propustima, linije izvlačenja trupaca, kamenolomima, zaobilaznim objektima, zgradama i drugim strukturama potrebnim tokom sprovođenja plana/programa gazdovanja

Intact Forest Landscape (Netaknuti šumski predeo (IFL)): teritorija unutar današnjeg globalnog obuhvata šumskog predela koji sadrži šumske i nešumske

ekosisteme koji su minimalno pod uticajem ljudskih privrednih aktivnosti, s površinom od najmanje 500 km² (50.000 ha) i minimalne širine od 10 km (mereno kao promjer kruga koji je u celosti upisan unutar granica područja) (Izvor: Netaknute šume / Globalni nadzor šume, Rečnik definicija kako je navedeno na Netaknute šume web stranici, 2006-2014).

Intellectual property (Intelektualna svojina): Praksa, znanje, inovacije i druge tvorevine ljudskog uma (Izvor: Na osnovu Konvencije o biološkoj raznovrsnosti, član 8 (j); i Svetska organizacija za intelektualnu svojinu, Šta je intelektualna svojina? WIPO Publikacija br. 450 (E))

Intensity (Intenzitet): Mera sile, jačine ili snage aktivnosti upravljanja ili drugih pojava koje deluju na prirodu uticaja aktivnosti. (Izvor: FSC-STD-01-001 V5-0).

Interested stakeholder (Interesna grupa): Svaka osoba, grupa lica ili organizacija koja je pokazala ili ima interes, za aktivnosti koje se sprovode u šumskom području

- U nastavku su primeri potencijalnih interesnih grupa:
- Organizacije za zaštitu, npr. NVO za zaštitu prirode;
- Organizacije za (prava) rad, npr. sindikati radnika;
- Organizacije za zaštitu ljudskih prava, npr. socijalne NVO;
- Projekti lokalnog razvoja;
- Lokalna samouprava;
- Ogranci republičke Vlade koji deluju na regionalnom nivou;
- Nacionalne kancelarije FSC
- Eksperti iz različitih oblasti, npr. visoke vrednosti zaštite

(Izvor: FSC-STD-01-001 V5-0)

Internationally accepted scientific protocol (Međunarodno prihvaćeni naučni protokoli): Prethodno definisane naučne procedure, koje sui li objavljene od strane međunarodnih naučnih udruženja ili mreža, ili na koje se učestalo pozivaju u međunarodnoj naučnoj literature (Izvor: FSC-STD-01-001 V5-0).

Invasive species (Invazivne vrste): Vrste koje se brzo šire van svog autohtong prirodnog staništa. Invazivne vrste mogu da menjaju ekološke odnose između autohtonih vrsta i mogu da utiču na funkcije ekosistema i ljudsko zdravlje (Izvor: Na osnovu Svetske unije za zaštitu prirode (IUCN). Rečnik definicija kako je navedeno na IUCN web stranici).

Lands and territories (Zemlja i teritorija): Za potrebe Principa i Kriterijuma to su zemlja ili teritorija koja su tradicionalno u vlasništvu starosedeoca ili lokalne zajednice, ili je koriste ili su je okupirali, a gde je pristup prirodnim resursima od krucijelne važnosti za očuvanje njihove kulture i načina života. (Izvor: Na osnovu World Bank safeguard OP 4.10 Indigenous Peoples, section 16 (a). July 2005.).

Landscape (Predeo): Geografski mozaik sastavljen od međusobno zavisnih ekosistema koji su pod uticajem geoloških, topografskih, zemljišnih, klimatskih, biotičkih i ljudskih interakcija na datom području (Izvor: Na osnovu Svetske organizacije za zaštitu prirode (IUCN). Rečnik definicija kako je navedeno na IUCN web stranici).

Landscape values (Predeone vrednosti): Predeone vrednosti se mogu vizualizovati kao slojevi ljudske percepcije preneti na fizički predeo. Pojedine predeone vrednosti, kao što su privreda, rekreacija, egzistencijalna vrednost ili vizuelni kvalitet, su usko povezani sa fizičkim karakteristikama predela. Ostale predeone vrednosti kao što je unutrašnja ili duhovna vrednost su više simboličnog karaktera i pod uticajem

individualne percepcije ili društvene konstrukcije nego fizičkih predeonih atributa (Izvor: Na osnovu web stranice Instituta za predeonu vrednost - Landscape Value Institute).

Legal (Zakonito): U skladu sa osnovnim zakonima (nacionalnim ili lokalnim zakonima) ili podzakonskim aktima (dopunski propisi, uredbe, odluke itd.). „Zakonito“ takođe uključuje odluke zasnovane na pravu koje su donesene od strane zakonski nadležnih agencija gde takve odluke potiču direktno i logično iz zakona i propisa. Odluke donesene od strane zakonski nadležnih agencija ne moraju da budu legalne ako ne potiču direktno i logično iz zakona i propisa, i ako nisu zasnovane na zakonu, ali koriste administrativne diskrecije. (Izvor: FSC-STD-01-001 V5-0).

Legally competent (Zakonski nadležni): Mandat po zakonu da obavljaju određenu funkciju (Izvor: FSC-STD-01-001 V5-0).

Legal registration (Zakonska registracija): Nacionalna ili lokalna* zakonska licenca ili set dozvola kojim se odobrava funkcionisanje preduzeća, sa pravima komercijalne kupovine ili prodaje proizvoda i/ili usluga. Licenca ili dozvole se odnose na fizičko lice, preduzeća u privatnom vlasništvu i javna preduzeća. Pravo kupovine i prodaje proizvoda i/ili usluga, ne obavezuje na isto, tako da se zakonska* registracija odnosi i na Organizaciju u okviru koje je šumsko područje, bez prodaje proizvoda ili usluga; npr. za besplatnu rekreaciju ili očuvanje biodiverziteta ili staništa (Izvor: FSC-STD-01-001 V5-0).

Legal status (Pravni status): Način na koji je šumsko područje klasifikovano prema zakonu. U pogledu vlasništva, predstavlja kategorije vlasništva, kao što su komunalno zemljište ili državno zemljište itd. Ako se jedinica upravljanja konverzuje iz jedne kategorije u drugu (npr. iz državnog vlasništva u vlasništvo zajednice- starosedeooca) status se odnosi na trenutnu poziciju u procesu konverzije. U pogledu administracije, zakonski status može da znači da je zemlja u vlasništvu nacije u celini, i data u zakup od strane nadležne vladine institucije privatnom sektoru kroz koncesiju. (Izvor: FSC-STD-01-001 V5-0).

Light work (Lakši rad): Nacionalni zakoni i propisi mogu da dozvole zapošljavanja ili rad lica od 13 do 15 godina starosti na poslovima koji a) nisu štetni za njihovo zdravlje; i b) ne onemogućavaju pohađanje škole, profesionalne orijentacije ili programa obuke koji su odobreni od strane nadležnog organa, njihovu sposobnost da koriste primljenje instrukcije (C138, član 7)

Living wage (Pristojna plata): Nadoknada za rad za standardnu radnu nedelju radnika na određenom mestu, kojim može da se obezbedi pristojan životni standard za radnika i njegovu porodicu. Elementi pristojnog životnog standarda odnose se na obezbeđivanje hrane, vode, kućnih troškova, obrazovanja, zdravstvene nege, prevoza, odeće i drugih osnovnih životnih potreba, uključujući i nepredviđene situacije. (Izvor: Podeljeni pristup pristojnim platama - A Shared Approach to a Living Wage. ISEAL Living Wage Group. November 2013).

Local communities (Lokalne zajednice): Zajednice svih veličina koje su u ili u blizini šumskog područja, kao i one koje su dovoljno blizu da imaju značajan uticaj na ekonomiju ili ekološke vrednosti šumskog područja, ili da imaju svoju ekonomiju, prava ili okruženje značajno pogođeno aktivnostima upravljanja ili biofizičkim aspektima šumskog područja..(Izvor: FSC-STD-01-001 V5-0).

Local laws (Lokalni zakoni): Set prvostepenih i drugostepenih zakona (zakoni, odluke, statuti, propisi), koji su ograničeni u primeni na određenoj geografskoj oblasti

u okviru državne teritorije, kao i drugostepeni propisi i treće stepene administrativne procedure (pravila/zahtevi), čija ovlašćenja proizilaze direktno i izričito iz prvostepenih i drugostepenih zakona. Zakoni imaju ovlašćenja iz Vestfalskog koncepta suvereniteta nacionalne države. (Izvor: FSC-STD-01-001 V5-0).

Long-term (Dugoročno): Vremenski okvir vlasnika šume ili upravljača, manifestovano kroz cijeve plana/programa upravljanja, stopom seče i obavezom održavanja trajnog šumskog pokrivača. Dužina trajanja varira u zavisnosti od konteksta i ekoloških uslova, kao i od vremena potrebnog određenom ekosistemu da povrati prirodnu strukturu i kompoziciju nakon seče ili poremećaja, odnosno da ponovo stvori zrele ili primarne uslove. (Izvor: FSC-STD-01-002 V1-0 FSC Rečnik pojmova (2009)).

Management objective (Cilj upravljanja (gazdovanja)): Specifični ciljevi upravljanja, prakse, rezultata i pristupa uspostavljenih kako bi se postigli zahtevi ovog standarda.

Management plan (Plan/program upravljanja (gazdovanja)): Kolekcija planova, dokumenata, izveštaja, podataka i karata, uključujući izjave o ciljevima i politici, koje propisuju i regulišu aktivnosti koje sprovodi upravljač, kolektiv ili organizacija, koja upravlja/vlasnik šume u konkretnom šumskom području.

Management plan monitoring (Nadzor nad planom/programom upravljanja): Procedure praćenja i nadzora radi procene realizacije Ciljeva upravljanja*. Rezultati aktivnosti nadzora se koriste u primeni adaptivnog upravljanja*.

Management Unit (Područje kojim se upravlja/Šumsko područje): Prostorno područje ili područja šume, za koje se želi dobiti FSC sertifikat, sa jasno definisanim granicama, u okviru kojih se šumom i šumskim zemljištem upravlja na osnovu dugoročnih ciljeva upravljanja koji su eksplicitno navedeni u planu/programu upravljanja. Područja obuhvataju:

- Sve objekte i područja, u okviru ili pored prostornog područja, koje je pod zakonskim nadzorom ili kontrolom upravljanja, ili vođeno u ime ili od strane Organizacije, u cilju doprinošenja ciljevima upravljanja; i

Sve objekte i područja, koji se nalaze van i nisu pored ovog prostornog područja, i nisu vođena u ime ili od strane Organizacije, isključivo u cilju doprinošenja ciljevima upravljanja.

(Izvor: FSC-STD-01-001 V5-0).

Managerial control (Kontrola upravljanja [gazdovanja]): Odgovornost ove vrste definisana za korporativne direktore ili komercijalna preduzeća u nacionalnom zakonu koji reguliše trgovinu, a koji se primenjuje i od strane FSC kao primenljivog za organizacije u javnom sektoru (Izvor: FSC-STD-01-001 V5-0).

Minimum age [of employment] (Minimalna starost [prilikom zapošljavanja]): nije niža od starosne dobi obaveznog obrazovanja, i koja u svakom slučaju, ne bi trebalo da bude ispod 15 godina. Međutim, država, čija ekonomija i obrazovne institucije nisu dovoljno razvijene, može da odredi minimalnu starosnu dob od 14 godina za zapošljavanje. Nacionalni zakoni* takođe mogu da dozvole zapošljavanje dece starosne dobi 13 -15 godina, na lakšim poslovima pod uslovom da ne onemogućava školovanje i da nije štetno po zdravlje deteta ili njegov razvoj. Deca starosne dobi od 12 – 13 godina, mogu da se prijave za lakši posao, u zemljama koje propisuju minimalnu starost za zapošljavanje od 14 godina (C138, član 2).

National laws (Nacionalni zakoni): Paket prvostepenih i drugostepenih zakona (zakoni, odluke, statuti, propisi), koji su primenljivi na nacionalnoj teritoriji, kao i

drugostepeni propisi i trećestepene administrativne procedure (pravila/zahtevi) čija ovlašćenja proizilaze direktno i izričito iz ovih prvostepenih i drugostepenih zakona. (Izvor: FSC-STD-01-001 V5-0).

Native species (Autohtone [domaće] vrste): Vrste, podvrste, ili niži takson, javljaju se unutar svoje prirodne rasprostranjenosti (prošlost ili sadašnjost) i potencijala disperzije (to jest, unutar raspona zauzima prirodno ili može da zauzima bez direktnog ili indirektnog antropogenog uvođenja ili zbrinjavanja) (Izvor: Konvencija o biološkoj raznovrsnosti (CBD) Program invazivnih alohtonih vrsta, Rečnik pojmova kako je navedeno na CBD web stranici).

Natural conditions/native ecosystem (Prirodni uslovi/prirodni ekosistemi): Za potrebe Principa i Kriterijuma i primene tehnika restauracije (obnove i sanacije), pojmovi kao što su "prirodniji uslovi", "prirodni ekosistemi" predviđaju se za gazdovanje staništima, na način da favorizuju ili obnavljaju autohtone (domaće) vrste i udruženja autohtonih vrsta tipičnih za lokalitet kao i za gazdovanje ovim asocijacijama i ostalim vrednostima životne sredine, tako da oni formiraju ekosisteme tipične za lokalitet. Dalje smernice sadržane su u FSC Standardima za upravljanje šumama (Izvor: FSC-STD-01-001 V5-0).

Natural forest (Prirodna Šuma*): Šumsko područje s mnogim glavnim karakteristikama i ključnim elementima autohtonih ekosistema, kao što su složenost, struktura i biološka raznovrsnost, uključujući karakteristike tla, floru i faunu, u kojem sva ili skoro sva stabla su autohtone vrste, i nisu klasifikovane kaoo plantaže.

„Prirodna šuma“ obuhvata sledeće kategorije:

- Šuma pogođena eksploatacijom ili drugim poremećajima, u kojima su stabla regenerisana ili su bila regenerisana kombinacijom prirodne i veštačke regeneracije s vrstama tipičnim za prirodne šume u tom mestu, i gde je većina nadzemnih i podzemnih karakteristika prirodne šume i dalje prisutno. U borealnim i severno umerenim šumama koje su prirodno sastavljene od samo jedne ili nekoliko vrsta drveća, kombinacija prirodne i veštačke regeneracije za regeneraciju šume istih autohtonih vrsta, s većinom glavnih karakteristika i ključnih elemenata prirodnih ekosistema tog područja, nije sama po sebi smatrana kao konverzija u plantaže.
- Prirodne šume koje se održavaju tradicionalnim uzgojnim praksama uključujući prirodnu regeneraciju ili asistiranu prirodnu regeneraciju.
- Dobro razvijena sekundarna ili kolonizaciona šuma autohtonih vrsta koja se regenerisala u nešumskim područjima
- Definicija „prirodne šume“ može da uključi područja opisana kao pošumljeni ekosistemi, šumsko zemljište i savane.

Opis prirodnih šuma i njihovih osnovnih karakteristika i ključnih elemenata može biti dalje definisam u FSC Standardima za upravljanje šumama, sa odgovarajućim opisima i primerima.

„Prirodne šume“ ne obuhvataju zemlju na kojoj prethodno nije bilo drveća i nije bila šuma, i koje nema još uvek mnoge karakteristike i elemente prirodnog ekosistema. Mlada regeneracija, može se smatrati prirodnom šumom nakon nekoliko godina ekološke progresije. FSC Standard za upravljanje šumama može da naznači kada takva područja mogu da budu izuzeta iz šumskog područja, odnosno treba da se obnove u prirodnijim uslovima, i da se izvrši prenamena zemljišta.

FSC nije postavio merljive pragove između različitih kategorija šuma u pogledu površine, gustine, visine itd. FSC Standard za upravljanje šumama može da odredi takve pragove i druge smernice, sa odgovarajućim opisima i primerima. Do

postavljanja takvih smernica, područja na kojima je pretežno drveće, uglavnom autohtonih vrsta, može se smatrati prirodnim šumama.

Pragovi i smernice mogu da obuhvataju sledeća područja:

- Duge vrste vegetacije i nešumske zajednice i ekosisteme obuhvaćene šumskim područjem, uključujući travnate površine, žbunje, močvare i otvorene šuma;
- Veoma mlada pionirska ili kolonizirajuća regeneracija u primarnoj sukcesiji na novim otvorenim lokacijama ili napuštenim farmama, koja još uvek ne sadrži većinu osnovnih karakteristika i ključnih elemenata prirodnog ekosistema. Nakon nekoliko godina ekološke progresije, može da se smatra prirodnom šumom;
- Mlada prirodna regeneracija koja raste u područjima prirodne šume, može da se smatra kao prirodna šuma, nakon sečenja, pada ili drugih smetnji, s obzirom da većina osnovnih karakteristika i ključnih elemenata prirodnih sistema ostaje, iznad i ispod zemlje;
- Područja na kojima su krčenje šuma i degradacija bile toliko ozbiljne, da više na njima ne dominira drveće, mogu da se smatraju ne-šumama, kada imaju veoma malo od nadzemnih i podzemnih karakteristika i ključnih elemenata prirodnih šuma. Ekstremne degradacije su obično rezultat kombinacije učestalih i preteranih seča šume, pašarenje, farming, sakupljanja ogrevnog drveta, lova, požara, erozije, rudarstva, naseljavanja, izgradnje infrastrukture, itd. FSC Standard za upravljanje šumama može da pomogne da odluči kada se takva područja izuzimaju iz šumskog područja, i kako da se obnove u prirodnijim uslovima, ili da se izvrši prenamena zemljišta u druge svrhe.

(Izvor: FSC-STD-01-001 V5-0).

Natural Hazards (Prirodne nepogode): poremećaji koji mogu predstavljati rizik za društvene i ekološke vrednosti na šumskom području, ali to takođe može uključiti i važne funkcije ekosistema; primeri uključuju sušu, poplavu, požar, klizište, oluju, lavinu, itd.

Non-timber forest products [NTFP] (Nedrvni šumski proizvodi [NDŠP]): Svi šumski proizvodi osim drveta, uključujući druge materijale dobijene od drveća kao što su smola i lišće, kao i svi drugi biljni i životinjski proizvodi. Primeri uključuju, ali nisu ograničeni samo na semenke, voće, orašaste plodove, med, palme, ukrasno bilje i druge šumske proizvode poreklom iz šume. (Izvor: FSC-STD-01-001 V5-0).

Objective (Cilj): Osnovni cilj postavljen od strane Organizacije* za šumsko poslovanje, uključujući odluku o politici i izboru sredstava za postizanje svrhe. (Izvor: Na osnovu F.C. Osmaston. 1968. Upravljanje šumama - The Management of Forests. Hafner, New York; and D.R. Johnston, A.J. Grayson and R.T. Bradley. 1967. Forest Planning. Faber & Faber, London).

Obligatory code of practice (Obavezujuća kodeks prakse): Priručnik ili uputstva ili drugi izvor tehničkih instrukcija koje Organizacija mora da implementira po zakonu. (Izvor: FSC-STD-01-001 V5-0).

Occupational accident (Nesreća na radu): Nesreća koja je nastala iz ili tokom rada, sa smrtonosnim ili nesmrtonosnim posledicama. (Izvor: Međunarodna organizacija rada - International Labour Organization (ILO). Bureau of Library and Information Services. ILO Thesaurus as provided on ILO website).

Occupational disease (Bolest kao posledica rada): Bolest koja je nastala kao posledica izlaganja rizicima koji proizilaze iz poslovnih aktivnosti. (Izvor: Međunarodna organizacija rada - International Labour Organization (ILO). Bureau of Library and Information Services. ILO Thesaurus as provided on ILO website).

Occupational injuries (Povrede na radu): Povrede, bolest ili smrt koja je nastala kao posledica povrede na radu. (Izvor: Međunarodna organizacija rada - International Labour Organization (ILO). Bureau of Library and Information Services. ILO Thesaurus as provided on ILO website).

Organism (Organizam): Biloški entitet sposoban za umnožavanje ili transfer genetskog materijala (Izvor: Council Directive 90/220/EEC).

The Organization (Organizacija): Osoba ili subjekt koji poseduje ili se prijavljuje za sertifikaciju, i na osnovu toga je odgovoran za dokazivanje usklađenosti sa zahtevima na kojima se zasnivai FSC sertifikacija. (Izvor: FSC-STD-01-001 V5-0).

Peatland (Tresetište): Sastoji se od poplavljenih i vlažnih površina, sa velikim sadržajem organskog materijala, prekrivenih slojem loše vegetacije povezane sa određenim stepenom kiselosti, i koje ima karakterističnu boju jantara (žutu). (Izvor: Aguilar, L. 2001. About Fishermen, Fisherwomen, Oceans and tides. IUCN. San Jose (Costa Rica)

Pesticide (Pesticid): Bilo koja supstanca ili preparat pripremljen ili se koriste u zaštiti biljaka ili drveta ili drugih biljnih proizvoda od štetočina; u kontroli štetočina; ili u prikazu takvih štetočina bezopasnim. (Ova definicija uključuje insekticide, rodenticide, akaricide, moluskicide, larvicide, fungicide i herbicide). (Izvor: FSC-POL-30-001 FSC Politika o pesticidima - Pesticides Policy (2005).

Plantation (Plantaža): Površina šuma uspostavljena sadnjom ili setvom, korišćenjem alohtonih (tuđih) ili autohtonih (domaćih) vrsta, često s jednom ili nekoliko vrsta, regulisanog razmaka i jednake starosti, kojemu nedostaje većina osnovnih karakteristika i ključnih elemenata prirodnih šuma. Opis plantaža može biti dalje definisan u FSC standardima za upravljanje šumama, s odgovarajućim opisima ili primerima, kao što su:

- Površina koja bi inicijalno bila u skladu sa ovom definicijom „plantaža“, ali koja nakon određenog vremena, sadrže mnoge ili većinu glavnih karakteristika i ključnih elemenata autohtonih ekosistema, mogu da se klasifikuju kao prirodne šume.
- Plantaže koje su uspele da povrate/obnove i poboljšaju biološku i stanišnu raznovrsnost, strukturnu složenost i ekosistemske funkcije, mogu, nakon određenog vremena, biti klasifikovane kao prirodne šume.
- Borealne i severno umerene šume koje su prirodno sastavljene od samo jedne ili nekoliko vrsta drveća, u kojima kombinacija prirodne i veštačke regeneracije je korišćena za regeneraciju šume istih autohtonih vrsta, sa većinom osnovnih karakteristika i ključnih elemenata autohtonih ekosistema tog područja, može se smatrati prirodnom šumom, i ova regeneracija nije sama po sebi smatrana kao konverzija u plantaže.

(Izvor: FSC-STD-01-001 V5-0)

Precautionary approach (Načelo predostrožnosti): Načelo koje zahteva kada dostupne informacije ukazuju da aktivnosti upravljanja predstavljaju opasnost od ozbiljne ili nepopravljive štete za životnu sredinu ili pretnju za ljudsku dobrobit, Organizacija koja upravlja će preduzeti eksplicitne i delotvorne mere za sprečavanje štete i izbeći rizike po blagostanje, čak i kada su naučne informacije nepotpune ili neuverljive, i kada su ranjivost i osetljivost vrednosti životne sredine neizvesne. (Izvor: Na osnovu - Principle 15 of Rio Declaration on Environment and Development, 1992, and Wingspread Statement on the Precautionary Principle of the Wingspread Conference, 23–25 January 1998).

Pre-harvest [condition] (Stanje pre seče): Raznolikost, sastav i struktura šume * ili plantaža pre seče i pratećih aktivnosti kao što je izgradnja puteva.

Principle (Princip): Važno pravilo ili element; u slučaju FSC upravljanja šumama (Source: FSC-STD-01-001 V4-0).

Protection (Očuvanje): Vidi definiciju pod Zaštita/Konzervacija.

Protection Area (Očuvanje Područje): Vidi definiciju pod Zone zaštite.

Publicly available (Javno dostupno): Na način da je dostupno ili vidljivo ljudima generalno (Source: Collins English Dictionary, 2003 Edition).

Rare species (Retke vrste): Vrste koje su neobične ili retke, ali nisu klasifikovane kao ugrožene. Ove vrste se nalaze u geografski ograničenim područjima ili specifičnim staništima, ili su oskudno razbacane na velikim razmerima. One su približno ekvivalentne IUCN (2001) kategoriji Vrste blizu ugroženosti (NT), uključujući vrste koje su blizu kvalifikacije za, ili je verovatno da će se kvalifikovati za, kategoriju Vrste u opasnosti u bliskoj budućnosti. One su također približno ekvivalentne ugroženim vrstama (Izvor: Na osnovu IUCN Crvena lista Kategorija i kriterijuma: Verzija 3.1 IUCN Komisija za opstanak vrsta. IUCN Gland, Švajcarska i Cambridge, UK).

Ratified (Ratifikovano): Proces kojim je međunarodni zakon, konvencija ili sporazum (uključujući multilateralni sporazum iz oblasti zaštite životne sredine) zakonski odobren od strane nacionalnog zakonodavstva ili ekvivalentnog pravnog mehanizma, tako da međunarodni zakon, konvencija ili sporazum postaje automatski deo nacionalnog prava ili implicira razvoj nacionalnog zakona istog pravnog učinka. (Source: FSC-STD-01-001 V5-0).

Reasonable (Razuman): Suditi fer ili primereno okolnostima ili svrsi na osnovu opšteg iskustva (Izvor: Kraći Oxford engleski rečnik).

Reduced impact harvesting (Smanjenje uticaja seče): Seča (sa izvozom ili samo seča) koristeći tehnike smanjenja uticaja na ostajuću sastojinu. (Izvor: Based on Guidelines for the Conservation and Sustainable Use of Biodiversity in Tropical Timber Production Forests, IUCN 2006).

Refugia (Refugija): izolovano područje u kojem nisu prisutne velike promene, obično zbog promene klime ili poremećaja poput onih koje su prouzrokovali ljudi, i gde bi biljke i životinje karakteristične za region mogle preživeti (Izvor: Glen Canyon Dam, Adaptive Management Program Glossary as provided on website of Glen Canyon Dam website).

Remuneration (Primanje): uključuje običnu, osnovnu ili minimalnu platu i bilo koju dodatnu naknadu koju primi zaposleni direktno ili indirektno, bilo u gotovom ili u naturi, od poslodavca koja proizilazi iz radnog odnosa * (C100, član1a)

Representative Sample Areas (Reprezentativne površine): Delovi jedinice za gazdovanje* određeni u svrhu očuvanja ili obnavljanja održivih primera ekosistema koji bi se prirodno javljali u tom geografskom regionu.

Resilience (Otpornost): Sposobnost sistema za održavanje ključnih funkcija i procesa u odnosu na opterećenja ili pritiske, bilo da se odupire ili prilagođava promeni. Otpornost se može primeniti i na ekološke sisteme i društvene sisteme (Izvor: IUCN World Commission on Protected Areas (IUCN-WCPA). 2008. Establishing Marine Protected Area Networks – Making it Happen. Washington D.C.: IUCN-WCPA National Oceanic and Atmospheric Administration and The Nature Conservancy.)

Restore / Restoration (Vraćanje / obnova): Ove reči se koriste u različitim čulima u kontekstu i svakodnevnom govoru. U nekim slučajevima "vraćanje" znači popraviti štetu koja se nanosi na vrednosti životne sredine koje su rezultat aktivnosti upravljanja ili drugih uzroka. U drugim slučajevima "vraćanje" podrazumeva stvaranje prirodnijih uslova na mestima koja su bila značajno degradirana ili pretvorena u druge namene zemljišta. U Principima i kriterijumima, reč "obnova" se ne koristi za podrazumijevanje rekreacije bilo kog prethodnog, predistorijskog, predindustrijskog ili drugog već postojećeg ekosistema (Izvor: FSC-STD-01-001 V5-0)

Organizacija nije nužno obavezna da obnovi one ekološke vrednosti na koje su uticali faktori izvan kontrole organizacije, na primer prirodnim katastrofama, klimatskim promenama ili zakonskim ovlašćenim aktivnostima trećih lica, kao što su javna infrastruktura, rudarstvo, lov ili naselje. FSC-POL-20-003 Isključivanje područja iz obima sertifikacije opisuje procese pomoću kojih se takve oblasti mogu isključiti iz sertifikovanog područja, kada je to prikladno.

Organizacija takođe nije obavezna da obnovi ekološke vrednosti koje su možda postojale u neko vreme u istorijskoj ili praiistorijskoj prošlosti, ili na koje su prethodni vlasnici ili organizacije negativno uticali. Međutim, od Organizacije se očekuje da preduzme razumne mere za ublažavanje, kontrolu i sprečavanje degradacije životne sredine koja se nastavlja u Jedinici za upravljanje kao rezultat takvih prethodnih uticaja.

Riparian zone (Priobalna zona): Interfejs između zemlje i vodnog tela, i vegetacije koja je povezana sa njom.

Risk (Rizik): Verovatnoća neprihvatljivog negativnog uticaja koji proizilazi iz bilo koje aktivnosti u Jedinici za upravljanje, zajedno sa njegovom ozbiljnošću u pogledu posledica (Izvor: FSC-STD-01-001 V5-0).

Scale (Skala): Mera u kojoj meri aktivnost ili događaj upravljanja utiče na vrednost životne sredine ili jedinicu za upravljanje, u vremenu ili prostoru. Aktivnost sa malom ili niskom prostranom skalom utiče samo na jedan mali deo šume svake godine, aktivnost sa malom ili niskom vremenskom skalom događa se samo u dugim intervalima (Izvor: FSC-STD-01-001 V5-0).

Scale, intensity and risk (Skala, intenzitet i rizik): Pogledajte pojedinačne definicije pojmova 'skala', 'intenzitet' i 'rizik'.

Significant (Značajno): U svrhu Principa 9, HCV 1, 2 i 6 postoje tri glavne forme prepoznavanja značaja:

- Oznaka, klasifikaciju ili priznati status zaštite, koju dodeljuje međunarodna agencija kao što su IUCN ili Birdlife International.
- Označavanje od strane nacionalnih ili regionalnih vlasti ili od strane odgovorne nacionalne organizacije za očuvanje, na osnovu koncentracije biodiverziteta.
- • Dobrovoljno priznavanje od strane rukovodioca, vlasnika ili organizacije, na osnovu raspoloživih informacija ili od poznatog ili sumnjivog prisustva značajne koncentracije biodiverziteta, čak i kada nisu zvanično određene od strane drugih agencija.
- Svaki od ovih formi će opravdati označavanje kao HCV-ovi 1, 2 i 6. Mnogi regioni svijeta primili su priznanje za njihov značaj biodiverziteta, merenih na različite načine. Postojeće mape i klasifikacije prioriternih područja za očuvanje biodiverziteta igraju ključnu ulogu u identifikovanju potencijalnog prisustva HCV 1, 2 i 6

(Izvor: FSC-STD-01-001 V5-0).

Silviculture (Šuma*rstvo (Gajenje Šuma*)): Umetnost i nauka za kontrolu podizanja, rasta, sastava, zdravlja i kvaliteta šuma i šumskog zemljišta da bi se zadovoljavale raznovrsne potrebe i vrednosti zemljoposjednika i društva na održivoj osnovi (Izvor: Nieuvenhuis, M. 2000. Terminologija šuma Upravljanje IUFRO World Series Vol. 9. IUFRO 4.04.07 SilvaPlan i SilvaVoc).

Stakeholder (Zainteresovani): Videti definicije za "direktno zainteresovani i "ineresne grupe".

Statutory law or statute law (Zakonsko pravo ili statut): Pravno telo sadržano u aktima parlamenta (nacionalnom zakonodavstvu) (Izvor: Okford Dictionari of Lav).

Tenure (Pravo posedovanja): socijalno definisani sporazumi od strane pojedinaca ili grupa priznatih pravnim aktom ili običajnom praksom u pogledu "paketa prava i dužnosti" vlasništva, držanja, pristupa i / ili korištenja određene jedinice zemlje ili povezanih resursa unutar (kao što su pojedinačna drveća, biljne vrste, voda, minerali, itd.) (izvor: Svetska unija za očuvanje životne sredine (IUCN). Definicije pojmova na internetskoj stranici IUCN-a).

Threat (Pretnja): indikacija ili upozorenje na pretpostavku ili vjerovatnu štetu ili negativan uticaj (izvor: na osnovu Okfordovog engleskog rečnika).

Threatened species (Ugrožene vrste): Vrste koje ispunjavaju kriterijume IUCN (2001) za ugrožene (VU), ugrožene (EN) ili kritično ugrožene (CR), i suočene su sa visokim, veoma visokim ili izuzetno velikim rizikom izumiranja u divljini. Ove kategorije mogu se ponovo tumačiti za potrebe FSC prema zvaničnim nacionalnim klasifikacijama (koje imaju zakonski značaj) i lokalnim uslovima i gustini stanovništva (što bi trebalo da utiče na odluke o odgovarajućim merama očuvanja). (Izvor: Na osnovu IUCN-a (2001). Kategorije i kriteriji crvene liste IUCN-a: Verzija 3.1. Komisija za opstanak vrsta IUCN IUCN, Gland, Švajcarska i Kembridž, Velika Britanija).

Timber harvesting level (Nivo seča / Etat): stvarna količina seče izvršena u Šumskom području *, praćena bilo kojom zapreminom (npr. Kubnim metrima ili stopalima) ili površinom (npr. Hektarima ili akrima), radi poređenja sa izračunatim (maksimalnim) dozvoljenim nivoima seče.

Timely manner (Pravovremeni način): Kao što to okolnosti opravdano dozvoljavaju; koje Organizacija nije namerno odložila; u skladu sa važećim zakonima, ugovorima, licencama ili računima.

Traditional Knowledge (Tradicionalno znanje): informacije, znanje, veštine i prakse koje se razvijaju, održavaju i prenose sa generacije u generaciju unutar zajednice, često čineći deo svog kulturnog ili duhovnog identiteta (izvor: na osnovu definicije Svetske organizacije za intelektualnu svojinu (VIPO). Definicija pojmova kao što je predviđeno Politikom / Tradicionalnim znanjem na internet stranici VIPO-a).

Traditional peoples (Tradicionalni narodi): tradicionalni narodi su društvene grupe ili narodi koji se ne identifikuju kao autohtoni i koji afirmišu prava na svoje zemlje, šume i druge resurse zasnovane na dugotrajnom običajnom okruženju i korišćenju (izvor: Program šumskih naroda (Marcus Colchester, 7. oktobar 2009.)).

Uphold (Podrška): Da prizna, poštuje, održava i podržava (Izvor: FSC-STD-01-001 V5-0).

Use rights (Korišćena prava): Prava za korišćenje resursa Jedinice za gazdovanje koje se mogu definisati lokalnim običajima, uzajamnim sporazumima ili propisanim od strane drugih entiteta koji imaju prava pristupa. Ova prava mogu ograničiti korišćenje određenih izvora na određene nivoe potrošnje ili određene tehnike berbe (Izvor: FSC-STD-01-001 V5-0).

Vast majority (Velika većina): 80% od ukupne površine netaknutih šumskih predela unutar Jedinice za gazdovanje (upravljanje) od 1. januara 2017. Velika većina takođe ispunjava ili premašuje minimalnu definiciju netaknutog šumskog krajolika.

Verifiable targets (Verifikovani ciljevi): Specifični ciljevi, kao što su željeni budući uslovi šume, uspostavljeni da bi se utvrdilo napredak ka postizanju svakog cilja upravljanja. Ovi ciljevi su izraženi kao jasni ishodi, tako da se njihovo postizanje može proveriti i moguće je utvrditi da li su postignuti ili ne.

Very Limited portion (Vrlo ograničen deo): Područje obuhvaćeno ne prelazi 0,5% površine Jedinice za upravljanje/gazdovanje u bilo kojoj godini, niti utiče na ukupno više od 5% područja Jedinice za upravljanje/gazdovanje (Izvor: na osnovu FSC-STD-01-002 V1-0 FSC Glosar uslova (2009).

Very limited portion of core area (Vrlo ograničen deo jezgra područja): Područje na koje se to odnosi ne sme prelaziti 0,5% površine područja jezgra ni u jednoj godini, niti utiče na više od 5% površine područja jezgra.

Waste materials (Otpadni material): neupotrebljive ili neželjene supstance ili nus-proizvodi, kao što su:

- Opasni otpad, uključujući hemijski otpad i baterije;
- Kontejneri;
- Motorna i druga goriva i ulja;
- Smeće uključujući metale, plastiku i papir; i
- Napuštene zgrade, mašine i oprema.

Water bodies [including watercourses] (Vodna tela [uključujući vodene tokove]): Sezonski, privremeni i trajni potoci, potoci, potoci, reke, jezera i jezera. Vodna tela uključuju obalne ili vlažne sisteme, jezera, močvare, brane i izvore.

Water scarcity (Nedostatak vode): Snabdevanje vodom koje ograničava proizvodnju hrane, ljudsko zdravlje i ekonomski razvoj. Ozbiljan nedostatak je ekvivalentan 1000 kubnih metara godišnje po osobi ili više od 40% upotrebe u odnosu na snabdevanje (Izvor: Procjena ekosistema Milenijum 2005. 2005. Ekosistemi i blagostanje ljudi: politički odgovori Nalazi radne grupe za odgovore. Washington DC: Island Press, str. 599-605).

Water stress (Vodi stress): nastupa kada potražnja za vodom prelazi raspoloživu količinu tokom određenog perioda ili kada loš kvalitet ograničava njegovu upotrebu. Stres vode izaziva pogoršanje resursa slatkovodnih voda u pogledu količine (prekomerna eksploatacija vodenih slojeva, suve reke i sl.) i kvalitet (eutrofikacija, zagađivanje organskih materija, upijanje slane itd.) (Izvor: UNEP, 2003, citirano u Gold Standard Foundation 2014. Standardne koristi za vodne koristi).

Wetlands (Vlažna područja): Prelazne oblasti između zemaljskih i vodenih sistema u kojima je vodeni sto obično na površini ili blizu nje ili zemljišta pokrivena je plitkom vodom (Izvor: Covardin, LM, Carter, V., Golet, FC, Laroe, ET 1979. Klasifikacija Vlažna područja i duboka staništa Sjedinjenih Država).

Prema Ramsarskoj konvenciji, močvarna područja mogu obuhvatiti plimske blato, prirodne bare, močvare, rupu, mokre livade, bregove, šetališta, slatkovodne močvare, mangrove, jezera, reke i čak neke koralne grebene (Izvor: IUCN, No Date, IUCN Definitions - English).

Workers (Radnici): Svi zaposleni, uključujući i zaposlene u javnom sektoru, kao i "samozaposleni" lica. Ovo uključuje zaposlene sa skraćenim radnim vremenom i sezonske radnike svih kategorija i kategorija, uključujući radnike, administratore, supervizore, rukovodioce, radnike iz ugovora, kao i samozaposlene izvođače radova i podizvođače (Izvor: Konvencija ILO Konvencije C155 o zaštiti na radu).

Aneks J Pravni okvir za starosedelačko stanovništvo i lokalne zajednice

USTAV REPUBLIKE SRBIJE

usvojila Narodnaskupština Republike Srbije na Prvoj posebnoj sednici Narodne skupštine Republike Srbije u 2006. godini, održanoj 30. septembra 2006. godine i koji je konačnouslyvojen na republičkom referendumu održanom 28. i 29. oktobra 2006. godine. <https://www.srbija.gov.rs/dokument/330350/ustav-republike-srbije.php>

Član 1

Republika Srbija je država srpskog naroda i svih građana koji u njoj žive, zasnovana na vladavini prava i socijalnoj pravdi, načelima građanske demokratije, ljudskim i manjinskim pravima i slobodama i pripadnosti evropskim principima i vrednostima.

Član 10

U Republici Srbiji u službenoj upotrebi su srpski jezik i ćirilčko pismo.

Službena upotreba drugih jezika i pisama uređuje se zakonom, na osnovu Ustava.

Član 11

Republika Srbija je svetovna država.

Crkve i verske zajednice su odvojene od države.

Nijedna religija ne može se uspostaviti kao državna ili obavezna.

Član 14

Republika Srbija štiti prava nacionalnih manjina.

Država jemči posebnu zaštitu nacionalnim manjinama radi ostvarivanja potpune ravnopravnosti i očuvanja njihovog identiteta.

Član 75

Pripadnicima nacionalnih manjina, pored prava koja su Ustavom zajemčena svim građanima, jemče se dodatna, individualna ili kolektivna prava. Individualna prava ostvaruju se pojedinačno, a kolektivna u zajednici sa drugima, u skladu sa Ustavom, zakonom i međunarodnim ugovorima.

Putem kolektivnih prava pripadnici nacionalnih manjina, neposredno ili preko svojih predstavnika, učestvuju u odlučivanju ili sami odlučuju o pojedinim pitanjima vezanim za svoju kulturu, obrazovanje, obaveštavanje i službenu upotrebu jezika i pisma, u skladu sa zakonom.

MANJINSKE POLITIKE:

Ministarstvo državne uprave i lokalne samouprave <http://mduls.gov.rs>



Forest Stewardship Council®

www.fsc.org

FSC International Center gGmbH
Adenauerallee 134 · 53113 Bonn · Germany



All Rights Reserved FSC® International 2023 FSC®F000100